

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÖÇ VE ÇEVİRİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA
TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNE ÜST BAKIŞ:
SAKARYA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda KOÇLU

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN

MAYIS – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

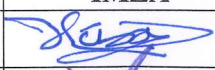


GÖÇ VE ÇEVİRİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA
TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNE ÜST BAKIŞ:
SAKARYA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda KOÇLU

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

“Bu tez 29/5/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

| JÜRİ ÜYESİ | KANAATI | İMZA |
|------------------------------|----------|---|
| Doc.Dr. Hüseyin ERSOY | Basarılı |  |
| Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Ross | Basarılı |  |
| Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN | Basarılı |  |



T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU


Sayfa : 1/1

Öğrencinin

| | | |
|-----------------------|---|--|
| Adı Soyadı | : | Seda KOÇLU |
| Öğrenci Numarası | : | Y1660.28002 |
| Enstitü Anabilim Dalı | : | ÇEVİRİBİLİM |
| Enstitü Bilim Dalı | : | ÇEVİRİBİLİM |
| Programı | : | <input checked="" type="checkbox"/> YÜKSEK LİSANS <input type="checkbox"/> DOKTORA |
| Tezin Başlığı | : | Göç ve Çeviri İlişkisi Bağlamında Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: Sakarya Örneği |
| Benzerlik Oranı | : | %7 |

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.


09/05/2019
Öğrenci İmza

Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN

Tarih: 09.05.2019

İmza: 

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Her zaman olduğu gibi bu çalışmanın yazılma aşamasında da benden desteklerini, deneyim ve tecrübelerini esirgemeyen, yapıcı eleştirileri ve önerileriyle bana yol gösteren ve rehberlik eden değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN hocama teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Çalışmam boyunca benden desteklerini esirgemeyen, sık sık fikirlerine ve yardımlarına ihtiyaç duyduğum Zahit CAN, Sema KOÇLU, Özge MAMAN, Ahmet GÜMÜŞ ve Önder FİDAN'a sonsuz teşekkürler.

Son olarak bu çalışmayı, hayatım boyunca benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen başta annem Semra, babam Yüksel ve bana çalışkanlığı, doğruluğu ve dürüstlüğü ile her zaman örnek olan, birlikte çok daha güçlü olduğumuza inandığım, onun için her zaman en iyisini dilediğim canım ablam Sema'ya ithaf ediyorum.

Seda KOÇLU

29.05.2019

İÇİNDEKİLER

| | |
|-----------------------------|-------------|
| KISALTMALAR | i |
| GRAFİK LİSTESİ | iii |
| TABLO LİSTESİ | vi |
| ÖZET | vii |
| SUMMARY | viii |

| | |
|--------------------|----------|
| GİRİŞ | 1 |
|--------------------|----------|

| | |
|--|----------|
| BÖLÜM 1: SÖZLÜ ÇEVİRİ ALANI OLARAK TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE | 5 |
|--|----------|

| | |
|---|----|
| 1.1. Çeviri Tarihi | 5 |
| 1.2. Çeviribilimin Doğuşu..... | 6 |
| 1.3. Çeviribilimin Bir Alt Alanı Olarak Sözlü Çeviri | 10 |
| 1.4. Sözlü Çeviri Türü Olarak Toplum Çevirmenliğinin Kavramsal Çerçevesi | 13 |
| 1.4.1. Toplum Çevirmenliği Kavramsal Çerçevesi | 13 |
| 1.4.2. Toplum Çevirmenliği Alanları | 30 |
| 1.4.2.1. Afette Rehber Çevirmenlik | 30 |
| 1.4.2.2. Kamu Hizmeti Çevirmenliği | 33 |
| 1.4.2.3. Mahkeme Çevirmenliği | 35 |
| 1.4.2.4. Polis Merkezlerinde Çevirmenlik..... | 43 |
| 1.4.2.5. Sağlık Çevirmenliği | 44 |
| 1.4.2.6. Spor Çevirmenliği | 57 |
| 1.4.3. Toplum Çevirmenliği Türleri | 58 |
| 1.4.3.1. İşaret Dili Çevirisi | 58 |
| 1.4.3.2. Telefon-Video Çevirisi..... | 60 |
| 1.4.3.3. Yüz Yüze Çeviri (Eşlik[Refakat]-İkili Görüşmeler-Ad Hoc) .. | 62 |
| 1.5. Değerlendirme | 64 |

| | |
|--|-----------|
| BÖLÜM 2: TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ İHTİYACININ EN BELİRGİN NEDENİ: GÖÇ OLGUSU | 66 |
|--|-----------|

| | |
|-------------------------|----|
| 2.1. Dünya'da Göç | 69 |
|-------------------------|----|

| | |
|---|----|
| 2.2. Türkiye’de Göç | 74 |
| 2.3. Göçmenlerin Yaşadıkları Sorunlar Ve İletişimin Önemi | 79 |
| 2.3.1. İletişimin Önemine Değinen Bazı Çalışmalar | 81 |
| 2.4. Değerlendirme..... | 86 |

BÖLÜM 3: DURUM ANALİZİ: SAKARYA ÖRNEĞİNDE TOPLUM

ÇEVİRMENLİĞİNE ÜST BAKIŞ

| | |
|---|-----|
| 3.1. Sakarya’da Göç | 88 |
| 3.2. Sakarya’daki Toplum Çevirmenliğinin Durumu: Saha Araştırması | 91 |
| 3.2.1. Geçici Koruma Altındaki Yabancılara Yönelik Anket..... | 93 |
| 3.2.1.1. Anket Değerlendirmesi | 97 |
| 3.2.2. Kurumlara Yönelik Anket | 109 |
| 3.2.2.1. Anket Değerlendirmesi | 112 |
| 3.2.3. Çevirmenlere Yönelik Anket..... | 120 |
| 3.2.3.1. Anket Değerlendirmesi | 125 |
| 3.3. Değerlendirme..... | 134 |

BÖLÜM 4: ARAŞTIRMA ÇIKARIMLARININ UYGULAMAYA

YANSITILMASI: ÖNERİLER

| | |
|---|-----|
| 4.1. Sahada Toplum Çevirmenliği Yapan Kişilere Çevirmenlik Eğitimi..... | 136 |
| 4.2. Üniversiteler İçin Ders Önerisi..... | 140 |
| 4.3. Meslekleşme Adına Öneriler..... | 148 |
| 4.4. Çevirmen Havuzu (Dolmetscherpool) Önerisi..... | 152 |

SONUÇ.....

KAYNAKÇA

EKLER.....

ÖZGEÇMİŞ.....

KISALTMALAR

| | |
|----------------|---|
| AB | : Avrupa Birliği |
| ABD | : Amerika Birleşik Devletleri |
| AFAD | : Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı |
| ARÇ | : Afette Rehber Çevirmenlik |
| AUSIT | : Australian Institute For Interpreters And Translators |
| BMMYK | : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği |
| CCHI | : Sağlık Çevirileri Sertifika Komisyonu |
| CHIS | : Central Health Interpreter Service |
| CIS | : Community Interpretation Service |
| CITEAA | : Interpreter Translator Educators Association Of Australia |
| CMK | : Ceza Muhakemeleri Kanunu |
| DİEA | : Department Of Immigration And Ethnic Affairs |
| DİTAM | : Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi |
| DM | : Deutsche Mark (Eski Alman Para Birimi) |
| EBS | : Eğitim Bilgi Sistemi |
| EMZ | : Ethno Medizinisches Zentrum |
| HCIS | : Health Care Interpreter Service |
| HHS | : Department Of Health And Human Services |
| IIRC | : International Interpretation Resource Center |
| IMIA | : International Medical Interpreter Association |
| INSARAG | : International Search And Rescue Advisory Group |
| İSO | : The International Organization Of Standardization |
| KADEM | : Kadın Ve Demokrasi Derneği |
| MEB | : Milli Eğitim Bakanlığı |
| MHI | : Mental Health Interpreter |
| MYK | : Mesleki Yeterlilik Kurumu |
| NAATI | : National Accreditation Authority For Translators And Interpreters |
| NBCMI | : Ulusal Tıp Çevirmenleri Sertifika Kurulu |
| NCIHC | : National Council On Interpreting In Health Care) Sağlık Hizmetlerinde Çevirmenlik Ulusal Konseyi) |

| | |
|--------------|---|
| ÖSYM | : Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi |
| ÖVGD | : Österreichischen Verbandes Der Gerichtsdolmetschen |
| RID | : Registry Of Interpreters For The Deaf |
| SAMEK | : Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sanat Ve Meslek Eğitimi Kursları |
| SPD | : Die Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Almanya Sosyal Demokrat Partisi) |
| STK | : Sivil Toplum Kuruluşları |
| TBMM | : Türkiye Büyük Millet Meclisi |
| TDK | : Türk Dil Kurumu |
| TGD | : Türkischen Gemeinde İn Deutschland |
| TIS | : Telephone Interpreting Service |
| TİD | : Türk İşaret Dili |
| TÜİK | : Türkiye İstatistik Kurumu |
| USD | : United States Dollar (Amerika Doları) |
| Vb. | : ve benzeri |
| Vd. | : ve diğerleri |
| YİMER | : Yabancılar İletişim Merkezi |

GRAFİK LİSTESİ

| | |
|---|-----|
| Grafik 1: Toplum Çevirmenliği Araştırmalarında Teori Ve Metodoloji Arasındaki Bağlantı | 23 |
| Grafik 2: Bir Gün İçerisinde Yerlerinden Edilenlerin Rakamları, 2003-2017 | 72 |
| Grafik 3: Büyük Oranda Mültecilere Ev Sahipliği Yapan Ülkeler | 72 |
| Grafik 4: En Fazla Mülteci Misafir Eden Ülkeler..... | 73 |
| Grafik 5: Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Yabancılar..... | 75 |
| Grafik 6: Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, 2011-2019 | 76 |
| Grafik 7: Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı... | 77 |
| Grafik 8: Katılımcıların Yaş Aralığı Bilgisi..... | 97 |
| Grafik 9: Katılımcıların Cinsiyet Bilgisi..... | 97 |
| Grafik 10: Katılımcıların Eğitim Durumu Bilgisi | 97 |
| Grafik 11: Katılımcıların Bildikleri Diller | 98 |
| Grafik 12: Katılımcıların Mesleki Bilgisi | 98 |
| Grafik 13: Katılımcıların Türkiye’de Mesleklerini İcra Ediyor Olup Olmamlarına Dair Bilgi..... | 98 |
| Grafik 14: Katılımcıların Kaç Yıldır Türkiye’de Bulduklarına Dair Bilgi..... | 99 |
| Grafik 15: Katılımcıların Hangi Sebeple Türkiye’ye Geldiklerine Dair Bilgi..... | 100 |
| Grafik 16: Katılımcıların Sakarya’ya Yerleşme Sebeplerine Dair Bilgi..... | 100 |
| Grafik 17: Katılımcıların Türkçeye Hâkimiyetine Dair Bilgi..... | 101 |
| Grafik 18: Katılımcıların Türkçeyi Nasıl/Nereden Öğrendiklerine Dair Bilgi..... | 101 |
| Grafik 19: Kurumların Katılımcılara Yönelik Sağladıkları Hizmetlerden Haberdar Olma Bilgisi | 102 |
| Grafik 20: Kurumların Katılımcılara Yönelik Sağladıkları Hizmetlerden Nasıl Haberdar Oldukları Bilgisi | 102 |
| Grafik 21: Katılımcıların Türkiye’ye İlk Geldiklerinde Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi | 103 |
| Grafik 22: Katılımcıların Şuan Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi | 104 |
| Grafik 23: Katılımcıların Türkçeyi Bilmiyor Olmalarının Yaşadıkları Sorunlara Etkisi Bilgisi | 104 |

| | |
|---|-----|
| Grafik 24: Katılımcıların Türkçeyi Bilmiyor Olmaların Dolayı Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi | 105 |
| Grafik 25: Katılımcıların, Çevirmen Olmayan Kurumlarda İletişim Adına Geliştirdikleri Çözüm Önerileri..... | 106 |
| Grafik 26: Katılımcıların Çevirmen Tercihleri Bilgisi | 106 |
| Grafik 27: Katılımcıların Çevirmen Vasıtası İle İletişime Geçmelerinin Sorun Olup Olmaması Bilgisi | 107 |
| Grafik 28: Kurum Çevirmeni Vasıtasıyla İletişime Geçilmesinin Sorun Olmasının Bilgisi | 107 |
| Grafik 29: Kendi Tanıdıkları Kişi Vasıtasıyla İletişime Geçilmesinin Sorun Olmasının Bilgisi..... | 108 |
| Grafik 30: Çevirmenin Cinsiyetinin Önemi Bilgisi | 108 |
| Grafik 31: Sağlanacak Hizmetleri Neye Göre Belirlediklerine Dair Bilgi | 113 |
| Grafik 32: Hizmetleri Sağlarken Kişilere Kategorize Edip Etmediklerine Dair Bilgi..... | 114 |
| Grafik 33: Sunulan Hizmetleri Kişilere Ne Yolla Haber Verdiklerine Dair Bilgi...114 | |
| Grafik 34: Hizmetlerin Herkese Ulaşıp Ulaşmadığı İle İlgili Fikirleri | 115 |
| Grafik 35: Kurumda Kadrolu Çevirmenin Olmasına Dair Bilgi..... | 116 |
| Grafik 36: Kurumda Çalışan Çevirmen Sayısına Dair Bilgi..... | 116 |
| Grafik 37: Çevirmen İşe Alım Kriterlerine Dair Bilgi..... | 117 |
| Grafik 38: Çevirmenlerin Kurumda Üstlendikleri Rollere Dair Bilgi | 117 |
| Grafik 39: Kurumda Kadrolu Çevirmen Bulunmasının Yararlarına Dair Bilgi..... | 118 |
| Grafik 40: Dışarıdan Çevirmenlerle Çalışılan Durumda Çevirmenin Gönüllü/Ücretli Çalışmasına Dair Bilgi | 119 |
| Grafik 41: Hizmetlerin Yarar Sağlayıp Sağlamadığına Dair Düşünceler | 119 |
| Grafik 42: Katılımcıların Çeviri Eğitimi Almış Olmalarına Dair Bilgi | 125 |
| Grafik 43: Katılımcıların Yeminli Çevirmen Olmalarına Dair Bilgi | 125 |
| Grafik 44: Katılımcıların Çeviri Gerçekleştirdiği Dil Aralığı..... | 126 |
| Grafik 45: Çevirmenliği Asıl İş Veya Ek İş Olarak Yapıyor Olmalarına Dair Bilgi..... | 126 |
| Grafik 46: Çeviri Hizmeti Sağlanan Kitleye Dair Bilgi..... | 127 |
| Grafik 47: Katılımcıların Çevirilerini Gerçekleştirdiği Alana Dair Bilgi | 127 |

| | |
|---|------------|
| Grafik 48: Çeviri Yoğunluğuna Dair Bilgi | 128 |
| Grafik 49: Katılımcıların Çalışma Şekillerine Dair Bilgi | 128 |
| Grafik 50: Katılımcıların Çalıştıkları Kurumda Üstlendikleri Rollere Dair Bilgi .. | 129 |
| Grafik 51: Kuruma Bağlı Olmayan Çevirilerde İhtiyaç Sabinin Katılımcıya Ulaşma Yöntemine Dair Bilgi | 129 |
| Grafik 52: Katılımcıların Çalıştıkları Kurumla Aralarındaki İlişkiye Dair Bilgi ... | 130 |
| Grafik 53: Katılımcıların Birbirleri İle İletişim Halinde Olmalarına Dair Bilgi..... | 130 |
| Grafik 54: Çeviri esnasında Karşılaşılan Kötü Durumlardan Etkilenme Durumuna Dair Bilgi..... | 132 |



TABLO LİSTESİ

| | |
|---|------------|
| Tablo 1: Jacobson'a Ait Toplum – Konferans Çevirmenliği Farkları..... | 26 |
| Tablo 2: Toplum Çevirmenliği Alan-Tür-Kitle İlişkisi..... | 30 |
| Tablo 3: Toplum Çevirmenliği Alan-Tür-Kitle İlişkisi Örneği..... | 65 |
| Tablo 4: Uluslararası Göçmenler, 1970-2015 | 71 |
| Tablo 5: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı..... | 78 |
| Tablo 6: Sakarya'nın Yıllara Göre Türkiye ve Sakarya Nüfusunun Artışı | 88 |
| Tablo 7: Sakarya'nın Yıllara Göre İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç ve Net Göç Rakamı | 89 |
| Tablo 8: Üniversitelerdeki Toplum Çevirmenliği İçerikli Dersler | 146 |

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

| | | | | |
|--|---|---|--|--|
| Yüksek Lisans | X | Doktora | | |
| Tezin Başlığı: Göç ve Çeviri İlişkisi Bağlamında Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: Sakarya Örneği | | | | |
| Tezin Yazarı: Seda KOÇLU | | Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN | | |
| Kabul Tarihi: 29.05.2019 | | Sayfa Sayısı: 8(öncü kısım)+173(tez)+4ek | | |
| Anabilim Dalı: Çeviribilim | | | | |
| <p>Yüzyıllardır süregelen ve özellikle de içerisinde bulunduğumuz yüzyıl içerisinde yoğun bir şekilde görülmekte olan göç hareketi birçok ülkeyi etkilediği gibi Türkiye’yi de etkilemiştir. Kimi zaman isteğe bağlı olarak, kimi zaman ise zorunlu bir şekilde gerçekleşen bu hareketler uyum problemi ve akabinde oluşabilecek diğer problemleri de beraberinde getirebilmektedir. Bu çalışmada, söz konusu uyum sürecini zorlaştıran en büyük problemin dil – iletişim problemi olduğu varsayımından yola çıkarak toplum çevirmenliği ele alınacaktır. Kişilerin göç ettikleri ülkede yaşayacakları iletişim sorunlarını çözebilecek olan toplum çevirmenlerinin, ülkemizin güncel durumu açısından değerlendirildiğinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Fakat toplum çevirmenliği yapan bu kişilerin herhangi bir eğitim almadıkları göz önünde bulundurulduğunda bazı geri dönüşü olmayan sorunların ortaya çıkabileceği görülmüştür. Buna göre incelenmesi gereken en önemli hususlardan biri mevcut uygulamalar, uygulamaların kimler tarafından yapıldığı ve ne tür sorunlar yaşandığıdır. Bu bağlamda Sakarya özelinde yapılacak olan çalışmada göç eden kişiler, kurumlar ve çevirmenlerle yapılacak anket ve mülakat gibi çalışmalarla, yaşanan iletişim problemi somutlaştırılacaktır. Bu şekilde üç perspektiften de yaşanan sorunlar ortaya konabilecektir. Anket sonuçları çeviri ve çeviribilim açısından yorumlanarak değerlendirilecektir. Edinilecek bilgiler toplum çevirmenliği ihtiyaç alanlarını ortaya koyacağı gibi, mevcut uygulamalara dair de bir üst bakış sunacaktır. Sahada oluşan bu ihtiyacın, eğitim almamış kişiler tarafından karşılanmasının doğal bir sonucu olarak sayılabilecek sorunların aşılabilmesi için bu kişilerin eğitime tabii tutulması, yüksek öğretim kurumlarının toplum çevirmeni eğitimi vermesi, çevirmenliğin meslekleşmesi sürecinde toplum çevirmenliğinin de dikkate alınması gibi uygulamalar irdelenerek bazı öneriler sunulacaktır.</p> | | | | |
| Anahtar Kelimeler: toplum çevirmenliği, toplum çevirmeni eğitimi, iletişim sorunu, sözlü çeviri, geçici koruma altındaki yabancılar. | | | | |

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

| | | | | |
|---|---|---|--|--|
| Master Degree | X | Ph.D. | | |
| Title of Thesis: An Overview of Community Interpreting within the context of Migration and Interpreting: A Case Study of Sakarya Province | | | | |
| Author of Thesis: Seda KOÇLU | | Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAN | | |
| Accepted Date: 29.05.2019 | | Number of Pages: 8 (pretext)+ 173 (mainbody)+4 (app.) | | |
| Department: Translation Studies | | | | |
| <p>The migration movements which continues for centuries and especially seen intensively in the century we are in, has affected Turkey as it affected many countries. These movements which take place sometimes optional and sometimes compulsory can bring along the problem of adaptation and other problems that may occur immediately after. In this study, community interpreting will be handled based on the assumption that language - communication is the main problem that makes the relevant adaptation process difficult. It is seen that the community interpreters who will be able to solve the communication problems they will experience in the country they migrate, have an important place in terms of the current situation of our country. However, it has been observed that some irreversible problems can arise when considering that these people have received any education. Accordingly, one of the most important issues that needs to be examined are current practices, who are doing these current practices and what kind of problems are experienced. In this context, the study which will be conducted specific to Sakarya, the communication problem will be concretized with the researches such as questionnaires and interviews to be made with the migrants, institutions and interpreters. By this way, the problems experienced in three perspectives can be revealed. The questionnaire results will be evaluated by interpreting in terms of translation and translation studies. The data to be acquired will reveal the areas of need for community interpreting as well as presenting an overview of current practices. In order to overcome the problems that can be considered as a natural result of the need's being met by the uneducated people, some suggestions will be offered by examining such practices as training of these people, providing higher education institutions with community interpreter education, taking into account the community interpreting in the process of professionalization of the translators.</p> | | | | |
| Keywords: community interpreting, education of community interpreter, communication problem, interpreting, foreigners under transient protection. | | | | |

GİRİŞ

İnsanoğlu varlığının ilk günden itibaren iletişime gerek duymuştur. İletişim farklı dñemlerle farklı şekillerde olmuştur. Kimi zaman simgeler, semboller ve işaretlerle kimi zaman ise sñzlñ şeklinde gerçekleşmiştir. Teknolojik, ekonomik, siyasi, toplumsal vb. alanlarda yaşanan değişiklikler farklı dilleri konuşan toplumların bir araya gelmesine sebebiyet vermiştir. Farklı dilleri konuşan bu toplumların bir araya gelmesi ile birlikte iletişimin önemi daha da artmıştır ve iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için aracı bir çevirmene gerek duyulmuştur. Özellikle eski dñem mahkemelerinde iletişimin sağlanması için çevirmenlerden yardım alındığı bilinmektedir. Bu sadece mahkeme alanında değil birçok alanda olmuştur. rnek olarak dillerini bilmedikleri yerlere gñ eden insanların o dñemdeki devlet birimleri ile iletişim kurmaları, ticaret yapmaları veya sağlık alanında hizmete erişebilmeleri için çevirmene ihtiyaç duydukları gñr÷lmektedir. Gerek mahkemelerde gerek sağlık alanında gerekse resmi birimlerde gerçekleşen bu uygulamaların birçoğunun toplum çevirmenliği olduğu fakat adlandırmasının o dñemde hen÷z olmadığı sñylenebilir. Bu aşamada açıklanması gereken durum ise toplum çevirmenliğinin ne olduğu ve kimlere yñnelik gerçekleştiğidir. Kısaca toplum çevirmenliği; birden fazla uluslu toplumlarda sağlık, mahkeme, eğitim, kamu hizmeti vb. alanlarda hizmete erişme aşamasında dil bilmemeden kaynaklanan sorunların eviri yoluyla giderilmesidir. Bu uygulama çoğunlukla resmi olarak çevirmenlik eğitimi almamış dil bilen kişiler tarafından gerçekleşmektedir. Kişiler yukarıda belirtilen alanlarda iletişim sorunu yaşadıklarında genel olarak azda olsa dil bilen akrabalarından, arkadaşlarından ve çocuklarından yardım alırlar. Eğitim almamış bu kişilerin çeviriyi gerçekleştirmesi geri dññlemeyecek hatalara sebebiyet verebilmektedir. Bu aşamada toplum çevirmenliğinin eğitimini almış kişiler tarafından yapılması önemle vurgulanması gereken husustur. Genellikle yñz yñze gerçekleşen toplum çevirmenliğinin teknolojinin de gelişimi ile birlikte video-telefon çevirisi ile de uygulandığı bazı ÷lkelerde gñr÷lmektedir. Bu durum ise neredeyse her alanın olduğu gibi toplum çevirmenliğinin de gelişmelerden ne denli etkilendiğinin gñstergesidir.

Toplum evirmenliđine gñn÷m÷zde birçok ÷lkede sıkça başvurulmaktadır. Bunun sebebi ise çoğu ÷lkenin çok uluslu hale gelmesidir. rnek verilecek olursa Almanya'da T÷rkler, Arnavutlar, Ruslar, İtalyanlar ve birçok ÷lkeden insanlar yaşamaktadır. Yine aynı şekilde Kanada, Avusturalya ve Amerika Birleşik Devletlerinde de durum benzerdir.

Türkiye’de ise son zamanlarda çok sayıda Suriyeli yabancı olduğu bilinmektedir. Savaş sebebi ile ülkelerini bırakmak ve zorunlu olarak göç etmek durumunda kalan bu yabancılar¹, Türkiye başta olmak üzere Avrupa’nın birçok ülkesine ve şehrine yerleşmişlerdir. Farklı kültüre, geleneğe, göreneğe ve dile sahip olmanın doğal bir getirisi olarak, bu yabancılar hem uyum sağlamada hem de halk ve resmi birimlerle iletişime geçmede zorluk yaşamaktadırlar. Büyük bir kesim tarafından iletişim kurmanın her ne kadar dil öğrenildikten sonra geçici bir sorun olarak ortadan kalkacağı düşünülse de dil öğrenimi uzun vadede gerçekleşen bir olaydır. Dilin öğrenilmesine kadar oluşacak süreçte ise iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi için çeviriye ihtiyaç duyulması yadsınamaz bir gerçektir. Gidilen ülkeye uyum sağlanması adına iletişimin her alanda sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi oldukça fazla önem taşımaktadır. Zira kişiler, birbirlerini anlayarak ve iletişim halinde olarak var oldukları yere uyum sağlarlar.

Eğitim almamış olmanın getirdiği sorunların üstesinden gelmek ve çözüm üretebilmek adına söz konusu sorunların somutlaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma tamda bu sorunlar ele alınarak betimleyici bir yaklaşım ile toplum çevirmenliği özelinde diğer ülkelerde gerçekleşen uygulamalardan bahsedecek ve günümüzde Türkiye’de (ve diğer ülkelerde) toplum çevirmenliği uygulanmasının yaygınlaşmasının sebeplerinden birisi olan göç olgusunu irdeleyecektir. Akabinde hem Sakarya özelinde hem de Türkiye genelinde uygulanabilecek iyileştirmeye yönelik öneriler sunacaktır.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu toplum çevirmenliği uygulamalarını ortaya koymak ve günümüzde yoğun şekilde uygulanan bu sözlü çeviri türüne göç olgusunun ne denli etki ettiğini araştırmaktır. Günümüzde Türkiye’de bulunan geçici koruma altındaki yabancılara toplum çevirmenliğinin hizmetini eğitim almış kişiler değil, mümkün olduğu kadar dil bilen kişiler sunmaktadır. Eğitim almış olmamanın ve çevirmenlik mesleğinin inceliklerini bilmemenin sonucunda bazı sorunlar oluşmaktadır. Eğitim almamış kişiler tarafından sunulan bu hizmetin bazı sorunlara yol açacağı fikrinden hareketle bu çalışmanın odağı oluşturulmuştur.

¹ Kapsayıcı bir adlandırma olması açısından ‘yabancılar’ kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Çalışmanın Önemi

Var olduğu düşünülen iletişim sorununu somutlaştırmak adına anket çalışması yapılmıştır. Bunu yaparken çalışmanın yürütüleceği şehir olarak belirlenen Sakarya’da yerel halka ve yabancılara hizmet sağlayan kurumlarla, kurumlara bağlı veya bağımsız çalışan çevirmenlerle ve geçici koruma altındaki yabancılarla anket uygulanması kararı alınmıştır. Anket çalışması sonuçları doğrultusunda eksiklikler tespit edilen kısımlar belirlenmiş ve bu doğrultuda iyileştirmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı var olduğu düşünülen iletişim sorununu belirlemektir. Öncesinde ise betimleyici bir çalışma yöntemi ile toplum çevirmenliğinin dünyada ve Türkiye’deki uygulamaları ve konumu üzerinde durulmuş ve irdelenmiştir. Çalışma alanları ve türleri belirlenmiştir. Toplum çevirmenliğinin yoğun olarak yaşanmasına sebebiyet veren göç olgusu üzerinde durulmuş ve bu alanda yaşanan yoğunluğu ne denli etkilediği betimlenmiştir. İletişim sorununu belirlemek ve somutlaştırmak için Sakarya özelinde 3 farklı kitleye anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçları doğrultusunda eksiklerin tespiti ve iyileştirmeye yönelik öneriler sunulması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Özgünlüğü

Çalışma Sakarya’da yaşayan geçici koruma altındaki yabancıların yaşam standartlarını yükseltmeye yöneliktir. Yabancıların kurumlarla görüşürken iletişim sorununu yaşadıklarını tespit edilmiştir. Bu soruların tek kaynağının geçici koruma altındaki yabancılar değil, kimi zaman kurum kaynaklı kimi zaman ise çevirmen kaynaklı olduğu saptanmıştır. Bu çalışma saptanan sorunları gidermeye yönelik ve yaşanan aksaklıkları aşmak adına Sakarya özelinde uygulanabileceği gibi Türkiye genelinde de uygulanabilecek öneriler sunmaktadır. İletişim sorununun tek yönlü yaşanmadığı fikrinden hareketle anket çalışmasının sadece geçici koruma altındaki yabancılara değil, aynı zamanda kurumlara ve çevirmenlere de yapılması her üç bağlamda iletişim sorunu konusunun ele alınmasına yardımcı olacağından anlamlı ve açıklayıcı görülmüştür. Üç perspektiften de bu sorunun irdelenmesi çalışmayı önemli kılmaktadır. Bir diğer yönden eğitim alanında atılması gereken ciddi adımlara değinilmesi, bu bağlamda öneriler sunulması ve mesleklaşme adına adımlara değinilmesi çalışmayı özgün kılmaktadır.

Öneriler aşamasında Türkiye’de bulunmayan uygulamalar örnek alınarak bu

uygulamaların hem Sakarya'ya hem de Türkiye'ye uygulanabilirliği üzerinde durulmuş ve öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda da çalışma özgünlüğünü göstermektedir.

Ayrıca Türkiye genelinde Toplum Çevirmenliği üst başlığında yer alan derslerin incelenmesi, hangi oranda uygulama ağırlıklı işleniyor oldukları üzerinde durulması ve buradan hareketle uygulama ağırlıklı ders önerisi çalışmanın bir diğer özgünlük unsurudur.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada betimleyici bir araştırma modeli tercih edilmiştir. Var olduğu düşünülen iletişim sorununu somutlaştırmak adına üç farklı kitleye üç farklı anket uygulanmıştır. Bunlar geçici koruma altındaki yabancılar, bu yabancılar (veya yerel halka) hizmet sağlayan kurumlar ve bu hizmetler sağlanırken yardım alınan çevirmenlerdir. Geçici koruma altındaki yabancılar uygulanması planlanan anket çalışması kendi sınırlılıklarını belirlemiştir ve yoğunlukla Suriyeli yabancılar tarafından değerlendirilmiştir.

Anket soruları belirlenmeden önce üç farklı kitle kişilerle görüşülmüştür. Öncesinde belirlenen soruları üzerinde ön röportaj yapılmış ve bu doğrultuda nihai anket soruları oluşturulmuştur. Anketlerde açık uçlu ve kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir. Kapalı uçlu soruların tercih edilme sebebi anket uygulamasını hızlandırmak ve olası yanlış anlamaları ortadan kaldırmaktır. Kapalı uçlu soruların tercih edilme sebebi ise katılımcıları belli bir yanıt ile kısıtlamama gayretiydi. Kimi sorularda ise hem şıklı hem de diğer seçeneği tercih edilmiştir. Bunun sebebi de yine aynı şekilde katılımcıyı kısıtlamamaktır. Anket uygulamaları tamamlandıktan sonra tüm veriler yorumlanmış ve iletişim sorunu bağlamında değerlendirilmiştir. Sonuçlardan hareketle çözüm önerileri sunulmuştur.

Çözüm önerileri sunma aşamasında öncelikli olarak diğer ülkelerin örneklerine bakılmış ve hem Türkiye'ye hem de Sakarya'ya uygulanabilirliği tartışılmıştır. Bu aşamada betimleyici bir çalışma modeli benimsenmiştir.

BÖLÜM 1: SÖZLÜ ÇEVİRİ ALANI OLARAK TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çeviri Tarihi

Çeviri, insanoğlunun yaşamaya başladığı günden bugüne altı bin yıllık bir süreyi içermektedir. İlk çeviri eylemi kaynaklara göre Eski Yunan ve Roma döneminde gerçekleşmiştir (Bassnett, 1983; ve Schulte ve Biguenet, 1992; Akt. Aksoy Berrin, 2002, s.14; Eruz Sakine vd., 2009² Yücel Faruk, 2016). O tarihlerde çeviri gereksiniminin ulaşım araçlarının gelişmesi, savaş nedeniyle farklı bölgelere göç edilmesi, ticari ilişkilerin artması vb. ile oluştuğu söylenebilir. Söz konusu dönemlerde çeviri ihtiyacının oluşmasının bir diğer sebebi ise yazının artık daha fazla kullanılıyor olmasıdır. Yazının her geçen gün daha fazla kullanılması ile birlikte devletler arasında ticari ve askeri anlaşmalar yapılması için iki farklı dilin kullanımı gerekli olmuştur. Yücel tam da bu noktada çevirinin ve çevirmenin resmi temaslarda önem kazandığını söylemektedir (2016, s. 28). Dönemin (aydınlanma dönemi) çevirilerinde sözcüklerin yer değiştirmesinin yanı sıra, kaynak metin ve erken metindeki sözcük sayılarında oluşan değişikliklerin çevirmene duyulan inancı azaltmaktaydı ve bundan dolayı yeni sözcüklerin eklenmesi veya sözcüklerin çıkarılması da asla onaylanmayan bir durumdu. Bu sebeplerden dolayı kaynak metne müdahalede bulunmadan sözcüğü sözcüğüne gerçekleştirmektedir çeviriler (Yücel, 2016, s.31-32). Dönemine damgasını vuran Cicero, birim odaklı yaklaşımdan uzak durmuş ve çevirilerin erek edebiyata yönelik belirli işlevler üstlendiğini vurgulamıştır (Yücel, 2016, s. 38).

Ortaçağ dönemine gelindiğinde ise Hristiyanlığın yayılmaya başladığı görülmektedir. Bunun sebebi ise dini çevirilerin artması ve daha çok kitleye ulaşarak insanlara Hristiyanlık dininin öğretilmesi olmuştur. Dönemin çevirmenlerinin çevirilerini kendi istekleri doğrultusunda değil, çeviri görevini aldıkları kişi tarafından yönlendirildikleri görülmektedir (Yücel, 2016, s. 52). İçerisinde olunan dönemde gerçekleşen birçok kutsal metnin Tanrı'nın 'sözü' niteliği taşımasından ve bu sözlerin üzerinde yapılacak değişikliklerin beraberinde birçok tartışmayı getireceğinden dolayı, çeviriler erek dili göz ardı ederek yani dilsel yapılara sabit kalacak şekilde değiştirilmeden çevrilmiştir (Yücel, 2016, s. 54; Aksoy, 2002, s. 15). Fakat Hieronimus'sun sonralarda kullandığı 'anlamına göre çeviri' kavramı çeviri sürecine okurun da dahil edilmesini sağlamıştır (Yazıcı Mine,

²Çeviribilim sitesi için erişim adresi: http://ceviribilim.com/?page_id=1496

2005, s. 36). Dönemin önemli din adamlarından birisi olan Luther, İncili Latinceye değil, Almancaya çevirmiştir ve bunu yaparken anlam odaklı ('anlama göre') davranarak okura yönelik çeviri gerçekleştiren ilk kişi olmuştur (Yücel, 2016, s. 61; Yazıcı, 2005, s. 37). Buradan hareketle Luther'in incili halkın anlayabileceği bir dile çevirerek 'almancalaştırdığı' söylenebilir. Hızla okur odaklılık devam etmiş ve birçok kuramcı bu alanda çalışmalar gerçekleştirmeye başlamıştır. Örnek olarak Nida 'devingen eşdeğerlik' kavramını kullanarak çevirinin okurda bırakacağı etki üzerine çalışmalar yürütmüştür (Yücel, 2016, s. 74). Böylelikle görülmektedir ki erek kitle oldukça önem kazanmaya başlamıştır. Tarih süreci incelendiğinde, çevirmenin toplumsal ve kültürel dönüşümde etkin bir rol oynayabileceği görülmektedir.

Aydınlanma Dönemine girilmesi ile birlikte çeviride biçimden çok içerik önem kazanmış ve toplumda bir dil bilinci meydana gelmiştir. Bu durum ise okur-yazar sayılarının artması ve fikirlerin paylaşılması ile oluşmuştur (Yücel, 2016, s. 88).

1.2. Çeviribilimin Doğuşu

Yirminci yüzyılın ortasından itibaren Çeviribilim bağımsız bir bilim dalı olmaya başlamıştır. Öncesinde dilbilim ve edebiyat biliminin bir kolu olarak görülmüştür, yani çeviri bu zamana kadar daha çok dilbilimin inceleme nesnesi olarak ele alınmıştır (Yücel, 2016, s. 140). Çevirinin bir bilim dalı olması 20. Yy 'da kuramların ortaya çıkması ile olmuştur, öncesinde ise edebiyat bilim ve dilbilimden ayrılarak kendi özerkliğini oluşturamadığından bu özerkliğin olmadığı Yücel tarafından söylenmektedir. Bu aşamada Çeviribilimin kendi sınırlarını çizerek, diğer bilim dallarından ayıran özelliklerinin sorgulanması ve konuların tartışılması, geleneksel bilimin yapılarının sorgulanması çeviribilimin oluşumu açısından önem taşımıştır. Çevirinin birçok alana dağılması ve günlük yaşamın vazgeçilmez parçası olması, bu alanda daha fazla çalışma yapılmasını gerekli kılmıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çeviriye duyulan ihtiyacın artması, bilgisayarlı çevirilerin araştırılmasının artması, Humboldt ve Schegel'in Çeviribilim'e yönetsel ve işlevsel yeni bakış açısı getirmeleri, dil dışı etmenlerin önemli hale gelmesi, sözcük bilim ve yapısalci anlam biliminin gelişmesi ile çeviriye farklı bir bakış açısı getirilmesi zorunlu kılınmıştır (Yücel, 2016, s. 138-147). Dilbilimin ötesinde açıklanması gereken çeviribilim, çeviri gerekliliğini ortaya koymada yeterli olamadı çünkü dilbilimciler çeviri ediminde var olan kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurmadı (Demez Neslihan, 2014, s. 43; Aksoy, 2002, s. 31). Fakat çevirinin bir bilim dalı olması aşamasında dilbilimin, çeviribilimin özerk hale gelmesinde ne denli

önemli olduğu vurgulanmalıdır, hatta en çok dilbilim ile birbirlerini etkiledikleri söylenebilir (Yücel, 2016, s. 151).

Sosyal bilimlerde yaşanan bakış açısı değişikliği çeviribilime de yansımış, yaklaşımlarda kaynak odaklılıktan erek odaklılığa geçiş gerçekleşmiştir. Gerçekleşen bu paradigma değişimi yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Ortaya çıkan bu yaklaşımlar ise sadece ürün üzerinde odaklanmak yerine, çevirmeni de görünür kılarak ürün, süreç ve işlev odaklı olmuştur. Başka bir ifadeyle çeviribilimde çok boyutlu bir yaklaşım biçimi benimsenmiştir. Bununla birlikte kaynak metin önemini yitirmiş, erek dizge ve işlev ön plana çıkmıştır (Şan Filiz, 2014, s. 60-61). Erek odaklı yaklaşımlar, bu çalışmasının konusu olan toplum çevirmenliğini kendi gerçekliği içerisinde irdeleyebilmek için uygun bir temel sunmaktadır. Toplum çevirmenliğinde erek dizgenin varlığı, koşullar ve erek kitlenin beklentileri gibi hususlar büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte topluma yönelik gerçekleşen bu çeviri türünde, alışılmışın dışında çevirmenin en görünür şekli ile iletişimi sağlamaya çalıştığı söylenebilir. Çevirmen bu alanda sadece bir çevirmen konumunda değil, aynı zamanda yeri geldiğinde refakatçi ya da danışman gibi roller de üstlenebilmektedir. Tam bu noktada erek odaklı yaklaşımların bu etkinliği gerçekçi bir zeminde açıklayabildiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır³.

Çeviribilimin bağımsız bir bilim dalı olması ise 1970’li yıllarda gerçekleşmiştir. James Holmes, katıldığı bir Kongre’de (Üçüncü Uluslararası Dilbilim Kongresi) buna vurgu yapmış ve çeviribilimin bağımsız bir bilim dalı olması gerekliliğinin üzerinde durmuştur. Bu bilim dalının adlandırması ile ilgili ortak bir düşünceye varılamamıştır. Birçok farklı isim söz konusu olmuştur fakat Holmes’un önerisi ise ‘translation studies’ olmuştur (Holmes, 2004, s. 107)

Akabinde çeviribilim işlevsel çeviri yaklaşımları ve betimleyici çeviri yaklaşımları olarak iki alana ayrılmıştır.

İşlevsel yaklaşımlar, çeviriyi toplumsal ve iletişimsel bir eylem olarak görmeleri açısından, önceki yaklaşımlardan ayrılmaktadır. Bu yaklaşımlara göre kaynak metin sadece çıkış fikrini oluşturan metin olarak görülmektedir. Çeviri sürecine ve çevirmen kararlarına yön veren ve etki eden esas husus, erek kültürün ihtiyaçları ve erek kültürde göreceği işlevdir. Bu sebepten dolayı işlevsel yaklaşımlar erek odaklı yaklaşımlar

³ Toplum çevirmenliği ile ilgili bilgi ilerleyen bölümlerde ayrıntılı şekilde verilecektir.

arasında sayılmaktadır (Şan, 2014, s. 61-62). Hans Vermeer'in - Skopos Kuramı ve Holz Mänttäre'nin - Eylem Odaklı Çeviri Kuramı işlevsel yaklaşımlarda özellikle öne çıkmaktadır.

Skopos kuramı; 1978 yılında Hans Vermeer tarafından ortaya atılmış ve 1983 yılında 'Aufsätze zur Translationstheorie' adlı kitabında geliştirilmiştir. Bu kuram bütünsel olması açısından önem taşımaktadır. Öyle ki tüm metin türlerini kapsamaktadır ve tüm metin türlerine uygulanabilirliği vardır. "Skopos" kelimesi Yunancadan gelmektedir ve 'amaç', 'hedef', 'erek' anlamını taşımaktadır. Kuramın en temel özelliği çevirinin bir işlev doğrultusunda gerçekleşmesi ve bu işlev kapsamında çevirmenin metni çevirirken amacına uygun kararlar almasına müsaade etmesidir. Erek odaklı çeviri kuramlarından biri olarak sayılmasının en temel nedeni ise tamda budur (Yücel, 2016, s. 219; Berk Özlem, 2005, s. 54-55; Yazıcı, 2005, s. 147).

Eylem Odaklı Çeviri Kuramı; 1984 yılında Holz-Mänttäre tarafından ortaya atılmış bir kuramdır. Bu kuramda çeviri, bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen bir eylem türü olarak işlenmektedir. Çeviri süreciyle birlikte kim, neden ve ne için çeviriye ihtiyaç duyduğu gibi, erek metnin işlevini belirleyecek hususlar da önemli bir rol oynamaktadır. Buna göre erek metin, bir amaç doğrultusunda ve erek kültürde belirli bir işlevi yerine getirmek üzere üretilmiş bir metindir. Çeviri eylemini gerçekleştiren uzman kişi olarak çevirmenin kararlarına etki eden eyleyenlerin olduğunu ifade eden Mänttäre, söz konusu eyleyenlerin iletişimde olarak işbirliği gerçekleştirdiğinin altını çizmektedir. (Şan, 2014, s. 64). Holz-Mänttäre erek metin üretim sürecine etki eden bu aktör ve faktörleri şu şekilde sıralamaktadır: 1-çevirmen 2- kaynak metin yazarı 3-müşteri 4-işveren 5-erek metin kullanıcısı ve 6- erek metin alımlayıcısı (Şan, 2014, s. 64; Berk, 2005, s. 55). Ayrıca Mänttäre iş, işveren ve uzman kavramlarını kullanan ilk isim olmuştur.

Betimleyici çeviri yaklaşımları arasında ise Even Zohar'ın -Çoğuldizge Kuramı ve Gideon Toury'nin - Erek Odaklı Çeviri Kuramı yer almaktadır.

Çoğuldizge kuramı; yazın çevirisini odak almıştır. Hedef kültür gibi tarihsel içerik de bu kuramda ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda kuramın da ismi olan çoğuldizge terimi, bir kültüre ait önemli veya önemsiz tüm yazınsal dizgeleri içerisine almaktadır. Bu çoğuldizge içerisinde bulunan yazınsal model, tür ve geleneklerin sürekli devingen bir yapı içerisinde olduğu bilinmektedir. Çeviri kuramını devingen bir sistem olarak kabul

eden ilk kuram olması açısından çeviribilim için önemi büyüktür. Kuram aynı zamanda merkez-çevre, yüksek-alçak edebiyat ve saygın görünen-saygın görünmeyen edebiyat, birincil-ikincil edebiyat çekişmelerini işlevsel açıdan incelemeyi ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Zohar, çevirinin işlevselliğinin erek edebiyat içerisinde bulunan merkez-çevre ilişkisinin devingenliğinden dolayı olduğunu düşünmektedir (Berk, 2005, s. 59; Aksoy, 2002, s. 41-43; Yazıcı, 2005, s. 126-127; Yücel, 2016, s. 276).

Erek Odaklı Çeviri Kuramı; Toury tarafından 1970 yıllarında Zohar'ın Çoğuldizge Kuramından hareketle oluşturulmuştur. Toury bu kuramda yazın çevirisinin betimleyici bir biçimde incelenmesi gerektiğine vurgu yaparken, erek odaklı yaklaşımın bu aşamada önemine değinmiştir. Bu kuramda çeviri amaca yönelik gerçekleşen bir eylem olmuş ve sadece erek dizgede gerçekliğini bulmuştur. Erek dizge de gerçekleşen çevirilerin, kaynak metin ve dizgesinden uzak olduğunu vurgulamıştır. Toury'nin bu kuramdaki asıl amacı ise çevirilerin erek odaklı çeviri yaklaşımını önermekten öte, çeviribilim alanında gerçekleşen araştırmaların çevirileri odak alması yönünde olmuştur (Berk, 2005, s. 58-59; Yazıcı 2005, s. 130-131). Yani Toury çevirileri ve çeviriyi kültürel bağlam çerçevesinde ele almıştır. Eşdeğerlilik kavramını ortaya atmıştır. Kavramı ise 'işlevsel-gerçek' olarak tanımlar ve diller arası yapısal ayrıma dayandırır. Toury çeviriyi kaynak metin ve erek kültür arasına yerleştirmektedir. Kaynak metni 'yeterli uygunlukta' – erek kültürü ise 'kabul edilebilir' olarak adlandırmaktadır. Hiçbir metnin ise hem yeterli uygunlukta hem de kabul edilebilir değildir. Bunun sebebi ise Çevirinin kaynak metne uygun şekilde üretilmeyeceğinden ve çeviri erek kültüre uyarlanırken yabancı biçim ve bilgilerden oluşabileceğinden dolayıdır (Aksoy, 2002, s. 46-47).

Skopos ve Çoğuldizge Kuramında çevirinin amaca ve işleve uygun çevrilmesi gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Eylem Odaklı Çeviri Kuramında ise yine aynı şekilde çevirinin amacından bahsedilmekte ve çevrinin kim için, neden ve ne için yapıldığı soruları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Çevirinin kim için yapıldığı bağlamından hedef kitlenin önemi anlaşılmaktadır. Bu aşamada ise çevirinin gerçekleştirilmeden önce hedefin belirlenmesi ve onun anlayabileceği şekilde gerçekleşmesi gerektiğinin vurgulandığı anlaşılmaktadır.

'Kültür Odaklı Bakış Açısının' ile birlikte sosyal bakış açısı önem kazanmaya başlamıştır. Bu ilk olarak 1980'li yıllarda gerçekleşmiştir. 2006 yılında ise Michela Wolf o senelerde temeli atılan bu bakış açısından hareketle 'cultural turn' den bahsetmiştir. Bu kavram

toplumsal odaklı bir dönüşüm olarak adlandırılmaktadır. Bu tarz bakış açılarının gerçekleşmesi ise işlevsel çeviri kuramlarının sayesinde olmuştur. Özellikle Holz Mänttari, çevirmeni çeviri sürecinde ‘toplumsal bir oldu olarak sorumluluk/yetkinlik’ ve ‘bilişsel bir olgu olarak konu bilgisi’ edinçlerine sahip uzman olarak tanımlar. Bu iki tanım ise sosyolojik bir bağın kanıtlarından sayılabilmektedir. İşlevsel çeviri ve kültür odaklı çevirilerin sosyolojik yönelimlerinin, erek metin paradigması olarak görülemeyeceği, sadece ağırlık merkezinin değişimi olabileceği söylenmelidir. Artık merkezde kültür ve toplum vardır. (Kaindl, 2013)

Toplum çevirmenliği özelinde hedef kitlenin belirlenmesi ve söz konusu kitlenin anlık ihtiyaçlarının gidermeye yönelik olması gerektiğinin vurgulanmalıdır. Ayrıca metin üretim süreci içerisinde erek metin alımlayıcısının da dahil olduğundan bahsedilmektedir. Yani çeviri sürecine erek metin alımlayıcısı yani işi talep eden kişide dahil olmaktadır. Bu ise yine erek’in önemini göstermektedir. Erek odaklı çeviri kuramında çeviride kültürel bağlama değinilmektedir. Toplum çevirmenliği de farklı kültürden gelen insanlara yönelik gerçekleştirilen bir etkinliktir. Bu bakımından erek odaklı yaklaşımlarla ilişkilendirmek mümkündür.

1.3. Çeviribilimin Bir Alt Alanı Olarak Sözlü Çeviri

Çeviri dendiği zaman her ne kadar akla yazılı çeviri gelse de, sözlü çeviri de çevirinin alt alanlarından birisidir. Sözlü çeviri; farklı ortamlarda dil bilmeyen iki insan arasında iletişimi sağlamak amacıyla ardıl veya andaş olarak, sözlü şekilde gerçekleşen çeviri türüdür. Yazılı çeviri için İngilizcede ‘translation’, Almancada ‘übersetzen’ kullanılırken sözlü çeviri için İngilizcede ‘interpreting’, Almancada ise ‘dolmetschen’ kavramları kullanılmaktadır. Türkçede bu ayrımı yapmak için sözlü çeviri kavramı haricinde ‘tercüme’ kavramı da kullanılmaktadır.

Afette Rehber Çevirmenlik başlıklı yüksek lisans tezinde sözlü çeviri konusunu ayrıntılı şekilde ele alan Rana Kahraman sözlü çevirmeni: “Her ne kadar sözlü çevirmen kara kutu, sözcük bankası olarak genel tanımlamalarla nitelendirilse de, o kültürel aracı olarak sözcüklerin anlamlarıyla değil, arkalarındaki kültürle etkileşimi sağlayan kişidir”(2003, s. 7).

Sözlü çevirmenlerin tarih teki yerlerine bakıldığında ilk olarak 18. Yüzyılda Dil Oğlanları okullarında eğitim aldıkları görülmektedir. O dönemlerde gerçekleşen eğitimlerin diploması amacı ile yapıldığı bilinmektedir ve özellikle mahkeme çevirmeni, diyalog

çevirmeni ve konferans çevirmeni adı altında eğitimler verilmiştir (Kahraman, 2003, s. 9). Tarihte gerçekleşen bu çeviri eylemlerinin aslında tam da toplum çevirmenliği uygulamasına birer örnek olduğu görülmektedir. Kavramsal olarak toplum çevirmenliği tarihinin özellikle ülkemizde çok geçmişe dayanmaması onun varlığının olmadığı anlamını taşımamaktadır. Tarihte her ne kadar yapılan bu çeviriler toplum çevirmenliği olarak kavramlaşmasa da, gerçekleşen birçok çevirinin topluma yönelik gerçekleştiği ve uygulamada toplum çevirmenliği olduğu görülmektedir.

Sözlü çeviri kendi içerisinde alt alanları ayrılmaktadır. Mahkeme Çevirisi ve Toplum Çevirmenliğini sözlü çevirinin alt türlerinden olduğunu vurgulayan Celilia Wadensjö

(1998, s. 50) bu iki alt türü şu şekilde açıklamaktadır: “çevirmenin çalıştığı, yaşadığı ya da bulunmak durumunda kaldığı sosyokültürel çevre itibari işe iletişim aracılığını üstlendiği türlerdir” (Akt. Kahraman, 2003, s. 10-11). Günümüzde sözlü çeviri dendiğinde konferans çevirmenliğinin çoğunlukla ilk akla gelen türlerinin başında geldiği söylenebilir. Fakat bu, diğer türlerin varlığını göz ardı etmek anlamına gelmemektedir.

Aymil Doğan (2015) *Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları* adlı kitabında sözlü çevirinin alt alanlarında değinmektedir. Bunları şu şekilde sıralamıştır;

- ❖ Yapılış biçimine göre sözlü çeviri türleri;
 - Ardıl çeviri: irtibat çevirisi, ikili görüşme çevirisi, refakat çevirisi, telefonla sözlü çeviri.
 - Andaş çeviri: kabiniçi andaş çeviri, kabindışı andaş çeviri, fısıldayarak çeviri, televizyondan andaş çeviri, video-konferans çevirisi.
 - Yazılı metinden sözlü çeviri: konferans çevirmenliği, işaret dili çevirmenliği.
- ❖ Konularına göre sözlü çeviri türleri;
 - Toplum çevirmenliği; mahkeme çevirmenliği, polis çevirmenliği, afette rehber çevirmenlik, spor çevirmenliği, sağlık çevirmenliği, çatışma ortamı çevirmenliği.
- ❖ Kurum çevirmenliği
- ❖ Proje çevirmenliği

Doğan (2015, s. 93-95) sözlü çevirinin türlerini belirtmenin yanı sıra sözlü çeviri sırasında

olan bilişsel süreçlerden ve sözlü çevirmende bulunması gereken niteliklerden de bahsetmektedir. Bunları ise şu şekilde sıralamaktadır;

- düşünme ve bellek becerileri,
- dinleme ve duyduğunu anlama becerileri,
- konuşma becerileri,
- duyuşsal beceriler,
- devinsel beceriler.

Sözlü çevirilerde genellikle çevirmen, konuşmacı ve dinleyici(ler) vardır. Bu aşamada *düşünme becerisi* duyduklarını işleme alma becerisi ile ilgilidir. Yani duyduklarını anlamaya bağlı bir aşamadır. Yine düşünme becerisi çevirmenin olabilecek aksaklıklara hızlı bir çözüm düşünme ve olayları kurtarmasına bağlıdır. *Bellek becerisi* ise söylenen bilgiyi alımlama ve işleme ile alakalıdır. Oldukça güçlü bir belleğe sahip olmak bu bağlamda sözlü çevirmenlerde en önemli kriterler arasındadır.

Türünün verdiği gereklilikten dolayı sözlü çevirmenler hızlı bir şekilde bilgiyi duymalı, işlemeli ve karşı tarafa aktarmalıdır. Bu aşamada *dinleme ve duyduğunu anlama becerisi* önem taşımaktadır. Anlatılan konuyu dinleme ve dinlediğini konu bağlamında anlamak, çevirisini gerçekleştireceği sözlü metni oluşturmasında önem teşkil etmektedir. Çevirmenin dikkatli bir şekilde konsantre olup dinlemesi ve duyduklarını anlama aşamasında beyinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Sözlü çevirmenlerde bulunması gereken en önemli özellik ise *konuşma becerisidir*. Özellikle erek ve kaynak dile oldukça hakim olması beklenmektedir. Bununla birlikte açık ve akıcı, dilbilgisine uygun ve karşı tarafın anlayabileceği şekilde konuşmalıdır. Vurguların doğru yerlerde yapılmasına ve söylemine önem vermelidir.

Duyuşsal becerilerin sözlü çeviride önemi oldukça fazladır. Sözlü çevirmenden kendinden emin ve özgüvenli olması beklenmektedir. Karşı tarafın yerine kendini koyması, paylaşımcı ve olumlu olması, girdiği ortamlara ayak uydurması gerekmektedir.

Sözlü çevirilerin teknolojinin kullanılmadığı ortamlarda da olabileceği bilinmektedir. Teknolojinin kullanıldığı ortamlarda çevirmenden *devinsel becerilere* sahip olması beklenir. Bunlar sağ-sol ellerin farklı fonksiyonlarda (multifuncitonal) kullanılmasıdır (kabin içi çeviriler için geçerli olabilir). Yazma, çizme, kısaltma yapabilme ve teknolojik

cihazlara hakim olmak önem taşımaktadır.

Sözlü çeviri alanlarına ve sözlü çevirmende bulunması gereken niteliklere bakıldığında genel anlamda sözlü çevirinin oldukça zorlayıcı bir süreç olduğu söylenebilir. Sözlü çevirmenin bu aşamada önemi yadsınamaz bir gerçektir. Yazılı çeviride çevirmenin hata yapabilme payı söz konusudur çünkü okuduğu bilgiyi işlemek ve anında karşı tarafa aktarmak zorunda değildir. Düşünebilir, yardım alabilir veya araştırma yapabilir. Sözlü çevirmenin ise bu gibi şansları yoktur ve hızlı bir şekilde anlamalı, işlemeli ve karşı tarafın anlayacağı şekilde çevirmelidir. Bu yüzden yazılı çevirmene kıyasla, sözlü çevirmenin hata payı daha azdır.

Yapılan çalışma sözlü çevirinin alt alanlarından birisi olan toplum çevirmenliği hakkındadır. Yukarıda belirtilen beceriler ötesinden toplum çevirmeninde de bulunması gereken harici beceriler söz konusudur. Bu sebepten dolayı toplum çevirmeninde bulunması gereken beceriler elbette sözlü çeviri çerçevesinde fakat kendi kriterleri doğrultusunda değerlendirilmelidir.

Bir sonraki bölümde sözlü çeviri türlerinden biri olan ve aynı zamanda çalışmanın odağını oluşturan toplum çevirmenliği üzerinde durulacaktır.

1.4. Sözlü Çeviri Türü Olarak Toplum Çevirmenliğinin Kavramsal Çerçevesi

1.4.1. Toplum Çevirmenliği Kavramsal Çerçevesi

Toplum Çevirmenliği uzun senelerdir var olan ve hala var olmaya devam eden bir çeviri türüdür. Geçmişte yapılan bu tür çevirilerin toplum çevirmenliği olarak kavramlaşmaması bu türün ve alanlarının varlığını yok saymamaktadır. Günümüzde toplum çevirmenliğinin akademik çalışmalarda yer aldığı görülmektedir. Harici olarak üniversitelerin Çeviribilim veya Mütercim-Tercümanlık Bölümlerinde seçmeli ders olarak okutulmakla birlikte alanla ilgili seminerler düzenlenmektedir. İlginin bu derece yoğunlaşmasının sebebi olarak, toplum çevirmenliğine duyulan ihtiyacın artması gösterilebilir ⁴.

Sözlü çeviri alanına ve toplum çevirmenliğine önemli katkılarda bulunan Franz Pöckhacker'da toplum çevirmenliğinin eski zamanlarda kullanımıyla ilgili benzer bir yorumda bulunmaktadır. Pöckhacker toplum çevirmenliğinin ilk örneklerinden birinin Antik Çağ'a dayandığını belirtmektedir. Örnek olarak ise Babil sürgününün ardından

⁴ Toplum çevirmenliğine duyulan ihtiyacın günümüzde neden bu denli arttığı 2. bölümde incelenecektir.

Arami dilini konuşan Yahudilere yapılan çevirileri, Roma İmparatorluğun dönemindeki sözlü çevirmenlerin rollerini ve toplum çevirmenlerinin asırlarca sömürge egemenliğindeki çalışmalarını (yeni İspanya’da gerçekleşen mahkeme çevirilerini) göstermektedir (1999, s. 127). Yine aynı şekilde asırlar boyu farklı etnik grupların birbirleri ile iletişime geçebilmesi adına toplum çevirmenliği yüz yıllardır uygulanmıştır (Niska Helge, 2002, s. 136).

İletişim kurmak birçok kişiye göre günlük hayatta her ne kadar basit bir iş konumda olsa da eski dönemlerde (Hernando Cortez’den önce) profesyonel çevirmenler yabancı toplulukları kontrol altında tutmak için kullanılan rehberler ve ajanlar olarak görülmekteydi (Niska, 2002, s. 135). Görülmektedir ki geçmiş dönemlerde de toplum çevirmenliği uygulamasına duyulan ihtiyaç oldukça fazlaydı. Üstelik çevirmenin şimdilerde olduğundan çok daha önemli sayıldığı ve güvenli kişi olarak görüldüğü söylenebilir.

Tanımına gelecek olunursa birçok bilim insanı toplum çevirmenliğinin kapsamını ve uygulama alanını farklı şekilde tanımlamaktadır. Doğan’a göre (2004, s. 2); “çokuluslu ülkelerde halkın hastaneye gittiklerinde sağlıkla, hukuki bir zorluk düştüklerinde mahkeme ile ilgili ya da diğer kamusal alanlardaki tüm iletişim gereksinimlerini karşılamak üzere ‘toplum çevirmenliği’ adı altında bir sözlü çevirmenlik türü gelişmiştir” şeklinde tanımlanırken, Bancroft ve Runio-Fitzpatrick (2009) tarafından “herhangi bir toplum ortamında, devletin ve sivil toplum kuruluşlarının özellikle sağlık, eğitim ve insani ve sosyal yardım hizmetleri sırasında gerçekleşen çeviri” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Mikkelson Holly, 2014, s. 9).

Carr Silvana’nın (1997) toplum çevirmenliği tanımına bakıldığında ise, bu tanımın birçok alt alanı kapsamı açısından önem teşkil ettiği söylenebilmektedir

“Community Interpreting refers to interpreting that enables people who are not fluent speakers of the official language (s) of the country to communicate with the providers of the public services so as to facilitate full and equal access to (legal), health, education, government and social services” (Akt. Turan, 2016, s. 36).

Yapılan üç tanıma bakılacak olursa, bu araştırmacıların toplum çevirmenliğinin kamusal alanda, yani devlet dairelerinde gerçekleştiğini vurguladıkları görülmektedir. Yine aynı şekilde Pöchhacker (1999, s. 127) toplum çevirmenliğinin 20. Yy’ın sonlarına doğru

kamu hizmetlerine erişim sağlamak amacıyla kullandığını belirtmekte ve toplum çevirmenliğini şu şekilde tanımlamaktadır:

“community interpreting enables people who are not fluent speakers of the official language(s) of the country to communicate with the providers of public services so as to facilitate full and equal Access to legal, health, education, government and social services (Pöchhacker, 2000, s. 37, Akt. Slapp Ashley Mar, 2004, s. 12)”

“Toplum hizmeti alanında, polis merkezlerinde, göçmen bürolarında, sosyal hizmet merkezlerinde, sağlık ve psikiyatrik tedavi merkezlerinde, okullarda ve benzeri kurumlarda; yetkililerle halk arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla verilen sözlü çeviri hizmeti...” şeklinde yapılan tanım, üst kısımda belirtilen tanımlar haricinde sözlü biçimde gerçekleştiğini vurgulayan bir tanımdır (Wadensjö, 1998, s. 33, Akt. Kurultay

Turgay ve Bulut Alev 2012, s. 79). Buradan hareketle toplum çevirmenliğinin yapıldığı yerlere bakıldığında diğer tanımlardan farklı olarak polis merkezlerinin ve göçmen bürolarının eklendiği görülmektedir.

Toplum çevirmenliğini “Sağlık, sosyal hizmet, mahkemeler, okullar, polis merkezleri gibi toplumsal koşullarda, iletişimin mümkün olmadığı ve çevirmene ihtiyaç duyulan yerde, bu ihtiyacı karşılayabilecek yasal bağımlılığı, resmi kimliği bulunmayan kişilerce gerçekleştirilmektedir” (Akt. Kahraman, 2010, s. 36) şeklinde ifade eden Gentile Adolfo, buna karşın birçok kişinin toplum çevirmenliğinin adlandırması ile ilgilenirken, adlandırmasından çok görev alanlarının ve tanımlarının betimlemesinin yapılmasına vurgu getirmektedir (Akt. Kahraman, 2003, s. 14). Gentile ait tanımına bakıldığında resmi kimliği bulunmayan kişilerin bu görevi üstlendiğini vurguladığı görülmektedir. Bu ise çevirmenlik eğitimi almamış kişilerin bunu yaptığı anlamına gelmektedir. Çoğunlukla spontane şekilde oluşan diyalogların bütün olarak ele alınabilen toplum çevirmenliğinin bu şekilde tanımlanıyor olmasının yanlış olduğu söylenememektedir. Bu kişilerin çeviri eğitimi almadıkları için çoğu zaman farklı çeviri sorunları ile karşılaştıkları söylenebilir.

Toplum Çevirmenliğinin tanımından öte Gentile'nin de vurguladığı gibi çalışma alanlarının belirlenmesi gerektiği söylenebilir. Öncelikli olarak yapılması gerekenlerden birisi ise Toplum Çevirmeninin kim olduğunu betimlemektir.

Cynthia Roy toplum çevirmenini şu şekilde tanımlamaktadır; “ ... anlaşmazlıkları çözecek, gerektiğinde taraflara söz hakkı verecek, tarafların dilsel, sosyal ve anlatımsal

özelliklerini gözetecek durumu yönlendirecek ve bilginin akışını doğru yönlendirerek hedefe ulaşacaktır” (Akt. Kahraman, 2010, s. 38).

Şebnem Bahadır ise daha kapsayıcı bir tanımla (2001) Toplum Çevirmenini “kültürlerarası iletişim konusunda uzman, yani iki ya da daha fazla kültür arasında iletişimi sağlanmasından sorumlu olan kişi” şeklinde tanımlar ve buna ek olarak çevirmenin rolünü ve uzmanlığını sorgularken daha esnek, devingen ve durumsallığa bağlı olması gerektiğini göz ardı etmemek gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda çevirmenin diğer sözlü çeviri türlerine göre daha görünür ve daha fazla inisiyatif kullanabilir durumda olduğunu ifade etmektedir (Akt. Kahraman, 2003, s. 13). Bahadır’ın bu tanımında toplum çevirmenini bir ‘uzman’ olarak tanımladığı görülmektedir. Çağdaş kuramcıların görüşlerine bakıldığında da, özellikle Skopos Kuramı ve Eylem Odaklı

Çeviri kuramında, benzer şekilde çevirmenin ‘uzman’ oluşundan bahsedildiği görülmektedir. Tüm tanımlardan farklı olarak Bahadır’ın çevirmenin uzmanlığını sorgularken diğer çeviri türlerinden ayırarak daha durumsal, devingen ve esnek olması gerektiği fikrindedir.

Başaran toplum çevirmenin duyguların ve düşüncelerin oldukça yoğun yaşandığı bir çeviri türü olduğunu vurgular ve konu ile ilgili şöyle bir tanım gerçekleştirir:

"Toplum çevirmenleri, çalıştıkları konular gereği sık sık kişilerin özel hayatlarının içine girerler. Çoğu kez kimseyle paylaşılabilen mahrem konular toplum çevirmeni tarafından bir başka dilde yeniden anlatılır. Bu açıdan bakıldığında, toplum çevirmeni duyguların ve düşüncelerin sıkça dile getirildiği, insani önemi yüksek bir iş yapmaktadır." (Başaran Eser, 2013, s.435-436).

Özet olarak ise toplum çevirmenleri “bir ülkede konuşulan resmi dili/ dilleri bilmeyenlerin çeşitli hizmetlerden yararlanabilmesi için verilen sözlü çeviri hizmeti sunabilecek bilgi, beceri ve yetkinlikleri olan kişiler” olarak tanımlanmaktadır⁵.

Gürçağlar Şehnaz ve Diriker Ebru (2004, s. 74) toplum çevirmenliğinin kimler için yapıldığı ile ilgili şunları vurgulamaktadır;

“citizens of a country who do not speak the majority/ official language as well as asylum- seekers, illegal or legal immigrants, victims of human traffickers ect. Can require community interpreting services in their contacts and dealing

⁵ Çevirmen yetelilik anketi için erişim adresi: <http://cevirmenyeterliliklerianketi.com/form/toplum-cevirmeni>

with courts, police station, hospitals, immigration services, border patrols, school, ect.”

Buna göre tüm araştırmalar sonucunda gerçekleşen çevirinin toplum evirimenliği sayılması için oluşması gereken durumun dil bilmeyen kişinin mağduriyet yaşıyor olması olabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsani Hakları Komisyonu tarafından 2012 tarihinde hazırlanan ‘Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları adırkentler Hakkında İnceleme Raporunda’⁶ bazı adırkentlerde verilen hizmetlerden bahsedilmiştir. Bu hizmetler arasında yiyecek, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğlence, eğitim, ibadet, tercümanlık, temizlik hizmeti ve diğer ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli imkânlar yer almaktadır (2012, s. 5). Burada ise yukarıdaki tanımda Wadensjö’in göçmen bürolarında gerçekleşen çevirinin de toplum evirimenliği olduğunu vurgulamasıyla bu kapsama girdiği görülmektedir.

Bowen David (1999, s. 320) toplum evirimenliğinde ‘müşteri’ olarak adlandırdığı, çoğu zaman çocukların, yaşlı insanların ve mültecilerin evirimenle bir diyalogu nasıl yürütmeleri gerektiğini bilmediklerini belirtmektedir. Günümüzde bu sorunun ülkemizde oldukça fazla olduğu söylenebilir. Kişilerin olduğu kadar kurumlarında evirimenlerle nasıl iletişime geçmeleri gerektiğini bilmedikleri söylenebilir. Aynı şekilde evirimenlik yapan kişiler içinde bu durum geçerlidir. oğunun profesyonel olarak evirimenlik eğitimi almadığı gerçeğinden hareketle bazı durumlara nasıl yaklaşmaları gerektiğini bilmemektedirler. evirimenlik eğitimi almayan ve profesyonel olmayan bu kişilerin gerçekleştirdiği çevirilerde ise çeşitli sorunlar oluşabilmektedir Bazı ifadeleri kendi kararları ile evirmeme, kendi fikirlerini çeviriye dahil etme, terminolojik yetersizlikler, dil yetersizliği, kültürel bilgilerin yetersizliği, karşı tarafta yaklaşım şeklini bilmeme vb. sorunlar çevirinin kalitesinde oynamalara sebep olmaktadır. Bu durumun çözümü ise ancak ve ancak eğitim ile mümkündür.

1980’li yıllarda bazı Avrupa ülkelerinde toplum evirimenliği eğitimi veren ajanslar kurulmuştur. Göçmen sayısının oldukça fazla olduğu ülkelerden Almanya ve Fransa’nın ihtiyaç duyanlara kamu hizmetlerinde evirimen yardımı sağlamada çok da istekli olmadıkları bilinmektedir (Niska, 2002, s. 136). Almanya çok uzun bir süre göçmenler

⁶ Rapor için erişim adresi:

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf

için problem olan bu durumu çözmek adına bir girişimde bulunmamış ve bunu göçmenin çözmek zorunda olduğu bir problem olarak görmüştür. Doktorlar veya kurumlar ile iletişim çoğu zaman akrabalar, tanıdıklar, aynı evi paylaştıkları kişiler, diğer hastalar, temizlik personeli ve hatta çocuklar tarafından kurulmaktaydı (Slapp, 200, s. 11). Öncelikle kurumlarda çevirmen istihdamı değil, kişilere Almanca kursları sunulmuştur. Örnek olarak Köln ve Halk Eğitim Okulları (Volkshochschule) işbirliği ile Almanca bilmeyenlere Almanca dil kursu verilmeye başlanmıştır Bu konu ile ilgili bir şeye dikkat çekmektedir. Oda şudur ki bir dili öğrenmek zordur ve uzun vadede de gerçekleşmektedir (Slapp, 2004, s. 48). Dil öğrenmenin uzun vadede en iyi çözüm olacaktır fakat dili öğrenene kadar oluşabilecek iletişim sorununu gidermek adına çözümlerin üretilmesinin mümkün olduğu kadar hızlı olması gerekmektedir. Bu nedenle de çeviri ihtiyacının giderilmesinin önemli rol oynadığını ifade edilmelidir.

2000'li yıllarda erkeklerin eşlerini de Almanya'ya getirmelerinden kaynaklanan yoğun Türk göçmen sayısına bakılırsa Hamburg'da okul düzeyindeki çocukların %40'ı yeterli derecede Almanca konuşmamaktadır. Bu sayı Berlin, Wedding'de %75'e ulaşmıştır. Bundan dolayıdır ki 'Türkischen Gemeinde in Deutschland (TGD)' tüm Almanya'daki göçmen çocuklara eksik olan Almanca bilgilerini tamamlamak için zorunlu ve ücretsiz olarak okul öncesi eğitim vermektedir (Slapp, 2004, s. 49). 2000'li yıllarda yapılan araştırmalara göre ebeveynlerin 4'te 3'ü Almanca bilmemelerinden dolayı veli toplantılarına katılmıyorlar ve çocuklarına ev ödevlerinde yardımcı olamıyorlardı (Orde, 2000, Akt. Slapp, 2004, s. 50). 1998-2003 yılları Saksonya'da arasında kültür bakanı olarak görev yapan Renate Jürgens-Pieper'de (SPD – Almanya Sosyal DemokratPartisi) TDG'nin uygulamasına benzer bir uygulama yapmıştır ve bununla ilgili bir yasa düzenlemiştir. Yasa okula başlamadan 9 ay önce öğrencilere dil sınavı uygulanması yönündedir. Eğer öğrenci bu sınavı başarılı bir şekilde geçemezse 6 aylık bir dil eğitimi almak zorundadır. Bu uygulama Saksonya Eyaleti'nin okula başlayacak öğrencilerin Almanca dil eğitimi alma zorunluğu politikası izlediğini göstermektedir (Slapp, 2004, s. 49). Almanya'nın verdiği yoğun dil eğitimi ve okula başlamadan önce öğrencilerin dil eğitimi almış olmaları gerektiği, dil seviyelerini belli bir seviyeye çıkarmış olmaları zorunluluğu Almanya'nın dil milliyetçiliği politikası izlediğini göstermektedir.

Almanya'da bir diğer sorun ise doktorlar için zorluk çıkarmaktadır. Öyle ki çoğu doktor çok az Almanca bilen hastalarla nasıl iletişime geçilmesi gerektiğini bilmemektedir ve bu yüzden yanlış anlaşılmalarda olmakta ve hastalar çok sıklıkla doktor değişikliği

yapmaktadırlar (Slapp, 2004, s. 51).

Bahadır Şebnem'in da bahsettiği gibi alanın oldukça geniş olmasının, birçok kitleye hitap etmesi açısından durumsal oluşu göz önünde bulunduğunda yapılan işin oldukça zor olduğu görülmektedir. Harici olarak çevirmenin iş yoğunluğu da değerlendirilmelidir. Tüm bunlar kaliteyi oluşturmada etmen, kimi zaman ise kalitenin düşmesine sebep olan faktörler arasında sayılabilmektedir. Çeviri sürecinin kaliteli bir şekilde gerçekleşebilmesi adına Kahraman kalitenin sağlanmasını şu şekilde açıklamaktadır: "Kalite, belirli bir etkileşim bağlamı içerisinde etkileşimde bulunan tarafların, iletişimi başarılı bir biçimde sağlanması olarak algılanmaktadır." (2010, s. 95). Kalitenin öncelikli olarak nitelikli kişiler tarafından çevirinin gerçekleşmesi ile mümkün olduğu açıktır. Bu ise kapsamlı bir eğitim ile mümkündür. Eğitimin haricinde toplum çevirmeninde olması gereken diğer özellikler de belirleyici olabilmektedir.

Birçok akademisyene göre toplum çevirmenleri kariyerlerine başlamadan önce bazı bilgi, yetenek ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Hale (1997, . 177), Garcés (2011, s. 137) ve Pérez ve Wilson'e (2011, s. 249) göre sahip olunması gereken beceriler şunlardır (Akt. Mikkelson, 2014, s. 14-15):

- Gelişmiş dil yeteneği
- Mükemmel hafıza, dinleme ve anlama becerisi
- Toplumla konuşma yeterliliği
- Zihinsel beceri
- Çift yönlü çeviri yeteneği
- Tek yönlü çeviri yeteneği (eş zamanlı)
- Kâğıttan çevirisi
- Yönetim becerisi
- Brifingler ve bilgilendirme işlemlerini yürütme becerisi
- Etik kuralların farkındalığı
- Kendi davranışları üzerinde derinlemesine düşünebilme yeteneği
- Etik ikilemleri ve travmatik durumlarla baş edebilecek kişilerarası beceriler
- Kültürler arası farkındalık, ilgili ülke ve kültürlerin bilgisi
- Alanı, profesyonel kültürü, uygulamaları ve prosedürlerini anlamak

- Terminoloji uzmanlığı
- Sözlü çeviri pratiğinin temelini oluşturan teorilerin bilgisi

Kahraman (2010, s. 91) ise Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Avrupa Birliği (AB), çeviri dernekleri ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) standartları inceleyerek Toplum Çevirmenliği alanında görev yapan çevirmenlerinden şu beklentiler olduğu sonucuna varmıştır;

- Çeviri becerisi
- Tarafsızlık
- Gizlilik
- Kültürel Arka Plan Ve Farklılıkların Duyarlılığı
- Farklı Durum Ve Koşullara Uyum Sağlama
- Araştırma Ve Teknik Yetkinlik
- İletişim Becerisi
- Güven Ortamı Oluşturma
- Kurumlarca Belirlenen Kurallara Uyma

Toplum Çevirmenlerinin de diğer tüm meslek gruplarında olduğu gibi belli etik kuralları mevcuttur. Kahraman (2010, s. 105-106) bu etik kuralları şu şekilde maddelendirmiştir;

- Gizlilik
- Tarafsızlık
- Sadakat
- Doğruluk
- Eksiksiz çeviri
- Yetersiz hissedilen durumda iş kabul etmeme
- Mesleği lekeleyecek davranışlarda bulunmama
- Uygun çalışma koşulları sağlamak için çabalama
- Sürekli araştırma ve geliştirme
- Çeviri öncesinde çeviri ile ilgili bilgilendirilmeli.

İletişim problemlerinin sadece dil bilmemeden kaynaklı olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Bu aşamada kültür de oldukça önemlidir, çünkü aynı şeyi söyleyen iki kişi her zaman aynı şeyi kast etmemektedir (Slapp, 2004, s. 20). Bu aşamada çevirisi yapılan dillerin kültürlerini bilmek çeviri açısından oldukça önem taşımaktadır. Çeviri türlerinin tümü için geçerli olan bu durum toplum çevirmenliği için de büyük önem taşımaktadır. Öyle ki kültürel farklılıklardan kaynaklanacak olan taraflar arası anlaşmazlıkların ve yaşanması olası olan engelleri aşacak kişi bu aşamada toplum çevirmenidir (Uyanık Gözde, 2015, s. 19-20).

Diğer tüm yaklaşımlarında belirttiği gibi Gentile de (1993, s. 257) toplum çevirmenin kesin bir tanımı olmadığını vurgulamaktadır. Ayrıca buna ek olarak görevinin tam olarak ne olduğu ve toplum çevirmeninde bulunması gereken becerilerin neler olduğunun kesin olmadığını yinelemektedir (Akt. Turan Dilek, 2016, s. 30).

Tüm tanımları sonucu Toplum Çevirmenliğinin, Toplum Çevirmenlerinin ve toplum çevirmenlerinde bulunması gereken özelliklerin ve alt alanların farklılık gösterdiği görülmektedir. Harici olarak alanların ötesinde toplum çevirmenliğinin yapılaş türleri de oldukça önem taşımaktadır⁷.

Türkiye’de toplum çevirmenliği dendiğinde akla gelen ilk isimlerden birisi olan Doğan (2015, s. 62-67) sözlü çevirinin alt türlerinden olduğunu söylediği toplum çevirmenliğini 6 başlık altında incelemektedir. Bunlar ise Mahkeme Çevirmenliği, Polis Çevirmenliği, Afette Rehber Çevirmenlik, Spor Çevirmenliği, Sağlık Çevirmenliği ve Çatışma Ortamı Çevirmenliğidir.

Uluslararası Standartlar Kurumu (The International Organization of Standardization-ISO) tarafından 2014 yılında, ISO 13611:2014 kodlu toplum çevirmenliği ile ilgili bilgiler⁸ yayımlanmıştır. Bilgiler içerisinde toplum çevirmenliğinin yapıldığı ortamlar şu şekilde sıralanmıştır.

- Kamu kurumları
- Sosyal hizmet kurumları

⁷ Toplum çevirmenliği alanları ve türleri bu bölüm içerisinde ayrıntılı ele alınacaktır.

⁸ 13611:2014 kodlu ISO için erişim adresi: <https://www.iso.org/standard/54082.html>

- Sağlık kurumları
- İş ve sanayi kurumları
- İnanç odaklı kurumlar
- Acil durumlar

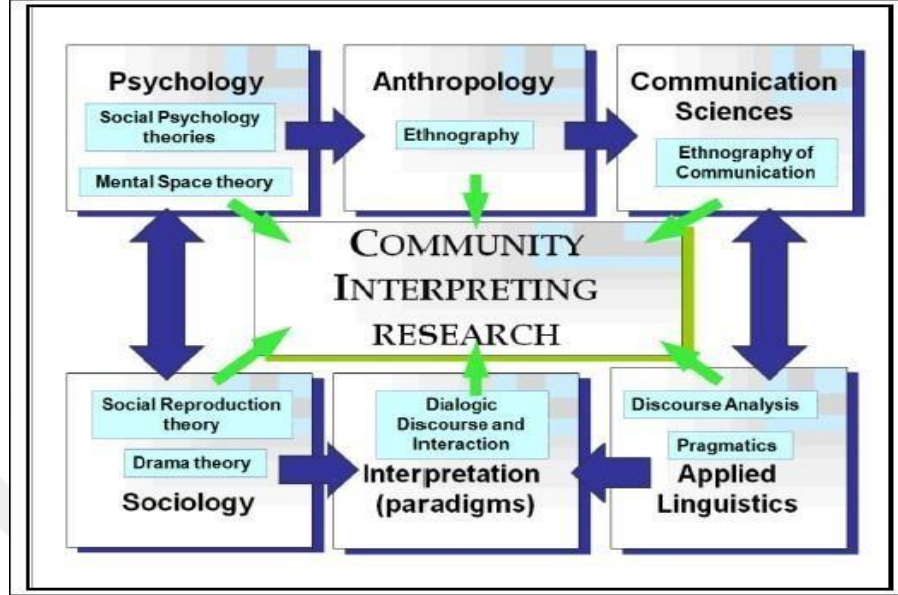
ISO tarafından sıralanmış olan bu çalışma ortamlarında iş ve sanayi kurumları ve inanç odaklı kurumlar dikkat çekmektedir. Bu gibi çalışma ortamlarının daha önce yapılan toplum çevirmenliği çalışmalarında ve tanımlamalarında yer almadığı açık şekilde görülmüştür.

Doğan (2015, s. 142) hem akademik alana hem de uygulama alanına “çatışma alanlarında çevirmenlik” isimli bir alanın da katıldığını belirtmektedir. Ayrıca diğer araştırmalar haricinde Doğan’ın spor çevirmenliğini de toplum çevirmenliği kapsamında ele aldığı görülmektedir. Kendi içerisinde çalışma alanları olmasına karşın toplum çevirmenliğinin farklı disiplinlerle de bağlantılı olduğu söylenebilir. Tanımlar doğrultusunda toplum çevirmenliğinin mağduriyet gerektirdiği durumlarda gerçekleşen, çoğu zaman spontane olduğu bilgisinden yola çıkılacak olursa spor çevirmenliğinin toplum çevirmenliği alanlarından birisi olarak sayılması tartışmaya açık olabilecek bir konudur ⁹.

Mireia Vargas- Urpi’de (2011) çalışmasında toplum çevirmenliğinin disiplinlerarası bir alan olduğunu belirtmektedir. Bu bilgidен hareketle antropoloji, sosyoloji, uygulamalı dilbilim, iletişim bilimleri ve psikoloji alanlarına değinmektedir. Bunun yanı sıra Pöchhacker’de (2007) çalışmasında toplum çevirmenliğinin diğer alanlardan etkilendiğini söylese de Çeviribilim alanı çalışmalarında yer bulunduğunu vurgulamaktadır (Vargas -Urpi, 2011, s. 48)

⁹ İlerleyen kısımlarda spor çevirmenliğine değinilecektir.

Grafik 1: Interconnection among theoretical and methodological frameworks in Community Interpreting research. (Toplum Çevirmenliği Araştırmalarında Teori Ve Metodoloji Arasındaki Bağlantı) (Vargas- Urpi, 2011)



Görsel bize farklı disiplinlerin araştırma bağlamında birbirlerini nasıl tamamladıklarını göstermektedirler. Vargas- Urpi'de (2011, s. 57) Pöchhacker gibi çalışmada antropoloji, sosyoloji, uygulamalı dilbilimi, iletişim bilimleri ve psikoloji dahil etse de toplum çevirmenliğinin esas alanı (mother field) olarak çeviribilimi saymaktadır.

Toplum çevirmenliğinin esas alanı çeviribilim olarak görülmektedir. Çeviribilim'in içerisinde ise sözlü çevirinin alt alanıdır. Sözlü çeviri türlerinden sadece birisi olan toplum çevirmenliğini diğer çeviri türlerinden ayıran bazı özellikler vardır.

Roda Roberts Toplum Çevirmenliğinin diğer çeviri türlerinden farklı olduğunu belirtir ve farklılıklarını şu şekilde sıralamaktadır:

- 1- Toplum çevirmenleri, temel olarak kamu hizmetlerine erişim sağlarlar. Bu açıdan, daha çok kurumsal ortamlarda çalışırlar,
- 2- Konuşma metinlerinden ziyade, diyalog benzeri etkileşimlerde çeviri yaparlar,
- 3- Çalıştıkları tüm dillerde rutin olarak iki yönlü çeviri yaparlar,
- 4- İletişim sürecinde toplum çevirmeni, konferans çevirmenine göre daha görünür bir konumdadır,

- 5- Konferans ve eşlik çevirmenlerinin uluslararası diplomasi ve ticaret alanında çalıştıkların sınırlı sayıdaki dile karşılık toplum düzeyinde, ülkelerin resmi dili olmayan ve birçoğu da azınlık dili olan çok sayıda dilde çeviri yapılmaktadır,
- 6- Toplum çevirmenleri, genellikle çevirmenin geleneksel tarafsız rolünün ötesine geçerek savunucular veya “kültürel aracılar” olarak görülmektedir,
- 7- Konferans çevirmeni için kültür, çeviriyi etkileyen çok sayıda etmenden yalnızca biri iken, toplum çevirmeni hem kültürel hem de dilsel etmenlere eşit ölçüde ağırlıklı öneme sahiptir. (Roberts 1994, s.127-138, Akt. Kahraman, 2010, s. 31)

Monika Gehrke (1993, s. 420) ise toplum çevirmenliğini diğer sözlü çeviri türlerinden farklı olarak içerisinde sosyal hizmet ve yardımcılığı da barındırdığını vurgulamaktadır. Dil bilmeyen iki insan arasında sadece aktarıcı olarak değil de aynı zamanda tarafsız, yardımcı ya da hizmet tanımlarının yanında aracılık rolü de söz konusudur. Bundan hareketle Gehrke toplum çevirmenliğini, çevirmenlik ve sosyal hizmet uzmanlığının bir araya gelmesi şeklinde tanımlamaktadır (Akt. Kahraman, 2003, s.19).

Toplum Çevirmenliğini diğer çeviri türlerinden ayıran diğer en belirgin özellik ise çevirmenlerin yüksek inisiyatif kullanabiliyor olmalarıdır. Uyanık (2015, s. 20-21) çalışmasında buna örnek olarak Claudia Angellili'nin Boğaziçi Üniversitesinde yaptığı sunumu örnek göstermiştir. Angellili sunumunda bir çalışma kapsamında çevirmenlerin hastanede hastaya doktorun sorularından daha fazla soru yönelttiğini görmüştür. Buna karşın diller arası aktarımın daha doğru ve net şekilde gerçekleşebilmesi için çevirmenlerin inisiyatif almaları gerektiğini savunmuştur. Bunların ötesinde Jane Shackman'a göre Toplum Çevirmenliğinin genel sorunu güç sorunudur. Toplum çevirmenlerinin ortamları neredeyse her zaman güçsüzlerin güçlüler ile yüzleşmek durumunda kaldıkları yerler olduğunu vurgulamıştır.

Güçlü ve güçsüz tarafın karşı karşıya gelmesinin yanı sıra durumsal ve devingen olması, resmi kimliğe sahip olmayan kişilerin anlaşmazlıkları gidermesi, çoğu zaman kamu kurumlarında gerçekleşmesi ve sosyal hizmet uzmanı ve çevirmenin bir araya gelmesi toplum çevirmenliğinin farklı yanları olarak gösterilmiştir. Yapılan tüm tanımlardan hareketle toplum çevirmenliğini diğer çeviri türlerinden ayıran en belirgin özelliğin, çeviri yapılacak kişi veya kişilerin dezavantajlı gruplar arasında sayılmaları gösterilebilir.

Peki toplum çevirmenliğinde diğer çeviri türlerine göre karşılaşılan durumlar nelerdir?

Bu sorunun cevabı Gentile (1996) ve Chiba (1997) tarafından özetlenmiştir.

- Dilsel zorluklar: farklı lehçe kullanımları
 - Açıklayıcı çeviri: iki tarafın eğitim düzeylerinin farklı olmasından dolayı
 - Koordinasyon becerisi: oturma düzeni (3 konuşmacının da –kurum, kişi, çevirmen-göz kontağı halinde olması ve oturma düzenini sağlaması)
- Kurumsal arka plan bilgisi
- Psikolojik dayanıklılık (özellikle sağlık çevirmenliğinde) (Akt. Petrova Ekaterina, 2015, s. 45)

Pöllabauer Sonja 2003 yılında yaptığı çalışmasında (Akt. Pöllabauer 2004, s. 39) Avusturya'daki İltica Dairelerinde gerçekleşen görüşmeler esnasından gerçekleşen çevirileri analiz etmiştir. Pöllabauer çalışmasında çevirmenin bu süreçte 'görünmez' olmadığı sonucuna varmıştır. Yani, toplum çevirmenlerinin diğer çeviri türlerinde olduğundan daha fazla görünür oldukları bilinmektedir.

Bu aşamada dil bilen kişilerin yani toplum çevirmenlerinin ise sadece dil bilmelerinin yeterli olmadığı aynı zamanda 'köprü işlevini' yerine getirecek birçok sorumlulukları olduğu söylenmektedir. Örneğin iltica birimlerinde çevirmenlik yapan çevirmenlerin çeviri sürecinde, iltica edenlerin çok karmaşık ve anlaşılmaz konuşmasından dolayı karşı tarafa anlaşılır ve özetlenmiş bir çeviri gerçekleştirmektedir. Bu durumda çevirme iltica birimlerinde gerçekleşen diyaloglarda hangi bilginin gerekli olup olmadığını ve hangisini dışarıda bırakarak özet çeviri yapacağını nerden bilebilir sorusu akla gelmektedir. Belirtilen durumlarda çevirinin çoğu zaman eksik veya hatalı olduğu anlaşılmamaktadır. Bu sebepten dolayı çevirmen sadece dili çevirmekle kalmamalı aynı zamanda kültürü çevirme işlevini de yerine getirmelidir (Pöllabauer, 2006, s. 58).

Buna göre toplum çevirmeninin, çeviri kuramlarında vurgulandığı gibi, 'kültürlerarası iletişim uzmanı' olarak konumlandırıldığı söylenebilir. Bu noktada altı çizilmesi gereken soru, toplum çevirmenlerinin üstlendikleri bu görevin onlara yüklediği sorumluluğun farkında olup olmadıklarıdır. Aynı sorunun tersten de sorulması gerekmektedir elbette. Taraflar çevirmenin uzman konumunun ne kadar farkında?

Toplum Çevirmenliği olarak adlandırılan çeviri türü çeviri dernekleri, eğitim kurumlarının ve sertifikasyon programlarının ortaya çıkmasıyla sözlü çeviri alanı altında

uzmanlık alanı olmaya başlamıştır. Bu durumun beraberinde uzmanlık alanının tanımlanması, çeviri ediminin sorumluluk alanlarının belirlenmesini ve dolayısıyla etik ilkelerin sorgulanmasını getirmiştir (Kahraman, 2010, s. 40).

Çoğunlukla toplum çevirmenliği ile konferans çevirmenliği de karıştırılmakta veya aynı olduğu düşünülmektedir. Oysaki farklılıkları söz konusudur.

Toplum çevirmenliği ile konferans çevirmenliğini ayıracak olursak karşımıza çıkan en belirgin özellik toplum çevirmenliğinde dilin iki yöne doğru aktarılmasıdır. (Shuttleworth ve Cowie, 1997, s. 23 Akt. Uyanık, 2015, s. 20). Petrova (2015, s. 41) ise diyalog şeklinde ve kısa kısa bölümler halinde çevrilmesinden dolayı konferans çevirmenliğinden farklı olduğunu belirtmektedir.

Bowen (1989) toplum çevirmenliğinin her ne kadar sözlü çevirinin alt alanlarından olduğunu belirtse de, çalışma şekli ve beklentiler açısından konferans çevirmenliği ve mahkeme çevirmenliğinden farklı olduğunu vurgulamaktadır (Akt. Bowen, 1999, s. 319) Bunların ötesinde Niska (2002, s. 134) ise toplum çevirmenliği ve konferans çevirmenliği uygulamalarını birbirinden ortam, kişilerin sosyal statüsü, konuşulan konu ile ilgili ön bilginin olması ve yüz yüze geliyor olmak olarak ayırmaktadır.

Pöhhacker'ya göre (2002, s. 296) toplum çevirmenliği konferans çevirmenliğinden daha az zor değil, sadece daha az prestijlidir (Akt. Petrova, 2015, s. 55).

Jacobson Roman ile toplum çevirmenliği ve konferans çevirmenliği uygulamalarının birbirinden ayrılma noktalarını aşağıda yer alan tablodaki gibi toparlamıştır.

Tablo 1: Jacobson'a ait Toplum – Konferans Çevirmenliği farkları

| Toplum Çevirmenliği | Konferans Çevirmenliği |
|---|---|
| Diyalog (her zaman olmasa da genellikle iki ana konuşmacı) | Monolog |
| Spontane konuşma (bazı konuşmalar önceden planlanmış da olabilir) | Önceden planlanmış konuşma (genellikle kaynak materyalin yazılmış hali bulunur) |
| (Nispeten) kısa süreli konuşma sırası | Uzun süreli konuşma sırası |
| İki yönlü çeviri | Tek yönlü çeviri |

Jacobson (2009, s. 156)¹⁰

¹⁰ Jacobson'dan çeviren: Türkan Öztürk, 2015, s.42

Doğan (2015, s. 141) toplum çevirmenliğini kamusal alanlarda gerekleŒen eviri Œeklinde tanımlarken aynı zamanda toplum çevirmenliğinin konferans organizasyonlarından uzak, kiŒinin ülkenin resmi dilini bilmediği ortamlarda gerekleŒen eviri türü Œeklinde tanımlar.

Mikkelson'un ise toplum evirmeninin, konferans çevirmenlerinin aksine iŒ ve siyaset dünyasının güçlü liderleri için alıŒan çevirmenler olarak değil de, toplumun güçsüz üyelerine hizmet verenler olarak nitelendirmektedir (Akt. Kahraman, 2010, s. 62).

KreselleŒen dünya ve ulaŒımın oldukça fazla geliŒmesinden ve gerekleŒen yoğun glerden dolayı ve insanların birbirlerini anlamak için bir Œekilde iletiŒime geçmek durumunda kalmalarından dolayı, toplum çevirmenliğinin neredeyse tüm dünya ülkelerinde gerekleŒtiđini söylemek mümkündür. Bu konu ile ilgili Niska'da benzer bir fikirdedir. Kendisi çok fazla g alan ülkelerin kamu hizmetine eriŒim sağlamak için çevirmenlerinin olmamasının bu ihtiyai yükselttiğini belirtmektedir (2002, s. 136). G alan ülkelerde toplum çevirmenliğine duyulan ihtiyaın göç eden toplumun dili ile iliŒkili farklılık gösterdiği söylenebilir. Örneğin Petrova (2015, s. 49) Almanya'nın toplum çevirmenliğine ihtiyaın çoğunlukla Türkçe ve Rusça dilinde olduğunu vurgulamaktadır. Avusturya'da ise bu ihtiyaç Sırpça, BoŒnaka, Hırvatça ve Türkçe dillerindedir (Petrova, 2015, s. 52). Günümüz Türkiye'sine baktığımızda ise bu dilin Arapça olduğunu söylenmek mümkündür.

Shuttleworth (1997) toplum çevirmenliğinin farklı adlar altında yapıldığını ve en yoğun Œekilde yabancı nüfuslu ülkelerde yani İŒve, Almanya, İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde uygulandığını vurgulamaktadır (Akt. Kahraman, 2003, s. 16).

Turan (2016) toplum çevirmenliğinin özellikle çok fazla g alan ülkelerde belirgin bir Œekilde yapıldığını ifade etmektedir. Bu lkeler arasında Avusturalya, Kanada, ABD, İŒve, Avusturya ve Almanya'yı göstermektedir. G alan ülkelerde dıŒarıdan gelen kiŒiler genellikle mülteci, göçmen, sığınmacı, geçici koruma altındaki yabancılar gibi statüler almaktadırlar.

Buna ek olarak günümüzde çok yoğun bir Œekilde yaŒanan ve savaŒ sebebi ile zorunlu gler arasında yer alan Suriyeli yabancıların ülkemize giriŒ yapması bu ülkeler arasına Türkiye'nin de girmesine sebep olmuŒtur.

BMMYK tarafından yayımlanan ‘İnsan Hakları ve Mülteciler’¹¹ başlıklı yazıda mültecilik ‘... *living in exile and depending on others for such basic needs as food, clothing and shelter.*’ – yani ‘... sürgünde yaşarlar ve yiyecek, giyecek ve barınak gibi temel ihtiyaçlar için başkalarına bağımlıdırlar.’ şekilde tanımlanmıştır. İletişimin ise en temel ihtiyaçlardan olduğu düşünüldüğünde bu kişilere iletişim olanağı sağlanması açısından toplum çevirmenliği hizmeti verilmesi gerektiği söylenebilir.

Yine benzer bir şekilde İnsan Hakları Genel Beyannamesinin 21. Madde 2. Fıkrası gereğince “Everyone has the right of equal access to public service in his country¹²”, Her şahıs memleketin kamu hizmetlerine eşitlikle girme hakkını haizdir¹³” cümlesi yer almaktadır. Kamu hizmetlerinin sosyal hizmet olduğu ve buralarda gerçekleşen çevirilerinde toplum çevirmenliğinin bir alanı olduğu gerçeğinden yola çıkıldığı durumlarda kamu hizmetine ulaşmak isteyen bir mültecinin hizmete sağlıklı ulaşabilmesi için bir çevirmene ihtiyaç duyacaktır. Bu hususta dikkat çekilmesi gereken nokta “ülkesinin” kelimesidir. Bulunduğu, yani göç ettiği ülkenin vatandaşlığına geçen her birey bu haktan yararlanabilir mültecilikten çıkarlar ve çevirmene ihtiyaç duyarlar. Toplum Çevirmenliği tanımlarının diğer ülkelerde nasıl olduğuna bakmadan önce bu kavramın ilk olarak kullanıldığı yere bakmak gerekmektedir. Kavram ilk kez İngilizce anlamıyla ‘Community Interpreting’ olarak 1980’lerde London Institute of Linguistics (Dilbilimciler Enstitüsü) tarafından (Longley Michael, 1984) kişilerin veya küçük grupların (ör. aileleri), genellikle mültecilerin, göçmenlerin veya göçmen işçilerin okul, hastane veya sosyal yardım kurumları gibi kamu kurumları ile iletişime geçmeleri için gerçekleşen çeviri şeklinde tanıtılmıştır (Bowen, 1999, s. 319).

Kavram İngiltere’de ‘ad hoc interpreting’ ve ‘cultural interpreting’ kavramı olarak kullanılmaya çalışılmıştır, fakat benimsenememiş ve zamanla ‘community interpreting’ şekliyle kullanılmaya başlanmıştır (Pöchhacker, 1999, s. 126).

Kanada’da ‘cultural interpreting ve liaison interpreting’ olarak kullanılmaktadır (Kahraman, 2010, s. 32).

İskandinavya’da ‘contact interpreting’, Avustralya’da ‘three-cornered, dialogue,

¹¹ Yazının tamamı için erişim adresi: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet20en.pdf>

¹² Beyannamenin İngilizcesi için erişim adresi: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

¹³ Beyannamenin Türkçesi için erişim adresi: <https://www.unicef.org/turkey/udhr/gi17.html#art20>

community interpreting' olarak adlandırılır (Gentile: 1995 Akt. Kahraman, 2010, s. 32,35).

Almancada ve diğer Avrupa ülkelerinde ilk olarak 'community interpreting' şekli ile kullanılmaya çalışılsa da kavram tutunamamıştır ve sonrasında 'liaison interpreting' kavramı kullanılmaya çalışılmıştır (Bowen, 1999, s. 319).

Sonrasında ise Almanya (ve Almanca konuşulan ülkeler) community interpreting kavramı için 'Behördendolmetschen' kavramını kullanmaya başlamıştır. Bu kavram sadece kamu kurumlarında gerçekleşen çevirileri değil aynı zamanda eğitim ve sağlık alanlarını da kapsamaktadır (Petrova, 2015, s. 41). Günümüzde ise Almancada yerleşmiş kavramlardan birinin "Kommunal Dolmetschen" olduğu bilinmektedir (Prunc Erich, 2010).

Niska (2002, s. 135) ise 'liaison interpreting', 'contact interpreting' ve 'public service interpreting' kavramlarının aslında 'community interpreting' kavramı ile eş anlamlı kullanıldığını belirtmektedir.

Doğan (2015, s. 141) kimi ülkelerin toplum çevirmenliği kavramı yerine kamu hizmeti çevirmenliği üst başlığını kullandıklarını belirtmektedir.

Özellikle Avusturalya çok fazla etnik grubu içerisinde barındırmasından dolayı Toplum Çevirmenliği uygulamasını yapan öncü ülke rolündedir. Diğer etnik grupların sağlanan hizmetlere kolaylıkla ulaşabilmesi açısından toplum çevirmenliği, eğitim ve akreditasyon programları başlatılmıştır. Avusturalya'dan sonra ikinci öncü ülke resmi dili hem İngilizce hem de Fransızca olan Kanada'dır. Kanada devleti her iki dilde toplum çevirmenliği hizmeti sağlamaktadır buna ek olarak eğitim konusunda da ciddi adımları mevcuttur (Turan, 2016, s. 51).

Bir sonraki kısımda toplum çevirmenliği alanlarına ve türlerine dair bilgi verilecektir. Öncesinde ise üst bakış kazandırılması amacıyla bir grafik düzenlenmiştir.

Tablo 2: Toplum Çevirmenliği Alan-Tür-Kitle İlişkisi

| Toplum Çevirmenliği | | | | | | |
|---------------------|-------------------------------|------------------------|-------------------------------|-------------------------------|------------------------------|----------------------|
| *Alan | Afette Rehber Çevirmenliği | Sağlık Çevirmenliği | Mahkeme Çevirmenliği | Polis Merkezi Çevirmenliği | Kamu Hizmeti Çevirmenliği | Spor Çevirmenliği |
| *Tür | Yüz Yüze Çeviri | | Telefon / Video Çevirisi | | İşaret Dili Çevirisi | |
| *Kitle | Hastalar | Turistler | Mülteci, Göçmen, Sığınmacı | Yabancı Öğrenci | Suçlular | |

Toplum çevirmenliğinin alanları afette rehber çevirmenlik, mahkeme çevirmenliği, sağlık çevirmenliği, polis merkezi çevirmenliği ve kamu hizmeti çevirmenliği olarak belirlenmiştir. Yüz yüze gerçekleşen (genellikle ardıl, nadiren andaş) çeviri haricinde diğer türlerine bakıldığında, telefon-video çevirisi ve işaret dili çevirisi gelmektedir. Bu alanların ve türlerin toplum çevirmenliğine ihtiyaç duyan tüm kitlelere uygulanabilir olduğu belirtilmesi gereken önemli bir husustur. Bahsedilen hususun daha anlaşılır olabilmesi adına bu bölümün sonunda örneklendirilecektir. Öncesinde ise alanlar ve türlerinden bahsedilecektir.

1.4.2. Toplum Çevirmenliği Alanları

Bu kısımda toplum çevirmenliğinin alanları olarak belirlenen ve alfabetik olarak sıralanan afette rehber çevirmenlik, kamu hizmeti çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği, polis merkezi çevirmenliği ve sağlık çevirmenliği ve spor çevirmenliği üzerinde durulacaktır.

1.4.2.1. Afette Rehber Çevirmenlik

1999 Ağustos ve Kasım depremlerinden sonra Toplum Çevirmenliği genel başlığı altında artık, afet koşulları ve ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulmuş bir yapıyla Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ) de girmiştir. (Kahraman, 2003, s. 2). Türkiye özelinde toplum çevirmenliğine en son eklenen alt alan olduğunu söylemek mümkündür.

ARÇ, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü girişimi, Çeviri Derneği (ÇD) ve İstanbul Sivil Savunma Müdürlüğü arasında imzalanan protokol ile ortaya çıkmıştır. Öncesinde

toplum çevirmenliği bağlamında bu alan ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Türkiye deprem ile birlikte yardım sağlamak için yurt dışından gelen birçok arama-kurtarma ekibiyle karşı karşıya kalmıştır. Ekiplerin hizmet verebilmesi farklı dilleri konuşmalarından dolayı sekteye uğramış veya yavaşlamıştır. Bu durumun farkında olunmuş olunacak ki akabinde 2000 senesinde ÇD ve İstanbul Üniversitesi işbirliği ile ARÇ eğitimleri verilmeye başlanmıştır (Doğan, 2012, s. 47).

“Toplum hizmetlerinin verilebilmesi için zorunlu görünen bu sözlü çeviri faaliyeti, dil ve ifade hakkı başta olmak üzere insan hakları açısından çeşitli yoksunluklar içinde bulunan bütün bireylere ve gruplara yöneliktir. Bu birey ve gruplar, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar engelliler, hastalar, yabancı ziyaretçi ve öğrenciler, dinsel, kültürel ve etnik azınlık gruplar vb. olarak sıralanabilir“ (Kurultay ve Bulut, 2012).

Toplum çevirmenliği uygulamalarının sıklıkla sağlık/tıp (hastaneler ve bütün sağlık kurumları) ve hukuk (mahkeme, tutukevi, polis, gümrük vb.) alanlarında olduğu görülmekle birlikte afet anında gerçekleşen saha çevirisi ve acil durumlar da bu alana eklenmiştir (Kurultay ve Bulut, 2012, s. 79- 81).

ARÇ kavramının Türkçe dilinde oldukça hızlı bir şekilde kabul gördüğü söylenebilir. Fakat İngilizce dilince aynı etkiyi sağlamamıştır. Çevirinin doğası gereği İngilizce dilinde olan adlandırmada sorunlar yaşanmıştır. İlk olarak ‘Interpreter-in-Aid at Disasters’ kavramı kullanılmıştır. Daha sonra ‘Disaster Interpreting’, ‘Voluntary Relief Interpreting’, ‘Emergency Interpreting’ kavramları denenmiş fakat benimsenmemiştir. Son olarak Afet ve Acil Durum kavramı ile uyumlu olmasından dolayı ‘Emergency and Disaster Interpreting’ kullanıldı. Ayrıca ARÇ türü bir yapının başka bir ülkelerde olmadığı da vurgulanması gereken konular arasındadır (Kurultay ve Bulut, 2012, s. 84).

ARÇ toplum hizmeti niteliğinde ağırlıklı olarak bir ardıl çeviri uygulamasıdır (Kurultay ve Bulut, 2012, s. 83) Bu sebepten dolayı öncelikli olarak ARÇ yapacak kişilerde yabancı dil bilinmesi temel şarttır. Sonrasında ise arama kurtarma, ilkyardım ve farklı ekiplerle çalışma yapmada yardımcı olacak diğer seminerler ve eğitimler düzenlenmektedir¹⁴. ARÇ’da birçok farklı ekiple koordineli çalışmanın öneminin oldukça fazla olduğu vurgulanmalıdır. Bu aşamada afette rehber çevirmenliği uygulanması diğer uygulamalardan farklı olarak sadece iki taraf arasında değil, daha fazla bir kitle ile gerçekleşmektedir.

¹⁴ ARÇ ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <http://www.ceviriderneği.org/arc.html>

ARÇ'ın ana görevinin yabancı arama kurtarma ekiplerine gönüllü olarak çeviri hizmeti sağlamak olduğu bilinmektedir. Fakat gerekli görülen durumlarda ARÇ çevre güvenliği için de destek sağlayabilmektedir bunu yaparken ise uzman rolü üstlenmeden yapılması önem taşımaktadır. ARÇ organizasyonunda her şeyden önce ve esas gelen ilke bireyin kendi can güvenliğinin öncelikli olmasıdır (Kahraman, 2003, s. 43). Birey yani çevirmen kendi sağlıklı olduğu takdirde yardıma ihtiyaç duyan insanlara yardım edebilecektir bu sebepten dolayı bu ilke önem taşımaktadır.

Bu kurumun diğer bir amacı ise arama kurtarma ekiplerini bir araya getirip bir standart oluşturmaktır. Bu rollerinden dolayı aracılık ve rehberlik yönü ile uluslararası afet yardımlaşması konusu afette rehber çevirmen için oldukça önem taşımaktadır. Buna ek olarak gelecek olan afetlere hazırlık yani değerlendirme yapılabilir bir materyal olması açısından bitirilen görevlerin raporlarını toplamaktadırlar. (Kahraman, 2003, s. 43).

ARÇ organizasyonu çalışma ilkesini ve programını uluslararası standarda uygularken, yabancı arama kurtarma ekiplerinin birçoğunun bağlı olduğu Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu yani International Search And Rescue Advisory Group'u (INSARAG) esas alır. Bu kurum afet öncesi, afet ve afet sonrası planlama yapmanın yanı sıra koordineli çalışmayı amaçlar. (Kahraman, 2003, s. 42).

Afet durumunda çevirmen dilsel yeterliliğin ötesinde zorlu problem ve durumlarla yüzleşmektedir. Pöllabauer'in (2000, s. 187) de dediği gibi çevirmenler sadece verilmek istenen mesajı çevirmekle kalmaz aynı zamanda yaşanan tüm sorunları önlemede ve çözmede önemli bir rol oynarlar (Kurultay ve Bulut, 2001, s. 251).

ARÇ görevinde karşılaşılan çeviri çeşitliliği, beklenmedik durumlar ve algılama farklılıkları çeviriyi oldukça zorlu hale getirmektedir (Kurultay ve Bulut, 2012, s. 85).

Deprem sonrası arama kurtarma ekipleri ile enkaz alanında çalışma yapmak, enkaza onlarla birlikte girmek çevirmeni fiziksel olarak zorlayabilir ve bu durum da çevirmenin karar verme sürecini etkileyebilir. Diğer bir yönden örnek olarak tüm ailesini savaşta kaybeden veya tecavüze uğrayan bir mülteciye sağlanacak çeviri hizmeti de çevirmeni psikolojik olarak zorlayacaktır. Çevirmenlerin bu gibi durumlardan olabildiğince az etkilenmeleri ancak onlara sağlanacak olan eğitim ile mümkündür (Kahraman, 2010, s. 41). Bundan hareketle eğitim şartının önemi vurgulanması gerekenlerin başında gelmektedir.

18-19 Mart 2006 yılında gerçekleşen çalıştayda ARÇ bir STK olarak değerlendirilmiştir (Kurultay ve Bulut, 2012, s. 82). Bu şekilde değerlendirilmesinin sebebi Sivil Toplum Ekiplerinin hızlı bir şekilde hareket etmeleri ve bu durumun çevirmenlerin verimli olmalarını etkilemesinden dolayı olduğu düşünülebilir (Kurultay ve Bulut 2001, s. 254). ARÇ'nin bir diğer en belirgin ve diğer çeviri türlerinden ayrılan en büyük özelliği ise tamamen gönüllük işi olması ve çevirmenin bu uygulamada olukça görünür halde olmasıdır.

ARÇ eğitimleri İstanbul, Ankara ve İzmir'de verilmiştir. İlk uygulama örnek ise Van depreminde görülmüştür. Van depreminde yurt dışından gelen arama kurtarma ekipleri Erzurum Havalimanından alınmış ve süreç boyunca kendilerine her ortamda eşlik edilmiştir. Harici olarak yurt dışından gelen yardım malzemeleri ile ilgili organizasyon, yardımların Türkiye'ye girişinden, dağıtımına kadar olan süreçte tüm ARÇ'lar görev almıştır. Çalışmaların tüm gün sürmesinden dolayı ARÇ'lar nöbetleşe çalışmışlardır ve günün çok az saatini uykuya ayırabilmişlerdir¹⁵.

Günümüzde ise Aymil Doğan, Turgay Kurultay, Alev Bulut, Filiz Şan ve Rana Kahraman aralarında bulunduğu görevlendirme birimi tarafından ARÇ'ı iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı bilinmektedir.

1.4.2.2. Kamu Hizmeti Çevirmenliği

Pöchhacker (1999, s. 126) kamu hizmeti çevirmenini şu şekilde tanımlamaktadır: “Kamu hizmeti sağlayıcılarının ve bireysel müşterilerin aynı dili konuşmadığı toplumun kurumsal ortamında gerçekleşen çeviri” (Akt. Rillof ve Buysse (2015: 188).

Rillof Pascal ve Buysse Lieven (2015, s. 188) benzer şekilde kamu hizmeti çevirmenliğinin yazılı metinleri içerdiğini vurgularken, çoğu durumda sözlü çevirinin olmadığını da belirtmektedirler. Genel olarak gerçekleşen çeviriler resmi evrakları içerebilmektedir bunlar ise diplomalar, sürücü belgeleri, kimlik belgeleridir. Bazı zamanlarda ise kamu hizmeti sağlayıcıları ve mülteciler arasında bilgi akışı sağlanmalıdır. Bunun için gerçekleşen çeviriler ise mektuplar, randevu bildirimleri, sağlık raporları vb. türleri içerebilmektedir. Etnik, kültürel ve dilsel çeşitlilik ile karakterize edilen toplumlarda, kamu hizmeti çevirmenleri, toplumun resmi dilini yeterli düzeyde bilmeyen

¹⁵ Bilgiler Sakarya Üniversitesi Çeviri Topluluğu tarafından gerçekleştirilen ARÇ Tanıtım Semineri'nde Rana KAHRAMAN ve Aslı TAKANAY tarafından sözlü olarak edinilmiştir (2015).

kişilere, var olduğu bilinen dilbilimsel karmaşıklığı gidermede yardımcı olmaktadır (2015, s. 190). Kamu hizmeti çevirmenliği en geniş anlamı ile sosyal hizmet birimlerinde sözlü, yazılı ve işaret dili, sağlık hizmetleri, yargı, polis, eğitim, refah, çocuk ve gençlik bakımı, iltica ve mülteci prosedürleri ve mağdur destek hizmetlerini içermektedir (2015, s. 191). Rillof ve Buysse (2015, s. 195) çalışmalarında kamu hizmeti sağlayan birimlerde çevirmenliğin olağan hale gelmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

13166 sayılı ve başkan Clinton tarafından 2000 yılında imzalanan emre göre; federal fon alan tüm kurumların aldıkları fonların kesilmemesi için, kısıtlı İngilizce bilen müşterilerinin dil ihtiyaçlarını karşılamayı gerekli kılmıştır (Mikkelson, 2014, s. 10).

Corsellis Ann (2009, s. 24) kamu hizmeti çevirmenliğinin diğer çeviri türlerinden 4 başlık altında ayrıldığını belirtmektedir ve bunlar şu şekilde sıralamaktadır;

1. Çalışma alanı
2. Fiziksel ortam
3. İletişim sürecine dahil olan katılımcılar
4. Mesleki kurallar ve mesleki etik

Örneğin İsveç'te 1970'li yılların ortasında yerel yetkililer tarafından tıp, hukuk, kamu hizmeti, din ve kısmen eğitim alanlarında ülke genelinde çalıştırılmak üzere tamzamanlı toplum çevirmenleri istihdam edilmiştir (Nilsson Zorikhina, 1997, s. 522f Akt. Pöchhacker, 1999, s. 129). Bu çevirmenlerin ücretleri ise devlet tarafından karşılanmaktadır. Göçmenlere yarı zamanlı çalışan toplam 5000 civarında toplum çevirmeni ile 100 den fazla dilde iletişim sağlama imkanı sunulmuştur. Bu görüşmeler yüz yüze, telefonla veya video yolu ile yapılabilmektedir. Bu alanda mesleki eğitim almadan önce kişilerin resmi bir sınava girmesi beklenmektedir. Ayrıca İsveç'te toplum çevirmenliği ile ilgili yasa kitabı (*cod tolksed*) vardır ve bu dünyadaki tek örnek niteliği taşımaktadır. 1968'den beri bu ülkede sağlık ve sosyal alanlarda çeviri gerçekleştirmek üzere temel kurs de eğitim fırsatları sunulmaktadır. Kurslar ise Stockholm Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Enstitüsü tarafından verilmektedir. Bu eğitim dil bilgisi haricinde sosyal, politik, kültür ve psikoloji alanlarında temel eğitimleri içermektedir. Gerçekleşen bu eğitimlerin (yazılı ve sözlü) her beş sene bir yenilenmesi gerekmektedir (Slapp, 2004, s. 36-37).

1999 yılında Fachhochschule Magdeburg-Stendal, kamu kurumu ve sağlık alanı çevirmenliği veya kamu kurumu ve mahkeme alanının çevirmenliği ile ilgili bir eğitim programı düzenlemiştir. Yabancı öğrencilerin ise kursa başlamadan önce Almanca bilgilerini belirlen bir sınav sonucu sunmaları gerekmektedir. Bu kursta sadece Almanca, Fransızca, İngilizce, Rusça ve İspanyolca dilleri ders olarak işlenmektedir. Kişi anadili haricinde iki farklı yabancı (yani toplam 3 dil) dilde eğitim görmektedir (Slapp, 2004, s. 79-80). Kurs günümüzde sadece kamu kurumları ve mahkeme çevirmenliği uygulaması ile devam etmektedir. Sertifika programı olan eğitim, 2 sömestr şeklinde kışın veya yazın sunulmaktadır. 3 aşamadan oluşan eğitimler, eğitilmiş çevirmenler ve hukuk alanı veya akademik alanda çalışan iki dilli insanlar için oluşturulmuştur. Birinci aşama kamu ve hukuk alanına giriş niteliği taşımaktadır. İkinci aşama hukuk alanı çevirisine giriş niteliği üçüncü aşama ise çeviri türlerini içermektedir¹⁶.

Önemli adımlardan birisi olarak ve özellikle toplum çevirmenliğinin öneminin anlaşılması açısından, 1990'ların İngiltere'sinde hükümet İngilizce konuşamayanlar için kamu hizmeti alanında kendi dillerinde hizmete erişmeleri için yeni bir plan sunmuştur ve birçok acente azınlıkların dillerinde broşürlerini yayımlamıştır (Brisset Camille, vd., 2013, s. 137 ABD'de çevirmenlerin yoğun bir şekilde ücretli olarak kamu sektöründe hizmet vermeleri 1960 -1970 yıllarına dayanmaktadır (Mikkelson, 2014, s. 10).

Türkiye'de ise kamu hizmeti çevirmenliğinin belediyelerde, valiliklerde, kaymakamlıklarda, sosyal hizmet birimlerinde yardım dağıtılırken, pasaport işlemlerinde, kimlik işlemlerinde, ikamet işlemlerinde vb. işlemlerde kimi zaman sözlü çoğu zaman ise yazılı şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir.

1.4.2.3. Mahkeme Çevirmenliği

Mahkeme çevirmenliği, mahkeme ortamlarında yabancılara yönelik gerçekleşen ve iletişimi sağlamak amacı güden bir sözlü çeviri türüdür.

Doğan'a göre (2004, s. 2) mahkeme çevirmenliği şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Mahkeme çevirmenliği”, ”toplum çevirmenliği” genel başlığı altında gelişerek

¹⁶ Kurs ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi:

<https://www.hs-magdeburg.de/weiterbildung/weiterbildende-studienprogramme/dolmetschen-und-uebersetzen-fuer-gerichte-und-behoerden.html>

artık başlı başına bir meslek haline gelmiş, çokuluslu demografik özelliklere sahip ülkelerde, vatandaşların mahkeme ortamındaki iletişim gereksinimini karşılamak üzere, genellikle ikili görüşme esasına dayalı olarak kimi zaman da andaş, ardıl ve fisıldayarak çeviri olarak gerçekleştirilen bir sözlü çevirmenlik türüdür”.

Çoğu ülkede mahkeme çevirmenliği, toplum çevirmenliğinin alt alanı olarak sayılmaktadır (Niska, 2002, s. 135). İngiltere, İsveç ve Avusturya gibi ülkelerde ise toplum çevirmenliğinin alt alanı olarak değil de, sözlü çevirinin bir alt alanı olarak sayılmaktadır (Slapp, 2004, s. 13).

Mikkelson'da (1996, s. 77) Doğan (2004, s. 2) gibi mahkeme çevirmenliğini konferanslarda delegelere, diplomatlara veya yurt dışı seyahati yapan kişilere yapılmadığı ve topluma yapıldığı için toplum çevirmenliği olarak kabul etmektedir (Akt. Mikkelson, 2014, s. 9).

Pöhhacker (2004, s. 15) mahkeme çevirmenliğini ve sağlık çevirmenliğini en önemli kurumsal alan olarak görmektedir ki “toplum tabanlı çeviri” olarak tanımlamaktadır bu iki alanı (Akt. Mikkelson, 2014, s. 9). Bu sebeplerden dolayı da alanda çalışan kişilerin mahkeme çevirmenliğini, toplum çevirmenliği olarak tanımladıkları düşünülebilir.

Mahkeme çevirmenin çok iyi derecede dil bilmesinin gerekliliği bilinmektedir. Wilming (2003, s. 32) mahkeme çevirmeninde mahkeme esnasında yabancı dilden çeviri yapmak haricinde bazı özellikler olması gerektiğini vurgulamaktadır.

- Görüşme sırasına basılı kaynaktan sözlü şekilde yapılacak çeviriler.
- Kültürlerle ilgili konularda uzman olarak görüşü
- Sorgu sırasında sunulan kasetlerin transkripsiyonu ve çevirisi
- Mahkemenin gerçekleştiği anın haricinde olan evrakların çevirisi (Akt. Petrova, 2015, s. 43)

Doğan (2015, s. 62) mahkeme çevirmenliğinin hukuk dili açısından özel bir eğitim gerektirdiğini fakat ülkemizde yoğun bir şekilde talep edilmediğinden, sözlü çeviri eğitimleri mahkeme çevirmenliğine özel uygulanmadığını belirtmektedir. Doğan'ın bu yorumundan hareketle Wilming'in maddelerine hukuk diline hakim olma maddesinin de eklenmesinin uygun olabileceği söylenebilir.

O dönemlerde sözlü çeviri kabini ve donanımı ile gerçekleşen ve bu sebepten dolayı profesyonel sayılabilecek mahkeme çevirisi ilk olarak 1945 yılında Nürnberg

Mahkemeleri tarafından yapılmıştır (Seeber Kilian, 2015, s. 89). Günümüzde ise genel olarak ardıl, andaş ve fisıltı olarak gerçekleşmektedir.

Bahsi geçen kavramın Türkçede ‘mahkeme çevirmenliği’ olarak kullanılırken, İngilizcede ‘court interpreting’, Almandada ise ‘Gerichtsdolmetschen’ olarak adlandırılmaktadır (Snell-Hornby, 2006, s. 121).

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avusturalya da göçmen nüfusunun diğer ülkelere kıyasla daha fazla olması ve bundan kaynaklanan kültür çeşitliliği beraberinde farklı dil kullanımını getirmektedir. Bu çeşitlilikten dolayı toplum çevirmenliğinin yani doğal olarak mahkeme çevirmenliğinin bu iki ülkede diğer ülkelere kıyasla daha fazla yapıldığı görülmektedir (Doğan, 2004, s. 5).

Örnek olarak bir ülkede gerçekleştirilen uygulamaya bakılacak olursa, göçmen nüfusunun yoğun olduğu ABD akla gelmektedir. California’da kullanılan 224 farklı dil ve sayısız lehçe bu şehri yetkin ve yol gösterici kılmıştır. California mahkemesinde gün içerisinde ortalama 80 civarında farklı dillerde davalar gerçekleşmektedir. Bu mahkemede 2 tür çevirmen vardır. Birisi devlet tarafından belirlenen belli dillere (daha çok ihtiyaç duyulan diller) sahip olan ve eğitim almış olması gereken çevirmenlerdir. Diğerleri ise devlet tarafından belirlenen diller arasında yer almayan, yine de kullanılan diğer dillerde çevirmenlik yapacak kişilerdir. Bu dillerde çeviri yapacak kişilere tescilli çevirmenler denmektedir ve çevirmenlik yapabilmeleri için mahkeme tarafında yapılan yazılı ve sözlü sınavdan başarılı olmaları yeterlidir (Doğan, 2004, s. 6). Her ne kadar mahkeme çevirmenliğine önem verildiği gibi gözükse de tescilli çevirmenlerin bu işin eğitimini almamış kişiler olması yapılan çevirilerde eğitim almış çevirmenlere kıyasla daha fazla hata yapma ihtimalini yükseltmektedir. Bunun sebebi olarak ise çevirmenlerin eğitimleri sırasında karşılaşılabilecek sorunlara karşı sergileyecekleri tutumlar ve bunun için aldıkları eğitimler, terminolojik bilgilerin daha fazla olması, kuramları biliyor olmaları sayılabilir.

Yol gösterici olarak varsayılan California mahkemesinde ücretlendirmeler şu şekilde yapılmaktadır; Sözleşmeli çevirmenler için günlük 265 United States Dollar’ı (USD) yani Amerika Doları’dır, yarım gün için 147 USD. Kadrolu çevirmenler için ise rakam şu şekildedir; yer ve rütbeye bağlı olarak yılda 30,000 UDS -66.000 UDS arasında değişkenlik göstermektedir. Türkiye’de ise belli bir ücret yoktur. Ücrete hakim karar vermektedir (Doğan, 2004, s. 6-7). Ücretlendirmenin kesin olarak belirli olmaması mahkeme çevirmenliğinin sağlam taşlar üzerinde durmadığının göstergesi olarak

görülebilmektedir. Aynı şekilde davalarda çeviriye uygun yapacak kişiye karar verilmesi ve bu kişinin çevirmen olmak zorunda olmaması bu durumu pekiştirmektedir (Doğan, 2004, s. 7).

Avusturya’da da göçmenlerin sayısının geçmişten beri oldukça fazla olduğu bilinmektedir (Pöchhacker, 2000). Sayının bu denli yüksek olmasına rağmen toplum çevirmenliği eğitimi için bir girişim söz konusu olmamıştır. Öyle ki iletişimi kurmak için Sırp hastalara sağlık sigortası şirketi çalışanları, Türk hastalara ise Türk temizlik işçileri yardım etmekteydi. Hastanelerin çevirmenler listesinden profesyonel çevirmenden değil de, hastane personel listesinden çeviri yardımı aldıkları görülmektedir. Listede ise Türk çevirmenlerin bulunmamasının aslında plan ve programlamada olan eksiklikleri göstermektedir (Pöchhacker, 1997, s. 217 Akt. Slapp, 2004, s. 38). 1989 yılında ise Türk kadın hastalar için çevirmen görevlendirildi. Bu sayı 2000’li yıllarda ise Onkoloji ve Kadın Doğum birimi için 8’e ulaşmıştır (Kloimüller ve Wimmer, 1995 Akt. Pöchhacker, 2000, s. 147-148).

Günümüzde ise bu sayıda azalma olmamıştır. Şuan Avusturya’da içerisinde 190 bin Alman, 120 bin Sırp, 117 bin Türk, 112 bin Romen’in bulunduğu birçok yabancı uyruklu göçmen vardır¹⁷.

Her ne kadar Avusturya ve diğer ülkelerde toplum çevirmenliğine farkındalık olmasa da Avusturya’nın bilimsel anlamda Üniversitelerin (Wien ve Graz) Çeviribilim Enstitülerinde iltica dairelerinde çevirmenlikle ilgili ampirik çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Bu kapsamda Viyana’da farkındalığı artırma sürecinde ‘iltica dairelerinde çevirmenliğin standartlaşması prosedürü’ için bir çalışma ekibi kurulmuştur (Pöllbauer, 2006, s. 60).

Almanya’da durum farklılık göstermektedir. Örneğin her diplomalı veya devlet tarafından yeterliliği onaylanmış çevirmen yemin ettikten sonra bölge mahkemesi listesine dahil edilebilir (Petrova, 2015, s. 42).

Almanya’da ise toplum çevirmenliği mülteciler için sadece federal ofislerde ve mahkemelerde kullanılmakta ve ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca bunun için herhangi bir eğitim şartı yoktur. Genel anlamda toplum çevirmenliği mesleği Almanya’da

¹⁷ Avusturya’daki yabancı sayısı için erişim adresi:
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/293019/umfrage/auslaender-in-oesterreich-nach-staatsangehoerigkeit/>

bilinmemekteydi (Slapp, 2004, s. 54).

Türkiye’de mahkeme çevirmenliği ile ilgili çeşitlenmeler yoktur. Yurt dışındaki bazı ülkelerde ise bu çeşitlenme gerçekleşmiştir hatta mahkeme çevirmenliği bile kendi içerisinde çeşitlenmeye gitmiştir. Öyle ki tanık çevirmeni, savunma makamının çevirmeni şeklinde ayrımlar yapılmıştır (Doğan, 2015, s. 142).

Türkiye için belirtilmesi gereken durum ise mahkeme çevirmeni/mahkeme çevirmenliği kavramlarının kullanıldığı fakat daha çok ‘bilirkişi’ kavramının tercih edildiğidir. Adalet Bakanlığı yazılı ve sözlü çevirmeni ayırmamakta ve her ikisini de “tercüme bilirkişi” olarak adlandırmaktadır. Aynı zamanda ülkemizde mahkemelerde bilirkişiler hazır halde beklememektedirler. Gerekli durumlarda davalar için yeminli çevirmenler (bilirkişiler) istenmektedir (Doğan, 2015, s. 144). Bu listeler ise şehirlerin Adalet Saraylarına bağlı resmi sitelerinde ‘bilirkişi listesi’ adı altında yayımlanmaktadır.

Sivil Haklar Yasası etkileri ile 1978 yılında Mahkeme Çevirmenleri Yasası gibi kişilerin dilini bilmedikleri mahkemelerde çevirmen yardımı ile iletişim kurlmaları adına bu konuda bir dizi mahkeme kararı alındı. Bir dizi mahkeme ve yasama kararı ile insani haklar gelişmeye devam etmiştir. Nihai sonuç olarak mahkemelerde, hastanelerde, okullarda ve diğer kamu kurumlarında çevirmenler aracılığı ile dilsel sorun yaşayan azınlıkların bu sorunu aşacakları standart bir uygulama getirilmiştir (González vd., 2012 Akt, Mikkelsen, 2014, s. 10).

Konu ile ilgili diğer yasa ve kanun örnekleri ise şu şekilde sıralanabilir;

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine göre (adli yargılanma hakkı ile ilgili 6. Madde 3a bendi) “*her sanık ezcümlle kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek*” ve (6. Madde 3e bendi) “*duruşmada kullanılan dili anlayamadığı veya konuşamadığı taktirde bir tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanma*” haklarına sahiptir (Toklu, 2004, s. 164; Akıllıoğlu, 2002, s. 245 Akt. Doğan, 2004, s. 3).
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesinde (Cenevre Sözleşmesi) 16. Madde 1. Fıkrafta yer alan “*Her mülteci, bütün Taraf Devletler’ in toprakları*

üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabilir”¹⁸ ibaresi yer almaktadır.

- Mahkeme Çevirmenliği ile ilgili İnsan Hakları Genel Beyannamesinin 8. Maddesi gereğince “*Everyone has the right to an effective remedy by the competent national tribunals for acts violating the fundamental rights granted him by the constitution or by law*¹⁹”, “*Her şahsın kendine anayasa veya kanun ile tanınan ana haklara aykırı muamelelere karşı fiilli netice verecek şekilde milli mahkemelere müracaat hakkı vardır*”²⁰ cümlesi yer almaktadır.
- Ülkemizde 28 Temmuz 1951 yılında imzalanan ve 05/09/1961 tarih ve 10898 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’, yani Cenevre Sözleşmesinin 16. Madde 1. Fıkrasında “*Her mülteci, bütün Taraf Devletler’in toprakları üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabilecektir*” cümlesi yer almaktadır. Bu cümleden her mültecinin mahkemelere başvuru hakkından bahsetmiştir.
- Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK) Madde 202 (Tercüman Bulundurulacak Haller) 1. Fıkra²¹ uyarınca; “*Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir*”. Ayrıca 3. Fıkrası uyarınca; “*Bu Madde hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır*” ibareleri yer almaktadır.
- CMK Madde 324 (Yargılanma Giderleri) 5. Fıkrası uyarınca; “*Türkçe bilmeyen ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderleri, yargılama gideri sayılmaz ve bu giderler Devlet Hazinesince karşılanır*” ibaresi yer almaktadır.
- CMK Madde 56 (Yeminin Yerine Getirilmesi, Sağır Veya Dilsizin Yemini) 2. Fıkrası uyarınca; “*Okuma ve yazma bilen sağır veya dilsizler yemin biçimini yazarak ve*

¹⁸ Sözleşme ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi:

http://www.goc.gov.tr/icerik3/multecilerin-hukuki-durumuna-iliskin-sozlesme_340_341_641

¹⁹ Beyannamenin İngilizcesi için erişim adresi: https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html

²⁰ Beyannamenin Türkçesi için erişim adresi: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

²¹ CMK için erişim adresi: <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5271.htm>

imzalarını koyarak yemin ederler. Okuma ve yazma bilmeyen sağır veya dilsizler işaretlerinden anlayan bir tercüman aracılığıyla ve işaretle yemin ederler”

ibaresi yer almaktadır. Avrupa Parlamentosu, cezai sürecin yürütüldüğü ülkenin dilini bilmeyen kişilere bazı sürecinde çeviri hizmeti sağlanması hakkını 20 Ekim 2010 tarihinde 2010/64/EU sayılı yönerge ile onamıştır. Bu hakkın, cezai takibatın sona ermesine kadar cezai suçlardan şüphe duyulmasından veya suçlanmasından haberdar olmaları, cezai takibatın sona ermesi ve temyiz kararı verilmesi de dahil olmak üzere, sağlanması kararı alınmıştır. AB ülkeleri, ayrıca, ilgili kişiler için, yargılama sırasında veya temyizde bulunma sırasında herhangi bir soruşturma veya duruşma ile doğrudan ilgili konularda hukuki danışmanlarıyla iletişim kurmaları için çeviri hizmeti sağlamalıdır²².

Tüm bu yasa ve kanunların iletişim odaklı olduğu görülmektedir. Yabancılar, hangi ülkeye giriş yaparlarsa yapsınlar, mahkeme karşısında kendilerini rahat ve açık bir şekilde ifade edileme hakkını sahiptirler. Bu iletişim sorununu ortadan kaldıracak kişi ise bu aşamada toplum çevirmeni, yani mahkeme çevirmenidir. Dolayısıyla mahkeme çevirmenlerine tüm dünyada mahkeme alanında çeviriyi sağlamak için gereksinim duyulmaktadır ve görevleri yadsınmamalıdır.

Gülbahar El Nasharty’da (2015, s. 87) uluslararası koruma ile ilgili konularda çevirinin önemini vurgulamıştır. Türkiye genelinde uluslararası koruma talebinde bulunan kişilere çevirmenler yolu ile başvurunun değerlendirilmesi, hak ve yükümlülükler, bu yükümlülükleri nasıl yerine getireceği, bu yükümlülüklere uymaması halinde ortaya çıkacak yasal sonuçları ve bilgilendirme formları ile ilgili bilgi verilerek, gerekli evraklar imzalatılması gerektiğini belirtmektedir.

Çevirmenliğin kamu kurumlarından yaygın hale gelmesi ile birlikte, yetkililer kaliteyi yükselmeleri için standart uygulamaları gerektiği ihtiyacını kabul etmişlerdir. Bunu ilk olarak yapacak olan ise, 1978 yılında Mahkeme Çevirmenleri Yasası ile belgelendirme sağlayacak olan yargı idi (Mikkelson, 2014, s. 10). Diğer belgelendirme, sertifikasyon ve eğitim programları ise şu şekildedir;

- Monterey Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü müfredatına mahkeme çevirmenliğini

²² Yönerge için erişim adresi: <http://eclan.eu/en/eu-legislatory/directive-2010-64-eu-of-the-european-parliament-and-of-the-council-of-20-october-2010-on-the-right-to-interpretation-and-translation-in-criminal-proceedings>

dahil etmiş ve bu alanda kurslar sunmaya başlamıştır (Mikkelson, 2014, s. 10).

- Diğer bir program ise Arizona Üniversitesi'nde sertifikasyon talepleri doğrultusunda açılan Mahkeme Çevirmenliği Yaz Okulu'dur. Bu programlar ile birlikte ülke genelinde kolejler ve üniversiteler belgelendirme programlarına hazırlık niteliğinde kurslar açılmaya başlandı. (González vd., 2012, s. 45-47 Akt, Mikkelson, 2014, s. 11).
- ABD' da her eyalet sertifikasyon için kendi kurallarını uygulamaktadır. Çeviribilim bölümlerinden mezun olma veya belli bir süre deneyim sahibi olma gibi özellikler aranmamakla birlikte, en az 2 yıl genel eğitim almış olmaları ve mahkeme çevirmenliği yapıyor olmaları gerekmektedir (Kahraman, 2010, s. 60- 61).
- Avusturya'da 1975 yılından beri mahkeme çevirmenlerine sertifikasyon uygulanmaktadır. Mahkemede çevirmenlik yapabilmek ve listeye alınmak için Avusturya Adli Mahkemesinden (Österreichischen Verbandes der Gerichtsdolmetschen=ÖVGD) alınan bir rapor gerekmektedir (Petrova, 2015, s.42). İstisnai durumlarda ise yasa 1835'e dayanan, *ad hoc* yani tek seferlik çeviriler gerçekleştirmek için bir kararlar mevcuttur (Driesen, 1998, s. 313 Akt. Petrova, 2015, s. 42).

Tüm bu söylenenlere karşıt olarak Edwards Rosalind (1995, s. 2,4) mahkeme çevirmeninin dil, edebiyat, tarih veya benzeri alanlarda doktora eğitimi almış olması gerektiği fikrindedir (Doğan 2004, s. 9-10).

Mahkeme çevirmeninin, isminden de anlaşılacağı üzere çevirmenlik yani dil bölümünde eğitim almış olması gerektiğinin yeterli bir eğitim olduğu düşünülmektedir. Veyahut yüksek lisans düzeyinde program tercihi yaparken mahkeme çevirmeni olmak isteyen kişilerin mahkeme çevirmenliği programını seçmeleri uygun olacaktır.

Fakat Arslan Kübra ve Durdağı Nursen yaptıkları araştırmalar sonucunda Türkiye'de Mahkeme Çevirmenliği lisansüstü programı sağlayan hiçbir üniversiteye rastlamamıştır. Lisans düzeyinde ise sadece Hacettepe Üniversitesi ve Mersin Üniversitesinde Mütercim-Tercümanlık Bölümünde bu eğitim seçmeli ders olarak verilmektedir (Arslan ve Durdağı, 2018, s. 374)

Ayrıca Doğan (2015, s. 63-64) polis çevirmenliğini de mahkeme çevirmenliği alt türüne bağlantılı kabul ederken, bu ayrımı kesin çizgilerle söyleyebilecek bir meslekleşme ve

kurumsallaşma olmadığını vurgulamaktadır. Aynı zamanda mahkeme çevirmenliğinde olacak gelişmelerin polis çevirmenliğini de olumlu etkileyeceğini vurgulamaktadır.

1.4.2.4. Polis Merkezlerinde Çevirmenlik

Polis Merkezlerinde Çevirmenlik toplum çevirmenliğinin alt alanlarından birisidir ve farklı sebeplerden dolayı polis merkezlerine gelen dil bilmeyen kişilere birbirleri ile iletişimi sağlamaları için verilen sözlü çeviri hizmetidir. Bu çeviri türünde bir taraf çoğunlukla polis merkezinde çalışan polis memuru olmaktadır.

Brennan (1997) ve Hertog'a (2001) göre yasal alanda gerçekleşen çeviriler polis merkezlerinden çok mahkeme ortamlarında gerçekleşmektedir (Akt. Perez ve Wilson 2004, s. 79). Bu demek değildir ki polis merkezlerinde çevirmene ihtiyaç yoktur. Aksine Brennan ve Hertog'un bu çıkarımlarından hem polis merkezlerinde hem de mahkemelerde çevirmenin rolünün önemi anlaşılmalıdır.

Perez ve Wilson (2004) İskoç polisleri ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmada 8 İskoç polis ile görüşülmüştür. Polislerin gerekli durumlarda yüz yüze olacak şekilde çevirmenlerle çalıştıkları ve aynı zamanda düzenli olarak telefon çevirisine de başvurdukları bilgisine de ulaşılmıştır. Perez ve Wilson, çevirmenin bu aşamada ne kadar kalifiye olursa olsun, eğer polis memuru işini yapmasına müsaade etmiyorsa iyi bir sonuç çıkmayacağını yani bunun performansını yansıyacağını vurgulamaktadır. Bu sebepten dolayı polis memurlarına çevirmenlerle çalışma eğitimi verilmesi gerektiğini söylemektedirler. 2001-2003 yılları arasında 270 memur, araştırmacılar tarafından bu yönde eğitilmiştir. Bu eğitim başlamadan önce 252 polis memuruna anket uygulanmış ve daha önce çevirmenle çalışma deneyiminde bulunup bulunmadıkları sorulmuştur. 145 polis daha önce hiçbir şekilde çevirmenle çalışmamışken, 107'sinin bu durumu çok az deneyimlediklerini ve bu deneyimi eğitimsiz çevirmenlerle yaptıkları bilgisine ulaşılmıştır. Her iki grubunda çevirmenlerle çalışırken endişeleri söz konusudur. Bu endişeler çevirmen bulma endişesi, doğru çeviri, güven, konuşma akışı, çevirmenin resmi prosedür bilgisi, çevirmen becerisi ve rolü ve son olarak polis memurunun bu aşamadaki rolüdür. Eğitim sonunda, polis memurlarına eğitimin iyi yönleri sorulduğunda çevirmenin rolünü ve çeviri sürecini anlamaları, öncesinde çevirmene bilgi vermenin önemi anlamaları, çevirmenin yaşadıkları zorlukları anlamaları, iletişim yönetimi, uygulamayı anlamının güven duygusunu yükseltmesi, çalışma planının önemini anlamaları, polis ve İngilizce bilmeyenleri anlamaları, kültürü anlamaları ve kalifiye çevirmene ihtiyacını

anlamaların olduğunu belirtmişlerdir. Aynı çalışmada daha önce polislerle çalışma deneyiminde bulunmuş çevirmenlere polis memurları ile çalışmanın zorlukları sorulmuş ve genellikle benzer cevaplar verdikleri görülmüştür. Zorluklar arasında polislerin çevirmenlerin nasıl çalışması gerektiğini bilmiyor olmaları, çeviri sürecini bilmiyor olmaları, çevirmeni çevirmen olarak değil de savunucu olarak görüyor olmaları, öncesinde konu ile ilgili yeterli bilgi vermemeleri, polislerin kişiye yönelttikleri soruların kültürel eşitliğe uygun olmaması ve kötü iş koşulları gösterilmiştir. Çözüm olarak ise çevirmenler tarafından şunlar sunulmuştur; polislerle çevirmenlerle çalışma eğitimi verilmesi, çevirmenlere polis ve mahkeme ile çalışma eğitimi verilmesi, çevirmen ve polis arasında daha iyi bir iletişim gelişmesi, çevirmenin profesyonelliğinin geliştirilmesi ve çevirmenin bekleme durumunda ücretinin ödenmesi. Yapılan anketler sonucunda çevirmenlerin, polislerin çevirmenlerle çalışma konusunda eğitim anlamalarını talep ettikleri, polislerin ise çevirmenlerin onlarla çalışma konusunda eğitim almalarını talep ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Perez ve Wilson yaptıkları çalışma sonucunda polis memurlarının çevirmenler ile çalışmaları konusunda eğitim almaları gerektiğini ve bu eğitimin polislik eğitimine dâhil edilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Bunun haricinde çevirmenlerin de polis memurları ile çalışma eğitimi almaları gerektiği vurgulanmıştır.

İngiltere’de kavramsal olarak ‘polis ve mahkeme tercümanı’ (Police and Court Interpreter) kavramı kullanılmaktadır. Bu çevirmenler farklı mekanlarda çevirilerini gerçekleştirmektedirler. Harici olarak çevirmenlerin ülkenin adli sistemine oldukça hakim olmaları gerekmektedir. Bu sistemi bilmek de yeterli değildir. Her ne kadar hukuk alanı olarak görülse de hukuk kendi içerisinde ceza hukuku, medeni hukuk, özel hukuk, uluslararası hukuk, aile hukuku, deniz hukuku, borçlar hukuku vs. şeklinde birçok alt alana sahiptir ve her alt alanın çevirmenin hakim olması gereken kendi terminolojiler sözlüğü vardır (Düzen Yılmaz, 2015, s. 155).

1.4.2.5. Sağlık Çevirmenliği

Sağlık Çevirmenliği Favaton (2010, s. 9) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır;

“...as a type of (human) interpreting, both spoken and signed, that occurs in an intra-social setting, more specifically in healthcare, where a (usually) semi-professional or (sometimes) natural interpreter uses the (short) consecutive mode to interpret face-to-face talk between an individual speaking a migrant language and an institutional representative” (Akt. Turan, 2016, s. 45).

Ülkemizde toplum çevirmeliğinin bir türü olan sağlık çevirmenliği uluslararası alanda *healthcare interpreting* (Pöchhacker/Shlesinger 2007), *medical interpreting* (Angelelli

2004), *hospital interpreting* (Pöchhacker 2004) ya da *interpreting in medical settings* (Hale 2007) kavramları ile kullanılmaktadır (Akt. Turan, 2016, s. 44).

Şebnem Bahadır çalışmasında sağlık ve sosyal hizmet birimlerinde gerçekleşen çevirilerin eskiden beri (ve hala) göçmenden göçmene şeklinde gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Burada ise aslında arabulucunun kendisinin de göçmen (veya göç arka planlı) olduğuna dikkat çeker (2015, s. 48).

Birçok mültecinin ev sahibi ülkenin dilini bilmemelerinden dolayı yaşadıkları dilsel boşluk, sağlık alanında yaşanan en büyük eşitsizliklerden biri olarak görülebilir (Pottie vd. Akt. Brisset vd., 2013, s. 131)

Yine aynı şekilde tatil sebebi ile ülkemize giriş yapan yabancıların da gerekli durumlarda hastanelere gitmeleri sağlık turizmini canlandırmaktadır. Bu gibi durumlarda ise yine dil bilen kişilerden veya iki dile hakim olan hastane personelinden yardım alınmaktadır. Eğitim almamış ve profesyonel olmayan kişilerin çevirileri gerçekleştirilmesi sonucunda ise tedavi hatalarının oluştuğu belirlenmiştir (Öztürk Türkan, 2015)²³.

Kaynaklar bu durumun yani boşluğun yanlış tanı, tedaviye yanıt verme düşüklüğü, tıbbi komplikasyonların çoğalması ve hastanede yatma süresine uzamasına sebep olmakla birlikte hastaların memnuniyetinin düşmesine de sebep olduğunu göstermektedir. Bu durum için çözümlerden biri ise çevirmenlerle çalışmaktır (Divi vd., 2007; David ve Rhee, 1998; Sarver ve Baker, 2000; Weech vd., 2003; Ghandi vd., 2000; John vd., 2004 & Weech vd., 2004 Akt. Brisset vd., 2013, s. 131)

Pöchhacker 1997 yılında yayımladığı çalışmasında ABD ve Kanada'da da olduğu gibi Avrupa'da da çocukların ve iki dilli hastane çalışanlarının yetiştirildiğini deyinmiştir. Viyana'da bulunan büyük hastanelerde ise 1989 senesinden beri Türkçe dilinde sözleşmeli çevirmenler olduğunu belirtmiştir (Bowen, 1999, s. 320).

Avustralya'nın ana dili her ne kadar İngilizce olsa da bu kıta da toplam 40 farklı dil kullanılmaktadır. Bunun sebebi ise ikinci dünya savaşından sonra yoğun göç alması olmuştur. 4 milyondan fazla insan ülkeye giriş yapmıştır. Bu insanlar da doğal olarak sağlık, mahkeme ve devlet kurumlarında iletişime ihtiyaç duymuşlardır. Öncesinde bu

²³ Sağlık çevirmenliği ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Türkan Öztürk (2015), "Küresel Hareketlilik Etkisinde Türkiye'de Sağlık Çevirmenliği Uygulamaları: Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma" başlıklı yüksek lisans tezi.

iletişim dil bilen göçmenler tarafından yapılmaktaydı. Bu kişiler göçmenlerin tanıdıkları, arkadaşları ve akrabalarıydı. Daha sonrasında ise bu ihtiyaca dikkat çekmek adına 1970’li yıllarda Avustralya Göçmenlik ve Sınır Koruma Departmanı rapor sunmuştu. 1973 yılında sunulan rapor üzerine ‘Telephone Interpreting Service (TIS)’i kurmuştur ve telefon yolu ile çevirmenlik hizmeti sunmuştur. İlk başlarda bu hizmet Sydney ve Melbourne’de sekiz farklı dilde sunulmaya başlanmıştır. Daha sonra ise ‘TIS’ adını almış ve ulusal boyutta 100 den fazla dilde profesyonel çeviri hizmet vererek yayılmaya başlamıştır (Slapp, 2004, s. 28-29; Pöchhacker, 1999, s. 130). Döneme ait Sağlık Bakanı Victoria State aslında çevirilerin çocuklar, tanıdıklar, personel ve diğer haftalar tarafından yapılmasının çokta yanlış olmadığını vurgulamıştır. Bunun üzerinde çeviride kalitenin karşılığını bulabilmek için 1977 yılında ‘Department of Immigration and Ethnic Affairs (DIEA) bünyesinde devlet tarafından finanse edilen ‘National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (NAATI)’ kurulmuştur. Bu birimin görevi ise çeviride kalite ölçütlerini belirlemektir. Bir diğer görevi ise tanınmamış olan çevirmenlik mesleği ile ilgili akreditasyon sistemi oluşturmaktır. 1978 yılında göçmenler için hizmetlerle ilgili ilk rapor yayımlanmıştır. Rapor sağlık alanındaki çeviri ihtiyacına vurgu yapmaktaydı. Belirlenen ihtiyacı gidermek adına ise farklı bölgelerde ‘Health Care Interpreter Service (HCIS), ‘Central Health Interpreter Service (CHIS) ve ‘Mental Health Interpreter (MHI)’ kurulmuştur (Slapp, 2004, s. 29-30). Yeni Güney Galler eyaletinde ise 1977 yılına, 17 Sydney hastanesine hizmet sağlamak üzere 27 çevirmenin olduğu mobil destek hattı kurmuştur (Slapp, 2004, s. 30; Pöchhacker, 1999, s. 130). NAATI 1980 yılında tam anlamıyla test ve çeviri kurslarına başlamıştır. İlk başlarda bu kurslar için toplum çevirmeni eğitmeni eksikliği söz konusuydu ve bu süreç ‘learning-by-doing’ yani yaparak öğrenme yöntemi ile ilerlemiştir. Bu sorunu çözebilmek için ise ‘Interpreter Translator Educators Association of Australia (CITEAA)’ kuruldu. ‘Australian Institute for Interpreters and Translators (AUSIT)’ 1995 yılında NAATI ile birlikte ‘çevirmenler için etik kuralları kitabı’ yayımlamışlardır (Slapp, 2004, s. 30).

Şuan ise NAATI’nın akreditasyon sistemi çevirmenler için tek akredite sistemidir ve toplum çevirmeni alanında çalışmak isteyenler bu akreditasyonu almak zorundalardır. Bu akreditasyonda maalesef tüm diller mevcut değildir ve diğer ülkelerden alınan akreditasyonlar burada geçerli değildir (Lascar, 1997, s. 119 Akt. Slapp, 2004, s. 30-31). Avustralya iletişimin sadece çevirmeni eğitmekte olmadığını aynı zamanda doktor, hemşire, devlet kurumu çalışanı vb. kişilerinde çevirmenler nasıl çalışmalarını gerektiğinin

öğretmesinin önemini anlamış ola ki, 1999 ve 2000 yıllarında işe başlayacaklar bu kişiler için ‘Southern Health Care Network’de Helen Tebble tarafından eğitim vermeye başlanmıştı (Slapp, 2004, s. 31).

1988 yılında Türk ve Alman profesörler tarafından yılda 50.000 bin kişi tarafından (günde 150 arama), ayakta tedavi ve harici endişelerin paylaşılması için aranan, Türk-Alman Sağlık Derneği (Türkisch-Deutsche Gesundheitsstiftung) kurulmuştur. Bu dernekte 4 Türk doktor çalışmaktadır. Dil sorunun olmamasından dolayı Türk doktorlar hastalar ile iyi bir şekilde iletişim kurabiliyorlardı. Dernek 200 Türk ve Alman üyeler, iki ülkeye ait politikacılar tarafından desteklenmekteydi ve böylelikle hem Berlin hem de Stuttgart’ta faaliyet gösterdi. Finansal destek ise özel bağışlarla sağlanmaktadır (Slapp, 2004, s. 57).

Almanya’da sağlık alanında devam edemeyen tüm çalışmalara tepki niteliğinde sayılabilecek bir uygulama Hessen’de bulunan Kassel Kliniği tarafından gerçekleştirilmiştir. Klinik yabancı hastalar için çevirilerin hastanenin yabancı çalışanlar tarafından gerçekleştirildiği 36 dilde 40 amatör çevirmenlerin bulunduğu bir amatör çevirmenler listesi (Laien-Dolmetscherliste) yayımlamıştır. Hastane aynı zamanda bu çevirilerin hastane çalışanları tarafından yapılmasının avantajlı olduğuna dikkat çekmektedir, buna gerekçe olarak ise hastane çalışanlarının sağlık bilgilerini, bakım bilgilerinin ve işleyle ilgili bilgilerinin olduğunu sunmaktadır²⁴. Hastane çalışanlarından Bayan Steamm ile 2002 yılında yapılan görüşmede amatör çevirmenlerin, profesyonel çevirmenleri aramadığı bilgisine ulaşılmış ve o dönemde amatör çevirmenler listesinde temizlik personelinin yer almadığını söylemiştir. Ayrıca çevirmenlik yapan hastane çalışanlarının bunun için harici bir ücret almadığı bilgisine ulaşılmıştır (Slapp, 2004, s. 60).

Benzer bir uygulama da Hamburg Marienhastane’si doktorlarından Dr. Josef Aumiller tarafından gerçekleştirilmiştir. Dr. Aumiller de hastanesinde 15 dilde hizmet veren amatör çevirmenler listesi hazırlamıştır ve iki dilli amatör çevirmenlerin hem dil bilgisi hem de alan bilgisinin çok iyi olmasından dolayı oldukça iyi geri dönütler aldıklarını vurgulamıştır (Slapp, 2004, s. 60).

Frankfurt üniversite kliniği 2002 yılında nüfusun % 30,1’ni oluşturan yabancı uyruklu göçmenler için bir çevirmen havuzu (dolmetscherpool) oluşturmuştur. Bu havuz 70 amatör

²⁴ Uygulama ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.gesundheit-nordhessen.de/index.php?parent=1152>

çevirmen ile toplam 40 dilde hizmet vermiştir. Bu uygulamada çevirmen her saat için 10 Euro almaktaydı²⁵. Günümüzde is aynı kliniğin sağlık çevirmenliği alanında çevirmen havuzu bulunmamaktadır fakat hastaların çevirmene veya çeviri bürosuna ulaşmasında yardımcı olmaktadır, bu hizmet ise ücret karşılığında ve talep doğrultusunda gerçekleşmektedir²⁶.

Almanya'da, Hannover'de bulunan ve 1989'dan beri var olan Ethno-Tıp Merkezi (ethno medizinisches zentrum- EMZ), tıp ve sosyal alanlarda tercümanları 70'in üzerinde dilde ve lehçede eğitiyor ve arabuluculuk yapıyor olması bakımından pozitif görülebilecek bir uygulamadır (Bowen 1998, s. 320). Eğitimi verilen diller arasında Afganca, Ermenice, Azerice, Farsça, Hintçe vb. diller yer almaktadır (Pöchhacker, 2000, s. 51).

Nisan 1997 yılında Almanya, Berlin için kültürlerarası sağlık alanında EMZ projesi başlatma kararı aldı. Bu projenin amacı ise göçmenler sağlık ve psikososyal alanda daha iyi bir ulaşımı sağlamaktı. Sonrasında ise model projeler üretildi fakat finansal destek bulamadı. 2001 yılında ise Friedrichshain-Kreuzberg Berlin'de bu proje 60.000 Deutsche Mark (DM- Eski Alman para birimi) ile desteklenmiştir (Slapp, 2004, s. 55-56).

Günümüzde ise sağlık çevirmenliğine örnek olarak EMZ'nin çevirmen hizmetleri gösterilebilir. EMZ 180 eğitimli çevirmenle toplam 50 dilde sağlık çevirmenliği hizmeti vermektedir. Bu çevirmenlerin bir bölümünü ise yeminli çevirmenler oluşturmaktadır²⁷.

Amatör çevirmenlerin çoğu zaman yanlış anlamaya yol açtıkları Hamburg Üniversitesi tarafından yapılan bir projede ortaya çıkmıştır. Proje'de hastanelerde sağlık çevirmenliği yapan eğitimsiz kişilerin çeviriye müdahaleleri ve değişiklikler yaptığı görülmüştür. Bu proje aynı zamanda Almanya'da bulunan hastanelerde çoğunlukla *ad hoc çeviri* (tek seferlik çeviri) yapıldığı sonucuna ulaşmıştır (Slapp, 2004, s. 56).

Almanya'da bu aşamada yaşanan sorun ise; kişilerin profesyonel bir çevirmenden yardım alabilecek maddi güce sahip olmamalarıdır. Diğer bir sorun ise doktorların profesyonel bir çevirmenin gelmesinin beklenmesinin uzun süreceğini düşünmelerinden dolayı amatör

²⁵ Çevirmen Havuzu ile ilgili eski uygulama ayrıntıları için erişim adresi:

<http://www.uebersetzerportal.de/nachrichten/n-archiv/2002/2002-02/2002-02-24.htm> ²⁶

Çevirmen havuzu ile ilgili günümüz uygulamaları ayrıntıları için erişim adresi:

<https://www.kgu.de/aufenthalt/international-office/was-wir-fuer-sie-tun-koennen/>

²⁷ Etno Tıp Merkezi ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi:

http://www.ethnomedizinischeszentrum.de/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=16

çevirmenler ile iletişimin sağlanmasını istemeleridir (Pöchhacker, 2000, s. 180).

Kamer Vakfı ve Hasna Inc tarafından 2013 yılında ‘Suriyeli Mültecilerin İhtiyaç Analiz Anketi’²⁸ adında bir değerlendirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma mültecilerin ihtiyaçlarını belirlemek adınadır ve bunları belirlemek için mültecilere anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler tablo ve grafik haline getirilmiştir. Toplam 214 Suriyeli mülteci üzerinde gerçekleştirilen anket çalışmasında, Türkiye’de bulunun Suriyeli mültecilerin; % 58.9’ unun anadilinin Arapça, % 36’sının anadilinin Kürtçe ve %8’inin anadilinin Türkmen Türkçesi olduğu tespit edilmiştir. ‘Sağlık ve Sağlık Hizmetlerine Erişim’ kısmında mülteciler sağlıkla ilgili hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duyduklarını bildirmişlerdir. Bunlar arasında doktor ihtiyacı, ilaç ihtiyacı, kanser, çocukların/torunların hasta olması, kronik hastalıklar, çocuk isteme ve ameliyat gerekliliği yer almaktadır. Sağlık konusunda hiçbir şekilde herhangi bir hizmete erişemeyen mültecilerin sayısı azımsanamayacak derecededir. Bu oran %15,9’dur. Bu yanı sıra hizmetlere erişimde dil sorununa dikkat çekilmiş ve bu problem şu şekilde vurgulanmıştır: “Sağlık hizmetlerine erişim konusunda muayene hizmetlerinin yanında doktorlarla sağlıklı bir iletişim için dil engelini yardımcı olacak olanaklar ile gerekli olan ilaçların sağlanması önemli, hızlı bir şekilde çözüm sağlanması gereken problemlerdir” (2013, s.17-18). Bu bilgi bizlere sağlık kurumlarında dil bilmemeden kaynaklanan iletişim sorunu olduğunu göstermektedir. Yine aynı anket çalışmasında sağlık hizmetlerinde dil sorununu çözmek adına ‘Arapça bilen eleman desteği’ önerisi getirilmiştir. Bundan hareketle bu çalışmanın sonucu olarak da sağlık kurumlarında Toplum Çevirmenlerinin olması gerektiği gerçeğine ulaşılmaktadır.

Şan ve Koçlu Seda’da (2018) çalışmalarında benzer bir bulguya ulaşmışlardır. Sakarya özelinde gerçekleştirdikleri çalışmada mültecilerin iletişim problemlerine değinmişler ve 152 mültecinin katıldığı bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma kapsamında mültecilerin Türkçeyi bilmemeden kaynaklı olarak en büyük sorunları sağlık alanında yaşadıklarını belirttikleri görülmüştür. Bu oran %56,6 şeklinde çıkmıştır. Yine aynı çalışmada Şan ve Koçlu sağlık kurumlarının bünyelerinde sağlık çevirmenleri istihdamı sağlaması gerektiğini vurgulamıştır.

Yapılan bilimsel çalışmaların haricinde bazı kanunlar da sağlık alanındaki iletişimin

²⁸ Anketin tamamı için erişim adresi: <https://dagmedya.net/2014/01/25/kamer-vakfi-ve-hasna-inc-suriyeli-multeciler-icin-ihhtiyac-analiz-anketi-yayinladi/>

önemine değinmektedirler. Bunlardan birisi 6458 sayılı Kanunun 9. Maddesi ile düzenlenmiş olan ve 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren ‘Geçici Koruma’ yönetmeliğidir²⁹. Bu yönetmelik kapsamına giren kişiler ile ilgili de şu hizmetlerin sunulduğu bildirilmiştir: *“Başta sağlık hizmetleri olmak üzere eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler, ikamet ettikleri illerde imkânlar dâhilinde sağlanmaktadır”*.

Bir diğer benzer durum ise AB Temel Haklar Bildirgesinin 35. Maddesi olan ‘Sağlık Hizmetleri’ başlıklı maddesinde yer alan; *”Herkes, ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen şartlar çerçevesinde koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir. Bütün Birlik politikaları ve faaliyetlerinin tanımlanmasında ve uygulanmasında yüksek düzeyde bir insan sağlığı koruması sağlanmalıdır”*³⁰ cümlesidir. Toplum Çevirmenliği veya Sağlık Çevirmenliği çerçevesinde ele alınacak olursa bu madde daha iyi iletişim sağlanması ve sağlık hizmetine ulaşmayı kolaylaştırmak için ve de dil sorununa çözüm getirme açısından bir çevirmenin gerektiğini gösterir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) 2014 yılında yayımladığı ‘Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar’³¹ adlı raporda sağlık sektöründe bir psikologla veya doktorla görüşülmesi sırasında arada bir tercümanın olmasının sorun teşkil ettiği bilgisine ulaşılmıştır (2014, s. 72). Buna karşıt olarak sağlık merkezlerinde bulunan Arapça bilen kişiler ve gönüllü Suriyeliler sağlık hizmetlerinde destek vermektedirler. Edinilen bilgilere göre sağlık problemlerinin kendi vatandaşları aracılığı ile dile getirilmesi hastaların tedavilerinde olumlu etkiler yaratmıştır (2014, s. 57). Yine aynı raporda mültecilerin aldıkları hizmetlerde aynı dili konuşmanın ve memnuniyetin doğru orantıda olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (2014, s. 53).

Benzer bir çalışma niteliğinde olan Şan ve Koçlu’nun çalışmalarında (2018) mültecilerin aracı bir çevirmen ile iletişim problemlerini gidermelerinin sorun teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle kişilerin zor durumda seçeneklerinin olmamasından dolayı bir seçimde bulunmak durumunda kalmaları gösterilebilir.

²⁹ Göç Raporu için erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/2015_yillik_goc_raporu.pdf

³⁰ Bildirgenin tamamı için erişim adresi: <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708>

³¹ Raporun tamamı için erişim adresi: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014_2_.pdf

Sağlık alanındaki çeviri ihtiyacına vurgu yapan Mine Güven'in 2014 yılında yaptığı çalışmada, Türkiye'de yıl içerisinde 929 bin kişinin sağlık alanında çeviriye ihtiyaç duyduğu sonucuna varılmıştır (Akt. Ross Jonathan, 2015, s.75).

Doğan (2015, s. 66) sağlık çevirmenlerinin belli çalışma ortamlarının olmadığını vurgulamaktadır. Sağlık Çevirmenliği dendiğinde çoğu zaman hastaneler akıllara gelse de hastaneler haricinde sahra bölgeleri, kaza yerleri veya sığınmacı bölgeleri de akla gelmelidir.

Çoğu zaman hastanelerde gerçekleşen sağlık çevirmenliğinde mültecilerin olduğu gibi doktorlarında bu aşamada yaşadıkları sorunlar söz konusu olabilmektedir. Buna örnek olarak Diyarbakır Tabipler Odası 2008-2009 yılları arasında içerisinde 253 doktorun yer aldığı 'Güneydoğu'da Hekim Olmak' isimli bir anket uygulamıştır. Anketin 2 sorusu dil ve iletişim ile ilgili olmuştur. Doktorlara dil farklılığı yüzünden hastalarla iletişime geçerken sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Doktorların %48,6'sının hastalarla iletişime geçerken hasta yakını veya hastane personelinden yardım aldığı bilgisini verdiği görülmüştür. Yani anket uygulanan doktorların neredeyse yarısı çeviriye ihtiyaç duymaktadır fakat bu çeviriler profesyonel olmayan şekilde gerçekleşmektedir (Ross, 2015, s. 75).

Yine benzer bir çalışma 2012 senesinde Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) yapılmıştır. Sağlık ve iletişim sorunu üzerinde durulan çalışmada doktorların %48'lik bir civarının hastalar ile iletişime geçmek için profesyonel olmayan çevirmenlerden yardım aldıkları görülmüştür (Ross, 2015, s. 75).

Ross benzer bir çalışmada birçok doktora ulaşmaya çalışmış fakat 6 farklı şehirden sadece 33 doktora ulaşmıştır. Yine aynı çalışmada doktorların %50'sinde yakının, hastalar ile iletişim sorunu yaşadıkları ve bunu gidermek için "amatör-gönüllü" çevirmenlerden yardım aldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Doktorlar bu "amatör-gönüllü" çevirmenlerden yardım almaktan memnun değillerdir. Ortalama %16,5'lik bir kısım ya memnun değil ya da hiç memnun değildir. Bu tür "amatör-gönüllü" çevirmenlerden yardım almanın olumsuz sonuçlarına bakıldığında ise hasta mahremiyetinin engellenmesi, doğru cevap alınmaması, iletişimde aksamalar, hasta memnuniyetinin azalması, doktor memnuniyetinin azalması, zaman kaybı, yanlış anlaşılmalr vs. gibi unsurlar görülmüştür (2015, s. 76).

Pöchhacker (2000, s. 239 Akt Petrove, 2015, s. 45) çalışmasında sağlık çevirmenliği özelinde bir toplum çevirmeninde bulunması gereken yeterlilik şartlarını belirlemek amacıyla Viyana da bulunan hastanelerde çalışan toplam 629 kişiye (doktor, terapist ve hasta bakım personeli) anket uygulamıştır. Anket sonuçları toplum çevirmenlerinde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

- Dil yetisi
- Kültür yetisi
- Tercümanlık eğitimi ile edinilen tercümanlık yetisi
- Profesyonel davranma yetisi
- Uzmanlık

Belirtilen maddeler haricinde Barkowsky (2007 Akt. Petrova, 2015, s. 46) sağlık alanında çevirmenlik yapması gereken kişide bulunması gereken yeterlilikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Anlamına yönelik çeviri stratejisi
- Koordinasyon yeteneği ve kurumsal arka plan bilgisi
- Kültürlerarası yeterlilik
- Dil ötesi iletişim (beden dili, mimik, jest vs.)
- Duygusal ve psikolojik dayanıklılık
- Profesyonellik

Pöllabauer (2006) ise çalışmasında iltica dairelerinde gerçekleşen çevirilerde çevirmenlerin dikkat etmesi gereken unsurları şu şekilde sıralamaktadır;

- Dinlenen bilgilerin üçüncü şahıslara aktarılmaması
- Her iki tarafa da herhangi bir şekilde dokunmamak
- Çevirinin kalitesine ve doğruluğuna etki etmemesi açısından çevirilere kendi fikir ve düşüncelerini eklememek
- Profesyonel tutum sergilemeleri ve iki tarafa da saygılı davranmak

ABD’de mültecilerin savaş sebebi ile yaşadıkları sorunların üstesinden gelmeleri ve psikolojik destek verilmesi amacıyla sağlık merkezleri kurulmuştur (Miller Kenneth vd., 2005, s. 27).

Mültecileri diğer terapi görenlerden ayıran en belirgin özellikler arasında aşırı şiddete maruz kalmadan dolayı kaynaklanan kalıcı psikolojik travmalar ve ilişki ağlarının zedelenmesi gösterilebilir (Miller vd., 2005, s. 27).

Miller vd., (2005, s. 28) belli sebeplerden dolayı psikolojik desteğe ihtiyaç duyan mültecilerle doktorlar arasında iletişimi sağlayacak olan çevirmenlerin diğer çeviri eğitimi alan kişilerden farklı bir durumda olduklarını belirtmektedirler. Diğer çevirmenler aksine psikoterapi çevirmenleri mülteci ile uzun süreli ilişki haline girer ve savaş sebebi ile birçok duygusal görüşme gerçekleştirir. Bu sebepten dolayı Miller vd., (2005, s. 28) psikoterapi bağlamına özgü, uygulamalı çevirmen eğitimi programlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Psikoterapi çevirmenleri genelde ‘kara kutu’ veya ‘çeviri makinesi’ olarak görülmektedirler (Miller vd., 2005, s. 29).

Literatür çoğunlukla mülteci çevirmenlerinin³² psikolojik kırılganlık yaşamaları üzerinde dursa da aslında dikkatli tarama, yeterli eğitim ve sürekli desteğin çevirmenlerin sorunlarını yaşama sıklıklarını ve yoğunluğunu aza indirdiği belirtilmektedir (Miller vd., 2005, s. 37).

Bu alanda çeviri yapacak kişiler çift dile hakim olmalarının yanı sıra empati kurabilmeli, öz farkındalığa sahip olmalı, savaş ve kayıp olaylarını çözümlene ile ilgili önemli çalışmalar yapmalı, yeterli destek sağlamalı ve psikoterapiyi iyileştirici olarak görmelidir (Miller vd., 2005, s. 37).

Çoğu kurum ihtiyaç ve talep doğrultusunda profesyonel çevirmenlerle çalışmaktan kaçınsa da profesyonel çevirmenler (Ad Hoc olmayan çevirmenler) ile çalışmanın öncelikli olarak hasta bakım kalitesini yükselttiği kaynaklarda görülmektedir (Karliner vd., 2007; Bauer ve Algeria, 2010 Akt. Brisset vd., 2013, s. 131).

³² Mülteci çevirmenliği (Refugee Interpreters) kavramının kullanılma sebebi ayna kaynaktan bu şekilde yararlanmasından dolayıdır.

ABD’de İngilizce bilmemelerinden dolayı sağlık hizmetlerine erişemeyen kişiler ‘Department of Health and Human Services (HHS)’ veya ‘Office for Civil Rights’ a başvurabilirler. Dil sorununu fark etmeleri ABD için oldukça uzun sürmüştür. Bu durum ilk olarak 1970’li yıllarda fark edilmiş ve bunun üzerinde önlemler alınmaya çalışılmıştır. 1982 yılında Washington’da 10 hastane ‘Health Care Language Bank’ in çeviri hizmetlerinden yararlanma kararı almıştır. Kurum ‘Community Interpretation Service (CIS)’ olarak tanınmaktadır. Kurum 1994 yılında 10.000’den fazla kişiye sosyal birimlerde çeviri hizmeti sunmuştur. Iowa Üniversitesi ‘Language Bank’ ise Iowa bölgesinde bulunan hastaneler ve polikliniklerde 40dan fazla dilde 135 çevirmen sunmaktaydı (Slapp, 2004, s. 32) Günümüzde ise hem işitme engelliler için hem de dil bilmeyen insanlar için 22 çevirmen tarafından 12 farklı dilde hem telefon hem de video aracılığıyla çeviri hizmeti sağlanmaktadır³³.

1990 yılında Amerika’da ‘Disadvantaged Minority Health Improvement’ yürürlüğe girmiştir. Bu yasa devlet tarafından desteklenen ‘Community Interpreter Center’ isimli merkezin temel sağlık alanında hastalara kendi dillerinde hizmet vermeyi sunmuştur (Slapp, 2004, s. 32).

Amerika’nın sağlık çevirmenliği ile ilgili uygulamalarına bakılacak olursa, her ne kadar tüm ülke bu alanda sorun yaşıyor olsa da, ülke genelinde doksanlı yıllarda sadece 2 şehrin (Kaliforniya ve Washington) bu alanda eğitim sağladıkları görülmektedir. İki dilli kişilere sağlık alanında özel enstitüler tarafından eğitimler sunulmaktadır. Bu kurumlar *NYO School of Medicine* ve *Hunter College*’dır (Petrova, 2015: 50).

1995 yılında Mikkelson tarafından Monterey Enstitüsü bünyesinde ‘International Interpretation Resource Center (IIRC)’ kurulmuştur. Bu kurum toplum çevirmenliğine olan farkındalığın artmasını amaçlamıştır ve bu çerçevede toplum çevirmenlerinin azlığından kaynaklanan ve büyüyen problemi durdurmak için eğitimler düzenlemeye başlamıştır (Slapp, 2004, s. 34).

Günümüzde ise Amerika’da yüz yüze ve çevrimiçi şekilde sağlık çevirmenliği eğitimi verilmektedir. Eğitimin uygulandığı merkez Atlanta’dadır. 40 saat süren eğitim içerisinde Türkçenin de yer aldığı 42 farklı dilde ve ücretli (575\$) olarak

³³ Toplum çevirmenliği servisi ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://uihc.org/interpretation-and-translation-services>

gerçekleşebilmektedir³⁴.

Kanada'da ise 'Ontario Ministry of Citizenship' tarafından 1990'lı yılların başında özellikle sağlık alanında toplum çevirmeni (cultural interpreter)³⁵ yetiştirmeye yönelik birçok proje başlatılmıştır. 1992 yılının sonunda ise Toronto'da 'Hospital Cultural Interpreter Services Network' bünyesinde 12 hastane ve sağlık merkezleri birlikte çalışmıştır (Slapp, 2004, s. 34).

Kanada'nın kuzeyinde yer alan Baffin Ada'sında ise 1987 yılından sonra finansmanı 'Department of Health' olan 'Nunavut Artic Collage' tarafından İngilizce dilinde 12 haftalık, 300 saatlik bir sağlık çevirmenliği eğitimi düzenlenmekteydi (Slapp, 2004, s. 35). Yine sağlık alanında gerçekleşen toplum çevirmenliği uygulamasında da hastalar ve doktorlar arasında hastaya refakat eden çocuğu veya yabancı dil bilen hastane personeli çevirmenlik yapmaktadır (Pöchhacker, 2000, s. 146 Akt. Slapp, 2004, s. 35)

1997'den 1998'e kadar Roat ve Okahara ABD'de ve Kanada'da sağlık alanında çevirmenlikle ilgili toplamda 23 kurs sunmuştur. Kursların amacı zaten çevirmenlik yapan iki dilli kişilere sağlık çevirmenliği eğitimi vermektir. Kursu bitirenler ise ülke genelinde kullanabilecekleri sağlık çevirmeni belgesini almaya hak kazanmaktaydı (Slapp, 2004, s. 35).

Avusturya'da federal iltica ofisinde sadece Türkçe ve Ermenice toplum çevirmenliği hizmeti sağlanmaktadır. Diğer dillerde gerçekleşen çeviriler profesyonel olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. İlk kez 2000 yılında Viyana Üniversitesi tarafından iki dilli hastane personeli için çeviri kursu sağlanmıştır. Bahsi geçen kursta yüksek lisans düzeyinde ise görüşme çevirisi başlığında program sunuldu. 2004 Ekim ayından beri ise toplum çevirmenliği başlığı altında dersler yürütülmektedir (Petrova, 2015, s. 52).

İsviçre'de 1980'lerin ortasına kadar toplum çevirmenliği bilinen bir meslek olmamıştır. 1987 yılından itibaren Protestan kilise tarafından desteklenen sağlık çevirmenleri kurumu kurulmuştur. Bu kurum 51 çevirmenle toplam 21 dilde iltica edenler için hizmet vermekteydi. Bu kurum çevirmenlikle ilgilenen mülteciler ve göçmenlerin bu kurumda sağlık alanında eğitim almalarını olanaklı kılmaktadır. 1992 yılında Bern Üniversitesi tarafından çevirmenlik hizmeti kurulmuştur (Slapp, 2004, s. 40-41). Sağlık alanındaki

³⁴ Eğitim ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://learn.altalang.com/online-medical-interpreter-training/>

³⁵ Toplum çevirmenliği kavramının kullanılması yazarın tercihidir.

çevirmenliğin profesyonelleşmesi adına 1999 yılında ‘die Schweizerische Interessengemeinschaft zur Förderung von Übersetzung kultureller Mediation im Gesundheits-, Sozial- und Bildungsbereich’ kurulmuştur. Fakat buna rağmen diğer tüm Avrupa ülkelerinde benzerinin görüldüğü şekilde sağlık çevirmenliği kişinin akrabaları, arkadaşları, çocukları veya hastane personeli tarafından yapılmıştır (Arx-Wegener 2001 Akt. Slapp, 2004, s. 41)

Sağlık alanında yaşanan iletişim sorunlarını bir nebze aşabilmek adına Türkiye’de de bazı farklı çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin ülkemizde 2013 yılında yayımlanan 25541 Sayılı ‘Sağlık Turizmi Ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge’ sinin 16. maddesi gereğince ülkemizde yurt dışından gelen ve dil bilmeyen kişilere 7 gün 24 saat olmak üzere 444 47 28 numaralı hat üzerinden İngilizce, Almanca, Arapça, Rusça, Farsça ve Fransızca dillerinde sağlık alanında çevirmenlik ve danışmanlık hizmeti sağlanmaktadır³⁶.

Ülkemizde atılan ufak adımlara karşın sağlık çevirmenliği alanında oldukça gelişmiş olan ABD’de durum biraz daha farklıdır ve konu ile ilgili birçok eğitim programı düzenlenmektedir. Örnek olarak Sağlık çevirmenliği alanında bazı sertifikasyon ve eğitim programları düzenlenmiştir. Tıbbi çevirmenlik uygulama standardının ilk olarak geliştirilmesi, Massachusetts Medikal Çevirmenler Derneği tarafından 1995 yılında olmuştur, kısa süre sonra ise sertifikasyon yapılması ile ilgili çalışmalar başlamıştır (Roat 2006, s. 80 Akt: Mikkelson, 2014, s.11).

“Karşı Kültür Sağlık Hizmeti Programı” tarafından desteklenen “Boşlukları Kapatma” modeli sağlık çevirileri alanında tüm ülke tarafından benimsenen bir modeldir. Bu model dil eğitimi harici, eğitmenler tarafından verilen 40 saatlik bir kurstur (Mikkelson, 2014, s. 12).

Sağlık Hizmetlerinde Çevirmenlik Ulusal Konseyi (NCIHC), ulusal sertifikasyon konusuna (NCIHC 2009) değinerek, bir test programının, eğitimi dikkate almadığı takdirde başarılı olamayacağına dikkat çekmiştir. Bundan dolayı ilgili Konsey 2011 yılında yayımladığı sağlık çevirmenliği eğitim programı ile standardı geliştirmeye koyulmuştur. Sonrasında ise Ulusal Tıp Çevirmenleri Sertifika Kurulu (NBCMI) ve

³⁶ Yönergenin tamamı için erişim adresi: <https://www.saglik.gov.tr/TR,11286/saglik-turizmi-ve-turist-sagligi-kapsaminda-sunulacak-saglik-hizmetleri-hakkinda-yonerge.html>

Sağlık Çevirileri Sertifika Komisyonu (CCHI) adında sınav uygulayan iki sertifikasyon programı ortaya çıkmıştır (Mikkelsen, 2014, s. 11).

1.4.2.6. Spor Çevirmenliği

Spor çevirmenliğinin toplum çevirmenliği alanlarından sayılması bir süredir tartışma konusudur. Kimi kaynaklar bu alanın toplum çevirmenliğine dahil edilmiş olduğunu belirtirken kimi kaynak ise dışında tutmaktadır.

Uyanık spor çevirmenliğini şu sözlerle tanımlamaktadır:

“Spor çevirmenliği, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardal çeviri hizmetidir. Bu bağlamda spor çevirmeni, bir spor organizasyonu için *ad hoc* olarak veyahut bir spor kulübünce kadrolu olarak istihdam edilen sözlü çevirmendir” (2015 s. 22).

Spor çevirmenlerinin görevi sadece bununla sınırlanmamaktadır. Bir takım, antrenör veya oyuncunun kendisi veya ailesinden birine tüm ihtiyaçlarında eşlik eder ve bu aşamada çeviri hizmeti sağlar. Örneğin hastalandıklarında hastaneye eşlik eder ve çeviri gerçekleştirir veya mahkeme için kendilerine eşlik eder vb. durumlarda yardımcı olur. Bu ayırım ile spor çevirmenliği toplum düzeyine yani ihtiyacına indiği için toplum çevirmenliği içinde sayılabilir fakat bazı çekinceler söz konusudur bununla ilgili.

Bu yönüyle spor çevirmenliğinin hem eşlik çevirisi hem de diyalog çevirisi kapsamında çeviri gerçekleştirdiği söylenebilir.

Bu bağlamda her sözlü çeviri türünün bir yönüyle toplum çevirmenliği olabileceği düşünülebilir. Bunun ise doğruluğu tartışmaya açıktır. Örnek olarak bir çevirmenin konferans öncesi çeviri hizmeti alacak kişiye eşlik etmesi ve ilgilenmesi bu eylemi toplum çevirmenliği kılar mı? veya sağlık turizmi olarak adlandırılan ve saç ekimi veya estetik yaptırma ve sağlık hizmeti almak amacıyla Türkiye’ye gelen kişilere hava alanından almaktan hastaneye ve otele kadar eşlik edilmesi bu eylemi sağlık turizminden çıkarıp sağlık çevirmenliği yapar mı? bu konu spor çevirmenliğinde de tartışmaya açık olabilir.

Spor çevirmenlerinin kişilere mahkeme, sağlık merkezleri ve polis merkezleri gibi yerlerde eşlik etmelerinin bu durumu toplum çevirmenliği dahiline koyduğu, fakat mahkeme çevirmenliği, sağlık çevirmenliği ve polis merkezi çevirmenliği vb. olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülebilir.

Fakat Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından 2018 yılında yayımlanan ‘Toplum

Çevirmeni' yeterliliğine dair olan amaç kısmında yer alan;

“Bu yeterliliğin amacı, kamu veya sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden dil farklılığı nedeniyle yararlanmakta güçlük çeken bireylere ve hizmet sağlayıcılara, kolluk kuvvetleri birimlerinde, adli süreçlerde, sağlık ve eğitim ortamlarında, devlet kurumlarında, yerel yönetim, acil durum ve afet, çatışma, göç, sığınma sahaları ve spor ortamlarında sözlü çeviri hizmeti veren toplum çevirmenlerinin yeterliliklerini ve değerlendirme ölçütlerini belirlemek”

tanımından hareketle spor çevirmenliğinin toplum çevirmenliğine dahil edildiği görülmektedir. Bundan hareketle bu çalışma kapsamında spor çevirmenliğinin toplum çevirmenliği içerisinde sayılması, ihtiyacı olan kişilere hastane, mahkeme, polis merkezi vb. yerlerde uygulanması yönüyle ele alınmıştır.

1.4.3. Toplum Çevirmenliği Türleri

Toplum çevirmenliğinin sözlü çeviri türünün alt alanlarından birisi olduğu önceki kısımlarda ele alınmıştı. Sözlü çevirinin bir alanı olması ve ardıl şekilde gerçekleşmesinin yanı sıra her zaman bireylerin (yani iki taraf) yan yana bulunma imkanı olmamaktadır. Kimi zaman telefon yolu ile veya video yolu ile gerçekleşmektedir. İşaret dili şekli ile de toplum çevirmenliği karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin mahkemede gerçekleşen bir çeviri eylemi mahkeme çevirmenliğidir fakat işaret dili yolu ile gerçekleştiği durumda bu çevirinin türü işaret dili çevirisine dönmektedir.

1.4.3.1. İşaret Dili Çevirisi

İşaret Dili, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde; “İşitme engellilerin kendi aralarında iletişim kurarken el ve yüz hareketlerini kullanarak oluşturdukları görsel dil”³⁷ şeklinde tanımlanmaktadır.

İşitme ve konuşma engellilerin oranı hem dünya da hem de ülkemizde oldukça fazla bir oranı kapsamaktadır. Dünya rakamlarına bakıldığında toplam dünya nüfusunun %10'nunu oluşturmaktadır.

İşaret Dili'ne çeviri bağlamında bakılacak olursa, bu dilin sözlü çeviri türü olması fikri ilk olarak 1978 yılında Nato kapsamında gerçekleştirilen bir sözlü çeviri konferansında ortaya atılmıştır (Akt. Doğan, 2015, s. 61). Bakıldığı zaman iletişim kuramayan insanlar arasındaki iletişimin sağlıklı gerçekleşebilmesi adına bir nevi çeviri gerçekleşmektedir.

³⁷ Türk Dil Kurumu işaret dili tanımı için erişim adresi:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0e520fa4d849.51399819

Bu sebepten dolayı işaret dili bir çevirmenlik olarak görülebilmektedir.

Nadja Grbic (1999, s. 322) işaret dilinin evrensel olmadığını ve dilden dile, ülkeden ülkeye lehçe ve topluluk dilleri açısından farklılık gösterdiğini beyan etmektedir.

Almanya'da 1990'lı yılların ortasında Hamburg'da ilk kez üniversite diploması sağlayan işaret dili çevirmenliği kursu açılmıştır (Schulz, 1977 Akt. Pöchhacker, 1999, s. 129).

1964 yılında ise işaret dili çevirmenleri profesyonelliğe gidecek yolu 'Registry of Interpreters for the Deaf (RID)' kurumunu kurmuşlardır (Mikkelson, 2014, s. 10).

Türk İşaret Dili'nin (TİD) oluşumu 2005 senesinde 5378 sayılı 'Özürllü ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun' kısa ismi ile 'Özürllü Kanun'un 15. maddesi gereğince, TDK Başkanlığı koordinatörlüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Özürllü İdaresi Başkanlığınca ortak çıkaracakları yönetmelik ile oluşmuştur³⁸.

Ülkemizde İşaret Dili Çevirmenliği yapacak kişilerin yetiştirilmesi adına bir yönetmelik oluşturulmuştur. Bu yönetmeliğin ismi ise 26264 sayılı 2006 yılında resmi gazetede yayımlanan 'İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi ile Çalıştırılma Esasları Hakkında Yönetmelik'tir³⁹. Bu kapsamda eğitim verilecek kişiler başarılı olurlarsa 2 yıl süreliğine bir sertifikaya sahip olmaktadırlar. 2 yıl sonrasında kendilerine bakanlık tarafından yeterlilik sınavı uygulanması doğrultusunda yeterli görülen kişilerin sertifikası yenilenmektedir.

Ülkemizde İşaret dili son yıllarda özellikle televizyon kanallarında karşımıza çıkmaktadır. Bazı kanalların işitme engelli izleyiciler için televizyonun sağ alt köşesinde bir işaret dili çevirmeni ile anlatılmak istenen aktaran bir çevirmen bulundukları görülmektedir.

Tanrıverdi Ercüment (2015, s. 217) TİD'in Osmanlı dönemine dayandığını düşünmektedir. Yapılan çalışmalarda İbni Battuta'nın 1360'lı yıllarda kaleme aldığı satırlarda, sağır bir şeyh tarafından duyan ve konuşan çocuklara işaret dile ile öğretide

³⁸ Kanunun tamamı için erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050707-2.htm>

³⁹ Yönetmeliğin tamamı için erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/08/20060819-1.htm>

bulunduğu belirlenmiştir. Bu bilgiler ise Tanrıverdi'nin düşüncesini doğrular niteliktedir.

Gökçe İmren (2018, s. 118) çalışmasında 3 işaret dili çevirmeni ile bir mülakat gerçekleştirmiştir. Bu kişiler televizyonda çevirmenlik yapan kişilerdir. Çevirmenlere çeviri stratejilerinin ne olduğu ve erek kitle tarafından ne denli anlaşıldıkları sorulmuştur. Çevirmenlerden biri çeviride zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Bunun sebebini ise konuşmacının televizyonda sunumunu sohbet havasında gerçekleştirdiği şeklinde olduğunu belirtmiştir. Fakat yine de akış hızından dolayı karmaşık şeyleri genellikle çevirmeye zamanları olmadığını ama işitme engelli kişinin anlayacağını eklemiştir. Diğer bir çevirmen ise mizah içerikli çevirilerde oldukça zorlandığını bu durumun üstesinden gelebilmek için açıklayıcı bir çeviri gerçekleştirdiğini ya da çevirinin bu kısmını göz ardı ettiğini belirtmiştir.

Gökçe'nin mülakat yaptığı bir çevirmen, kendisinin yayımlanmamış bir çalışmasından söz etmiştir (Görüşme: Berrak Fırat, 15.09.2017). Çalışma bir anket çalışması olup, farklı yaş gruplarından 200 civarında işitme engelli kişiye uygulanmıştır. Bu çalışma sonuçları ise şu şekilde olmuştur; - İşitme engelliler (özellikle yaşlı olanlar) internet ortamı sorunlu olabileceğinden dolayı işaret dilini televizyonda görmek isterler, - Genç olan işitme engelliler televizyonda alt yazıyı tercih ederler, çünkü dizileri ve filmleri bu şekilde seyretmeye alıştırlar, - Genç olanlar işaret dilini anlamadıklarını bildirirken yaşlı olanlar ise çok hızlı olduğundan yakınmaktadır. Yine aynı çalışmada, bir programda işaret dili çevirmeninin jest ve mimiklerini kullanmadığı için yoğun eleştiri aldığı belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Gökçe, televizyonda çevirmenlerin yoğunlaştırılmasının sadece kısa yol çözümünü sunacağını fakat köklü bir sorunu çözmede bir adım olduğunu belirtmektedir (2018, s. 119).

Harici olarak ABD'deki işaret dili çevirmenlerinin 13 programa akreditasyon veren bir akredite sistemi vardır (CIT 2013, Akt, Mikkelson, 2014, s. 13).

1.4.3.2. Telefon-Video Çevirisi

Telefon veya Video Çevirmenliği genellikle farklı yerlerde bulunan insanların iletişime geçmek için ya telefon yoluyla ya da görsel olarak video yoluyla bağlanmaları ile gerçekleştirir. Öncesinde sadece yüz yüze gerçekleşebilecek toplum çevirmenliği günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte uzaktan telefon veya video yolu ile gerçekleşebilmektedir.

Telefon Çevirmenliği ABD’de 1989’dan beri bünyesinde 140 dilde çevirmen barındıran ve 24 saat hizmet veren bir telefon şirketi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu şirket kendinde özgü bir sistem kurmuştur. Bu iletişim şekline genel olarak sağlık hizmetlerinde ve iş dünyasında başvurulmaktadır (Doğan, 2015, s. 52).

Birçok ülkede telefon çevirisi özellikle mahkeme ve sağlık alanlarında oldukça fazla kullanılmaktadır. Birçok kurum ise hem ulusal hem de uluslararası boyutta kamu hizmetleri ve iş görüşmeleri için bu yolu tercih etmektedir (Niska, 2002, s. 142).

Gentile (1996 Akt. Petrove, 2015, s. 45) toplum çevirisinin diğer çeviri türlerinden farkından bahsederken bazı yeterliliklere değinmektedir. Bu yeterlilikler arasında çevirmende bulunması gereken koordine yeteneğinden söz etmektedir. Çevirmen koordinasyon yeterliliğinde 3 konuşmacı (kişi, kurum ve çevirmen) arasında iletişimi iyi bir şekilde yerine getirmenin bu kişiler arasında göz kontağı kurarak olacağını belirtmektedir. Dolayısıyla çevirmenden bu 3 kişi arasındaki oturma ve göz teması ile iletişime geçilmesini sağlanması beklenmektedir. Bu iletişim yöntemine telefon çevirmenliği yönünden bakıldığında uygun olmadığı görülmektedir. Kişiler telefon yolu ile iletişime geçerken göz teması kurmayacaklarından dolayı Gentile’nin bu yeterliliğinin bu çeviri türü için uygun olmayacağı açık bir şekilde söylenebilir.

Video yolu ile çeviri birkaç ülke tarafından kullanılmaktadır. Bu tür genellikle konuşmayı bilmeyen sağır insanlar tarafından işaret dili yolunu kullanarak gerçekleştirilmektedir (Niska, 2002, s. 142). İşaret dilini bilen iki kişi arasında gerçekleşen görüntülü görüşmede yine aynı şekilde video yolu ile gerçekleşen işaret dili çevirisi olarak sayılabilir.

Albl-Mikasa Michaela ve Eingrieber Monika (2018) çalışmalarında Almanya-Avusturya-İsviçre ülkelerinde 2015 yılındaki mülteci hareketliliğinde ivme kazanan Video-Çevirmenliğini ele almışlardır. SAVD Videodolmetschen GmbH adlı kurum, içlerinde mülteci dillerinin (refugee languages) bulunduğu video çevirmenlerine yönelik eğitim programı başlatmıştır. Çalışmalarında ‘video çevirmenliği’ kavramını kullanma sebepleri ise video çevirmenliğinin ve telefon çevirmenliğinin ortak çatısı olarak bu kavramı görmeleridir. Bahsedilen kurum 2014 yılında pilot ülke Avusturya olacak şekilde kurulmuştur. Videolu çeviri hizmeti öncelikli olarak sağlık hizmetlerinde kullanılmış daha sonra ise iltica sistemi ve kamu hizmetleri alanında da uygulanmıştır. Hizmet 1 sene sonra yani 2015 senesinde Almanya pazarına sunuldu ve 5 yıl süre için kamu kuruluşlarına yüksek kaliteli video-çevirmenliği sağlamayı hedefledi. Hizmet 2017

yılında ise İsviçre pazarına sunuldu. Çevirmenler ya evden (Almanya ve Avusturya'da) ya da SAVD'nin ofislerinde çalışabilmektedirler. Evde çalışmayı tercih eden çevirmenlerin ise bilgisayar (dizüstü bilgisayar, tablet vb.) haricinde izole edilmiş bir çalışma alanı, kulaklık, web kamerası ve internet bağlantısına ihtiyaçları vardır, yani hem karşı tarafın onu rahatlıkla duyup anlayabileceği hem de çevirmenin karşı tarafı rahatlıkla duyup anlayabileceği bir ortam gereklidir. Bu sayede kurum video çevirmenliği ile 2017 yılı sonunda 10 sektörden (hapishaneler, iltica kurumları, klinikler, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri, ambulans hizmetleri, çocuk klinikleri vb.) toplam 500 müşteriye hizmet vermiştir. Çevirmenlere video çevirisi ile ilgili kişisel tercihleri sorulduğunda ise, 6 kişinin videolu çeviriyi 5 kişinin ise yüz yüze çeviriyi tercih ettikleri görülmektedir. Video çevirisini tercih edenler sebep olarak fazladan seyahat etmek zorunda kalmaları gerekmediğini sunarken yüz yüze çeviriyi tercih edenlerin ise sebep olarak bildikleri ortamda daha az karmaşıklıkla karşılaşacaklarını düşünmelerini, insanlarla doğrudan iletişim kurmanın anlamayı kolaylaştıracağını ve teknik ekipman olmadığı için teknik sorunların olmayacağını sebep sunmuşlardır.

Türkiye'de Ağustos 2015 yılından beri Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) 157 numaralı hat ile yabancılara Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Almanca ve Farsça olmak üzere toplam 6 dilde 7 gün 24 saat hizmet vermektedir. Yabancılara vize, ikamet, geçici koruma, uluslararası koruma vb. konularda yardımcı olan bu hat aynı zamanda insan tüccarları ile ilgili ihbar hattı niteliğini de taşımaktadır. Gerekli durumlarda ise kolluk kuvvetleri ve yabancı arasında iletişimi sağlamak için tercümanlık hizmeti de sağlamaktadır⁴⁰

Diriker ve Şeker (2005) genel olarak telefon çevirmenliğinin ses kalitesi açısından diğer telefonlardan farklı olarak 3.400 Hertz değil de 125-12.500 Hertz arasında olması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Akt. Doğan, 2015, s. 52-53).

1.4.3.3. Yüz Yüze Çeviri (Eşlik[Refakat]-İkili Görüşme-Ad Hoc)

Yüz yüze çevirinin, sözlü çevirilerde en çok rastlanan çeviri türü olduğunu söylemek mümkündür. Kimi zaman eşlik(refakat) kimi zaman ikili görüşmeler kimi zaman ise Ad Hoc şeklinde tek seferlik çeviriler olarak gerçekleşmektedir.

Sözlü çevirinin ilk ortaya çıkışı irtibat çevirisi ile gerçekleşmiştir. İrtibat çevirilerinin ilk

⁴⁰ YİMER hattı ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <http://ankara.goc.gov.tr/tr/page/iletisim-alo-157>

gerçekleştirildiği dilin Fransızca olmasından dolayı bu kavram için Fransızca'da irtibat anlamına gelen 'Liaison' (ikili görüşme) kelimesi kullanılmaktadır. Bu tür çeviriler genel olarak diplomatik ortamlarda gerçekleşmektedirler. Çevirmenin görevi sadece çeviri yapmak değil, aynı zamanda irtibatı sağlayacak diğer ayarlamaları da yapmaktır (Doğan, 2015, s. 50-51).

Pistillo (2003, s. 7) Liaison Çevirmenliğinde amacın iki insan arasındaki iletişimi sağlamak olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda bunu gerçekleştirmede problem yaratacak en önemli unsur ise kültürel boşluk olduğunu vurgulamaktadır (Akt. Oakes Gerard Damion, 2014, s. 23). Buradan hareketle tüm çeviri türlerinde olduğu gibi liaison çevirmenliğinde de kültür oldukça etkili bir unsurdur.

Gentile ve arkadaşları irtibat çevirisinin iş dünyası, hukuk, tıp, eğitim, kültür, turizm vb. alanlar da gerçekleşen bir ardıl çeviri şekli olduğunu belirtmektedirler (1996, s. 1 Akt. Doğan, 2015: 51).

Eşlik çevirisi yani refakat çeviri ise dil bilen kişi ile dil bilmeyen kişi veya kişiler arasında bir yerlere eşlik ederek çevirilerini gerçekleştirmesi ile olur. Genel olarak sohbet şeklinde gerçekleşmektedir.

Çevirinin eşlik (refakat) ve ikili görüşmeler türünün üst düzey insanlara yapılabildiği gibi günlük hayatta gerçekleşen çeviri şeklinde de olabilmektedir.

Pöchhacker (2004) tüm çeviri türlerinin birbirlerini tamamlamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin diplomatlar arasında gerçekleşen Liaison Çevirmenliğinin tekniği toplum çevirmenliğinde kullanılsa da durum, mekân ve söylem faktörleri açısından konferans çevirmenliği ile daha fazla benzerdir olduğundan bahseder (Vargas-Urpi, 2011, s. 48-49).

Bu çeviri türünde konuşmalar genellikle birbirine karışabilmektedir. Bu türün özelliği ise müşterilerin genel olarak fiziksel engeli bulunmayan rahat atmosferlerde (genelde masada) olmalıdır (Gentile vd., 1996, Akt. Oakes, 2014, s. 19).

Yine aynı şekilde bu çeviri türünde müşteri çevirmenin söylediklerini tekrarlamasını veya açıklamasını isteme rahatlığı hissedebilmektedir (Oakes, 2014, s. 20).

Bu da eşlik ve ikili görüşme çevirilerinin günlük rahatlıkta gerçekleşebileceğinin kanıtı olarak sayılabilir.

1.5. Değerlendirme

Çeviri eylemine insanların farklı dilleri konuşmaya başlamaları ve iletişime geçmek istemeleri sonucunda ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Günümüzde farklı dilleri konuşanların iletişime geçebilmesi için farklı yöntemlerle hala kullanılmaya devam etmektedir ve etmeye devam edecektir. Toplumlar veya kişiler çoğu durumlarda çeviriye ihtiyaç duyarlar, bunlara örnek olarak konferanslar, seminerler, hastaneler, farklı dilde yazılan kitaplar vb. gösterilebilir. Çeviri eylemi ise kimi zaman yazılı kimi zaman ise sözlü şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar ise yine kendi türlerinde alt alanlara ayrılmaktadır. Sözlü çevirinin alt türlerinden birisi olan toplum çevirmenliği uygulamasının eski dönemlerde dahi gerçekleştiği bilinmektedir. Örnek olarak tarihte gerçekleşen mahkemelerde bulunan çevirmenler o dönemlerde çevirmen olarak nitelendirilmese de toplum çevirmenliği yaptıkları şuan fark edilebilmektedir veya yabancılar için devlet dairelerinde gerçekleşen çevirilerin de eski tarihte toplum çevirmenliği uygulaması olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada ise sözlü çevirinin alt alanı olan ‘toplum çevirmenliğinin’ üzerinde ayrıntılı şekilde durulmuştur. Bunu yaparken toplum çevirmenliğine dair üst bakış kazandırılması amaçlanmıştır.

Toplum çevirmenliğinin alanları ve türleri belirlenmiş ve açıklayıcı olması adına görsel ile ortaya konmuştur. Alanlar belirlenirken farklı kaynaklardan yararlanılmış ve toplum çevirmenliğinin tanımı göz önünde bulundurulmuştur. Türkiye özelindeki uygulamalardan birisi olan ve toplum çevirmenliğine en son eklenen alan olan afette rehber çevirmenlik te bu alanlar arasında belirmiştir.

Türler ise bu alanların yapılış şekline göre belirlenmiştir. Bunlar yüz yüze olabileceği gibi, işaret dili ve video-telefon olduğu sonucu yansıtılmıştır.

Toplum Çevirmenliği konusu tarihsel süreç ve günümüz yaklaşımları açısından irdelendiğinde, Toplum Çevirmenliğinin alanları, türleri, kimlere yönelik olduğu ve bunların birbirleriyle olan ilişkisi aşağıdaki şekilde görselleştirilmiştir.

Tablo 3: Toplum Çevirmenliği Alan-Tür-Kitle İlişkisi Örneği

| Toplum Çevirmenliği | | | | | | |
|---------------------|----------------------------|----------------------------|-------------------------------|----------------------------|-----------------------------|-------------------|
| *Alan | Afette Rehber Çevirmenliği | Sağlık Çevirmenliği | Mahkeme Çevirmenliği | Polis Merkezi Çevirmenliği | Kamu Hizmeti Çevirmenliği | Spor Çevirmenliği |
| *Tür | Yüz Yüze Çeviri | | Telefon / Video Çevirisi | | İşaret Dili Çevirisi | |
| *Kitle | Hastalar | Turistler | Mülteci, Göçmen, Sığınmacı | Yabancı Öğrenci | Suçlular | |

Örnek olarak Sağlık Çevirmenliği, işaret dili çevirisi yolu ile bir tatil beldesinde turiste yönelik gerçekleştirilmektedir. Bu bizlere ‘alan, tür ve kitle ilişkisini’ birbirleri yerine uygulanabilirliğini göstermektedir. Bu gibi örnekler diğer tüm alan, tür ve kitleler içinde uygulanabilmektedir. Bu ilişki yukarıdaki şemada özetlenmiştir.

Bir örnek daha verilecek olursa bu örnek tüm alanlarda ve türlerde göçmenlere verilen çeviri hizmetidir. Yaşanan yoğun göç ile birçok kişinin ülkemize giriş yapması sonucu bu kişilere yönelik çeviri yoğunlaşmıştır. Böylelikle kitlesel olarak bu göç hareketinde kişilere çeviri gerçekleştirmek üzere büyük bir boşluk oluşmuştur. Ülke genelinde birçok ilde çok sayıda birim kurulmuş ve hizmet sağlamaya başlanmıştır. Bazı devlet kurumlarının veya sivil toplum kuruluşlarının bünyelerinde gönüllü/kadrolu çevirmen çalışmaktadır. Özellikle devlet kurumlarında atamaları gerçekleşen çevirmenler vardır, fakat yeterlilik sayıları tartışma konusu olabilmektedir.

Hem Sakarya özelinde hem de Türkiye genelinde uygulanabilecek öneriler sunulması amaçlanmaktadır fakat toplum çevirmenliği ihtiyacı boyutunu ortaya koyulması gerekmektedir. Öncesinde ise bu ihtiyaca sebep olan göç olgusu incelenecek ve ne tür bir kitleyle karşı karşıya kalındığı rakamlarla ortaya konulmaya çalışılacaktır.

BÖLÜM 2: TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ İHTİYACININ EN BELİRGİN NEDENİ: GÖÇ OLGUSU

Tez çalışmasının odağını oluşturan Toplum Çevirmenliğinin kuramsal ve kavramsal çerçevesi birinci bölümde ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda geçmişten günümüze gelinen süreçte Toplum Çevirmenliği tanımları ve uygulamaları irdelenerek ele alınmıştır. Yapılan çalışmada günümüz toplum çevirmenliği ihtiyacının ortaya çıkmasında Türkiye'nin son yıllarda almış olduğu göçün büyük etkisinin olduğunu söylemek olanaklıdır. Bu tespitten hareketle göç olgusu bu çalışma kapsamında irdelenecektir. Öncelikli olarak dünyada göç den bahsedilecek ve rakamlarla bu hareketler ortaya konacaktır. Sonrasında ise Türkiye'nin bu göç hareketinden ne denli etkilendiği ve hangi pozisyonda olduğu tespit edilecektir. Bu aşamada yine rakamlardan yardım alınacaktır. Daha sonra göç eden insanların yaşadıkları sorunları ve özellikle iletişim sorunları belirlenecektir ve daha önce yapılan çalışmalardan bahsedilecektir.

Göç geçmişten günümüze isteye bağlı veya zorunlu olarak, ülke içinde veya uluslararası ve hatta kıtalararası şeklinde, bireysel veya kitlesel halde gerçekleşmiş ve hala gerçekleşen bir olgudur. Uluslararası Göç Örgütü- Göç terimleri sözlüğüne⁴¹ göre göç (migration) kavramı “Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir” olarak ifade edilmektedir (2009, s. 22). Aynı zamanda göç, menşe ülke ve misafir ülke arasında fırsatlar oluşturabileceği gibi, zorluklarda oluşturabilecek bir olgudur (Gakunzi, 2006, s. 5 Akt. Yazgan Pınar, 2010, s. 13).

Fakat göç hareketi her zaman başka bir ülkeye yönelik gerçekleşmemektedir. Örneğin ülke içinde gerçekleşen yer değiştirme hareketi iç göç olarak sayılmaktadır ve göç terimleri sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır: “Yeni bir ikamete sahip olmak amacıyla veya yeni bir ikametle sonuçlanacak şekilde insanların ülkenin bir bölgesinden başka bir bölgesine göç etmeleri” (2009, s. 27).

Dışa dönük gerçekleşen göç hareketini, insanların diğer ülkelerde de ikamet etmesini, oralara yerleşmesini ve yaşamlarını sürdürmelerinin ‘hak’ olduğunu belirten ve bunu destekler nitelikte olan birtakım beyannameler söz konusudur. Örnek olarak Evrensel

⁴¹ Sözlük için erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf

İnsan Hakları Beyannamesi⁴² 13. Madde 1.Fıkrası gereğince: –‘Herkesin, her devletin sınırları içinde hareket etme ve ikamet etme özgürlüğü hakkı vardır’. Bu demektir ki insanlar özgürce göç edebilme hakkına sahiptir.

Ekonomik, siyasi ve toplumsal sebeplerden dolayı gerçekleşen bu göç hareketleri kimi zaman gönüllü kimi zaman ise zorunlu olabilmektedir. İnsanoğlunun varlığını sürdürmesinden beri hareket halinde olması, insanın doğasında bu olgunun olduğunu göstermektedir. Günümüz dünyasında ise farklı gelişmeler ve değişimler sebebi ile göç hareketliliği artmış ve artmaya devam etmektedir.

Kimi zaman göç, insanların bireysel seçimlerine dayanmaktadır. Kimi zaman ise zorlayıcı faktörler söz konusudur. Yıldırım Ağanoğlu (2001, s. 61) bu faktörlerden “etnik farklılıklarından dolayı bir ayrıma tabi tutulup baskı, zulüm görme ve en korkuncu sistematik bir şekilde, etnik soykırımı tabi tutulma, din farklılıklarından kaynaklanan baskı ve zulümler, bir de ekonomik şartlardan dolayı hayatı sürdüren şartların zorlanması” şeklinde bahsetmektedir. Zorunlu veya gönüllü fark etmeksizin her türlü göç hareketinde farklı kültür, din, dil’e sahip insanların bir araya gelmesi engellenemez bir durumdur. Farklılık taşıyan bu insanların bir arada yaşamaya çalışmaları uyum sağlama açısından oldukça zordur.

Göç eylemlerinin açıklanabilmesini ve anlaşılabilmesini yardımcı olan bazı göç kuramları söz konusudur. Örneğin 1966 yılında Everett Lee tarafından yazılmış olan ‘itme-çekme kuramı’ hem göç alan ülke, hem de göç veren ülkeyi kapsayan bir kuramdır. Bu kuramda göç alan ülkede çekici faktörler olduğu açıklanmaktadır. Bu çekici faktörlerin, itici faktörlerden daha fazla olduğu durum göçe sebebiyet vermektedir. Aynı durum tam tersi olarak da düşünülebilir. Örneğin bir ülkede itici faktörlerin fazla olması, gidilecek ülkede de çekici faktörlerin fazla olması yine göçe sebep olmaktadır (Çağlayan, 2006, s. 72-73). Şuan dünyada gerçekleşen birçok göç için bu kuramın uygulamada görüldüğü söylenebilir. Bu kuram hem zorunlu göçler için hem de isteye bağlı göçler için geçerlilik gösterebilir.

Bir diğer açıklayıcı kuram ise William Petersen’a ait beş göç tipinden birisidir. Bu göç tipinin ismi ise zoraki (forced) göçtür. Bu göç tipinde göç etmeyi istemek veya istememek kişinin kendi alabileceği kararlar arasında değildir. Yani Petersen’a göre kişi kendisi karar

⁴² Beyannamenin tamamı için erişim adresi: https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html

veremiyorsa göç etmeye bu, bu göç hareketini zoraki kılar (Çağlayan, 2006, s. 75).

Gerçekleşen göç hareketliliği sadece göç eyleminde bulunan bireyleri değil aynı zamanda göç edilen bölgede bulunan yerel halkı da ilgilendirmektedir. Bunun sebebi ise farklı bir dil, din, kültür vb. bireylerle aynı ortamı paylaşmaktır⁴³. Adıgüzel Yusuf (2016, s. 2) göçün bu yönüyle sosyologlar için önemli bir çalışma alanı olduğunu vurgularken aynı zamanda diğer bilim dallarını da yakından ilgilendirdiğini vurgulamaktadır.

Gerçekleşen bu hareketliliğe kavram olarak ‘göç’ kelimesinin kullanılması eylemi yapan kişinin her zaman ‘göçmen’ olarak nitelendirileceği anlamına gelmediği vurgulanmalıdır. Bunun için birçok farklı kavram kullanılmaktadır. Örnek olarak ‘göçmen’ kavramı için (göç terimleri sözlüğü, 2009, s. 22) “Hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır. Herhangi bir zorlama unsuru yoktur.” şeklinde bir tanım vardır. Bir diğer kavram ise ‘sığınmacı’ kavramıdır. Sığınmacı kavram (göç terimleri sözlüğü, 2009, s. 49) “İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler” anlamında kullanılmaktadır. Bu aşamada sığınmacı kavramını anlayabilmek adına incelenmesi gereken kavram ise ‘mülteci’ kavramıdır. Mültecilik kavramı ile ilgili 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun⁴⁴ 61. Maddesinde

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir”

ibaresi kullanılmıştır. Bu tanımdan hareketle mülteci statüsünde sayılması gereken kişilerin Avrupa’dan gelmeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Göç eyleminde bulunan kişi veya kişiler için kullanılan bir diğer kavram ise ‘geçici koruma altındaki yabancılar’ kavramıdır. Bu kavramın kapsamına giren kişiler geçici koruma yönetmeliği 7. madde 1.

⁴³ Göç hareketliliğinde farklı dil kullanımından dolayı kaynaklanan sorunlara önümüzdeki bölümde değinilecektir.

⁴⁴ Kanunun tamamı için erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf

fıkraya göre

“Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılar” olarak tanımlanmaktadır.

Bu bağlamda Ortadoğu’da yaşanan savaş sebebi ile hem misafir ülke konumunda hem de transit ülke konumunda olan Türkiye’de bulunan Suriyeli, Afgan, Irak vb. ülkelerden gelen yabancılar ‘geçici koruma altındaki yabancılar’ olarak adlandırılmalıdır. Fakat medyada görülmekte olan birçok haberde Suriyeli yabancılardan bahsederken ‘mülteci’, ‘göçmen’ ‘sığınmacı’ gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir⁴⁵.

Belirtilen sebeplerden dolayı yapılmakta olan haberler ve bilimsel çalışmalarda Suriyeli yabancılar için yukarıda belirtilen ‘mülteci’, ‘sığınmacı’ ve ‘göçmen’ kavramlarının kullanılması yerine ‘geçici koruma altındaki yabancılar’ veya ‘geçici koruma altındaki Suriyeliler’ kavramının kullanılması daha uygun olacaktır⁴⁶. Özellikle mülteci kavramının kullanılmamasını gerektiren durumun Türkiye’de bu kişilere mülteci statüsünün verilemiyor olmasından dolayıdır. Konu ile ilgili kavramsal çerçevenin oturması adına harici çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanması gereken önemli konuların başında gelmektedir. Bu çalışma kapsamında ise kafa karışıklığını önlemek için bu kişileri betimlemek adına ‘Suriyeli Yabancılar’ kavramı kullanılacaktır.

2.1. Dünya’da Göç

Göç olayının her ne kadar son 60-70 yıldır olduğu düşünülse de, göçün çok daha eskiye uzanan bir geçmişi vardır. Dünya üzerinde farklı devletler arasında, farklı kıtalar arasında ve farklı sebeplerden dolayı yaşanan birçok göç hareketi olmuştur.

Tarihte bilinen en önemli göç hareketi ‘kavimler göçü ’dür. Kavimler göçü 4. Yüzyılda Hunların Çin Devleti’nin egemenliğinden kurtularak batıya gitme isteği ile başlamıştır.

⁴⁵ Suriyeli yabancılar için ‘mülteci’, ‘göçmen’ ve ‘sığınmacı’ kavramının kullanıldığı bazı internet haberleri için bkz:

Mülteci kavramı erişim adresi: <https://www.haberturk.com/kibris-ta-yakalanan-suriyeli-multeciler-turkiyeye-geri-gonderildi-2276893>

Göçmen kavramı erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/turkiye/suriyeli-gocmenlerin-gizli-dunyasi-polis-baskiniyla-ortaya-cikti>

Sığınmacı kavramı erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/turkiye/sicak-hava-suriyeli-siginmacilari-konteyner-kente-hapsetti>

⁴⁶Halk arasında ise bu 3 kavram haricinde Suriyeli yabancılar için iltica edenler, yeni gelenler, yabancılar, ötekiler ve azınlıklar gibi kavramların kullanıldığı duyulmaktadır.

Hunların batıya yönelişi o bölgede bulunan diğer kavimlerin yer değiştirmesine sebep olmuştur. Aynı dönemlerde Karadeniz kuzeyinde bulunan Cermenler yani Vizigotlar, Ostrogolar, Gepitler ve Vandallar daha batıya doğru yönelmişlerdir. Hunların gerçekleştirdikleri bu hareketlenme herkesi yurdundan etmiş ve şuan ki Avrupa devletlerinin temelini atmıştır (Kınık Kerem, 2010, s. 36-39)⁴⁷.

Kıtalar arası göç hareketi ise Amerika kıtasının keşfi ile gerçekleşmiştir ve deniz aşırı göçler başlamıştır. 15. ve 18. yüzyılları arasında Afrika'dan 15 milyon insan köle olarak çalışmak üzere Amerika kıtasına taşınmıştır (Keskin 1988, s.51-53 Akt. Şahin Cengiz, 2001, s.58; Giddens, 2010, s. 522 Akt. Aksoy 2012, s. 293).

19. yüzyılda milyonlarca insan Çin ve Hindistan'dan ABD ve Afrika'ya sözleşmeli işçi olarak yollanmış ve 20. yüzyılda ise yaşanan ikinci dünya savaşı birçok insanın yurdundan gitmesine sebep olmuştur (Giddens, 2010, s. 522 Akt. Aksoy, 2012, s. 293) “1870'lerden itibaren İngiltere ve Fransa'dan sonra gerçekleşen sanayi devriminin bir sonucu olarak Batı Avrupa ülkeleri tarafından artan oranda işçi alımına gidilmiştir. Alman sanayisinin 1914'lerde hızlı bir şekilde tırmanışa geçmesinde iki milyona yaklaşan yabancı işçinin önemli rolü olmuştur“ (Keskin, 1988, s. 51-53 Akt. Şahin, 2001, s. 58). Bu göç hareketi uluslararası boyutta en önemli göç hareketlerinden birisi olmuştur. İkinci dünya savaşından itibaren yeniden yapılanmaya çalışan Avrupa, az gelişmiş ülkelerden işçi kabulü almaya başlamıştır. Örneğin ikinci dünya savaşında mağlup olan Almanya, savaş sebebi ile yaşanan yaralarını sarmak ve dünya pazarına açılacak duruma gelmek için Türkiye, Yunanistan, İspanya başta olmak üzere Polonya, Rusya, Yugoslavya, Tunus ve İtalya gibi birçok ülkeden çalıştırmak üzere işçi almıştır (Aksoy, 2012, s. 294; Keskin 1988, s. 51-53 Akt. Şahin, 2001, s.58). Ulaştırma ve iletişimde devrim niteliğinde olan teknolojik gelişmeler, yirminci yüzyıl boyunca sınırların ötesindeki insan, mal ve bilginin kitlesel akışına yol açmıştır.

Emine Uçar da benzer bir vurgulamada bulunmuştur. Uçar (2010: 167) çalışmasında ulaşım ve haberleşme benzeri teknolojik gelişmelerin göç hareketliliğini arttırdığını ve sabit ve sınırlı kalma anlayışının azaldığını belirtmektedir.

İnsanlığın var oluşundan beri yaşanan bu göç hareketleri özellikle 2010'lu yıllardan

⁴⁷ Göç, Sürgün ve İltica başlıklı yazının tamamı için erişim adresi: http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7_S%C3%BCrg%C3%BCn-ve-%C4%B0ltica.pdf

itibaren Arap Baharı ile birlikte artış göstermiştir. Bu süreç Arap milletlerin özgürlükleri için savaşmasına sebep olmuştur. Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Ürdün, Yemen gibi ülkeler Arap baharından etkilenmişlerdir⁴⁸.

Bahsedilen Arap Baharı sürecinde Suriye, diğer ülkelere kıyasla farklı şekilde etkilenmiştir. Ayaklanma ile birlikte sınırları zorlayan bir şiddet ortaya çıkmış ve milyonlarca insan ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Komşu ülke konumunda bulunan Türkiye de (aynı zamanda Avrupa ülkelerine gitmeleri için ‘tampon ülke’ konumunda olan Türkiye) bu durumdan oldukça etkilenmiştir.

Tablo 4: Uluslararası Göçmenler, 1970-2015

| Year | Number of migrants | Migrants as a % of world's population |
|------|--------------------|---------------------------------------|
| 1970 | 84,460,125 | 2.3% |
| 1975 | 90,368,010 | 2.2% |
| 1980 | 101,983,149 | 2.3% |
| 1985 | 113,206,691 | 2.3% |
| 1990 | 152,563,212 | 2.9% |
| 1995 | 160,801,752 | 2.8% |
| 2000 | 172,703,309 | 2.8% |
| 2005 | 191,269,100 | 2.9% |
| 2010 | 221,714,243 | 3.2% |
| 2015 | 243,700,236 | 3.3% |

Dünya üzerinde yıllardır gerçekleşen göç hareketinin dünya nüfusuna olan oranına bakılacak olursa 1970 yılından bu yana orantılı bir artış görülmektedir. 1970 yılında bu sayı 84.460.125 olup dünya nüfusunun %2,3’ünü oluştururken 2015 yılında bu sayı 243.700.236’ya ulaşmıştır ve dünya nüfusunun %3,3’ünü oluşturmaktadır. Bu verilerden hareketle 45 yılı aşkın süredir göç hareketinin sistemli bir şekilde arttığı görülmektedir. Bundan sonraki yıllarda da artmaya devam edeceği yorumunda bulunulabilir⁴⁹.

Günümüzde kendi ülkesi ve/veya ailelerinin doğduğu ülke dışında yaşayan, uluslararası göçmen niteliğine bulunan kişi sayısı ortalama 230 milyon civarındadır (Kaya ve

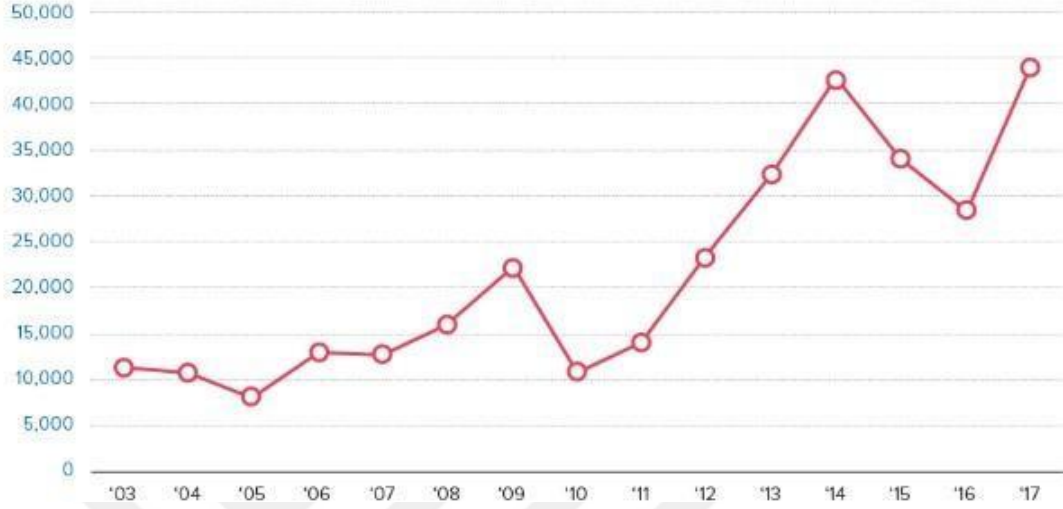
⁴⁸ Yazının tamamı için erişim adresi: <http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/arap-bahari-1304-21.11.2018>).

⁴⁹ 2018 Dünya Göç Raporunun tamamı için erişim adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf

Erdoğan, 2015, s. 5-6 Akt. Haydar Efe, 2018, s. 17).

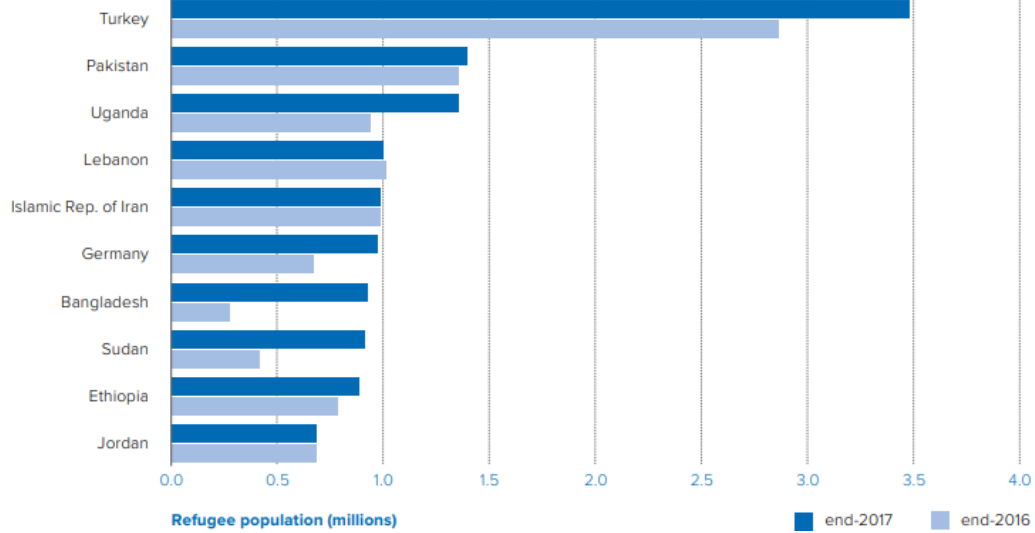
Grafik 2: Bir Gün İçerisinde Yerlerinden Edilenlerin Rakamları, 2003-2017

Number of people newly displaced per day | 2003-2017



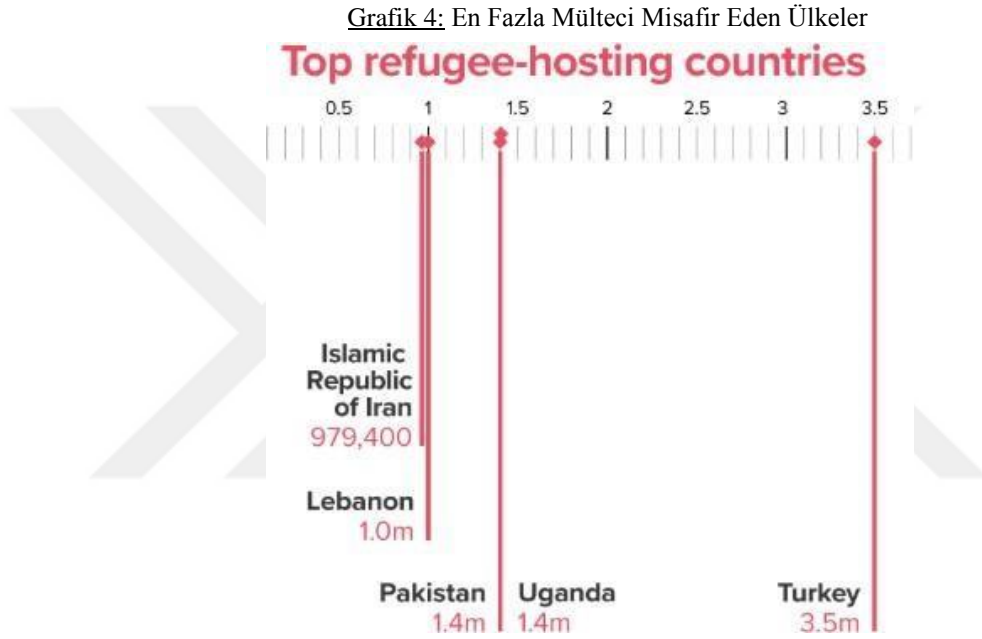
Göç her zaman kişinin isteğine bağlı olarak gerçekleşmemektedir. Kişiyi bu duruma zorlayan ekonomik, siyasi vb. sebepler olabilmektedir. Bu bağlamda BMMYK 2003-2017 yılları arasında zorla (zulüm, çatışma veya şiddetle) yerlerinden edilmiş insanların rakamlarını yayımlamıştır. Görselde açık bir şekilde günümüze yakın olan tarihin yüksek olduğu görülmektedir. 2017 yılında yerlerinden edilmiş kişi sayısı günlük olarak 44.400'e ulaşmıştır. Bu rakam ise BMMYK'nin bugüne kadar kayıt altına aldığı en yüksek sayıdır⁵⁰.

Grafik 3: Büyük Oranda Mültecilere Ev Sahipliği Yapan Ülkeler



⁵⁰ BMMYK rakamlarının tamamı için erişim adresi: <https://www.unhcr.org/globaltrends2017/>

Dünya üzerinde yerlerinden edilmiş insanlara bakıldığında BMMYK tarafından 2017 yılına ilişkin yayımlanan rapora göre Türkiye en fazla mülteci barından ülkedir. Bu rakam 2016 yılı sonunda 3 milyona yaklaşmışken 2017 yılı sonunda ise 3,5 milyon civarına ulaşmıştır. Görselde dikkat çeken husus ise Türkiye'den sonra en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkenin 1,5 milyona yakın bir sayı ile Pakistan ve Uganda olmasıdır. Pakistan ve Uganda'da bulunanların rakamın ise Türkiye'ye kıyasla yarısından daha az olduğu dikkat çekmiştir. Ülkede her iki yılsonunda da ortalama 1,5 milyona yakın mülteci bulunmuştur⁵¹.



Bu görsel ise BMMYK tarafından 1 yıl sonra, yani 19 Haziran 2018 tarihinde yayımlanan rakamları ortaya koymaktadır. Buna göre Türkiye ortalama 3,5 milyon ile en çok mülteciye ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Yine bir önceki sene ve iki önceki sene rakamları benzer olarak 1,5 milyon ile Pakistan ve Uganda gelmektedir. Kısaca 3 sene içerisinde rakamlarda oynama olmadığını söylemek mümkündür⁵².

Yukarıda ifade edildiği gibi şuan farklı kültür, farklı ideoloji, farklı dil kullanımından dolayı en fazla sorun yaşayacak olan ülkenin Türkiye olması yüksek olasılıktır. Bu bağlamda sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm getirilebilmesi için adımlar atılması

⁵¹ BMMYK 2017 yılına ait zorla yerlerinden edilmiş insanlara dair bilgi için erişim adresi: <https://www.unhcr.org/5b27be547.pdf>

⁵² BMMYK rakamları erişim adresi: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

gerekmektedir. Bu adımlar ülke bağlamında olabileceği gibi il ve ilçe bağlamında da olabilmektedir.

2.2. Türkiye’de Göç

Türkiye bulunduğu coğrafi konum sebebi ile her zaman göç almaya müsait bir toprağa sahip olmuştur. Türkiye’nin uluslararası boyutta göç alması ile ilgili bilgilere geçmeden ulusal çapta gerçekleşen göçlerden de kısaca bahsetmek gerekmektedir.

Göçlerin genellikle kırdan-kentte, kentten-kıra, kırdan-kıra ve kentten-kente gerçekleşmektedir. Türkiye’de ise iç göç olarak adlandırılan bu durum genel olarak kırdan-kente veya kentten-kente şeklinde gerçekleşmektedir. Mevcut duruma bakılacak olursa Türkiye’de en çok göç alan bölge Marmara ve Ege bölgeleridir. En çok göç veren bölge ise Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgeleridir (Koçak Yüksel ve Terzi Elvan, 2012, s. 166). Ulusal boyutta bakıldığında terör olayları sebebi ile 1980’lerden sonra doğudan-batıya doğru göç hareketi başlamıştır.

Uluslararası boyutta gerçekleşen göç hareketine bakıldığında ise 1990 yılından itibaren küreselleşmenin hızlanması ve ulaşım alanında yaşanan kolaylıklar Türkiye’nin Almanya, İngiltere ve Kuzey Avrupa ülkeleri başta olmak üzere batı ülkelerinden turizm alanında göç almasına neden olmuştur. Turizm sebebi ile gelen bu kişiler zamanla Ege’de Didim ve Bodrum, Akdeniz’de ise Alanya ve Antalya’ya yerleştikleri bilinmektedir. Hatta Alanya’da çoğunluğu Almanların oluşturduğu yaklaşık 6000 Avrupalı yaşamaktadır (İçduygu, 2009, s. 3-8 Akt. Aksoy, 2012, s. 296-297).

Harici olarak Avrupalıların Türkiye’nin Ege ve Akdeniz bölgelerini tercih etmeleri beraberinde göçü getirdiği gibi aynı zamanda uluslararası boyutta o bölgedeki turizm merkezi olması yolunda katkı da sağlamıştır. Ayrıca AB’ye uyum süreci kapsamında yabancılara mülk edinme yasasının da göç hareketinde etkili olduğu söylenebilir (Südaş ve Mutluer, 2008, s. 54 Akt. Aksoy, 2012, s. 297).

Ülkemiz diğer ülkelerden göç kabul etmesi ve yurt dışına göç vermesi haricinde transit ülke olması açısından yasal göçlerin olduğu kadar yasadışı göçlerin de getirdiği sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. 1980 yılından itibaren askeri darbe sebebi ile Avrupa ülkelerine siyasi sığınma talebinde bulunanların sayıları oldukça fazla olmuştur. Bu sayı 1981-2005 yılları arasında göç eden nüfusun beşte ikisini oluşturmaktadır. Yaşanan savaşlar Türkiye’ye yığınla insan akımına sebep olmuştur. Sürekli ve transit geçiş bölgesinde olan

Türkiye transit geçiş mültecilerinin büyük çoğunluğunu Avrupa'ya göndermektedir. Diğer yandan hem kara genişliğin hem de deniz sınırlarının çok fazla olması geçici koruma altındaki yabancıların Türkiye'ye gelmek veya geçiş bölgesi olarak kullanılmak istemelerine sebebiyet vermektedir (Aksoy, 2012, s. 296-297).

Grafik 5: Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Altındaki Yabancılar



Arap Baharı sebebi işe kısa süre içerisinde sayıları milyonları aşan Suriyeli yabancılara sağlanan 'şartlı mültecilik' durumunun kabulünün zor olmasından dolayı 2014 yılında yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği ile Türkiye'de kayıtlı bir şekilde yaşayan yabancılara 'geçici koruma' statüsünde değerlendirilmektedir (Tunç Ayşe Şebnem 2015, s. 39-40).

Yukarıdaki görselde görüldüğü gibi Suriyeli yabancıların sayısı ülkemizde oldukça fazladır. Öyle ki sayı 3,5 milyon civarına ulaşmıştır. Vurgulanması gereken ayrıntı ise bu kişilere yönelik devlet ve toplum olarak sorumluluklarımız olduğu ve gidermek adına çalışmalar yapmamız gerektiğidir⁵³.

⁵³ BMMYK Türkiye istatistikleri için erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>

Grafik 6: Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, 2011-2019



İç İşleri Bakanlığı İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 07.02.2019 tarihinde yayımlanan 2011-2019 yılları arasındaki geçici koruma altındaki Suriyelilerin rakamlarına bakılacak olursa sistemli olarak gerçekleşen bir artış olduğu bariz şekilde görülmektedir. Rakam 2012 yılında 14.237 civarında iken şuan 3.644.342 civarına ulaşmıştır. Yıllar içerisinde gerçekleşen bu artışın beraberinde farklı problemler de getirdiğini söylemek mümkündür. 80 milyon civarında olan Türkiye nüfusuna (ve diğer milletler) eklenen 3,5 milyon civarındaki diğer millet veya milletlerin farklı kültür, farklı ideoloji ve farklı dil kullanımından kaynaklanan sorunların oluşabileceği kaçınılmaz bir gerçektir. Bunun sebebi ise farklı kültürden insanların birbirleri ile etkileşim içerisine girmesidir⁵⁴.

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) yayımladığı rakamlara⁵⁵ bakıldığında Suriyeli yabancılar ülkemize giriş yapma sayıları günümüz tarihine

⁵⁴ İç İşleri Bakanlığı İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü rakamları için erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

⁵⁵ Resmi rakamlar için erişim adresi: <https://data2.unhcr.org/en/situations>

yaklaştıkça bariz bir şekilde arttığı gstermektedir.

Grafik 7: Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle G6re Dağılımı



Türkiye özelinde yukarıdaki görselde geçici koruma altında bulunan Suriyeli yabancıların 10 ile g6re dağılımı verilmiştir. Rakamların sadece Suriyeli kişileri kapsadığı bu aşamada vurgulanması gerekenlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla diğer 6lkelerden gelen yabancılarla birlikte hesaplandığında sayı y6kselecektir.

Sadece Suriyeli yabancıların bulunduğu iller sırasıyla İstanbul, şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Kilis ve Konya'dır. Daha geniş kapsamlı ve tüm illerin rakamlarına ise bir sonraki görselde yer verilmiřtir⁵⁶.

⁵⁶ İç İşleri Bakanlığı İl G6ç İdaresi Genel M6d6rl6đ6 Rakamları için erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Tablo 5: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

| ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI 07.02.2019 (ALFABETİK) | | | | | | | | | |
|--|--------|--------------|------------|-------------------------------------|---------|--------|--------------|------------|-------------------------------------|
| İL SIRA | İLLER | KAYIT EDİLEN | NÜFUS | İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ | İL SIRA | İLLER | KAYIT EDİLEN | NÜFUS | İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ |
| | TOPLAM | 3.644.342 | 82.003.882 | 4,44% | | TOPLAM | 3.644.342 | 82.003.882 | 4,44% |

| | | | | | | | | | |
|----|----------------|---------|------------|--------|----|---------------|---------|-----------|--------|
| 1 | ADANA | 235.434 | 2.220.125 | 10,60% | 42 | KAHRAMANMARAŞ | 88.602 | 1.144.851 | 7,74% |
| 2 | ADIYAMAN | 27.088 | 624.513 | 4,34% | 43 | KARABÜK | 836 | 248.014 | 0,34% |
| 3 | AFYONKARAHİSAR | 5.925 | 725.568 | 0,82% | 44 | KARAMAN | 781 | 251.913 | 0,31% |
| 4 | AĞRI | 1.040 | 539.657 | 0,19% | 45 | KARS | 165 | 288.878 | 0,06% |
| 5 | AKSARAY | 2.694 | 412.172 | 0,65% | 46 | KASTAMONU | 1.310 | 383.373 | 0,34% |
| 6 | AMASYA | 683 | 337.508 | 0,20% | 47 | KAYSERİ | 78.178 | 1.389.680 | 5,63% |
| 7 | ANKARA | 89.490 | 5.503.985 | 1,63% | 48 | KIRIKKALE | 1.497 | 286.602 | 0,52% |
| 8 | ANTALYA | 1.592 | 2.426.356 | 0,07% | 49 | KIRKLARELİ | 2.698 | 360.860 | 0,75% |
| 9 | ARDAHAN | 145 | 98.907 | 0,15% | 50 | KİRŞEHİR | 1.339 | 241.868 | 0,55% |
| 10 | ARTVIN | 39 | 174.010 | 0,02% | 51 | KİLİS | 114.788 | 142.541 | 80,53% |
| 11 | AYDIN | 7.605 | 1.097.744 | 0,69% | 52 | KOCAELİ | 54.976 | 1.906.391 | 2,88% |
| 12 | BALIKESİR | 4.353 | 1.226.575 | 0,35% | 53 | KONYA | 106.641 | 2.205.609 | 4,83% |
| 13 | BARTIN | 132 | 198.999 | 0,07% | 54 | KÜTAHYA | 790 | 577.941 | 0,14% |
| 14 | BATMAN | 22.336 | 599.103 | 3,73% | 55 | MALATYA | 29.581 | 797.036 | 3,71% |
| 15 | BAYBURT | 30 | 82.274 | 0,04% | 56 | MANİSA | 13.518 | 1.429.643 | 0,95% |
| 16 | BİLECİK | 598 | 223.448 | 0,27% | 57 | MARDİN | 89.806 | 829.195 | 10,83% |
| 17 | BİNGÖL | 925 | 281.205 | 0,33% | 58 | MERSİN | 206.241 | 1.814.468 | 11,37% |
| 18 | BİTLİS | 930 | 349.396 | 0,27% | 59 | MUĞLA | 14.460 | 967.487 | 1,49% |
| 19 | BOLU | 2.229 | 311.810 | 0,71% | 60 | MUŞ | 1.394 | 407.992 | 0,34% |
| 20 | BURDUR | 8.774 | 269.926 | 3,25% | 61 | NEVŞEHİR | 9.641 | 298.339 | 3,23% |
| 21 | BURSA | 167.615 | 2.994.521 | 5,60% | 62 | NİĞDE | 4.499 | 364.707 | 1,23% |
| 22 | ÇANAKKALE | 5.033 | 540.662 | 0,93% | 63 | ORDU | 673 | 771.932 | 0,09% |
| 23 | ÇANKIRI | 546 | 216.362 | 0,25% | 64 | OSMANİYE | 49.035 | 534.415 | 9,18% |
| 24 | ÇORUM | 2.562 | 536.483 | 0,48% | 65 | RİZE | 889 | 348.608 | 0,26% |
| 25 | DENİZLİ | 12.593 | 1.027.782 | 1,23% | 66 | SAKARYA | 15.824 | 1.010.700 | 1,57% |
| 26 | DIYARBAKIR | 33.892 | 1.732.396 | 1,96% | 67 | SAMSUN | 5.594 | 1.335.716 | 0,42% |
| 27 | DÜZCE | 1.652 | 387.844 | 0,43% | 68 | SIİRT | 3.944 | 331.670 | 1,19% |
| 28 | EDİRNE | 965 | 411.528 | 0,23% | 69 | SİNOP | 126 | 219.733 | 0,06% |
| 29 | ELAZIĞ | 13.020 | 595.638 | 2,19% | 70 | SİVAS | 3.987 | 646.608 | 0,62% |
| 30 | ERZİNCAN | 103 | 236.034 | 0,04% | 71 | ŞANLIURFA | 452.534 | 2.035.809 | 22,23% |
| 31 | ERZURUM | 1.087 | 767.848 | 0,14% | 72 | ŞİRNAK | 15.363 | 524.190 | 2,93% |
| 32 | ESKİŞEHİR | 4.484 | 871.187 | 0,51% | 73 | TEKİRDAĞ | 13.421 | 1.029.927 | 1,30% |
| 33 | GAZİANTEP | 426.383 | 2.028.563 | 21,02% | 74 | TOKAT | 1.010 | 612.646 | 0,16% |
| 34 | GİRESUN | 162 | 453.912 | 0,04% | 75 | TRABZON | 3.080 | 807.903 | 0,38% |
| 35 | GÜMÜŞHANE | 92 | 162.748 | 0,06% | 76 | TUNCELİ | 57 | 88.198 | 0,06% |
| 36 | HAKKARİ | 5.424 | 286.470 | 1,89% | 77 | UŞAK | 2.340 | 367.514 | 0,64% |
| 37 | HATAY | 447.884 | 1.609.856 | 27,82% | 78 | VAN | 2.130 | 1.123.784 | 0,19% |
| 38 | İĞDIR | 101 | 197.456 | 0,05% | 79 | YALOVA | 3.554 | 262.234 | 1,36% |
| 39 | ISPARTA | 7.250 | 441.412 | 1,64% | 80 | YOZGAT | 4.183 | 424.981 | 0,98% |
| 40 | İSTANBUL | 558.437 | 15.067.724 | 3,71% | 81 | ZONGULDAK | 541 | 599.698 | 0,09% |
| 41 | İZMİR | 142.819 | 4.320.519 | 3,31% | | | | | |

Görsele ait rakamlar 07 Şubat 2019 tarihine aittir. Yapılan tez çalışmasının kapsamınca Sakarya özelinde bir çalışma gerçekleştirilmesi planlanmış ve iletişim sorunu odak alınmıştır. Bu sorunu ortaya koymak için ise geçici koruma altındaki yabancılara anket uygulanmıştır⁵⁷.

2.3. Göçmenlerin Yaşadıkları Sorunlar Ve İletişimin Önemi

Bir göçmenin cinsiyeti, yaşı, göç etme sebebi, nereden geldiği, nereye geldiği, ne süreliğine geldiği fark etmeksizin göçmen statüsünde bulunduğundan dolayı bir takım iç duygular yaşamaktadır. Göhler (1990, s. 68) bu iç duyguları şu şekilde sınıflandırmıştır: yabancılık duygusu, yalnızlık duygusu, boşluk duygusu, özlem duygusu, kişilik sorunu, köksüzlük, anavatandaki değer yargılarının aşağılanması, aşağılık duygusu, anadilinin aşağılanması, kuşkuculuk, kırgınlık, suçluluk, öz yargı (Akt. Şahin, 2001, s. 64-65) Bu bilgilerden hareketle göçmen tarafından birçok iç duygu yaşandığını ve bu iç duyguların uyum ve entegrasyon aşamasında zorluk niteliği taşıdığını söyleyebilmek mümkündür. Chung ve Singer'a (1993, s. 631-639) göre ise göç eden kişiler yabancı kültüre uyum sağlamada, yeni bir dil öğrenmede ve genel olarak farklı bir yaşama tarzına alışmakta güçlüklerle karşılaşmaktadırlar (Akt. Gün Zübeyit, 2011, s. 272).

Yani uluslararası gerçekleşen göç hareketleri farklı kültürlerle sahip insanların bir arada yaşamalarını zorunlu kılmasından dolayı beraberinde bazı zorlukları da getirmektedir. Adıgüzel de (2016, s. 2) küreselleşmeden kaynaklanan uluslararası göçün bazı sorunları beraberinde getirdiğini vurgularken aynı zamanda bu duruma hem yerel yönetimin hem de uluslararası örgütlerin çözüm üretmek için uğraştığı devrim içerisinde olan bir olgu olduğunu belirtir. Bu zorlukların başında ise 'kültür şoku' gelmektedir. Kültür şoku; bir kültürden başka bir kültüre giden kişilerin karşılaştıkları sorunlara verdikleri tepkiler olarak tanımlanabilir (Güvenç, 2010, s. 121 Akt. Aksoy, 2012, s. 299) Güvenç'in bu tanımından hareketle kültür şokunun yaşanmasında veya mümkün olduğu kadar az yaşanması için biran önce göç edilen ülkeye ve ülke insanlarına alışmanın ve uyum sağlamanın gerektiği söylenebilir. Bu uyumun hızlı sağlanabilmesi için ise kişinin kendi kültürünü dünya merkezine koymaması ve diğer kültürleri kendi kültüründen değersiz saymaması gerekmektedir. Aksi durumda etnomerkezi⁵⁸ davranış sergilemiş olacaktır.

⁵⁷ Geçici koruma altındaki yabancılara yönelik anket ile ilgili bilgi bir sonraki bölümde ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Anketi desteklemek adına farklı anketlerde uygulanmıştır.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı için erişim adresi:
http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713

⁵⁸Etnomerkezcilik, kendi ait olduğu grubu, kültürü evrenin merkezine yerleştirerek, diğerlerini buna

Bu davranış ise kültürel uyuma engel oluşturmaktadır. Kişi uyum sağlamak ve uyum sürecini kolaylaştırmak adına etnogöreceli⁵⁹ bir bakış sergilemelidir (Kartarı, 2001, s. 185 Akt. Aksoy, 2012, s. 300).

Ruth Benedict bireylerin içerisinde yetişip büyümedikleri bir kültüre tamamen katılamayacaklarını belirtmektedir fakat bunun aksine o kültüre katılamamalarına rağmen katılanların diğer kültürlere verdikleri önemi verebileceklerini söylemektedir. Yani Benedict bireyler arası kültürlerarası iletişimin temelini saygı ve karşılıklı anlayış olduğunu belirtmektedir (Benedict, 2007, s. 57 Akt. Uçar, 2010, s. 174). Slapp (2004, s. 21) ise bu süreçte kişilerin diğer kültürden olan insanlardan kendi kültürlerine dahil olmalarını ve etnomerkezci bir tavır sergilediğini belirtmektedir. Bunun ise üstesinden gelinmesi gereken bir durum olduğuna dikkat çeker.

Kültürel uyumun sağlanması, kişinin kültürlerarası iletişim yeteneği ve hangi sebeple göç ettiği ile ilgilidir. Çevik (2010) bireylerin savaş, siyasi vb. zorlayıcı sebeplerle gelmelerinin onların uyum sürecine olumsuz etki yarattığını belirtmektedir (Akt. Aksoy, 2012, s. 301). Türkiye'deki Suriyelilerin Toplumsal Etkilerine ilişkin SWOT analizi gerçekleştirilmiştir ve bunun sonucu olarak farklı dil ve farklı kültürlere sahip olmanın uyum açısından zayıf yönler arasında yer aldığı bildirilmiştir (Tunç, 2015, s. 46). Tunç'a göre göç farklı kültürlerin karşılaşması ile meydana gelmektedir ve bu farklı kültürlere sahip olan insanların birlikte uyum içerisinde yaşamalarının kimi zaman çatışma noktasına geldiğini vurgulamaktadır. Bu farklı kültürlerin beraberinde kültürlerarası iletişim sorununu da getirdiğini belirtmiştir (2015, s. 35).

Emine Uçar kültürlerarasılık kavramını “iki ülke arasında gerçekleşen iletişimden öte, iki birey ya da farklı kültürlerden ve yaşam deneyimlerinden kişiler arasında gerçekleşen iletişimsel süreç” şeklinde açıklamaktadır. Bu süreçte bireylerin bilişsel, bireylerarası, dil ve iletişim, son olarak da ilişkiyel birçok yeteneğe sahip olması beklenmektedir (2010, s. 174). Kişilerin birbirlerine ve birbirlerinin kültürlerine saygı duymaları, birbirlerini anlamaya çalışmaları, kişiler arasında iletişimin etkin ve uygun oluşu ve belirsizliklere

göre belirlemektir. Grup dışı olanlardan kendine en çok benzeyenleri en yakınına, diğerlerini aralarındaki farklılığın derecesine göre daha uzağa yerleştirir (bkz. Necla Mora, 2008, s. 210).

⁵⁹Etnogörecelilik (kültürel görecelik): bir kültürün bir diğer kültürle karşılaştığında, bu kültürler arasında bir karşılaştırma yapmanın anlamsız ve yararsız sonuçlar vereceğini, zira kültürler birbirlerinden farklı olduğunu ve bunlar arasında hiyerarşik bir sıralama yapmanın imkânı olmadığını savunan bir görüş (bkz. Zeynep Düren, 2007, s. 93).

karşı olumlu tavırlar sergilemeleri ile toplumsal düzen mümkün kılınabilir (Aksoy, 2012, s. 302). Yani bir önceki bölümde de belirtildiği gibi iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulmasında sorumluluk tek tarafa ait değil, her iki tarafa aittir. Aksoy (2012, s. 298) bu bağlamda uluslararası göç hareketlerinde çok kültürlü toplumların bir araya gelmesinden dolayı meydana gelen kültürel uyumun sağlanması ve çatışmaların önlenmesi adına iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinin önemini vurgulamaktadır.

2.3.1. İletişimin Önemine Değinen Bazı Çalışmalar

Yukarıda da belirtildiği gibi iletişim kurmak, farklı kültürden insanların bir araya gelmesi ile zor hale gelebilmektedir. Fakat çözümü olmayacak bir durum değildir. Bu kapsamda Türkiye özelinde iletişim sorunu ortaya koymak ve çözüm önerileri getirmek adına bazı çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu kısımda, yapılan çalışmalara ve bu çalışmaların kapsamlarına kısaca değinilecektir.

- Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporunda, toplumsal etkiler kapsamında “Dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıkları toplumsal uyumu güçleştirmektedir” ibaresi yer almaktadır (Orhan Oytun ve Gündoğar Senyücel Sabiha, 2015, s. 7). Bu tespitten hareketle uyumun sağlanabilmesi için göç edilen ülkenin kültürünün öğrenilmesi gerektiği, dil sorununun aşılması gerektiği söylenebilir.
- Mazlumder'in ise 2014 tarihinde yayımladığı ‘Kamp Dışında Yaşayan Kadın Suriyeli Sığınmacıları Raporu’nda dil sorununun sadece kamusal hizmete ulaşmakta problem oluşturmadığı aynı zamanda sosyal uyumu da güçleştirdiği belirtilmiştir (2014, s. 13). Raporun Sığınmacılarla İlgili Genel Politikalara ve Alt Yapıya Yönelik Tespitler ve Öneriler kısmında “Hizmetlere erişimde yaşanan temel sorunların başında dil nedeniyle iletişim kuramama gelmektedir. Hizmetlere erişimin kolaylaştırılması için ihtiyaç duyulan tüm kurumlarda Arapça ve Kürtçe çevirmenler görevlendirilmelidir” tespiti ve önerisi yer almaktadır (2014)⁶⁰.
- Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi'nin hazırladığı Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporunda dil sorununun beraberinde birçok engel getirdiği vurgulanmıştır. Bu sebepten dolayı göç krizinden etkilenen bölgelere dil bilen personel atama yapılması gerektiği belirtilmiştir (2014, s. 33).

⁶⁰ Raporun tamamı için erişim adresi:

[http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%20C5%9EINDA%20YA%20C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%20C4%9EINMACILAR%20RAPORU\(9\).pdf](http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%20C5%9EINDA%20YA%20C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%20C4%9EINMACILAR%20RAPORU(9).pdf)

Bunun haricinde sorun alanı olarak belirtilen sağlık alanında hekimlerin Arapça bilmemelerinden ve iletişim kuramamadan kaynaklanan dil sorunu olduğu vurgulanmaktadır (2014, s. 48). Travma geçiren Suriyeli mültecilerin durumlarının göz önünde bulundurularak bu kişilerle yapılacak olan görüşmelerde dil bilen yerel halktan yardım alınmasının daha olumlu sonuçlar doğuracağından bahsedilmiştir (2014, s. 55). Dil sorununun çözülmesinin tek çözümünün kişilere Türkçe öğretilmesi olmadığı aynı zamanda kişilere kendi dillerinde iletişim sağlama imkanı sağlanması olduğu vurgulandı (2014, s. 56)⁶¹.

- Yapılan bir saha araştırmasında (2016 Ekim-Aralık) İstanbul ve İzmir de yaşayan Suriyeli kadınlara ‘dilsel iletişim ihtiyacı nasıl karşılanmaktadır?’ sorusu yönlendirilmiştir. Bu soruya cevap aramak amacıyla Suriyeliler ile iletişim kurdukları düşünülen toplam 4 kurum ve 8 sivil toplum kuruluşu ile görüşülmüştür ve sorular yönlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre dil sorunu temel problem olarak ortaya çıkmıştır. Tüm süreçte Arapça ve Kürtçe bilen dernek çalışanlarından yardım alınmıştır. Suriyeli Arap kadınlara yönelik hazırlanan anketin daha anlaşılır olması adına Arapçaya çevrildiği belirtilmiştir (Mehtap Aral vd., 2017, s. 639-640). Ankete katılanların %65’i iletişim ihtiyaçlarının karşılandığını belirtirken %35 ise karşılanmadığını beyan etmiştir. Elde edilen verilerden hareketle iletişim açısından en çok sorun yaşanan yerlerin ise sırasıyla sağlık, eğitim, barınma, beslenme ve yasal işler olduğu tespitinde bulunulmuştur (2017:642). Katılımcılara iletişim kurmada kimden veya kimlerden yardım aldıkları sorulmuştur. Buna cevap olarak %41’i arkadaş ve akraba, %41’i STK ve çevirmenler, %18’i eşim ve % 6’sı ise çocuklar yanıtını vermiştir (Aral vd., 2017, s. 643). Yapılan çalışmada mültecilerin Türkiye de kalıcı olmadıkları için Türkçeyi öğrenmeye yönelmedikleri yorumunda bulunulmuştur (Aral vd., 2017, s. 644). Yapılan saha araştırması kapsamında dil sorununu çözenin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. İletişimi sağlamak için profesyonel kişiler yerine dil bilenlerin kullanılması kişileri alaylı toplum çevirmeni olarak yetiştirmeye yönelmektedir. Dil problemini aşmanın tek çözümünün mültecilere Türkçe öğretmek olmadığından hareketle, dil bilenlerin veya amatör çevirmen olanların eğitime tabi tutulması ve akabinde hastane, okullarda ve kamu kuruluşlarında istihdam edilmesi, üniversitelerin belli bölümlerinde Suriyeli Arap öğrenciler için bir programın

⁶¹Raporun tamamı için erişim adresi:

<http://www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf>

hazırlanması ve bildikleri dili çeviri amacıyla kullanmaları yönünde adımlar atılması önerisinde bulunulmuştur (Aral vd., 2017, s. 646-647). Yapılan çalışmada şöyle bir yargıda bulunulmuştur; çeviriyi yapan kişiler çeviri eğitimi almadığı için yapılan çeviri kalite açısından sorgulanabilir durumdadır. Fakat yine de STK'lar ve kurumlar tarafından temel ihtiyaçların karşılanması düzeyinde dil bilinmesinin ilk adım niteliğinde olduğu belirtilmiştir (Aral vd., 2017, s. 639-640).

- Fatma Bölükbaşı (2016) 'Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği' başlıklı çalışmada dil ihtiyacını belirlemek üzere 576 kişi üzerinde bir anket gerçekleştirmiştir. Bölükbaşı bu çalışmada öğrenci olmayan mültecilere sorular yönelterek onları cevaplandırmalarını istemiştir. Oluşacak olan anlama zorluğunu ve yanlış cevaplandırma ihtimalini indirgemek amaçlı anket Arapça dilini çevrilmiştir. Yapılan bu uygulamadan hareketle dil sorunu yoktur denemez. Çalışmada farklı alanlarda yaşanan dil sorununu çözmek adına sürekli olarak mültecilere dil öğretilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Fakat Aral, Yılmaz ve Yaman'ın (2017) çalışmada dil sorununu çözenin tek yolunun mültecilere dil öğretmek olmadığı aynı zamanda amatör çevirmenlerin eğitilerek istihdam edilmesi vurgulanmıştır. Bölükbaşının çalışmada bazı mültecilerin uzun süredir Türkiye de olmalarına rağmen Türkçe öğrenmedikleri görülmüştür. Bu doğrultuda sorulan soruya cevap şu şekilde olmuştur: 'Türkiye'de bu kadar kalacağımızı bilmiyorduk, bir süre sonra ülkemize döneceğimizi düşünüyorduk'. Yani ülkelerine dönecekleri düşüncesi Türkçe öğrenmemelerine sebep olmuştur (Bölükbaşı 2016, s. 24). Aral vd., çalışmalarında (2017, s. 644) mültecilerin Türkçeyi öğrenmeme sebebini kalıcı olmamalarından dolayı olduğu şeklinde yorumlamıştır.
- Özkan Yıldız'ın 'Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunları, Türkiye ve Gelecek Algısı' başlıklı çalışmada doğrudan dil sorunundan bahsetmediği görülmektedir. Mülteciler üzerinde uygulayacağı anketin Arapçaya çevrildiği belirtilmiştir. Aslında bu durum tamda dil sorununun var olduğunu göstermektedir (2013, s. 149). Toplam 929 kişiye uygulanan ankette mültecilere konuştukları dil sorulmuştur. 912 kişi yani %98,5 Arapça cevabını verirken sadece 4 kişi yani % 0,4 kişi Türkçe cevabını vermiştir (2013, s. 152). Yıldız çalışmada mültecilerin 266'nın yani %30.1'i Türkiye'ye gelirken bir ay kadar kalacaklarını düşünerek geldikleri bilgisine ulaşmıştır (2013, s. 159). Fakat ilerleyen verilerde görülmektedir ki uygun koşullar sağlandığında mültecilerin 326'sı yani %35.5'i temelli olarak ülkeye

yerleşmeyi istemektedir (2013, s. 163). Temelli Türkiye'ye yerleşiyor olmaları veya olmamaları dil sorunu yaşanmadığının kanıtı olmamalıdır. Birçok kaynağa göre yaşanan dil sorununu çözmek adına dil kursları verilmelidir. Bunun haricinde dilin öğrenme evresinin uzun olabileceğinden dolayı kamu kurumların, sağlık kurumlarına vb. yerlere iletişim sorununu çözmek adına toplum çevirmeni istihdamı sağlanmalıdır.

- Türk Tabipler Birliği tarafından 2014 yılında hazırlanan 'Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu'nda "*Dil bilinmemesine bağlı olarak başta sağlık hizmetleri olmak üzere kamu hizmetlerine erişim, iletişimle, sosyal yaşamla ilgili ciddi sorunlara yol açtığı öğrenildi*" ibaresi yer almaktadır (2014, s. 37). Yine aynı raporda kamplarda yaşayan Suriyeliler için sadece Arapça tercüman istihdam edildiği ve Kürtçe tercümanın olmadığı bilgisi yer almaktadır (2014, s. 92)⁶².
- 'Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar' adlı raporda dil sorunun sadece kamusal alanlarda değil özellikle sağlık alanında olduğu vurgulanmıştır. Mültecilerin yeterli derecede Türkçeye hâkim olmamaları ve ilgili kurumlarda Arapça ve Kürtçe tercümanın/personellerin olamamasının bu sorunu süregelen hale getirdiği belirtilmiştir (2013, s. 16). Kamusal alana bakıldığında ise dil sorununun hizmete erişimde önemli bir sorun teşkil ettiği vurgulanmış ve mültecilerin gerekli gördükleri zaman Kürtçe bilen komşularından yardım aldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Fakat bu durumun özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırdığı belirtilmiştir (2013, s. 25). Aynı raporun tespitler ve öneriler kısmında dil sorunun mülteciler için sadece kamusal alanda sorun teşkil etmediği aynı zamanda sosyal ilişkileri düzenlemede problem oluşturduğu tespitinde bulunulmuştur (2013, s. 26)⁶³.
- Sağlık Bakanlığı Uluslararası Hasta Birim Hattı (112/184) 2011 yılında Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü bünyesinde Almanca, Arapça, Rusça ve İngilizce dillerinde 6 tercüman ile faaliyete başlamıştır. Kurulmasının ilk senesinde toplam 847 çağrıya ulaşılmıştır. 2012 yılında hizmetin bilinmesi ile birlikte talep fazlaşmıştır ve tercüman sayısı 16'ya çıkarılmıştır. En çok çağrı talebinde bulunan iller arasında sırasıyla İstanbul, Muğla, Gaziantep, Antalya ve Sakarya bulunmaktadır. İstanbul, Muğla ve Antalya'nın turist yoğunluğundan dolayı bu çağrı hattını kullanmaktadırlar. Gaziantep

⁶² Raporun tamamı için erişim adresi: <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf>

⁶³ Raporun tamamı için erişim adresi: <http://www.ihd.org.tr/yok-sayilanlar-kamp-disinda-yasayan-suriyeden-gelen-siginmacilar-istanbul-ornegi/>

ve Sakarya illerinden gelen çağrı yoğunluğunun ise geçici koruma altındaki yabancı uyruklu insanların sağlık alanında yaşadıkları iletişim sorununu gidermeye yönelik olduğu söylemek mümkündür⁶⁴.

- Şan ve Koçlu (2018) Sakarya özelinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında mülteciler ve kurumlar arasında yaşanan iletişim problemlerini belirleme yönelik bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Anket sonuçlarında ise mültecilere hizmet sağlayan kurumlarda çevirmen istihdam edilmediği görülmüştür. Mültecilerin ise çok azının Türkçe bildiği ve sırasıyla sağlık, barına ve iş bulma alanlarında iletişim sorunundan kaynaklı zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. İletişim sorununu aşmak adına ise ücretli çevirmenlerden yardım aldıklarını ve oldukça yüksek ücretler karşılığında bu çevirilerin gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda Şan ve Koçlu, çalışmalarında kurumlara çevirmen istihdam edilmesini ve çevirmenliğin meslekleşmesi adına adımlar atılması gerektiğini vurgulamışlardır. Harici olarak ise toplum çevirmeni olarak nitelendirilen bu çevirmenlerin eğitiminin çeviri bölümlerinde uygulamalı olarak verilmesini önermektedirler.

Çalışmaların iletişim sorununa değindiği açık bir şekilde görülmektedir. Uzun vadede gerçekleşecek çözüm kişilere dil eğitiminin verilmesidir. Fakat dil eğitiminin kısa sürede verilmesinin mümkün olmamasından dolayı ve şu an var olan iletişim sorunu aşmak adına belli kurumların ve kuruluşların bünyelerinde çevirmen istihdam etmelerinin gerekliliği vurgulanmalıdır. Bu çevirmenlerin ise tek görev ve sorumluluğunun dil bilmek olmadığı vurgulanmalıdır. Mülteciler üzerinde gerçekleşen araştırmalarda tercümanın her iki dile hakim olmasının yanı sıra katılımcılara nasıl davranması gerektiği, hitabeti vb. davranışlar önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra Gün (2011, s. 283) çalışmasında cinsiyetten kaynaklı kaygıları ortadan kaldırmak adına iki cinsten de araştırmacı olması gerektiğini belirtmiştir. Kişiler çoğu zaman karşı cinse güvenmediği gibi tercümana da güvenmemektedir. Gün (2011, s. 283) katılımcılar ile yapılacak olan çalışmalarda tercümanın katılımcı tarafından tanınıyor olmasının kişinin bilgi paylaşmasında tereddüt yaşamasına yol açacağını beklenebildiğini vurgulamıştır. Tam tersi yani tercümanın tanınmıyor olma durumunda da kişinin yine bilgi paylaşmak istemeyeceğinin beklenebildiğini belirtmiştir.

⁶⁴ Yazının tamamı için erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/694995-Uluslararası-hasta-destek-birimi.html>

Şan ve Koçlu (2018, s. 13) ise çalışmalarında mültecilerin çevirmeni cinsiyetine göre tercihte bulunmadıklarını belirlemişlerdir. Bu durumu ise zaten çevirmene zor ulaşmalarından dolayı olduğunu yani bu bağlamda seçici olamayacakları yorumunda bulunmuşlardır.

Sonuç olarak göç eden bireylerin göç ettikleri yere uyum sağlamalarına birçok faktör etki etmektedir. Bunların başında ise iletişim kurabilmek gelmektedir. İletişimin gerçekleşmesi ile sosyalleşme gerçekleşecektir ve akabinde uyum sağlanacaktır. Bireylerin gittikleri ülkeye uyum sağlamalarının kendi psikolojileri, dışlanmışlık hissinden kurtulmaları ve ülkeye katkı sağlar duruma gelmeleri adına önem teşkil ettiği söylenebilir.

Ülkemize gerçekleşen yoğun göç akımını değerlendirecek olursak Stein'in (1981, s. 326) zorunlu göçlerde evrensel mülteci davranışı ile göç ettikleri ülkeye olan uyum süreci yaklaşık olarak 4-5 sene içerisinde olduğunu yani 5 sene sonunda beklenen uyumu büyük ölçüde tamamlamış olmaları gerektiği vurgulamıştır. Fakat Tunç (2015, s. 41) Türkiye'deki mevcut duruma bakıldığında sosyal uyum sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanmadığını belirtmektedir. Prof. Kula (1986) toplumlar arası uyumu kolaylaştıran unsur ile ilgili tek kültürlü eğitimi eleştirmekte ve kişilerin kültüre ve dile (bu bağlamda iletişime) önem vermesi gerektiğini vurgulamaktadır (Akt. Alacacioğlu Hasan, 2009, s. 301).

2.4. Değerlendirme

Göç insanlığın var oluşundan itibaren gerçekleşen bir olgudur. Kısaca, bireylerin farklı sebeplerden dolayı zorunlu veya gönüllü şekilde ulusal veya uluslararası boyutta hareket etmeleri şeklinde tanımlanabilmektedir.

Göç eylemi birçok farklı sebep sonucunda gerçekleşmektedir. Kimi zaman bireylerin kararları ve tercihleri göç edilecek yere yön verir, kimi zaman ise kişinin tercihlerinin dışında siyasi, politik veya savaş çerçevesinde göçe ve göç edilecek yere karar verilmek zorundadır.

Bu göçler beraberinde bazı sorunlar getirmektedir. Bunların başında ise iletişim sorunu gelmektedir. Kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye giden kişiler, dil farklılığından dolayı resmi kurum ve kuruluşlar ile iletişim kurmakta zorlanmakta ve sorunlar yaşamaktadır.

Bu bağlamda Türkiye genelinde olduğu gibi, Sakarya özelinde de iletişim sorunu

yaşandığı düşünülmektedir. Var olduğu düşünülen iletişim sorununu belirlemeye yönelik, Türkiye genelinde yukarıda da ayrıntıları verilen, birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ise Sakarya özelinde iletişim sorunun belirlenmesi ve boşlukların tespiti gerçekleştirilecektir. Sorunu belirlemeden önce toplum çevirmenliğine dair kavramsal çerçevenin oluşması, göç olgusunun geçmişten günümüze hem dünya da hem de Türkiye’de seyrini görmek ve giderek artan bu olgusunun ne gibi sorunları beraberinde getirdiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yaşanan sorunların uyum sağlama sürecini de sekteye uğrattığı söylenebilir. Dile, yani iletişim sorununa yönelik çalışmalar yapılması ve giderilmesi yönünde ilerlemelerin olmasının kişilerin ülkeye ve ülke insanlarına olan uyumuna olumlu katkı sağlayacağını ve kişilerin gittikleri ülkeye katkı sağlar duruma gelmesini kolaylaştıracağını söylemek mümkündür.

Yaşanan bu iletişim sorunun ise ancak toplum çevirmenlerinin yardımları ile sağlıklı bir şekilde aşılabileceği vurgulanmalıdır. Bu çevirmenlerin ise eğitim görmüş olmaları gerektiği bir diğer vurgulanması gereken husustur.

Dolayısıyla öncelikle uygulamalar tespit edilmeli, bu uygulamalarda yaşanan sorunlar ele alınmalı ve bunları iyileştirmeye yönelik öneriler sunulmalıdır. Bu ise ancak mevcut durumun tespiti sonucunda saptanabilir. Mevcut sebepten dolayı geçtiğimiz iki bölüme yer verilmiştir.

Bu doğrultuda, bu çalışma kapsamında Sakarya özelinde iletişim sorununu belirlemeye yönelik geçici koruma altındaki yabancılara anket uygulanacaktır. Çalışmanın çıkış noktasını bu yabancılara kurum ve kuruluşlar ile iletişime geçerken yaşadıkları iletişim sorunu oluşturmaktadır. Çalışmada sadece yabancılara değil aynı zamanda kurumların ve kuruluşlarında yabancılara iletişime geçmede zorluk yaşadıkları fikri, onlara yönelik de anket uygulama fikrini doğurmuştur. Bu aşamada kurumlara bağlı veya bağlı olmadan çalışan çevirmenlerden de fikir alınması adına yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar değerlendirilecek ve kapsam çerçevesinde hem Sakarya şehri özelinde için hem de toplum çevirmenliği adına önerilerde bulunulacaktır.

BÖLÜM 3: DURUM ANALİZİ: SAKARYA ÖRNEĞİNDE TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNE ÜST BAKIŞ

3.1. Sakarya’da Göç

Sakarya ili, Türkiye’de bulunan diğer tüm iller gibi tarih boyunca göç almış ve almaya devam etmektedir (Arı ve Tütengil, 1968, s. 5 Akt. Yıldırım al p Sinem, 2015, s. 3).

Sakarya; Kırım Savaşı (1854-1855), Osmanlı - Ruslar Savaşı (1877-1878), Balkan Savaşları (1912) ve 1. Dünya Savaşı’nın ardından birçok farklı kökene sahip insanların zamanla göç etmeyi tercih ettikleri (kimi zaman zorunlu olarak geldikleri) il olmuştur. Bu kişiler Çerkez, Abhaz, Gürcü, Boşnak, Arnavut ve Lazlar olmuştur. Lazların gerçekleştirdiği göç hareketi bu aşamada iç göç olarak değerlendirilebilir (Erendil, 1982; Bayraktar, 1998; Yıldırım al p ve Yıldırım al p, 2008 Akt. Yıldırım al p, 2015, s. 3)

1950 yılından sonra Sakarya şehrine Bulgarlar yoğun göç akımı gerçekleştirmişlerdir. Daha sonra ise Balkanlardan gelen insanların buraya yerleştikleri bilinmektedir. Gelenlerin genellikle şehir merkezini tercih etmeleri, merkezdeki nüfusun yükselmesine sebep olmuştur (Çetinkaya Emel, 2004, s. 8).

Dönem dönem verdiği göçler haricinde, 1980 yıllarından itibaren sanayi, tarım ve ticaret alanlarında iş imkânı sunan Sakarya şehri, yoğun göç almaya devam etmiştir. Yine iç göç olarak sayılabilecek göç hareketi, genellikle Doğu bölgesinden gerçekleşmiştir, bunun en büyük sebebi olarak bölgedeki düzensizlik ve kargaşa gösterilebilir (Bayraktar, 1997, s. 130 Akt. Çetinkaya, 2004, s. 8).

Tablo 6: Sakarya’nın Yıllara Göre Türkiye ve Sakarya Nüfusunun Artışı (TÜİK {Türkiye İstatistik Kurumu} rakamları çerçevesinde düzenlenmiştir)

| Yıl | Türkiye | Sakarya |
|------|------------|-----------|
| 2000 | 64.729.501 | 750.485 |
| 2005 | 68.860.539 | 810.112 |
| 2010 | 73.722.988 | 872.872 |
| 2015 | 78.741.053 | 953.181 |
| 2016 | 79.814.871 | 976.948 |
| 2017 | 80.810.525 | 990.214 |
| 2018 | 82.003.882 | 1.010.700 |

Yukarıda belirtilen rakamlar hem Türkiye'nin hem de Sakarya'nın 18 yıl içerisinde aldığı göçlerin istatistiksel verilerini sunmaktadır. Açık bir şekilde görülmektedir ki hem Türkiye'de hem de Sakarya'da nüfus artış göstermektedir. Vurgulanması gereken durum ise bu rakamın sadece göç eden kişileri kapsamadığı, aynı zamanda yeni doğan çocuklar ve adrese dayalı olan her bir bireyi kapsadığıdır⁶⁵.

Tablo 7: Sakarya'nın Yıllara Göre İllerin Aldığı Göç,

Verdiği Göç ve Net Göç Rakamı (TÜİK rakamları çerçevesinde düzenlenmiştir)

| Yıl | Toplum Nüfusu | Aldığı Göç | Verdiği Göç | Net Göç |
|-----------|---------------|------------|-------------|---------|
| 2007-2008 | 851.292 | 24.321 | 20.887 | 3.434 |
| 2011-2012 | 902267 | 28457 | 23787 | 4670 |
| 2015-2016 | 976948 | 35228 | 28965 | 6263 |
| 2016-2017 | 990214 | 35575 | 28122 | 7453 |
| 2017-2018 | 1010700 | 37659 | 32704 | 4955 |

Yukarıdaki rakamlar Sakarya ilinin 2007-2018 yılları arasındaki göç alışlarını ve göç verişlerini göstermektedir. Rakamlara bakıldığında göç almada orantılı olarak yükseliş olduğu görülmektedir. Göç vermede de yine aynı şekilde yükselme söz konusudur. Fakat bu kaynak özelinde, Sakarya'ya göç eden ve Sakarya'dan göç eden kişilerin etnik kökenleri ile ilgili bilgi bulunmamaktadır⁶⁶.

Ortadoğu'da gerçekleşen savaşın sebebiyet verdiği yoğun göç hareketinden Türkiye'de bulunan özellikle sınır illeri başta olmak üzere tüm iller etkilenmiştir. Sakarya'da bu etkilenen şehirlerden bir tanesidir. Şehre giriş yapan kişilerin gereksinim duydukları birçok şey olmuştur. Bunların başında öncelikle hayati gereksinim sayılabilecek güvenlik, barınma, gıda ve kıyafet gelmektedir. Daha sonra ise yerleşik hayata geçmeleri ile birlikte eğitim, sağlık, yasal işlemler ve iş ihtiyacı vb. gereksinimleri olmuştur. Tüm bunların gerçekleşebilmesi ise tek bir yeti ile mümkündür. Bu yeti ise iletişim yetisidir.

⁶⁵ TÜİK rakamları için erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

⁶⁶ TÜİK rakamları için erişim adresi: http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1067

Öyle ki kişiler dil bilmeden veya çevirmen yardımı almadan kimi zaman iletişime geçememektedirler. Kendi dilleri haricinde gittikleri ülkenin dilini bilmeleri veya evrensel dil sayılabilecek İngilizceyi bilmeleri (konuştukları ilgili kişinin de İngilizce bilmesi durumunda) iletişimi kısmen sağlayacaktır. Sorun, kişilerin gittikleri ülkenin dilini bilmemeleri ve herhangi bir şekilde iletişime geçememeleridir. Bu durum ise yukarıda sıralanan gereksinimleri ulaşılamamaya veya sağlıklı biçimde ulaşılamamaya sebep olmaktadır.

Kendi ülkelerinde yaşanan krizin uzun seneler devam etmesi ve hala ediyor olması, Suriyeli yabancıların ülkelerine dönememelerine sebep olmakla birlikte Türkiye’de ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunlar yaşamalarına sebep olmuştur. Tüm bunların başlıca sebebi olarak ise dilsel sorun sayılabilmektedir.

Akkayan da uluslararası göçlerin farklı dil, din, gelenek ve kültür arasında gerçekleştiği için beraberinde ülkenin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel dengesini bozmak gibi çeşitli uyum ve iletişim sorunlarını beraberinde getirdiğini belirtmektedir (1979, s. 21 Akt. Aksoy, 2012, s. 298)

Sakarya’da uyum sürecini hızlandırmak adına mültecilere yönelik bazı çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin Karaman’da bulunan Geçici Eğitim Merkezi 26’sı Suriyeli 3’ü Türk olmak üzere toplam 29 eğitmen, 285 Suriyeli çocuğa Arapça ağırlıklı eğitim vermektedir. Arapça ağırlıklı eğitimin haricinde haftada 5 saat Türkçe eğitim verilmektedir. Dikkat çeken husus Türkçe eğitiminin haftada sadece 5 saat olmasıdır. Bu durumun uyum sürecini ne denli hızlandırdığı veya Türkçe dersinin 5 saatle sınırlandırılmamasının uyum sürecini ne denli etkileyeceği tartışma konusu olabilmektedir⁶⁷.

Bir diğer çalışma ise Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (SAMEK) merkezinde mültecilere yönelik verilen dil kursu hizmetidir. Bu şekilde mültecilerin ülkeye ve Sakarya iline daha hızlı bir şekilde adapte olmaları amaçlanmaktadır⁶⁸.

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile

⁶⁷ Sakarya Geçici Eğitim Merkezi için erişim adresi: <http://sakarya.meb.gov.tr/www/karaman-gecici-egitim-merkezinde-285-suriyeli-cocuk-egitim-goruyor/icerik/1417>

⁶⁸ SAMEK için erişim adresi: <https://www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/kardesligin-dilini-samekte-ogreniyorlar/7568>

‘Suriyeli Kadın ve Ailelerine Yönelik Toplumsal Entegrasyon’ projesi kapsamında, Suriyeli çocukların eğitim gördüğü Geçici Eğitim Merkezi’nde 50 Suriyeli kadına dil kursu verilmiştir. Eğitimin Suriyeli kadınların entegrasyonunu sağlamak için yapıldığı bildirilmektedir⁶⁹.

Ünlü Sezen vd., (2018, s. 9) ise sadece gidilen ülkenin değil aynı zamanda göç eden bireylerin göç ettikleri yerlerde birtakım sorunlar yaşadıklarını vurgularken bunların başında özellikle ulus ötesi gerçekleşen göçlerde bu sorunların başında iletişim sorununun geldiğine değinmektedir.

Yani göç eden kişilerin hem kendi açılarından yaşayacakları hem de devlet açısından yaşanacak olan sorunların ve olumsuzlukların aşılması için iletişimi sağlıklı gerçekleştirmelilerdir. Fakat bu aşamada tek sorumluluk göç eden kişinin kendisinde değil aynı zamanda kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi yerel halktadır. Bu bağlamda çalışmanın odağını oluşturan iletişim sorununu belirlemeden önce iletişimin önemine ayrıntılı olarak değinilecektir.

‘Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı’⁷⁰ Rakamlarına göre çalışmanın yürütüleceği şehir olan Sakarya şehri ilk 10 da olmayan illerdendir. İçişleri Bakanlığı İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün yayımladığı bilgilere göre Sakarya ‘da toplam 15,824 Suriyeli yabancı vardır ve bu sayı Sakarya’nın toplam nüfusunun %1.57’lik kısmını oluşturmaktadır. Fakat ulaşılabilirlik adına Suriyeli yabancılara, bu yabancılara hizmet sağlayan kurumların ve bu kurumlarda veya kurumlar haricinde çevirmenlik yapan kişilere bu şehir çerçevesinde ulaşılabacaktır.

3.2. Sakarya’daki Toplum Çevirmenliğinin Durumu: Saha Araştırması

Önceki bölümlerde bahsedilen toplum çevirmenliği bilgileri ve uygulamaları, göç olgusunun bu uygulamaya etkisi ve iletişimin bu bağlamdaki öneminin somutlaştırılması adına anket çalışması yapılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda tezin bu bölümünde, araştırma yöntemlerine değinilecektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan anket yöntemi⁷¹ uygulanmıştır.

Veri toplama yöntemi olarak anketin tercih edilmesinin⁷² sebebi katılımcıların yazmaktan

⁶⁹ KADEM için erişim adresi: <http://kadem.org.tr/kadem-sakarya-temsilciligidinden-multecilere-dil-kursu/>

⁷⁰ Bkz. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı Tablosu

⁷¹ Anket soruları ile ilgili etik kurul raporu Ek 3’te yer almaktadır.

⁷² Çalışma ile ilgili yöntem belirlerken Tanrıöğen (2014) ve Karasar (2015) kaynaklarından yararlanılmıştır.

ziyade işaretlemeyi tercih edeceklerinin düşünülmesidir. Şıklı anket soruları verilerin sağlıklı şekilde grafiklere dönüştürülebilir olması sebebiyle uygun görülmüştür. Anketin doldurulmasını sağlamak için ise anlaşılır ve hızlı doldurulabilir olması önemli bir husus olarak dikkate alınmıştır. Anket sorularının cevaplandırılmasında herhangi bir zaman kısıtlamasının olmaması, katılımcının salim düşünceyle cevap vermesine yardımcı olduğundan dolayı anketin tercih edildiği vurgulanmalıdır. Ayrıca anket sorularının basılı kaynak şeklinde olması, katılımcıların soruları tekrar tekrar okuyarak cevaplandırmalarına yardımcı olacaktır. Katılımcıları kısıtlamamak adına sadece kapalı uçlu sorulara değil aynı zamanda açık uçlu sorulara da yer verilmiştir. Bu tarz sorulara yer verilmesinin bir diğer sebebi ise bazı soruların şıklı olmasının uygun olmaması ve kişilere yönlendirme olmadan cevaplandırma imkanı tanımaktır.

Anket soruları oluşturulurken pilot araştırma yapılmış, sorular ön görüşme sonucunda oluşturulmuştur. Karşılıklı görüşme anketi ve internet anketi yöntemi kullanılmış ve bu sebepten dolayı karma anket yönteminin kullanıldığı vurgulanmalıdır. Bu şekilde yapılan uygulamada veri analizini kolaylaştırmak ve hızlandırmak adına, cevaplar bilgisayar ortamına aktarılmış ve grafik halinde özetleri hazırlanmıştır.

Katılımcıların nasıl ve ne tür bir çalışma için anketi doldurdukları bilgisini görebilmeleri için anketin başlangıç kısmına anketin kim tarafından yapıldığı ve amacı ile ilgili bir paragrafı geçmeyecek şekilde bilgi verilmiştir. Bilgi amaçlı yazılan bu paragrafa ise sunuş mektubu ismi verilmektedir. Katılımcıların bilgilerinin gizli tutulacağı ve çalışmanın anonim şekilde gerçekleşeceği bilgisine giriş yazısında yer verilmiştir.

Üç farklı anket, üç farklı kitleyi uygulanmıştır. Birinci kitle çalışmanın odak kitlesini oluşturan geçici koruma altındaki yabancılar olmuştur. Fakat anket çalışması daha sonra kendi kendine sınırlılıklarını belirlemiş ve yoğunlukla Suriyeli yabancılar tarafından yanıtlanmıştır. Bu anket geçici koruma altındaki yabancıların hizmetlere veya yardımlara erişirken yaşadıkları iletişim sorunlarını belirlemeye yöneliktir. İkinci kitle ise geçici koruma altındaki yabancılar yardım ve hizmet sağlayan kurumlardır. Bu anket kurumların geçici koruma altındaki yabancılara hizmet veya yardım sağlarken yaşadıkları iletişim problemlerini belirlemeye yöneliktir. Üçüncü kitle ise geçici koruma altındaki yabancılara yardım ve hizmet sağlayan kurumların bünyesinde veya bağımsız şekilde yardım veya hizmet sağlayan çevirmenlerdir. Bu anket ise çevirmenlerin dil bildikleri

halde geçici koruma altındaki yabancılar ile yaşadıkları sorunları (iletişim sorunlarını) belirlemeye yöneliktir.

Sorular oluşturulmadan önce ankette elde edilmek istenenler ve ihtiyaç duyulan bilgiler saptanmıştır. Sorular ise bu doğrultuda oluşturulmuştur. Olgusal sorular, davranış soruları ve tutum sorularına yer verilmiştir. Harici olarak soruların kısa ve net olmasına özen gösterilmiştir.

Cevapların özetlenmesi, analiz edilmesi ve yorumlanması için frekans dağılımları ve yüzdeleri oluşturulmuştur. Yorumlamalar ise bu bilgiler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Geçici Koruma Altındaki Yabancılar Yönelik Anket

Yapılan ön görüşmeler sonucunda geçici koruma altındaki yabancılar için kapalı uçlu anket sorularının daha uygun olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda 2 aşamadan oluşan toplam 23 soruluk bir anket hazırlanmıştır. Anketin ilk aşaması katılımcıların profillerini belirlemeye yöneliktir ve toplam 6 sorudan oluşmaktadır. İkinci aşaması ise sunulan hizmetlere ve yardımlara erişme aşamasında yaşadıkları iletişim sorununa değinmektedir ve toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Anketin cevaplandırılması ortalama 10-15 dakika civarında sürmektedir. Türkçe hazırlanmış olan anket, Katılımcıların anlayabilmesi adına, bir çevirmen tarafından Arapçaya çevrilmiştir. Anketin Türkçe örneği aşağıda verilmiştir. Anket çalışmasında kişilere ulaşabilmek için büyük ölçüde yardım vakıflarından yardım alınmıştır. Kişileri belirlemek için özellikle bir ölçüt belirlenmemiştir. Bu aşamada en belirgin ölçüt Suriyeli olup olmadıkları olmuştur.

Geçici Koruma Altındaki Yabancılar Yönelik Anket Örneği:⁷³

| |
|------------------------|
| T.C |
| Sakarya Üniversitesi |
| Fen-Edebiyat Fakültesi |
| Çeviribilim Bölümü |

Konu: Bu sorular Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümünde 'Toplum Çevirimenliği' ile ilgili yazılacak olan yüksek lisans tezinin anket sorularıdır. Tezin amacı Sakarya özelinde mültecilerin kendilerine hizmet sağlayan kurumlarla yaşadıkları iletişim sorunlarını belirlemek ve bu konu kapsamında çözüm önerileri aramaktır. Anket içerisinde anketörlerin kişisel bilgileri istenmemektedir. Anketi dolduran kişilerin, anketi doldurmayı kabul ettikleri var sayılacaktır.

| | |
|--|--|
| Kaç yaşındasınız? | <input type="radio"/> 15-19 <input type="radio"/> 20-35 <input type="radio"/> 36-50 <input type="radio"/> 51+ |
| Cinsiyetiniz nedir? | <input type="radio"/> Kadın <input type="radio"/> Erkek |
| Eğitim durumunuz nedir? | <input type="radio"/> İlkokul <input type="radio"/> Ortaokul <input type="radio"/> Lise <input type="radio"/> Lisans <input type="radio"/> Yüksek Lisans <input type="radio"/> Doktora |
| Bildiğiniz diller nelerdir? | <input type="radio"/> Arapça <input type="radio"/> Kürtçe <input type="radio"/> Türkçe <input type="radio"/> Farsça <input type="radio"/> İngilizce <input type="radio"/> Diğer |
| Bir mesleğiniz var mı? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Türkiye'de bu mesleğinizi icra edebiliyor musunuz? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |

| | |
|---|---|
| Kaç yıldır Türkiye'desiniz? | <input type="radio"/> 1-3 yıl <input type="radio"/> 3-5 yıl <input type="radio"/> 5-7 yıl <input type="radio"/> 10+yıl |
| Türkiye'ye hangi sebep ile geldiniz? | <input type="radio"/> Ekonomik <input type="radio"/> Ticari <input type="radio"/> Savaş <input type="radio"/> Siyasi <input type="radio"/> Turizm <input type="radio"/> Eğitim <input type="radio"/> Doğal Afet <input type="radio"/> Diğer Sebepler |
| Sakarya'yı tercih etme sebebiniz nedir? | <input type="radio"/> Bir Kurum vasıtasıyla geldim <input type="radio"/> Coğrafi konumu sebebi ile geldim <input type="radio"/> Tanıdık Vasıtasıyla geldim <input type="radio"/> Ticaretin gelişmiş olması sebebi ile geldim <input type="radio"/> Belli bir sebebi yok |
| Türkçeyi ne kadar | <input type="radio"/> Hiç |

⁷³ Anketin Arapçası Ek 1'de verilmiştir.

| | |
|---|--|
| biliyorsunuz? | <input type="radio"/> Az <input type="radio"/> Orta <input type="radio"/> İyi |
| Azda olsa Türkçe biliyorsanız nasıl / nereden öğrendiniz? | <input type="radio"/> Kendi kendime <input type="radio"/> Komşularım/Arkadaşlarımla konuşarak öğrendim <input type="radio"/> Okulda <input type="radio"/> Sosyal Hayatta <input type="radio"/> İşte öğrendim <input type="radio"/> Kursa gittim <input type="radio"/> Türkçe bilmiyorum |
| Kurumların sizlere dönük sağladığı hizmetlerden haberdar mısınız? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Evet ise; nasıl haberdar oluyorsunuz? | <input type="radio"/> İlgili kurum bilgi veriyor <input type="radio"/> Sosyal medya sayesinde <input type="radio"/> Tanıdıklarım sayesinde <input type="radio"/> Diğer |
| Türkiye'ye ilk geldiğinizde en çok hangi alanda sorun yaşadınız? (Lütfen 3 adet işaretleyiniz) | <input type="radio"/> Barınma <input type="radio"/> Dil <input type="radio"/> Eğitim <input type="radio"/> Güvenlik <input type="radio"/> İş bulma <input type="radio"/> Sağlık <input type="radio"/> Sosyal Hayat <input type="radio"/> Ulaşım <input type="radio"/> Yasal İşlemler <input type="radio"/> Diğer |
| Şuan en çok hangi alanda zorluk yaşıyorsunuz? (Lütfen 3 adet işaretleyiniz) | <input type="radio"/> Barınma <input type="radio"/> Dil <input type="radio"/> Eğitim <input type="radio"/> Güvenlik <input type="radio"/> İş bulma <input type="radio"/> Sağlık <input type="radio"/> Sosyal Hayat <input type="radio"/> Ulaşım <input type="radio"/> Yasal İşlemler <input type="radio"/> Diğer |
| Yaşamış olduğunuz zorluklarda Türkçeyi yeterince bilmiyor olmanızın etkisi sizce ne kadar? | <input type="radio"/> Hiç <input type="radio"/> Az <input type="radio"/> Orta <input type="radio"/> Fazla |
| Sizce hangi alandaki zorlukları Türkçeyi yeterince bilmiyor olmanız nedeniyle yaşıyorsunuz? (Lütfen 3 adet işaretleyiniz) | <input type="radio"/> Barınma <input type="radio"/> Eğitim <input type="radio"/> Güvenlik <input type="radio"/> İş bulma <input type="radio"/> Sağlık <input type="radio"/> Sosyal Hayat <input type="radio"/> Ulaşım <input type="radio"/> Yasal İşlemler <input type="radio"/> Diğer |
| Çevirmenlerin bulunmadığı kurumda, sosyal hayatta, işlerinizde vs. dil sorunu yaşadığınızda ne gibi çözümler üretiyorsunuz? | <input type="radio"/> Bir çözümüm yok. <input type="radio"/> Ücret karşılığında çevirmen buluyorum. <input type="radio"/> Telefonla arkadaşımı arıyorum. <input type="radio"/> Telefonla çevirmeni arıyorum. <input type="radio"/> Beden dili kullanıyorum. <input type="radio"/> Eşim/çocuklarım biraz Türkçe biliyorlar ve onlardan yardım alıyorum. <input type="radio"/> İnternetten yardım alıyorum. <input type="radio"/> Diğer |
| İletişim sorunu yaşadığınızda kurumun size sunduğu bir çevirmenle mi, yoksa | <input type="radio"/> Kurum çevirmeni. <input type="radio"/> Kendi tanıdığım dil bilen bir kişi. |

| | |
|---|--|
| Türkçe bilen bir tanıdığınızla mı bu sorunu gideriyorsunuz? | <input type="radio"/> Fark etmiyor. |
| Kurum veya tanıdığınız aracı bir çevirmenin olması sizin için sorun teşkil ediyor mu? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Kurumun çevirmenin olması sorun teşkil ediyor çünkü; | <input type="radio"/> Çevirinin doğruluğundan şüphe ediyorum. <input type="radio"/> Daha hassas ve özel konular söz konusu olduğunda paylaşmaktan utanıyorum. <input type="radio"/> Empati kuramayacağını ve beni anlamayacağını düşünüyorum. <input type="radio"/> Genel anlamda güven sorunu yaşıyorum. <input type="radio"/> Kişisel bilgilerimi paylaşırken tedirgin oluyorum. |
| Kendi tanıdığım dil bilen birinin olması sorun teşkil ediyor çünkü; | <input type="radio"/> Çevirinin doğruluğundan şüphe ediyorum <input type="radio"/> Daha hassas ve özel konular söz konusu olduğunda paylaşmaktan utanıyorum. <input type="radio"/> Empati kuramayacağını ve beni anlamayacağını düşünüyorum. <input type="radio"/> Genel anlamda güven sorunu yaşıyorum. <input type="radio"/> Kişisel bilgilerimi paylaşırken tedirgin oluyorum. |
| Çevirmenin cinsiyeti sizin için önemli mi? Evet ise; neden? | <input type="radio"/> Evet çünkü; <input type="radio"/> Dini sebeplerden dolayı. <input type="radio"/> Empati kuramayacağını düşünüyorum. <input type="radio"/> Karşı cinse güvenmiyorum. <input type="radio"/> Özel bilgilerimi paylaşmaya çekiniyorum <input type="radio"/> Diğer sebepler. <input type="radio"/> Hayır, önemli değil. |

Anketin bütünlüklü olarak görülebilmesi açısından soruların tamamına yukarıda yer verilmiştir. Şimdi ise her bir soru ayrıntılı ele alınacak ve yorumlanacaktır. Anket 208 geçici koruma altındaki yabancı tarafından doldurulmuştur. Araştırmada toplam 3 adet ön koşullu niteliği taşıyan soru mevcuttur.

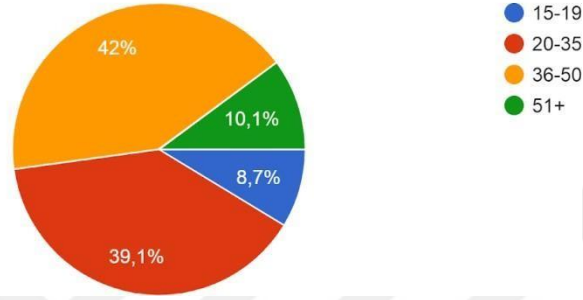
Bu sorulara evet/hayır cevabının verilmesi bir sonraki soruya cevap verilmesi gereğini doğurmaktadır. Aksi halde ön koşullu soruları takip eden soruların cevapsız bırakılması gerekmektedir. Bu sebepten dolayı tüm sorular 208 kişi tarafından cevaplandırılmamıştır.

3.2.1.1. Anket Değerlendirmesi

İlk altı soru kişilerin profillerini belirlemeye yönelik hazırlanmış sorulardır.

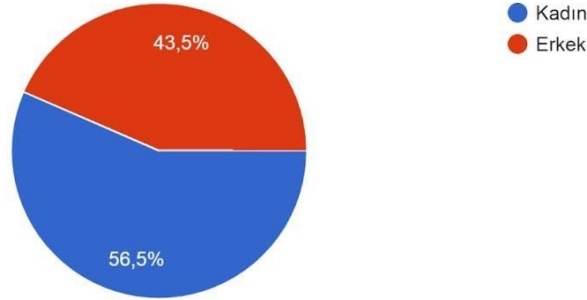
Grafik 8: Katılımcıların Yaş Aralığı Bilgisi

207 yanıt



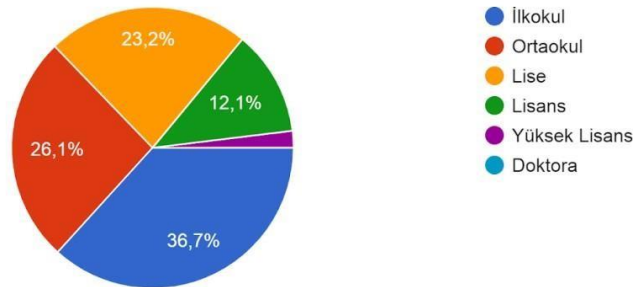
Grafik 9: Katılımcıların Cinsiyet Bilgisi

207 yanıt



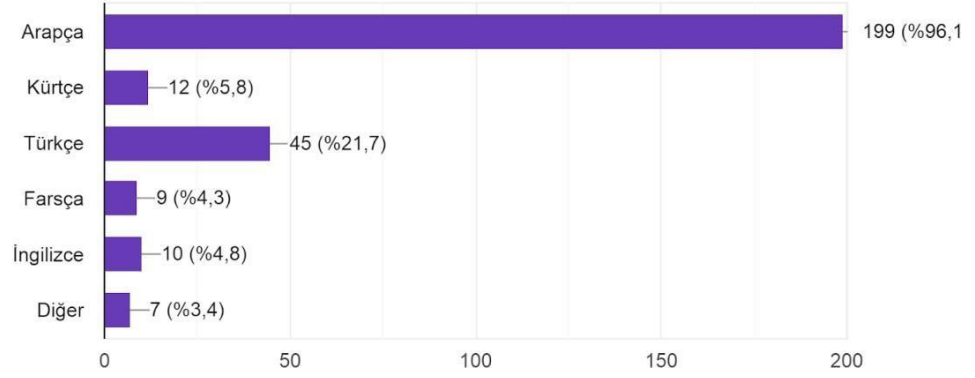
Grafik 10: Katılımcıların Eğitim Durumu Bilgisi

207 yanıt



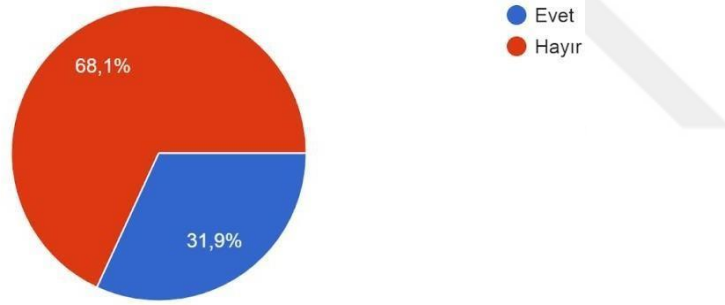
Grafik 11: Katılımcıların Bildikleri Diller

207 yanıt



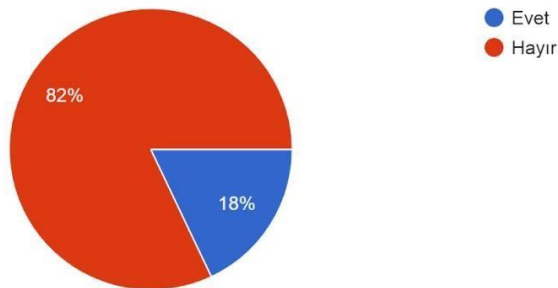
Grafik 12: Katılımcıların Mesleki Bilgisi

207 yanıt



Grafik 13: Katılımcıların Türkiye’de Mesleklerini İcra Ediyor Olup Olmamalarına Dair Bilgi

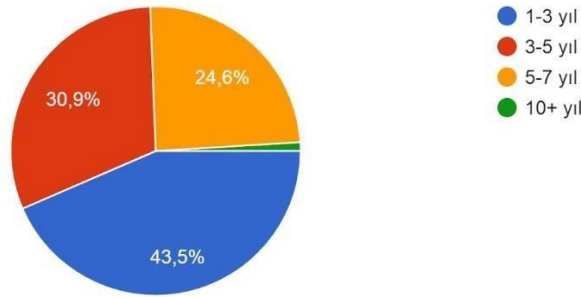
206 yanıt



Katılımcıların %42'sinin yaş aralığının 36-50 arası, %39'unun ise 20-35 olduğu görülmektedir. %56,5'lik yüksek bir oranla anket daha çok kadınlar tarafından doldurulmuştur. Katılımcıların %36,7'sinin ilkokul mezunu olduğu, doktora düzeyinde hiç kimsenin, yüksek lisans düzeyinde ise sadece 4 kişinin eğitim aldığı sonucu görülmüştür. %96'lık bir oranla neredeyse hepsinin bildiği ortak dil Arapçadır. Bu soruya verilen cevap aslında Sakarya'da Arapça dilinde hizmete ihtiyaç olduğunun açık bir göstergesidir. 45 kişinin ise bildikleri diller ile ilgili Türkçe cevabını verdiği görülmüştür. İngilizce veya diğer dilleri bilenlerin sayısı ise çok azdır. Katılımcıların %68,1'i bir mesleğe sahip değilken, %31,9'unun bir mesleği vardır. Bu mesleği Türkiye'de icra etme konusunda ise sadece %18'inin bunu gerçekleştirebildiği görülmektedir. Yukarıda verilen görseller bu kısımda özetlenmiştir. Bunun amacı ise anket uygularken karşılaşılan kitleyi tanımaktır. Kişilerin profillerini belirlemek bu aşamada sonraki soruları yorumlamada yardımcı soru niteliği taşımaktadır.

Grafik 14: Katılımcıların Kaç Yıldır Türkiye'de Bulduklarına Dair Bilgi

207 yanıt



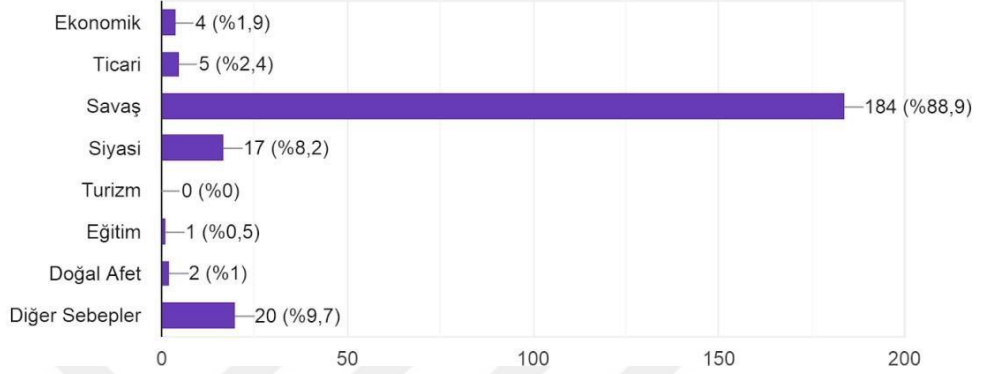
Anketi cevaplandıran 207 katılımcının toplam %43,5'inin, 1-3 yıldır Türkiye'de buldukları sonucuna ulaşılmıştır. %30,5'nin ise 3-10 yıldır Türkiye'de buldukları görülmektedir. Kaç yıldır Türkiye'de buldukları, kaynaklarda daha önce görüldüğü gibi uyum sürecine etki etmektedir. Bu verilerden hareketle bu anket çerçevesinde kendi evrenini oluşturan katılımcıların sadece 24,6'sinin uyum sürecini tamamladıkları görülmektedir⁷⁴. Veri sonuçlarından uyum sürecini tamamlaması gerekenlerin sayısının oldukça düşük olduğunu söylemek mümkündür. Fakat belli bir yıl içerisinde süreci tamamlaması gerekenlerin tamamladığını söyleyebilmek oldukça zordur. Bu aşamada

⁷⁴ Uyum ile ilgili bkz. 1. Bölüm Tunç (2015)

farklı parametreler dahil olmaktadır. Bahsi geçen konu ise başka bir çalışmanın konusu olduğundan dolayı daha fazla ayrıntılı şekilde değinilmeyecektir.

Grafik 15: Katılımcıların Hangi Sebep ile Türkiye'ye Geldiklerine Dair Bilgi

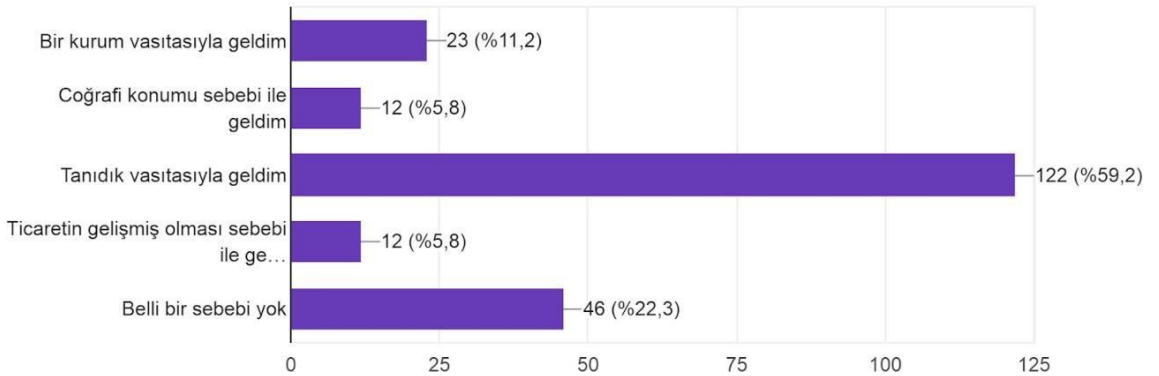
207 yanıt



Katılımcıların %88,9'lük büyük bir çoğunluğunun savaş sebebi ile Türkiye'ye geldikleri görülmektedir. Savaş sebebi ile gelenler kişi sayısı olarak ise toplam 184 kişiyi oluşturmaktadır. Kaynaklardan hareketle savaş sebebi ile göç etmenin uyum sürecinde ve doğal olarak uyum sürecine bağlı diğer tüm etmenlerde geciktirmeye yol açtığı yapıldığı söylenebilir⁷⁵.

Grafik 16: Katılımcıların Sakarya'ya Yerleşme Sebeplerine Dair Bilgi

206 yanıt



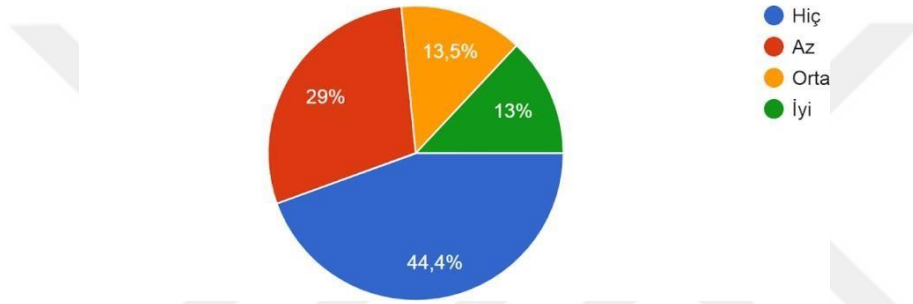
Katılımcıların %59,2'sinin Sakarya'yı tercih etme sebebi tanıdıkları vasıtasıyla olmuştur. Öncesinde kurumlar ve çevirmenlerle yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda da

⁷⁵ Zorlayıcı süreçler ile ilgili bkz. 1. Bölüm Çevik (2010)

yabancıların kendi içlerinde oldukça sağlam bir iletişim ağının olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu soruda, yapılan görüşmelerde verilen bilgileri destekler niteliktedir. İl Göç İdaresi vb. resmi kurumların bilgi paylaştıkları kongre ve konferanslardan edinilen bilgilere göre; yabancıların belli bir ilde yığılma yapmamaları adına, İl Göç İdareleri birbirleri ile iletişime geçerek daha az yabancıların olduğu illere yerleştirmeleri yapmaya çalışılmaktadır. %22,3'lük bir kısmın Sakarya'yı tercih ederken belli bir sebep sunmayışı bu şekilde olmasından dolayı şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 17: Katılımcıların Türkçeye Hâkimiyetine Dair Bilgi

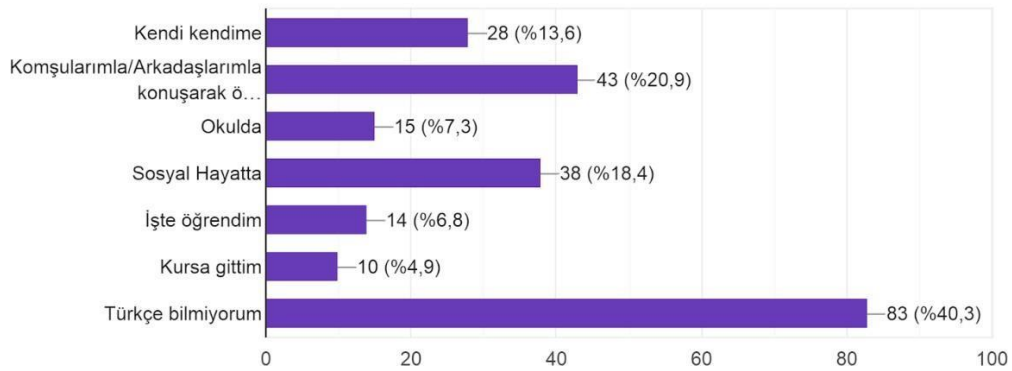
207 yanıt



%44,4'lük bir kısmı Türkçeye hiçbir şekilde hakim değildir. Yine çok yüksek bir oran sayılabilecek %29'unun çok az Türkçe bildiği görülmektedir. Türkçeyi orta ve iyi derecede bilenler ve az bilen veya hiç bilmeyenler olarak iki şekilde kategorize edilecek olursa, az ve hiç seçeneklerinin yüzdesinin %73,4 olduğu görülmektedir. Bu rakam azımsanmayacak yüksekliktedir. Verilerden hareketle Sakarya'da ikamet eden yabancıların büyük çoğunluğunun çeviri hizmetine ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Grafik 18: Katılımcıların Türkçeyi Nasıl/Nereden Öğrendiklerine Dair Bilgi

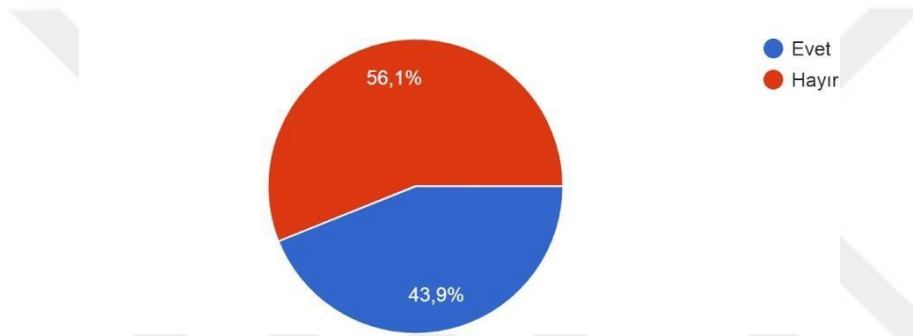
206 yanıt



Bir önceki görselde de görüldüğü gibi, bu görsele ait verilerde çoğu yabancıların Türkçe bilmediğini göstermektedir. Az, orta veya iyi derecelerde olan Türkçe bilgileri olan kişilerin, komşuları/ arkadaşları ile konuşarak öğrendiği görülmüştür. Bu veri sonuçlarından hareketle yabancıların, halk ile iletişim halinde olmalarının dil öğrenmede katkı niteliği taşıdığı yorumunda bulunulabilir. Halk ile iletişim halinde olmak ve bu vesile ile dil öğrenmenin ise uyum sürecinde olumlu etkilere ve hızlanmalara katkı sağlayacağı söylenebilir.

Grafik 19: Kurumların Katılımcılara Yönelik Sağladıkları Hizmetlerden Haberdar Olma Bilgisi

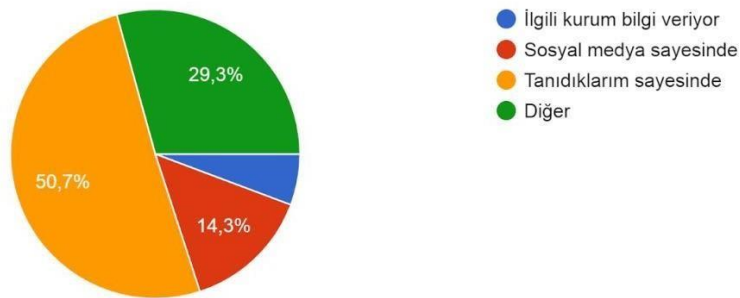
205 yanıt



Tüm Türkiye’de olduğu gibi Sakarya özelinde de yabancılar için bazı uyum, kültür, eğitim vb. çalışmalar yürütülmektedir⁷⁶. Bunların yanı sıra kimi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve vakıflar da yardımlar sağlamaktadır. Yabancıların bu hizmetlerden haberdar olup olmamaları sorulduğunda %56,1’inin bundan haberdar olmadığı görülmüştür. Bir sonraki bölümünde bu tür haberleşme veya hizmet bilgisi verilebilecek ağların oluşturulması ile ilgili bilgi verilecektir.

Grafik 20: Kurumların Katılımcılara Yönelik Sağladıkları Hizmetlerden Haberdar Olma Bilgisi

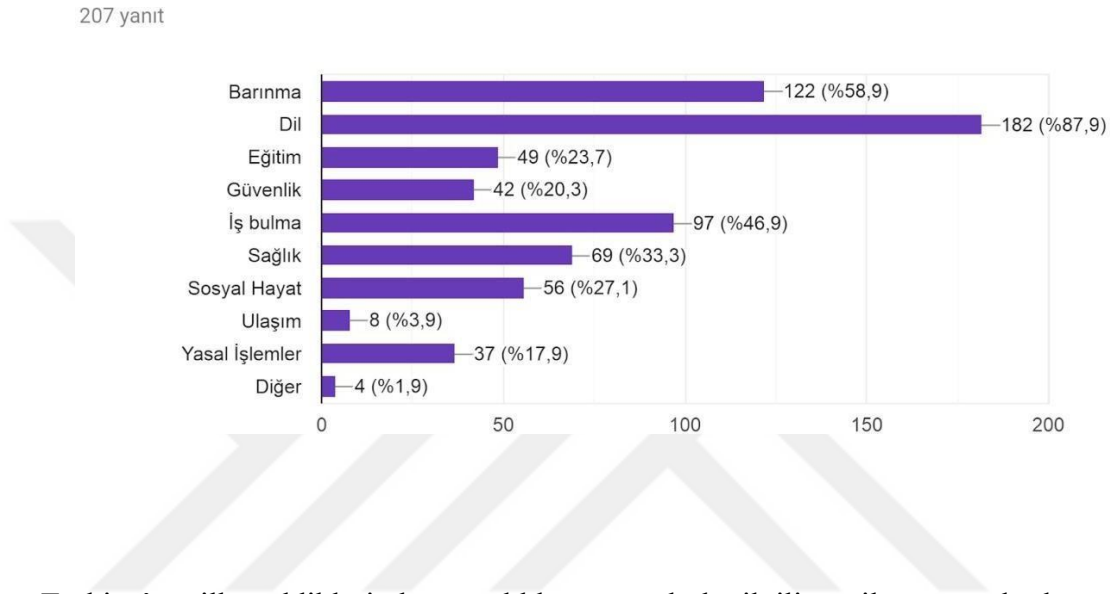
140 yanıt



⁷⁶ Çalışma örnekleri için bkz. ‘Sakarya’da Göç’ başlığı

Hizmetlerden haberdar olma ile ilgili olumlu yanıt veren yabancıların %50,7'sinin tanıdıkları sayesinde haberdar olduklarını belirlenmiştir. Bu veri ve tanıdıkları vasıtasıyla Sakarya'yı tercih etmeleri verisi, kendi içlerinde oluşturdukları iletişim ağının ne kadar kuvvetli olduğunun göstergesidir.

Grafik 21: Katılımcıların Türkiye'ye İlk Geldiklerinde Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi

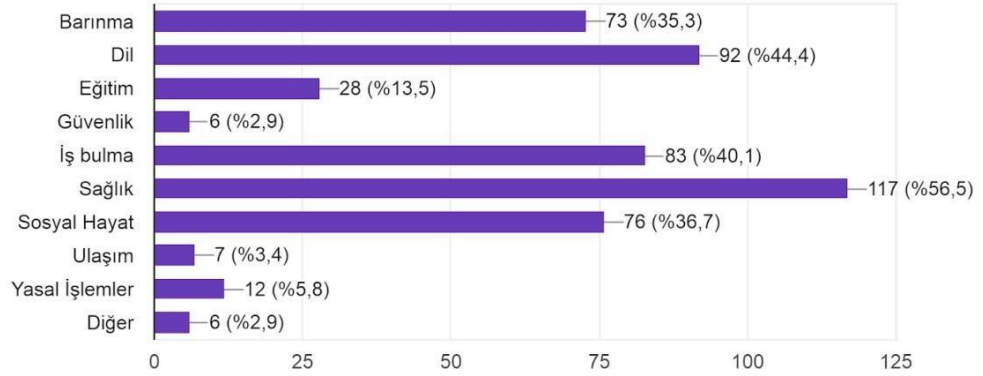


Türkiye'ye ilk geldiklerinde yaşadıkları sorunlarla ilgili verilen cevaplarda en çok işaretlenen ilk 3 cevap üzerinde durulacaktır. Bilmedikleri bir dilin konuşulduğu ülkeye gelmelerinin doğal bir göstergesi olarak Türkiye'ye ilk geldiklerinde büyük oranda *dil* sorunu yaşadıkları görülmektedir. Yine aynı şekilde farklı bir yerleşim yerine gelmeleri ile birlikte en temel ihtiyaçların başında gelen *barınma* sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır ve bunun neticesinde barınma sorunu yaşamışlardır. Türkiye'ye yoğun ve hızlı bir şekilde gerçekleşen göç hareketi sebebi ile yabancıların illere yerleştirilmeleri sekteye uğradığı için bu durumun olduğu düşünülebilir⁷⁷. En çok işaretlenen 3. sorun ise *iş bulma* sorunu olmuştur. İş bulmanı hayatlarını idame ettirmeleri açısından önem taşımaktadır.

⁷⁷ Sakarya İl Göç İdaresi tarafından Sakarya Üniversitesinde gerçekleşen bir konferansta sözlü olarak alınan bir bilgi.

Grafik 22: Katılımcıların Şuan Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi

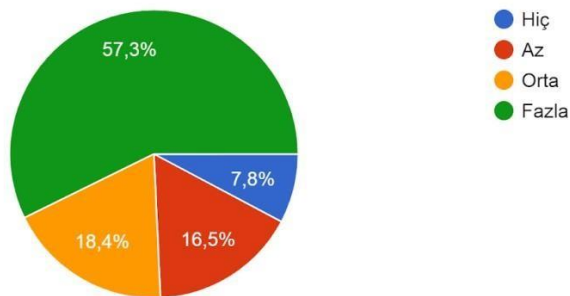
207 yanıt



Şuan Türkiye’de yaşadıkları sorunlarla ilgili verilen cevaplarda en çok işaretlenen ilk 3 cevap üzerinde durulacaktır. Cevapların ilk geldiklerinde yaşadıkları sorunlar ile benzer olduğu fakat sıralamasında oynamalar olduğu görülmektedir. *Sağlık* alanında yaşadıkları sorunların oldukça attığı ve ilk sıraya yerleştiği görülmektedir. Bu veri sonucunda sağlık sorunlarının artması, sağlık hizmetine erişimde sorun yaşamaları veya sağlık sorununa erişim sağlasalar bile iletişim açısından sorun yaşadıkları şeklinde yorumlarda bulunulabilir. Görülen şudur ki, *dil* sorunu hala aşılabilmiş bir sorun olmamıştır ve ilk 3 sorun içerisinde yer almaya devam etmektedir. *Sosyal hayatta* yaşanan sorunun belirginleşmesi, ülkeye uyum sağlamanın çabasını gösteren cevap niteliği taşımaktadır.

Grafik 23: Katılımcıların Türkçeyi Bilmiyor Olmalarının Yaşadıkları Sorunlara Etkisi Bilgisi

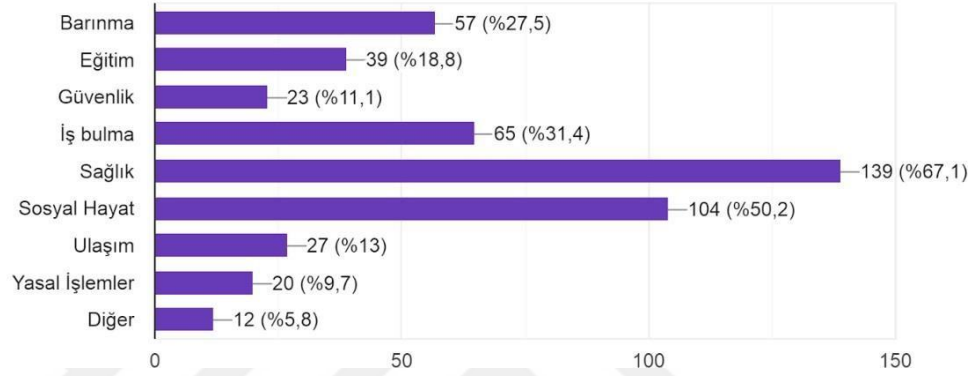
206 yanıt



Katılımcılara göre yaşanmakta olan zorlukların %75,7'sinin Türkçeye yeterince hakim olmamaktan (hiç veya az) kaynaklanmaktadır. Bu verilerden hareketle anlaşılması gereken, hizmetlere erişim esnasında sağlanan çeviri hizmetinin de yetersiz olması veya çeviri hizmetine erişmenin zor olması, çoğu zaman hiç olmaması.

Grafik 24: Katılımcıların Türkçeyi Bilmiyor Olmaların Dolayı Sorun Yaşadıkları Alanların Bilgisi

207 yanıt

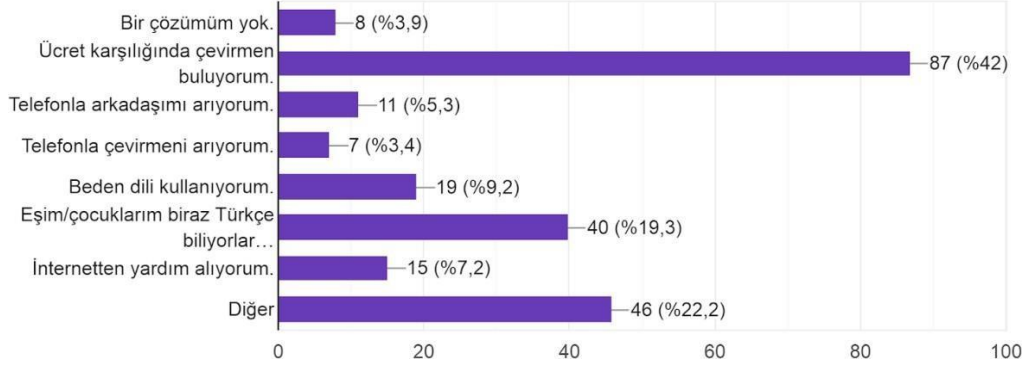


Katılımcılara göre Türkçeye yeterince hakim olmamak sırasıyla *sağlık*, *sosyal hayat* ve *iş bulmada* zorluk yaşanmasına sebep olmaktadır. Daha önceki cevaplardan da açık bir şekilde anlaşılacağı gibi sağlık alanında yaşanan sorunlar oldukça yüksektir. Yine aynı şekilde Sağlık Bakanlığı – Sağlık Turizm Koordinatörlüğü bünyesinde 2011 yılında hizmet vermeye başlayan Uluslararası Hasta Destek Birimi 2012 rakamlarına göre Sakarya şehri en fazla çağrı da bulunan 5 şehir içerisinde yer almaktadır. Bu Sakarya şehrinde yaşayan yabancıların yoğun olarak sağlık alanında hizmete erişme çabalarını göstermektedir.

Sakarya özelinde bu sorunları gidermek adına çözümler bulunmalı ve uygulanabilir olmalıdır. Sosyal hayat ve iş bulmada yaşanan sorunların artıyor olduğunu belirtmeleri ise uyum sağlamak istemeleri ve yaşamlarını bağımsız şekilde idame ettirmeyi istemeleri ile ilintili olduğu düşünülebilir.

Grafik 25: Katılımcıların, Çevirmen Olmayan Kurumlarda İletişim Adına Geliştirdikleri Çözüm Önerileri

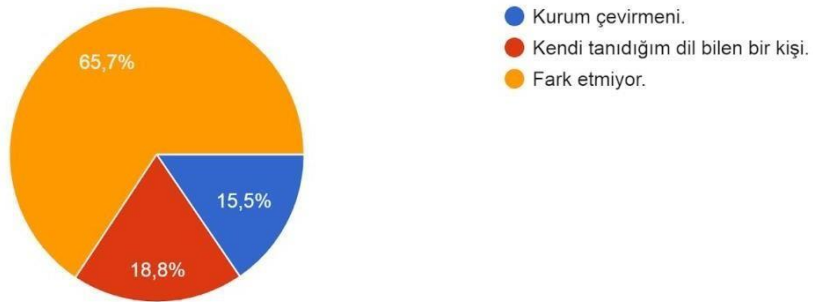
207 yanıt



Öncesinde yapılan yüz yüze görüşmelerde ve anket cevaplarında da görüldüğü gibi çevirmenin bulunmadığı kurumlarda kişiler genellikle ücret karşılığında çevirmenle çalışmaktadırlar. Bu kişilerin zor şartlarda Türkiye'ye geldikleri ve çoğunun bir mesleğinin olmadığı gerçeğinden hareketle maddi konuda zorluk yaşadıklarını söylemek mümkündür. Bu aşamada örnek olarak hastaneye gidildiğinde iletişimin sağlanabilmesi için ücret karşılığında bir çevirmenden yardım alınması katılımcılar tarafından maddi anlamda olukça zorlayıcı bir durum olarak ifade edilmektedir.

Grafik 26: Katılımcıların Çevirmen Tercihleri Bilgisi

207 yanıt

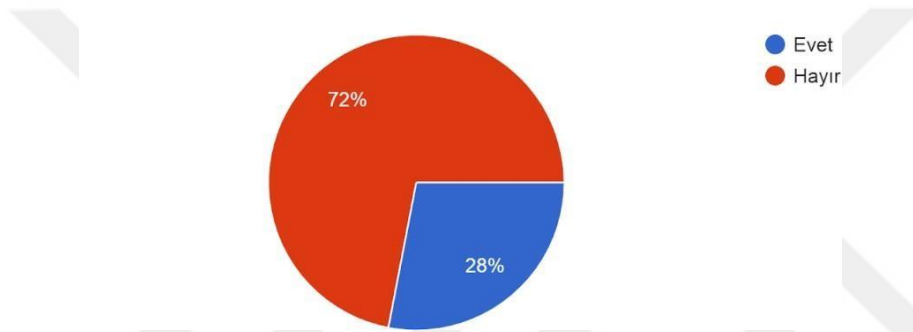


Bu anket sorununun sonucunda ve önceki anket sorularının sonuçlarından anlaşılmaktadır ki, katılımcılar belirli alanlarda hizmete erişmede ve bu hizmetlere erişmede iletişim sorununu aşmak adına çevirmen temin etmekte zorluklar yaşamaktadırlar. Kimi zaman

maddi sebeplerce kimi zaman ise çevirmen bulamamakla ilgili olabilecek olan bu durumlarda, çevirmenin niteliklerinden çok o an yaşanan iletişim sorununu aşmaya odaklandıkları söylenebilir. Bu sebepten dolayı iletişimin kurum çevirmeni tarafından mı yoksa dil bilen herhangi biri tarafından mı sağlandığının hiç bir önemi yoktur. Mevcut durumda iletişimin bir şekilde sağlanması önem teşkil etmektedir. Bundan dolayı katılımcıların %65,7'sinin çevirinin kimin tarafından yapıldığının fark etmediği cevabının verdiği düşünülebilir.

Grafik 27: Katılımcıların Çevirmen Vasıtası İle İletişime Geçmelerinin Sorun Olup Olmaması Bilgisi

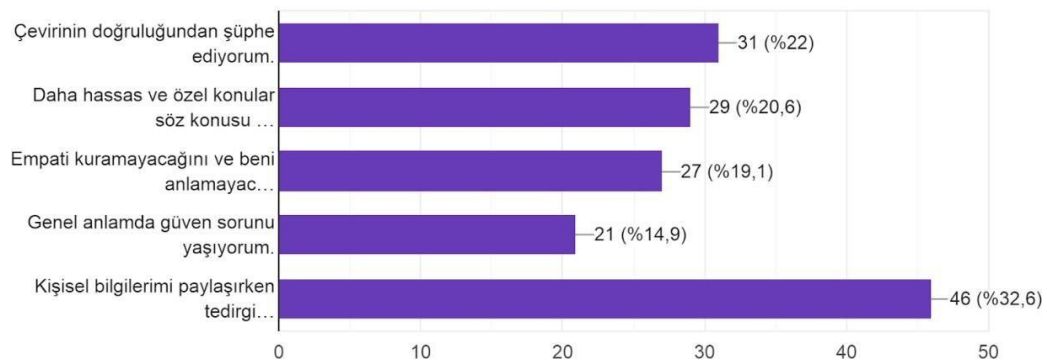
207 yanıt



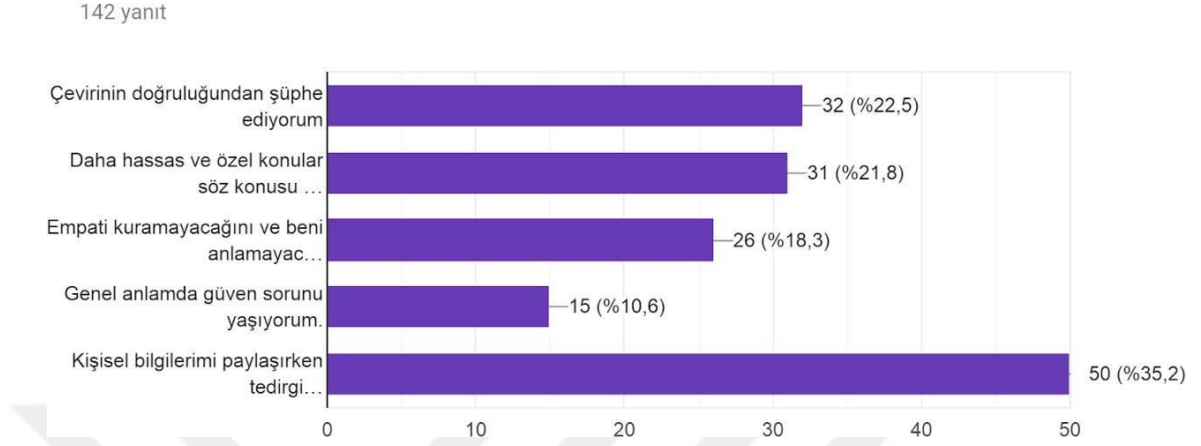
Tanıdıkları veya tanımadıkları çevirmenden ziyade genel anlamda bir çevirmenin aracı olduğu görüşmelerin olmasının sorun teşkil edip etmediği ile ilgili görüşleri sorulduğunda %72'sinin sorun teşkil etmiyor yönünde bir cevap verdiği görülmektedir. Bunların sebepleri ise birazdan değinilecek soruda görülebilir.

Grafik 28: Kurum Çevirmeni Vasıtasıyla İletişime Geçilmesinin Sorun Olmasının Bilgisi

141 yanıt



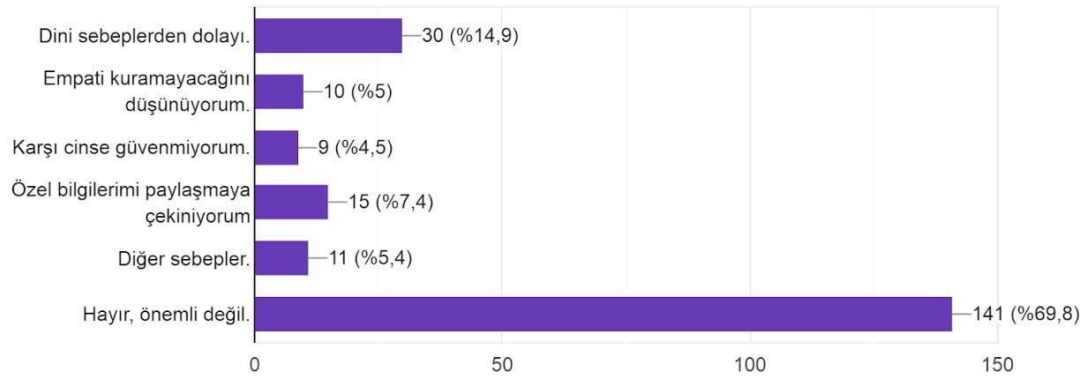
Grafik 29: Kendi Tanıdıkları Kişi Vasıtasıyla İletişime Geçilmesinin Sorun Olmasının Bilgisi



Kurum çevirmenin veya kendi tanıdıkları dil bilen biriden çeviri hizmeti alıyor olmalarına çekince olarak kişisel bilgilerini paylaşırken tedirgin olmaları gösterilmiştir. Cevaplardan anlaşılması gereken şudur ki, katılımcılar genel anlamda kendileri ile ilgili konuları paylaşmaktan hoşlanmamaktadır. Bu geri duruşun ise güven sorunu ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Grafik 30: Çevirmenin Cinsiyetinin Önemi Bilgisi

202 yanıt



Önceki anket sorularından da anlaşılacağı gibi belli alanlarda hizmete erişmede iletişim sorunları yaşanmaktadır. Bu sorunları aşmak için katılımcılar kimi zaman kurum veya bağımsız çevirmenlerinden kimi zaman ise kendi tanıdıkları dil bilen kişilerden yardım almaktadırlar. İletişimi sağlamada ve çevirmene ulaşmada ciddi derecede sorun

yaşayan katılımcıların, iletişimi sağlayan kişinin cinsiyeti ile ilgili olumsuz (fark eden) bir görüş belirtmedikleri görülmektedir. %69,8'lik bir kısım için çevirmenin cinsiyeti önem taşımamaktadır. Olumsuz görüş ile en yüksek cevap niteliği taşıyan ise %14,9 ile dini sebeplerden dolayı bu durumun önemli olduğu cevabıdır.

Genel olarak yabancıların anket sonuçlarına bakılacak olursa, az veya çok, bir iletişim sorunu olduğu görülmektedir. Bu sorunun ilk zamanlarda sırasıyla dil, barınma ve iş bulma alanlarında olduğu sonralarda ise sağlık, dil ve barınma olduğu görülmektedir. Türkçeyi bilmmeden kaynaklanan sorunların sağlığın ötesinde özellikle sosyal hayat ve iş bulmada olduğunun belirtilmesi, uyum sağlama konusundaki çabalarını ve maddi bağımsızlıklarını ilan etmelerini göstermektedir. Bunların ise kişilerin özgüvenlerini yerine getireceği ve aitlik duygusunu sağlayacağı düşünülebilir. Bu aşamada unutulmaması gereken en önemlisi ise var olan iletişim sorununu mümkün olduğu kadar erken sürede çözüm bulabilmek ve bu çözümleri uygulamaya koyabilmektedir. Sağlık alanında yaşanan sorunların ise gün geçtikçe arttığı anket sonuçlarında görülmüştür. Bu sebepten dolayı önceliğin bu alana verilmesi uygun görülebilir.

3.2.2. Kurumlara Yönelik Anket

Kurum anketi 4 açık uçlu, 12 kapalı uçlu olmak üzere toplam 16 sorudan oluşmaktadır. İlk 7 soru kurumu tanımaya ve hizmetlerini anlamaya yönelik sorulardır. Akabinde gelen 8 soru kurumun hizmetleri sağlarken oluşan iletişim sorularını belirlemeye yöneliktir. Son soru ise kurumun harici olarak söylemek istediklerini yazabileceği şekilde açık uçlu olarak hazırlanmış bir sorudur. Bu sorunun amacı, üzerine değinilmeyen konunun kurum tarafından dile getirilmesine izin vermektir. Anket çalışması yapılırken bu kurumların seçilme sebepleri, bu kurumların yabancılara yönelik hizmet sağladıklarının biliniyor olmasıdır. Bu bilgi ise öncesinde kurumlarla yapılan ön görüşmelerde sözlü olarak sorulmuş olup öğrenilmiştir. Anketin cevaplandırılması ortalama 10-15 dakika sürmektedir⁷⁸.

⁷⁸ Kurumlara yönelik gerçekleştirilen anket çalışması bir çok kurumla mülakat şeklinde, yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Kuruma Yönelik Anket Örneği:

| |
|---|
| T.C Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü |
|---|

Konu: Bu sorular Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışan akademik personelin 'Toplum Çevirmenliği' ile ilgili yazacak olduğu yüksek lisans tezinin anket sorularıdır. Tezin amacı Sakarya özelinde yabancı hastalara (özellikle geçici koruma altındaki yabancılara) hizmet sağlayan kurumların yaşadıkları iletişim sorunlarını belirlemek ve bu konu kapsamında çözüm önerileri aramaktır. Anket içerisinde anketörlerin kişisel bilgileri istenmemektedir. Anketi dolduran kişilerin, anketi doldurmayı kabul ettikleri var sayılacaktır.

| | |
|---|---|
| Kurumunuzun amaçlarından kısaca bahseder misiniz? | |
| Literatüre baktığımızda göçmen, sığınmacı, mülteci gibi kavramlarla karşılaşmaktayız. Sizin bunun için bir üst başlığınız var mı? Hizmetleri bu ayrımı yaparak mı sunuyorsunuz? | |
| Geçici koruma altındaki yabancılara yönelik ne tür hizmetler sağlıyorsunuz? | <input type="radio"/> Çevirmenlik Hizmeti <input type="radio"/> Danışmanlık Hizmeti <input type="radio"/> Gıda, Kıyafet, Kömür vb. Hizmetler <input type="radio"/> Elektik-Su-Doğalgaz Faturası Ödemesi-Kira Ödemesi vb. <input type="radio"/> Maddi destek <input type="radio"/> Diğer |
| Sağlanacak hizmetleri neye göre belirliyorsunuz? | <input type="radio"/> Mültecilerin talepleri doğrultusunda belirliyoruz. <input type="radio"/> Eksiklik olduğunu düşündüğümüz alanlara ağırlıklı olarak hizmet sağlıyoruz. <input type="radio"/> Merkez niteliğinde olan ana kurumumuz buna karar veriyor. <input type="radio"/> Mültecilere eksiklerini sorarak belirliyoruz. <input type="radio"/> Evlerini ziyaret ederek karar eriyoruz. <input type="radio"/> Diğer |
| Hizmetleri sağlarken kişileri kendi içerisinde kategorize ediyor musunuz? | <input type="radio"/> Sadece kadınlara yönelik hizmetler sağlıyoruz. <input type="radio"/> Sadece çocuklara yönelik hizmetler sağlıyoruz. <input type="radio"/> Sadece erkeklere yönelik hizmetler sağlıyoruz. <input type="radio"/> Sadece yaşlılara yönelik hizmetler sağlıyoruz. |

| | |
|--|--|
| | <input type="radio"/> Sadece engelli bireylere yönelik hizmetler sağlıyoruz. <input type="radio"/> Hizmetlerimizi kategorize etmeden sağlıyoruz, kişinin ihtiyaç sahibi olması yeterli. |
| Sunduğunuz hizmetlerden kişileri nasıl haberdar ediyorsunuz? | <input type="radio"/> Kendi içlerinde oluşturdukları iletişim ağı ile birbirlerine haber veriyorlar. <input type="radio"/> Hizmetler ile ilgili broşür ve yayınlarımız oluyor. <input type="radio"/> Sosyal medya aracılığı ile. <input type="radio"/> Kurumumuza geldikçe öğreniyorlar. <input type="radio"/> Bunun için extra çaba göstermiyoruz. <input type="radio"/> Diğer |
| Hizmet ile ilgili bilgilerin tüm kişilere ulaştığını düşünüyor musunuz? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır <input type="radio"/> Kısmen |
| Kurumunuzda çalıştırdığınız kadrolu/gönüllü çevirmen var mı? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Kurumunuzda çevirmen varsa; kaç çevirmen çalıştırıyorsunuz? | <input type="radio"/> 1 <input type="radio"/> 2 <input type="radio"/> 3 <input type="radio"/> 4 <input type="radio"/> 5 ve üzeri |
| Kurumunuzda çevirmen varsa; işe alım sırasında 'en çok' hangi kriterleri dikkate alıyorsunuz? | <input type="radio"/> Çevirmenlik eğitimi almış olmalı. <input type="radio"/> Her iki dile ve kültüre hakim olmalı. <input type="radio"/> Alanda deneyim sahibi olmalı. <input type="radio"/> Diğer |
| Kurumunuzda çevirmen varsa; çevirmenler ne tür görevler üstleniyor? (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> Sadece çevirmenlik görevini üstleniyorlar. <input type="radio"/> Danışmanlık görevi üstleniyorlar. <input type="radio"/> Refakatçilik görevi üstleniyorlar. <input type="radio"/> Ev ziyaretlerinde bizlere eşlik ediyorlar. <input type="radio"/> Diğer |
| Kurumunuzda çevirmen yoksa; hizmetlerinizi sunarken dil bilmemeden kaynaklanan iletişim sorunları yaşıyorsanız bunun için ne tür çözümler sağlıyorsunuz? | |
| Kurumunuzda çevirmen yoksa; kadrolu bir çevirmenin olması yararlı olur mu? Bu konuda ne düşünüyorsunuz? | <input type="radio"/> Evet, yararlı olurdu. <input type="radio"/> Hayır, hizmetimizi sağlamada büyük aksaklık yaratan bir etken değil. <input type="radio"/> Diğer |
| Eğer dışarıdan çevirmenlerle çalışıyorsanız; söz | <input type="radio"/> Gönüllü <input type="radio"/> Ücretli |

| | |
|---|---|
| konusu çevirmenler gönüllü olarak mı, yoksa ücret karşılığında mı çalışıyor? | |
| Hizmetlerinizin istediğiniz ölçüde yarar sağladığını düşünüyor musunuz? | <input type="radio"/> Başarılı <input type="radio"/> Başarısız |
| Yukarıdaki sorular haricinde çevirmenlik ile ilgili paylaşmak istediğiniz düşünceleriniz varsa belirtebilirsiniz. | |

Anketin bütünlüklü olarak görülebilmesi açısından soruların tamamına yukarıda yer verilmiştir. Şimdi ise her bir soru ayrıntılı ele alınacak ve yorumlanacaktır. Öncesinde anketin toplam 9 kurum tarafından doldurulduğu vurgulanmalıdır. Araştırmada toplam 6 adet ön koşullu soru niteliği taşıyan soru mevcuttur. Bu sorulara evet/hayır cevabının verilmesi bir sonraki soruya cevap verilmesi gereğini doğurmaktadır. Aksi halde ön koşullu soruları takip eden soruların cevapsız bırakılması gerekmektedir.

3.2.2.1. Anket Değerlendirmesi

Kurumların amaçlarına yönelik bilgiler

Kurumların amaçları özetlenecek olursa, genel anlamda çoğu kurumun ihtiyaç sahiplerine yönelik yardım sağlamayı odak noktası aldığı söylenebilir. Kurumların sadece yabancılara yönelik değil, aynı zamanda yerel halkta ihtiyaç duyan herkese de yardım sağladığı cevaplar doğrultusunda görülmüştür. Bazı kurumlar ise sadece yabancılara yönelik hizmet sağlamaktadır.

Kurumların (göçmen, sığınmacı, mülteci vb.) üst başlık kullanımına ve hizmeti sağlarken bu ayrımı dikkate almaları dair bilgiler

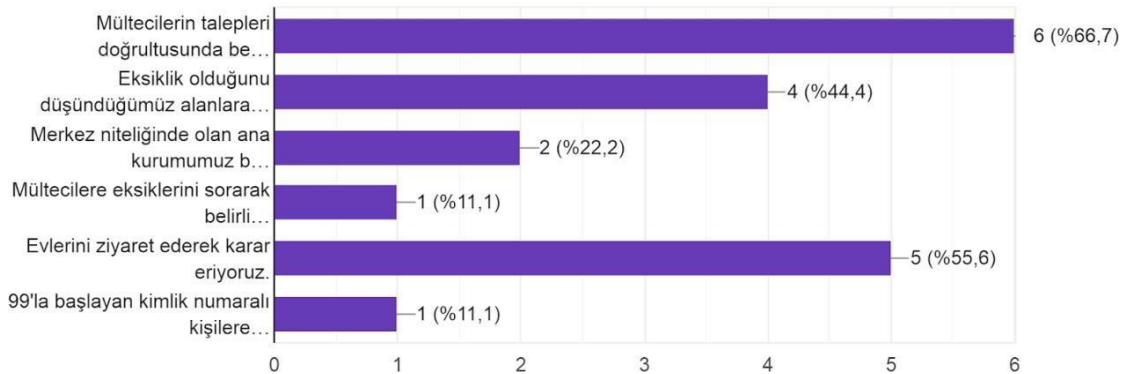
Genel anlamda mülteci, göçmen, sığınmacı ve yabancı uyruklu kişiler kavramlarının kullanıldığı görülmektedir bundan dolayı kurumların üst başlık konusunda fikir birliğinde olmadığını söylemek mümkündür. Çoğunun mülteci kavramı kullandığı anket sonuçlarında görülmektedir. Bu durumun sebebinin yerel halkın, basın⁷⁹ ve devlet büyüklerinin de konu ile ilgili bir kavram birliğinin olmamasından dolayı olduğu söylenebilir. Bazı kurumların sığınmacı olarak adlandırmasının sebebinin sadece sığınma talebinde bulunan kişilere hizmet sağlıyor olması veya bu başlık altında projeler yürütüyor olmasından dolayıdır.

Kurumların geçici koruma altındaki yabancıları sağladıkları hizmetlere yönelik bilgiler

Kurumların genel anlamda maddi destek sağladıkları bilgisine ulaşılmıştır. Maddidestek haricinde gıda, kıyafet, kömür, fatura yardımı da sağlanmaktadır. Ayrıca kurumların kendi çalışma alanları doğrultusunda sağlık hizmetleri de sağlanmaktadır. Kurumların çok azının çeviri hizmeti sağladığı belirlenmiştir. Çeviri hizmeti sağlayan kurumların doğrudan bu kişilere yönelik hizmet sağlayan kurumlar olmalarından dolayı çevirmenlerle çalışıyor olmaları doğal bir durum olarak karşılanmalıdır. Örneğin genel anlamda (ayrım yapmaksızın veya özellikle yabancılara yönelik olmayacak şekilde) yardım hizmeti sağlayan bir kurumun çevirmen bulundurmadığı görülmektedir. Birçoğu ise ayrıca danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.

Grafik 31: Sağlanacak Hizmetleri Neye Göre Belirlediklerine Dair Bilgi

9 yanıt

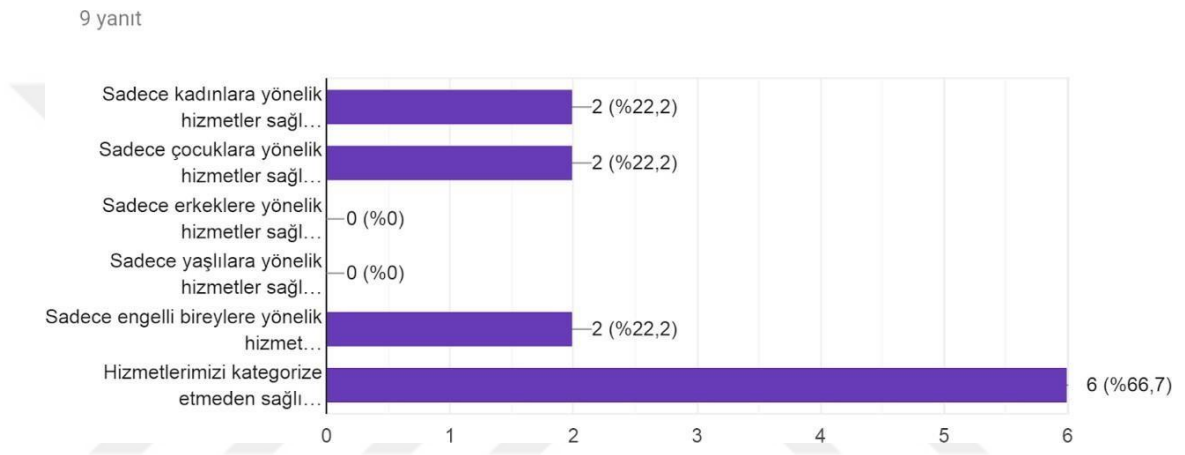


Kurumların, yardımları çoğunlukla mültecilerin talepleri doğrultusunda

⁷⁹ Kavramsal tartışma için bkz. 'Göç Olgusu' başlığı

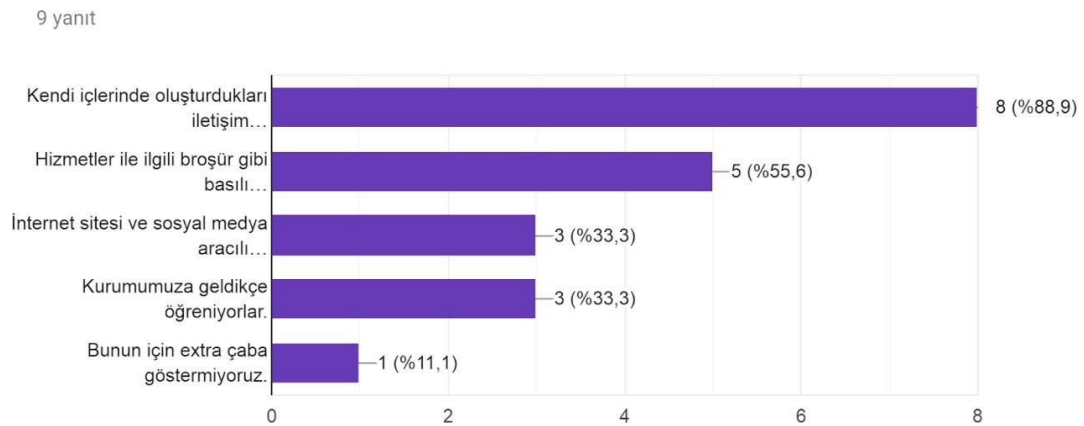
gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Ev ziyaretlerinin de bu aşamada önem taşıdığı görülmektedir. Ev ziyaretleri ve yabancıların talepleri doğrultusunda veya farklı yollardan öğrenilen bilgiler çerçevesinde eksiklik olduğu düşünülen alanlarda da hizmet sağlanmaya çalışılmaktadır. Ev ziyaretlerini genel anlamda gıda veya para yardımıyla bulunan kurumların yaptığı tespit edilmiştir. Danışmanlık vb. hizmetler sağlayan kurumların ev ziyaretlerini tercih etmedikleri görülmektedir. Bunun sebebi ise elden, maddi sayılabilecek bir yardım yapmamlarından dolayı olabilmektedir.

Grafik 32: Hizmetleri Sağlarken Kişilere Kategorize Edip Etmediklerine Dair Bilgi



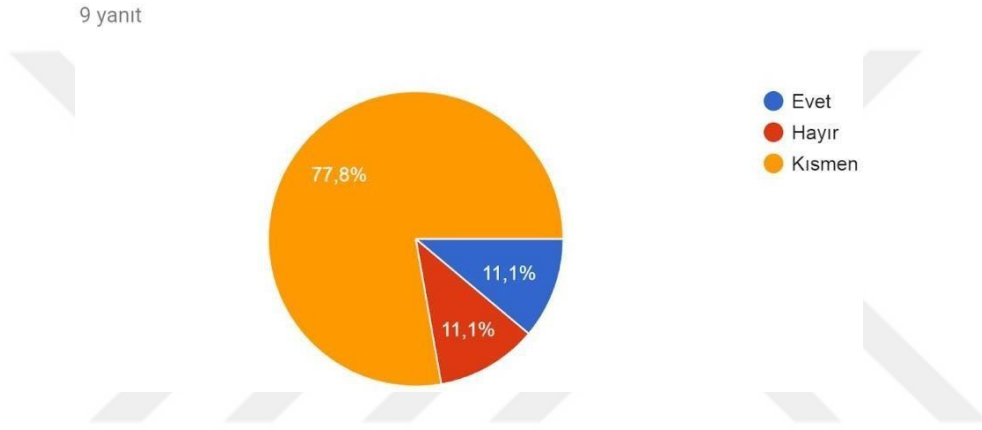
Kurumların hizmetleri genellikle kategorize etmeden sağladıkları görülmektedir fakat kimi kurumlar doğrudan kadınlara, çocuklara veya engelli bireylere yönelik hizmet sağlıyor olabildiklerinden dolayı, sayılan bu kitleye yönelikte hizmetler mevcuttur.

Grafik 33: Sunulan Hizmetleri Kişilere Ne Yolla Haber Verdiklerine Dair Bilgi



Kurumların sağladıkları hizmetlerden yabancılara genellikle kendi çabaları ile haberdar olmaktadır. Bu ise kendi tanıdıkları sayesinde gerçekleşmektedir. Bir önceki ankette de olduğu gibi var olan bir hizmetten haberdar olmaları bu şekilde olmaktadır. Hizmetlerden haberdar olma yönteminde broşürler ve sosyal medyanın da oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür. Kurumun varlığından haberdar olan yabancıların kuruma geldikçe hizmetlerden haberdar oldukları da görülmektedir.

Grafik 34: Hizmetlerin Herkese Ulaşıp Ulaşmadığı İle İlgili Fikirleri

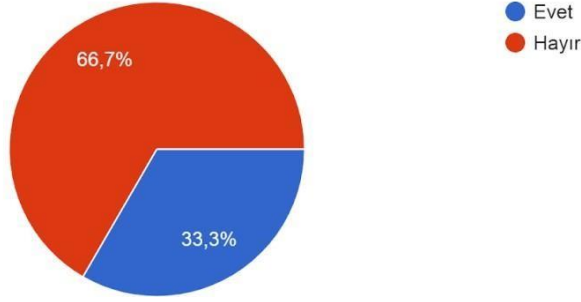


Kurumlar sağladıkları hizmetlerle ilgili kısmen yabancılara ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun sebebi olarak bütünleyici bilgilerin toparlandığı bir birimin olmayışı söylenebilir.

Türkiye’de illerde konumlandırılmış Göç İdarelerinin, yabancıları ilçelere yerleştirilmesi ile ilgilendiği bilinmektedir. Harici olan sağlık, eğitim, barınma, dil vb. sorunlarda çözüm üretmeye çalışan birçok kurum olması olumludur fakat bu hizmetleri yabancılara iletme konusunda hem yabancıların hem de kurumların olumsuz veya olumsuzu yakın fikirler beyan ettikleri görülmektedir. Harici olarak kısmen cevabının verilmesinin kurumların yaptıkları hizmeti takip etmede eksik kalıyor olduklarından dolayı olabilir.

Grafik 35: Kurumda Kadrolu Çevirmenin Olmasına Dair Bilgi

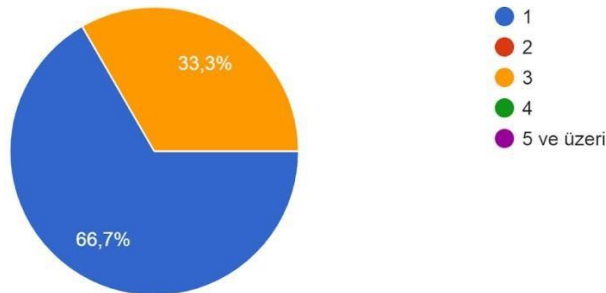
9 yanıt



Yabancılara yönelik hizmet sağlamalarına rağmen bünyelerinde çevirmen bulundurmayan kurumların sayısı oldukça fazladır. Bu oran %66,7'dir. İçerisinde bulunan durum doğrultusunda, kurumların iletişime önem vermediklerini söylemek mümkündür. Bir diğer sebebin ise maddi kaygılardan dolayı olduğu düşünülebilir. Bu kurumların çevirmenlik mesleği adına farkındalık kazanmadıkları varsayılırsa, çevirilerin herhangi dil bilen birisi tarafından yapılmasında sakınca görmeyecekleri düşünülebilir. Bu durum ise kurumlarda çevirmen bulundurmama, kişilerin kendi tanıdıkları veya dil bilen biri ile iletişim sorununun çözülmesini istemeleri şeklinde yorumlanabilir. Çevirmen olmadan, iki farklı dili konuşan kişiler arasında iletişim sağlanması oldukça güçtür. İletişimin deden dili veya farklı yollarla sağlanması durumlarında ise ne kadar sağlıklı bir iletişim gerçekleştiği tartışma konusudur.

Grafik 36: Kurumda Çalışan Çevirmen Sayısına Dair Bilgi

3 yanıt

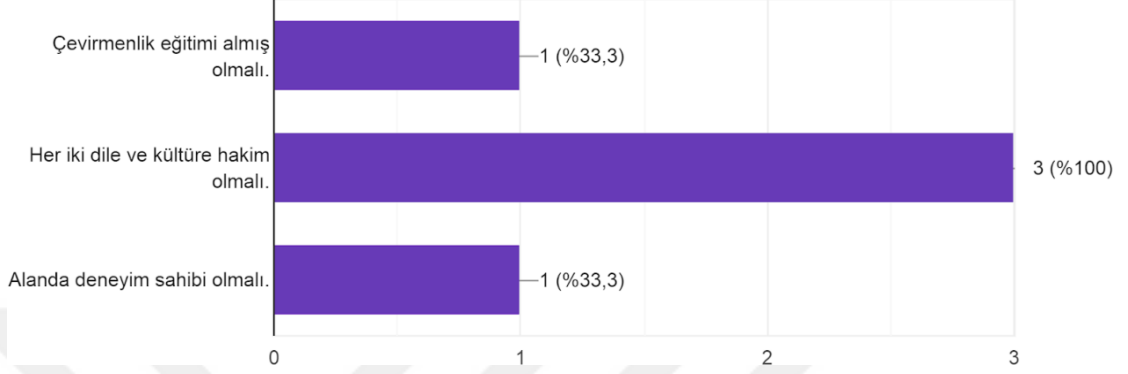


Bünyelerinde çevirmenle çalışan kurumların sayısının az olması ile birlikte çevirmen sayılarının da az olduğu görülmektedir. Kurumların %66,7'sinin, yani kurumların ikisinin bünyesinde sadece 1 çevirmen mevcuttur. Sadece bir kurum bünyesinde 3 çevirmenle çalışmaktadır. Bir kurumun ise sadece yabancılara yönelik hizmet sağladığı için sayısal

olarak diğer kurumlara kıyasla daha fazla çevirmenle çalışıyor olması doğal bir durumdur.

Grafik 37: Çevirmen İşe Alım Kriterlerine Dair Bilgi

3 yanıt

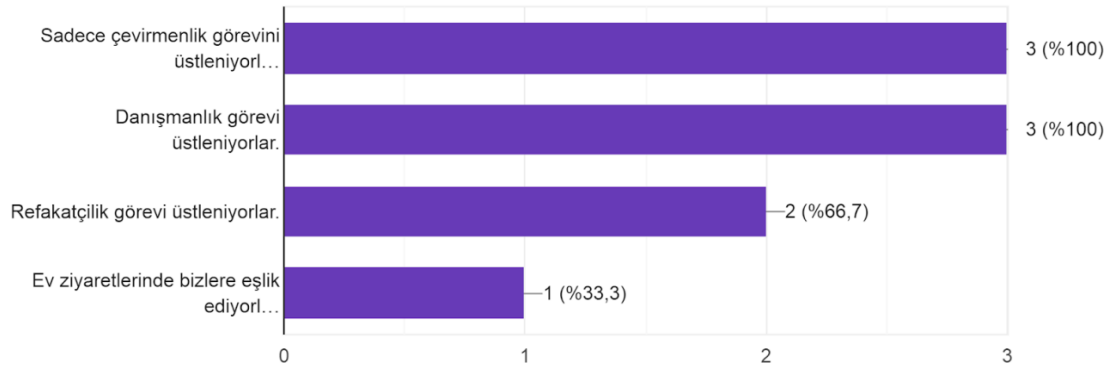


Yapılan çalışmaya göre kurumların, çevirmenlerden beklentilerinin genellikle her iki dil ve kültüre hakim olmaları yönünde olduğu görülmüştür. Çevirmenlik eğitimi alıp almadıklarının kurumlar için daha arka planda kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yine aynı şekilde alanda deneyim sahibi olmakta işe alım esnasında etkili olan kriterler değildir.

Bu tür yanıtların verilmesinin çevirmenlik mesleği ile ilgili farkındalık olmayışından dolayı olduğu söylenebilir. Bu aşamada kurumları çevirmenlik mesleği ile ilgili bilinçlendirmek ve çevirmenlikte meslekleşme ihtiyacı ile ilgili adımlar atmak adına kurumlara çevirmenle çalışma veya genel çevirmenlikle ilgili seminerler verilmesi önerilebilir.

Grafik 38: Çevirmenlerin Kurumda Üstlendikleri Rollere Dair Bilgi

3 yanıt



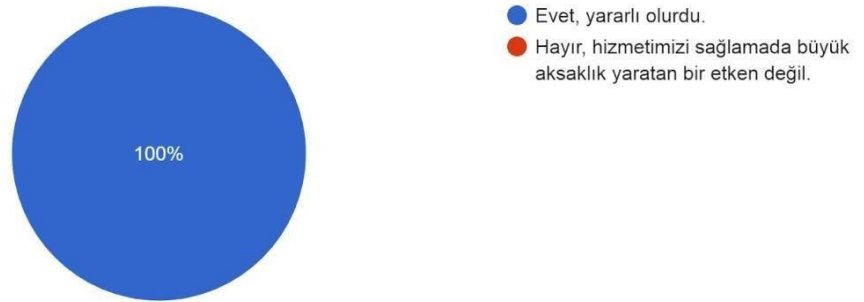
Kurumlarda çalışan çevirmenlerin çevirmenlik görevi üstlenmenin yanı sıra aynı zamanda danışmanlık görevi üstleniyor oldukları görülmektedir. Bu durum toplum çevirmenliğinin durumsallığı ile alakalıdır. Durum ve şartların gereklilikleri doğrultusunda kimi durumlarda çevirmenlik dışına çıkıp, farklı görevler de üstlenmek olasıdır. Haricen çevirmenlerin kişilere refakatçilik yaptığı ve ev ziyaretlerinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Kurumda çevirmen bulunmaması durumunda yaşanan iletişim sorununa
üretilen çözümlere dair bilgi**

Bünyelerinde çevirmen bulundurmayan kurumlar iletişim sorununa çözüm bulmanın ötesinde bu duruma yabancıların bizzat kendilerinin çözüm bulmasını beklemektedir. Yabancıların dışarıdan ücretli bir çevirmenle gelmeleri veya kendi tanıdıkları dil bilen birisi ile bu durumu aşmalarının beklendiği belirtilmiştir. Sadece bir kurumun çevirmene ulaşma konusunda yabancılara yardım sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir önceki anket değerlendirmesinde de belirtildiği gibi kurumlara çevirmenlik bilinçlendirme seminerlerinin düzenlenmesi hem mesleklaşma hem de mevcut durumda yaşanan sorunların üstesinden gelme adına önem teşkil etmektedir.

Grafik 39: Kurumda Kadrolu Çevirmen Bulunmasının Yararlarına Dair Bilgi

5 yanıt

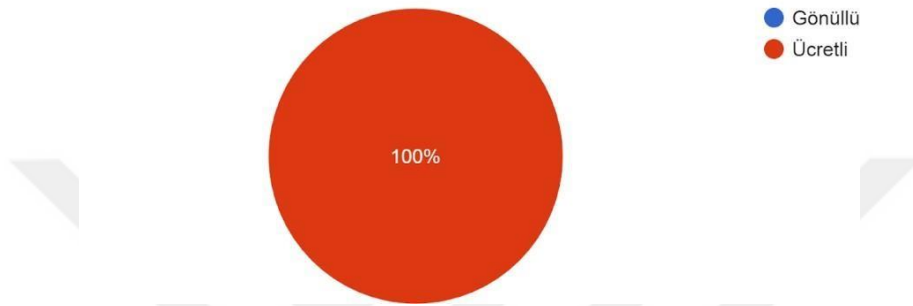


Kurumların çoğunun her ne kadar çevirmenle çalışmadıkları görülse de, kendilerine bağlı bir çevirmenin olmasının yarar sağlayacağını belirttikleri görülmektedir. Bünyelerinde çevirmen barındırmamanın sebeplerinden birinin ise maddi kaygılar olduğu söylenebilir.

Bu aşamada meslekleşme yolunda ilerleyen çevirmenliğin çalışma şart ve koşulları çerçevesinde hem yabancıları, hem kurumları hem de çevirmenleri mağdur etmeden çözümler üretilmelidir.

Grafik 40: Dışarıdan Çevirmenlerle Çalışılan Durumda Çevirmenin Gönüllü/Ücretli Çalışmasına Dair Bilgi

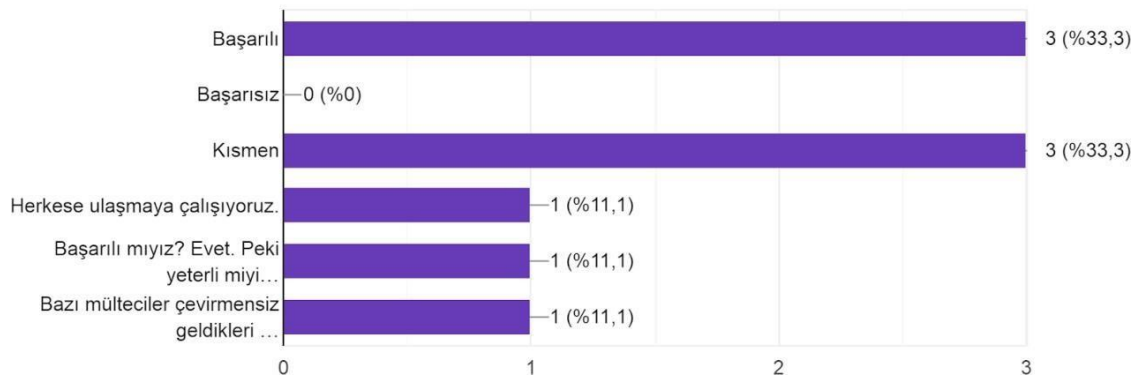
3 yanıt



Kimi zamanlarda aşılamayacak sorunlarla karşılaşıldığında (özellikle sağlık alanı için), yabancıların ise kendi tanıdıkları dil bilen birisi veya çevirmenler gelmedikleri durumlarda kurumların dışarıdan çevirmen ile iletişime geçtikleri ve ücretli bir şekilde yardım aldıkları görülmüştür.

Grafik 41: Hizmetlerin Yarar Sağlayıp Sağlamadığına Dair Düşünceler

9 yanıt



Kurumların kimisinin hizmetleri ile ilgili başarılı, kimi zaman ise kısmen başarılı

olduklarını düşündükleri görülmektedir. Hem açık uçlu hem de kapalı uçlu olarak hazırlanmış olan bu soruda diğer seçeneği koyulduğundan dolayı kurumların 3'ünün diğer seçeneğine yöneldiği görülmektedir. Kurumlar herkese ulaşmaya çalıştıklarını fakat bu aşamada yeterli olmadıklarını belirtmektedir. Bir kurumun ise çevirmen olmadan yarar sağlamada istedikleri ölçüye ulaşamadıkları bilgisini vermiştir.

Yukarıda belirtilen sorular haricinde çevirmenlik ile ilgili düşünceler

Kurumların Sakarya özelinde ciddi boyutlarda dil, iletişim sorunu olduğunu söyledikleri görülmektedir. Bu durumun kurumlar, vakıflar, dernekler, akademi ve özellikle yabancıların kendilerinin çabaları ile aşılabileceğini belirtmektedirler.

Genel olarak kurumların anket sonuçlarına bakılacak olursa, kurumların hizmet sağlarken iletişim sorunu yaşadıkları görülmüştür. İletişimin gerekli olduğu durumlarda kimi zaman kuruma bağlı çevirmenler, kimi zaman ise yabancıların kendi tanıdıkları kişiler ile bu duruma çözüm ürettiği görülmüştür. Meslekleşme yoluna giderken Ad Hoc (tek seferlik) şeklinde ve profesyonel olmayan çevirmenlerce yapılan çevirmenlik uygulamasının daha kontrollü şekilde ve çevirmenlik eğitimi almış (veya sertifika eğitimi almış) olan kişilerce yapılmasının iletişimden kaynaklı oluşabilecek sorunları gidermede önem teşkil ettiğini söylemek mümkündür.

Ek olarak kurumlara yönelik çevirmen ile çalışma seminerleri ve bu alanda bilgilendirme yapılabilir. Bu şekilde çevirmenlik alanı ile ilgili farkındalık kazandırılabilir, ki bunun da meslekleşmeye olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

3.2.3. Çevirmenlere Yönelik Anket

Çevirmenler ile yapılan ön görüşmeler sonucunda, bu kitleye yapılacak olan ankette hem kapalı uçlu hem de açık uçlu soruların sorulmasının uygun olduğu saptanmıştır. Anket hazırlanırken kapalı uçlu sorularda işaretlenmek istenen her seçeneğin koyulmama ihtimaline karşı, yanıt alamama olasılığını en aza indirmek ve katılımcıları bir nebze de olsa serbest bırakabilmek adına 'diğer' seçeneği koyulmuştur.

Çevirmen anketi 5 açık uçlu, 14 kapalı uçlu olmak üzere toplam 19 sorudan oluşmaktadır.

İlk 13 soru çevirmenlerin profillerini ve çalışmalarını ile ilgili bilgileri içermektedir. Akabinde gelen 5 soru ise iletişim boyutuna yöneliktir. Son soru ise çevirmenlerin harici olarak söylemek istediklerini yazabileceği şekilde açık uçlu olarak hazırlanmış bir sorudur. Bu sorunun amacı, kurum anketinde de olduğu gibi, üzerine değinilmeyen konunun çevirmen tarafından dile getirilmesine izin vermektir. Bu çalışmada tercih edilen çevirmenlerin özellikle Sakarya'da çalışıyor olmaları üzerinde durulmuştur. Görüşülen kurumların yönlendirmeleri ile çevirmenlere ulaşılmıştır. Kurumların kimi zaman dışarıdan çevirmenle çalışıyor olmaları bunun mümkün kılmıştır. Görüşülen kurumların çoğunun çevirmen bulundurmaması, çevirmenlere ulaşmada sorun teşkil etmiştir. Anketin cevaplandırılması ortalama 10-15 dakika sürmektedir.



Çevirmene Yönelik Anketi Örneği:

| |
|---|
| T.C Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü |
|---|

Konu: Bu sorular Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışan akademik personelin 'Toplum Çevirmenliği' ile ilgili yazacak olduğu yüksek lisans tezinin anket sorularıdır, dolayısıyla akademik bir çalışmaya katkı sağlayacaktır. Tezin amacı Sakarya özelinde yabancı hastalara (özellikle mültecilere) hizmet sağlayan kurumlarda bulunan (veya bağımsız) çevirmenlerin mülteciler ile yaşadıkları iletişim sorunlarını belirlemek ve bu konu kapsamında çözüm önerileri aramaktır. Anket içerisinde anketörlerin kişisel bilgileri istenmemektedir. Anketi dolduran kişilerin, anketi doldurmayı kabul ettikleri var sayılacaktır.

| | |
|---|--|
| Çevirmenlik eğitimi aldınız mı (veya şuan alıyor musunuz)? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Yeminli çevirmen misiniz ? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Hangi diller arasında çevirilerinizi gerçekleştiriyorsunuz? | <input type="radio"/> Türkçe-Arapça /Arapça-Türkçe <input type="radio"/> Türkçe-Farsça / Farsça-Türkçe <input type="radio"/> Türkçe-İngilizce / İngilizce-Türkçe <input type="radio"/> Türkçe-Almanca / Almanca-Türkçe <input type="radio"/> Diğer |
| Çevirmenlik işini asıl iş olarak mı yoksa ek iş (veya yarı zamanlı) olarak mı yapıyorsunuz? | <input type="radio"/> Asıl işim çevirmenlik. <input type="radio"/> Ek iş olarak çevirmenlik yapıyorum. |
| Hangi kitleye çeviri hizmeti sağlıyorsunuz? | <input type="radio"/> Mülteciler, Göçmenler, Sığınmacılar <input type="radio"/> Turistlere <input type="radio"/> Yabancı Öğrenciler |

| | |
|--|---|
| (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> Yabancı Misafirler <input type="radio"/> Engelli Bireyler <input type="radio"/> Afetzedeler <input type="radio"/> Hastalar <input type="radio"/> Azınlıklar <input type="radio"/> Diğer |
| Daha çok hangi alanlarda çevirmenlik yapıyorsunuz? (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> Sağlık alanı <input type="radio"/> Polis Merkezleri <input type="radio"/> Mahkemeler <input type="radio"/> Bilgi verme (yönlendirme, danışmanlık) <input type="radio"/> Gündelik Sorunlarla İlgili <input type="radio"/> Eğitim Alanı <input type="radio"/> Diğer |
| Çeviri yoğunluğunuz nedir? | <input type="radio"/> Gün içerisinde birçok kez. <input type="radio"/> Günde en az 1 kez. <input type="radio"/> Haftada bir kaç kez. <input type="radio"/> Çok nadir. |
| Çalışma şekliniz nasıl? | <input type="radio"/> Kuruma bağlı çalışıyorum, mesai saatlerim var. <input type="radio"/> Bağımsız çalışıyorum, çeviri oldukça gidiyorum. |
| Eğer kurumda çevirmenlik yapıyorsanız, bulunduğunuz kurumda çevirmenlik dışında ne tür roller üstleniyorsunuz? (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> Çevirmenlik <input type="radio"/> Danışmanlık <input type="radio"/> Refakatçilik <input type="radio"/> Diğer |
| Eğer herhangi bir kuruma bağlı olmadan çeviri yapıyorsanız, kişiler size çeviri için nasıl ulaşıyorlar? (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> İnternet ortamından ulaşıyorlar. <input type="radio"/> Tanıdıklarım vasıtasıyla ulaşıyorlar. <input type="radio"/> Bazı birimlerde numaram var, oradan numaramı alıp ulaşıyorlar. <input type="radio"/> Diğer |
| Eğer bir kurumda çevirmenlik yapıyorsanız; çalıştığınız kurum ve çevirmenler arasındaki ilişki nasıl? | <input type="radio"/> İlişkilerimiz İYİ <input type="radio"/> İlişkilerimiz ORTA <input type="radio"/> İlişkilerimiz KÖTÜ <input type="radio"/> Kurum Olarak Aile Gibiyiz |

| | |
|---|--|
| Farklı kurumlarda olan veya bağımsız çalışan çevirmenler ile iletişim halinde misiniz? | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Mültecilere çevirmenlik yapmanın en zor yönü nedir? (Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz) | <input type="radio"/> Sağlık sorunlarını dinlemek. <input type="radio"/> Vefat eden aile bireyleri hakkında anlatılanları dinlemek <input type="radio"/> Zor olan hayat standartlarını dinlemek <input type="radio"/> Bireysel olarak elimden bir şey gelmemesi, onlara bazı konularda yardımcı olamam. <input type="radio"/> Psikolojik olarak olumsuz etkileniyorum. <input type="radio"/> Zor yönü yok. <input type="radio"/> Diğer |
| Mültecilere çeviri yaparken karşılaştığınız sorunlar nedir? | |
| Mültecilere çeviri yapmanın iyi yönü nelerdir? | |
| Dili bildiğiniz halde mültecilerle iletişime geçerken ne tür zorluklar yaşıyorsunuz? Bu zorlukları nasıl aşıyorsunuz? | |
| Mülteciler kötü durumları sizinle paylaşırken kendinizi kötü hissediyor musunuz? (Ör. sağlık sorunlarını, yaşadıkları savaş ortamından bahsederken, kaybettikleri aile fertleri ile ilgili bilgi verirken vb.)— | <input type="radio"/> Evet <input type="radio"/> Hayır |
| Anlatılan durumlardan etkilendiğinizde yaşadığınız bu travmanın üstesinden nasıl geliyorsunuz? | |
| Yukarıdaki sorular haricinde çevirmenlik ile ilgili paylaşmak istediğiniz düşünceleriniz varsa belirtebilirsiniz. | |

Anketin bütünlüklü olarak görülebilmesi açısından soruların tamamına yukarıda yer verilmiştir. Şimdi ise her bir soru ayrıntılı ele alınacak ve yorumlanacaktır. Öncesinde anketin toplam 13 çevirmen tarafından doldurulduğu vurgulanmalıdır⁸⁰. Araştırmada

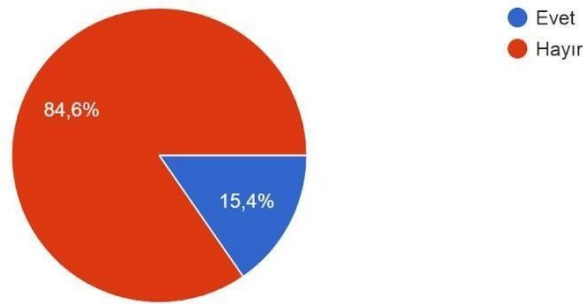
⁸⁰ Çevirmenlere ulaşma konusunda kurumlardan yardım alınmıştır. Fakat kurumların birçoğunun bünyesinde çevirmen bulundurmaması yüksek sayıda çevirmene ulaşmasa engel olmuştur. Bünyesinde çevirmen bulduran bazı kurumların ise gizlilik politikası sebebi ile çevirmenleri ile görüştürmek istemedikleri anlaşılmıştır. Kimi çevirmenlerin birbiri ile iletişim halinde olması vesilesi ile var olan sayıdaki çevirmenlere ulaşılmıştır.

toplam 3 adet ön koşullu soru niteliği taşıyan soru mevcuttur. Bu sorulara evet/hayır cevabının verilmesi bir sonraki soruya cevap verilmesi gereğini doğurmaktadır. Aksi halde ön koşullu soruları takip eden soruların cevapsız bırakılması gerekmektedir.

3.2.3.1. Çevirmenlerin Anket Değerlendirmesi

Grafik 42: Katılımcıların Çeviri Eğitimi Almış Olmalarına Dair Bilgi

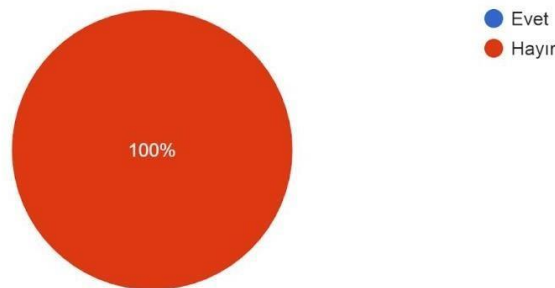
13 yanıt



Anketin uygulandığı çevirmenlerin %84,6'sının çevirmenlik eğitimi almadıkları görülmüştür. Sadece %15,4'ü çevirmenlik eğitimi almış veya şuan almaya devam etmektedir. Yoğun ve hızlı gerçekleşen göç hareketinden dolayı, hali hazırda her iki dile de hakim olan kişilerin çevirmenlik yapması yadırganmaması gereken bir durumdur. Aksi ise göç edenlere yönelik üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğrenci mezun edilmesi olacaktır. Bunun ise en az 4 sene süreceği ihtimalinden hareketle mevcut durum için en hızlı çözümün bu olduğu söylenebilir. Çevirilerin kalitesi ve çevirmenlerin yetkinlikleri ise tartışma konusudur.

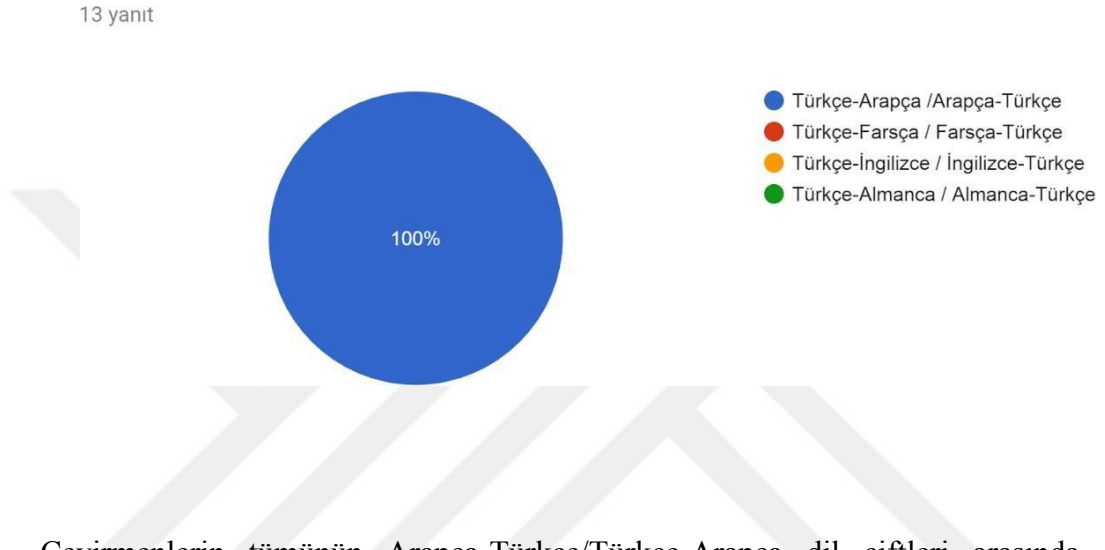
Grafik 43: Katılımcıların Yeminli Çevirmen Olmalarına Dair Bilgi

13 yanıt



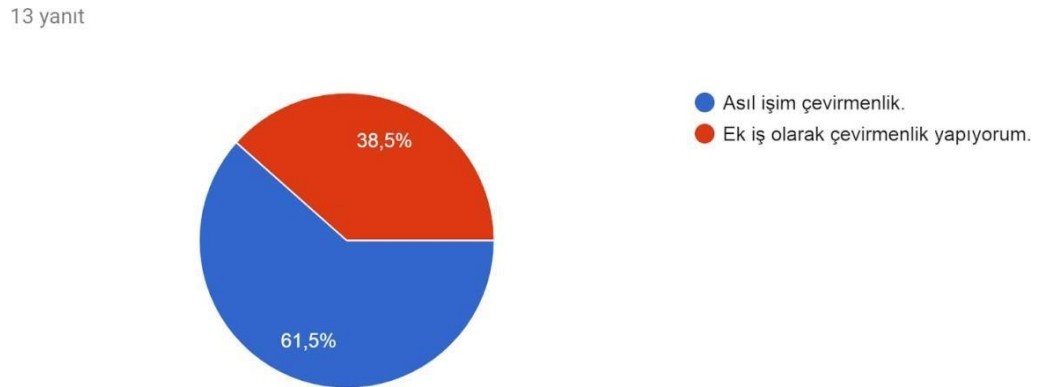
Çevirmenlerin büyük çoğunluğunun çevirmenlik eğitimi almamalarından dolayı yeminli olmadıkları görülmektedir. Çevirmenlik eğitimi alanlar veya almaya devam edenlerin ise yeminleri yoktur. Bu veriden hareketle çevirmenlik mezunu kimsenin olmadığı, bir önceki soruya evet işaretleyenlerin ise çevirmenlik okuyor olabilecekleri düşünülebilir.

Grafik 44: Katılımcıların Çeviri Gerçekleştirdiği Dil Aralığı



Çevirmenlerin tümünün Arapça-Türkçe/Türkçe-Arapça dil çiftleri arasında çeviri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu veri sonucunda, Sakarya özelinde Arapça dilinde çeviriye ihtiyaç duyulduğu belirgindir. İhtiyacın ne denli karşılandığı tartışma konusudur.

Grafik 45: Çevirmenliği Asıl İş Veya Ek İş Olarak Yapıyor Olmalarına Dair Bilgi



Çevirmenlerin 8'inin çevirmenliği asıl iş olarak yaptıkları ve hayatlarını bu meslekten

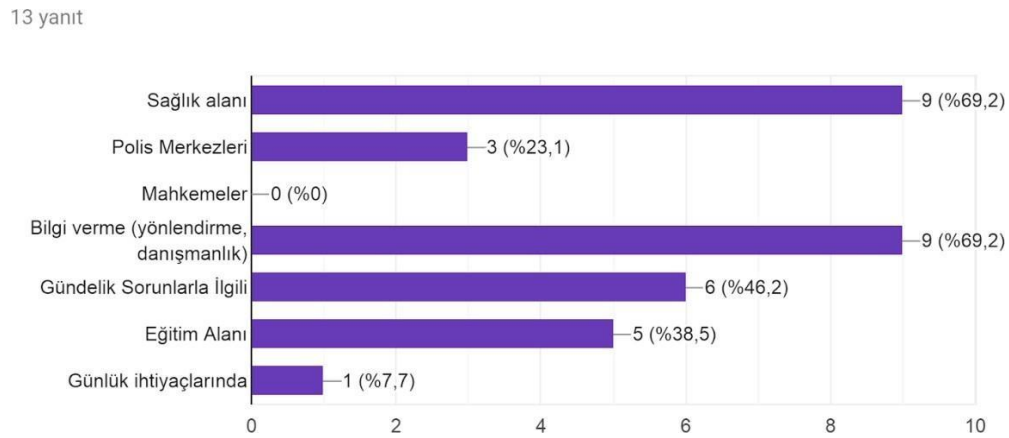
kazanılan para ile idame ettirdikleri görülmüştür. Geri kalan 5 kişinin ise bunu ek iş olarak yaptığı ve ek gelir olarak bu işi gerçekleştirdiği görülmüştür. Bunun nedeni olarak toplum çevirmenliğinin meslek olarak yeterince görülüyor olması, ücretlendirmenin net olmaması ve kurumların çok azının yukarıdaki mülakatlardan görülebileceği gibi çevirmen istihdam ediyor olması gösterilebilir.

Grafik 46: Çeviri Hizmeti Sağlanan Kitleye Dair Bilgi



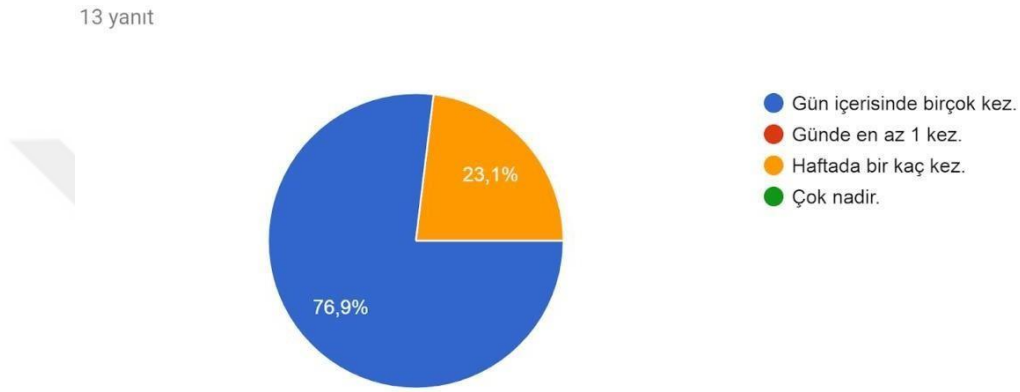
Çeviri hizmetinin genellikle mülteci, göçmen, sığınmacı statüsünde yer alan insanlara yönelik gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bu duruma sebep olan durumun ise Türkiye'ye doğru gerçekleşen göç hareketi olduğu bilinmektedir. %69,2 oranında hastalara gerçekleşen çevirilerin ise yine mülteci, göçmen veya sığınmacı arka planlı kişilere yapıldığı söylenebilir.

Grafik 47: Katılımcıların Çevirilerini Gerçekleştiği Alana Dair Bilgi



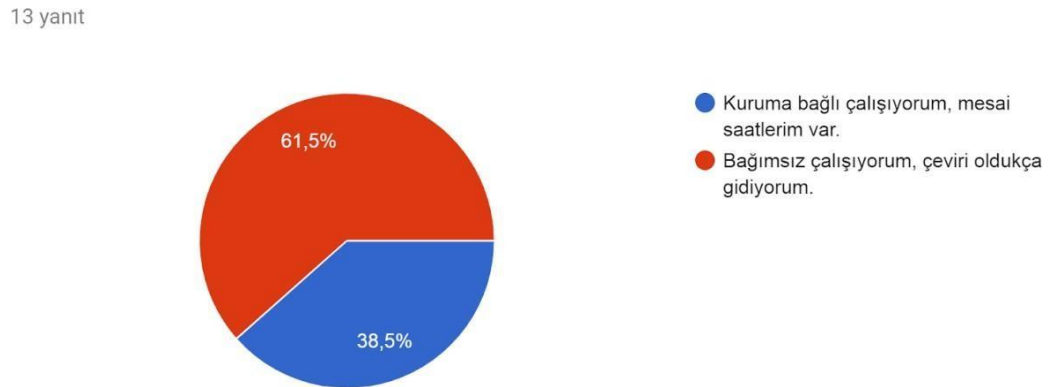
Çevirmenlerin yoğunlukla sağlık alanında çeviriler gerçekleştirdiği görülmektedir. Bir önceki cevaplardan da anlaşılacağı gibi hastalara yönelik bir çeviri yoğunluğu söz konusudur. Bunun haricinde genel anlamda yönlendirme ve danışmanlık hizmeti de çevirmenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu durum yine çevirmenlerin sadece çevirmenlik rolü üstlenmemeleri ve durumsallığa bağlı olarak diğer etmenlere de ayak uydurmaları anlamına gelmektedir.

Grafik 48: Çeviri Yoğunluğuna Dair Bilgi



Sakarya özelinde Arapça diline duyulan çeviri ihtiyacının olduğu bir önce cevaptan anlaşılmaktadır. Bu ihtiyacın gün içerisinde birçok kez yapıldığı verilerce belirlenmiştir. Çevirmenlerin %76,9'u Arapça dilinde günde birçok kez çeviri gerçekleştirmektedir. Bu demektir ki Arapça çevirilere Sakarya özelinde gün içerisinde birçok kez ihtiyaç duyulmaktadır.

Grafik 49: Katılımcıların Çalışma Şekillerine Dair Bilgi

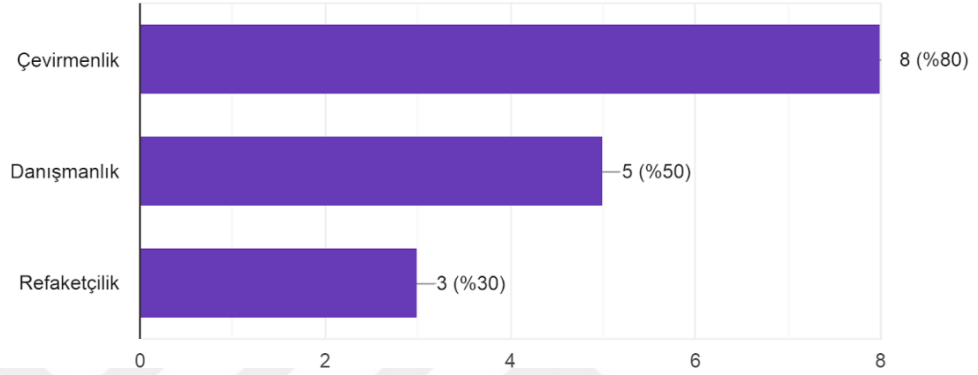


Çevirmenlerin birçoğunun bir kurumdan bağımsız olarak, gönüllü sayılabilecek şekilde çevirilerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda

asında kuruma bağılı olmadan fakat bir kuru vasıtasıyla çevirilerin gelebildiğini bildirmişlerdir. Ücretlerinin ise çeviriye ihtiyaç duyan kişiler tarafından verildiği, kurumun ücret vermediği bilgisine ulaşılmıştır.

Grafik 50: Katılımcıların Çalıştıkları Kurumda Üstlendikleri Rollere Dair Bilgi

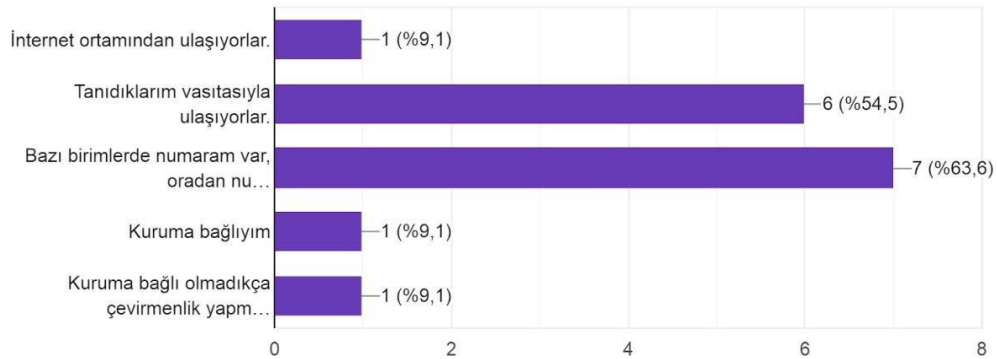
10 yanıt



Kurumlara bağılı olan çevirmenlerin aslında çevirmenlik haricinde birçok farklı görev üstlendikleri diğer anket sonuçları ile de sabitlenmiştir. Çevirmenlerin genel anlamda danışmanlık hizmeti sağladıkları anket cevaplarında görülmesinin yanı sıra doğrudan kurumlara gidilerek yapılan görüşmelerde de belirlenmiştir. Özellikle sağlık alanlarında gerçekleşecek çevirilerde ise çevirmenlerin hastalar ile hastanelere refakatçilik ettikleri görülmektedir.

Grafik 51: Kuruma Bağılı Olmayan Çevirilerde İhtiyaç Sahibinin Katılımcıya Ulaşma Yöntemine Dair Bilgi

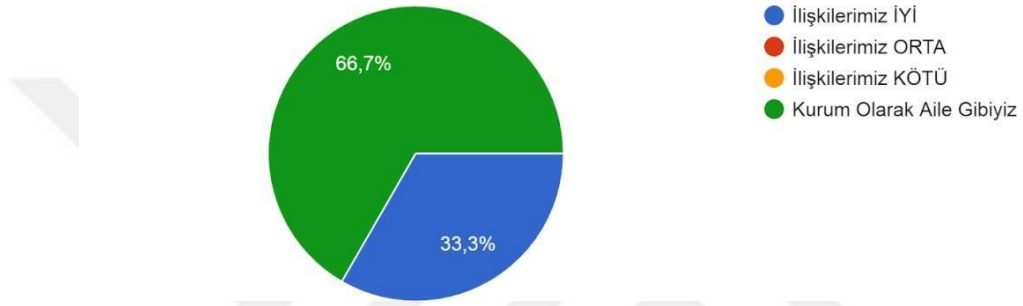
11 yanıt



Herhangi bir kuruma bağılı olmayan çevirmenlerin gerekli durumlarda destek amaçlı farklı kurumlara çeviri yaptıkları belirlenmiştir. Bu kurumlarla iletişim halinde olan bağımsız çevirmenlerin, kurumlara numaralarını bıraktıkları ve gerekli durumlarda çeviri desteği istendiği saptanmıştır. Bu veriden hareketle aslında kurumlarda çevirmen gerekliliği veya var olan çevirmenlerin yetersizliğinin olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 52: Katılımcıların Çalıştıkları Kurumla Aralarındaki İlişkiye Dair Bilgi

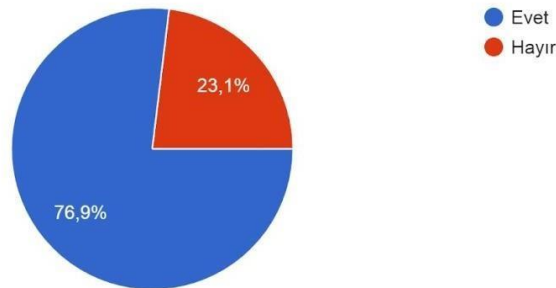
9 yanıt



Kurumlarda çevirmenlik yapanların, kurum ile iletişimlerinin genel anlamda olumlu olduğu saptanmıştır. Bu durum, çevirmenin motivasyonuna pozitif etki edeceği anlamına gelmektedir. Ayrıca çevirmenlik eğitimi almamış kişiler içinde çevirmenlik mesleğinin pozitif olarak algılanmasına yardımcı olacaktır.

Grafik 53: Katılımcıların Birbirleri İle İletişim Halinde Olmalarına Dair Bilgi

13 yanıt



Kurumlara bağı çalışan veya herhangi bir kuruma bağı olmadan çalışan çevirmenlerin büyük oranda kendi içlerinde iletişim halinde olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Yüz yüze gerçekleşen görüşmeler sonucunda bu durumun olumlu olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Sakarya özelinde Arapça çeviri ihtiyacının oldukça fazla olması, çevirmenlerin kendi içlerinde iş paylaşımı yapması ve birbirlerinden yardım almalarını gerekli kılmaktadır. Bu sebepten dolayı iletişim halinde olmalarının kendileri ve işleyiş için olumlu olduğu düşünülebilir.

Geçici koruma altındaki yabancılara çeviri yapmanın zorlu yönlerine dair bilgi

Çevirmenlerin genel anlamda sağlık sorunları ile ilgili çeviri yaparken zorlandıkları saptanmıştır. Genel anlamda hayat şartlarının onlar için zor olmasının psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerine sebep olduğu ve zorlandıkları belirlenmiştir. Zor yönünün olmadığını kimi çevirmenler tarafından belirtilse de sabırlı olmanın gerekli olduğu bildirilmiştir.

Geçici koruma altındaki yabancılara çeviri yaparken ne tür sorunlarla karşılaşıldığına dair bilgi

Çevirmenleri, kendilerini arkaplan bilgisi ve terminoloji anlamında yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Lehçe ve şive farklarından zorlanıyor olmalarının yanı sıra yabancıların genel anlamda kural ve prosedürlere uygun davranmamalarının zorlayıcı olduğu bildirilmiştir. Özellikle sağlık alanlarında gerçekleşecek olan çevirilerde yabancıların belirlenen tarih ve saate randevularına gelmemeleri çevirmenleri zor duruma sokmaktadır.

Bazı durumlarsa ise çevirmenlerin yabancılara nasıl yaklaşmaları ve davranmaları gerektiğini bilmedikleri bilgisine ulaşılmıştır, bunun sebebi ise çevirmenliğe dair eğitim almamış olmalarından dolayıdır. Harici olarak çevirmen sayılarının genel anlamda az olması, her şeye yetememe durumunun çevirmenler için zorlayıcı olduğu saptanmıştır.

Geçici koruma altındaki yabancılara çeviri yapmanın iyi yönlerine dair bilgi

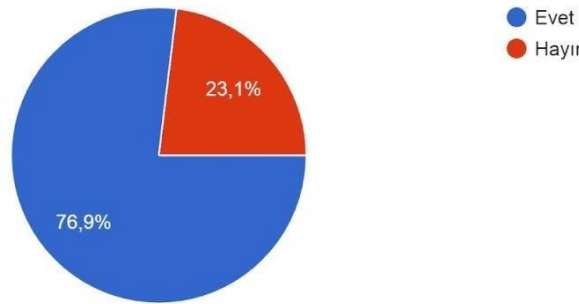
Çevirmenlerin olaya genel anlamda insani boyutta yaklaştıkları görülmüştür. Bir çoğu için en iyi yönlerinin başında insanlara yardım etmenin geldiği belirtilmiştir. Gerçekleşen kötü durumlardan ise ders çıkarmak için en iyi yöntemin çeviri yapmak olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca çeviri yapmanın kişinin kendisini geliştirmede oldukça etkili olduğu bilgisi verilmiştir.

Geçici koruma altındaki yabancılara çeviri yaparken dile hakim olunmasına rağmen yaşanan sorunlara ve nasıl üstesinden gelindiğine dair bilgi

Kimi çevirmenlerin, yabancıların randevu saatine sadık kalmadıkları tanıtını verdikleri görülmüştür. Bu durumu ise randevu saatinden önce onları arayarak aştıkları yanıt alınmıştır. Çoğu çevirmenin ise bu soruyu yanıtsız bırakmayı tercih ettiği tespit edilmiştir.

Grafik 54: Çeviri Esnasında Karşılaşılan Kötü Durumlardan Etkilenme Durumuna Dair Bilgi

13 yanıt



Çevirmenlerin %76,9'unun sağlık sorunlar vb. konularla ilgili çeviri yaptıklarında olumsuz olarak etkilendikleri belirlenmiştir. Her alanda olabileceği gibi özellikle sağlık alanında kamplarda ve sınırlarda çeviri gerçekleştiren çevirmenlerin psikolojik olarak desteklenmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

Anlatılan durumlardan etkilenildiğinde bunun üstesinden gelinme durumu dair bilgi

Çevirmenlerin bu durumu sakin kalmaya çalışarak atlarmaya çalıştıkları belirlenmiş olup, zaman zaman ise mola vererek giderdikleri saptanmıştır. Zamanla üstesinden gelinebileceğini düşünmelerine karşın, anlık gerçekleşen durumlarda ise manevi anlamda duaya yönelerek bu durumun üstesinden gelmektedirler.

Yukarıda belirtilen sorular haricinde çevirmenlik ile ilgili düşünceler

Çevirmenlerin zor durumlarda çeviri yapmanın yanı sıra cinsiyet farkından dolayı da çevirilerde zorlandıkları belirlenmiştir. Ayrıca ihtiyacın göz önünde bulundurulduğunda çevirmen sayısının oldukça az olduğu ve herkese yetişmede zorluk yaşadıkları bildirilmiştir.

Genel olarak çevirmenlerin anket sonuçlarına bakılacak olursa, çevirmenlerin birçoğunun çevirmenlik eğitimi almadıkları ve yeminli olmadıkları saptanmıştır. Eğitim almamalarından kaynaklı olacaktır ki, karşılaşılan durumlara nasıl yaklaşmaları gerektiğini bilmemektedirler. Birçoğunun Sakarya özelinde sağlık alanında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Gün içerisinde birçok kez gerçekleşen çevirilerin de yine aynı şekilde sağlık alanında olduğu görülmüştür. Toplum çevirmenliğinin durumsallığı gereği çevirmenlerin sadece çeviri rolü üstlenmedikleri, aynı zamanda danışmanlık ve refakatçilik rolü de üstlendikleri belirlenmiştir. Çeviri esnasında karşılaşılan ve psikolojik olarak çevirmenleri olumsuz etkileyen durumlar için ise çevirmenlere bu gibi durumların üstesinden gelebilmek için psikolojik destek sağlanabileceği söylenebilir. Çevirmenlerin arka plan bilgilerinin ve terminoloji hâkimiyetinde eksiklikler olduğu fikrinden hareketle, bu alanda da çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmalıdır.

3.3. Değerlendirme

Sakarya özelinde toplum çevirmenliğine duyulan ihtiyacı ve bu alanda yaşanan sorunları belirlemeye yönelik anket uygulaması yapılmıştır. İşleyişi tüm boyutları çerçevesinde değerlendirmek amacıyla sadece Suriyeli yabancılara değil, aynı zamanda yabancılara hizmet sağlayan kurumlar ve kuruma bağlı veya bağımsız çalışan çevirmenlere de anket uygulanmıştır. Anket sonuçları ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacak olursa iletişim sorunu yaşanan alanlar ilk gelinen yıllarda farklı, sonraki yıllarda farklılık göstermiştir. Yoğun şekilde Arapça dilinde ve özellikle sağlık alanında çeviriye ihtiyaç duyulmaktadır. Savaş sebebi ile zorunlu şekilde yaşanan göç hareketinin beraberinde getirdiği savaş psikolojisinin ve sağlık sorunlarının yabancılar üzerinde olumsuz etki yarattığını söylemek olasıdır. Yaşanan sağlık sorunları, zorlu hayat şartları ve çaresizlik durumunun çevirmenler tarafından görülmesinin kendileri üzerinde de psikolojik olarak olumsuzluklara yol açtığı saptanmıştır. Bu bağlamda mevcutta çevirmenlik yapan kişilerin psikolojik manada desteklenmesi ve etkilendikleri durumun üstesinden gelebilmeleri adına çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca çevirmenlerin çevirmenlik eğitimi almamalarından kaynaklı olduğu düşünülen, olaylara nasıl yaklaşmaları gerektiği ile ilgili eksiklikler görülmüştür. Bu durum ise çevirmenlik eğitimi almaları ile mümkündür.

Çevirmenlerin aynı zamanda toplum çevirmenliğinin getirdiği durumsallıkla birlikte farklı roller üstlendikleri görülmüştür. Çevirmenlerin danışmanlık ve refakatçilik yapıyor olmaları zamansal olarak kısıtlanmalarına ve daha fazla sayıda kişiye çeviri hizmeti sunmalarını etkilemektedir.

Kurumların birçoğunun iletişim sorunu yaşadıkları fakat buna karşın çevirmen istihdam etmedikleri belirlenmiştir. Gerekli durumlarda dışarıdan çevirmen arayışına giren kurumlar gönüllü/ücretli çevirmenlerce bu sorunun üstesinden gelmektedirler. Çevirmenlerin ise yoğun çalışmaları ve sayılarının az olması bu durumu sekteye uğratmaktadır. Çevirmenlerin kendi içlerinde birbirleri ile iletişim halinde olmasına karşın, merkezi bir kurumun olmamasının kurumların ihtiyaç halinde hangi kuruma veya kişiye başvurmayacakları anlamına gelmektedir.

Sakarya özelinde için yabancılara ciddi anlamda iletişim sorunu yaşadıkları, iletişim sorununu kurumların çevirmenleri ile değil (kurum çevirmeni olmadığı için) dışarıdan bir çevirmen veya kendi tanıdıkları ile giderdikleri saptanmıştır. Dışarıdan bir çevirmenden aldıkları yardımda ise çevirmenlerin sayısal olarak yetersiz oldukları, yeterli olsalar bile

bazı durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini bilmedikleri (ki bu durumun eğitim almadıklarından dolayı olduğu söylenebilir) kurumların ise çevirmenlik mesleği ile ilgili genel anlamda farkındalık sahibi olmadıkları görülmüştür.



BÖLÜM 4: ARAŞTIRMA ÇIKARIMLARININ UYGULAMALAYA YANSITILMASI: ÖNERİLERİ

Toplum çevirmenliğinin dil bilen ve eğitim almamış kişiler tarafından yapıldığı kaynaklarca görülmüştür. Sakarya özelinde yapılan anket çalışmaları da bu durumun bu şehir için benzer özelliklerde olduğunu göstermiştir. Sakarya özelinde yapılan çalışma doğrultusunda genele dair çıkarımlarda bulunulmuştur. Uygulamanın daha profesyonel ve kontrollü yapılabilmesini, böylelikle de hata ihtimalini düşürmek ve bu alanda mesleklaşma ile ilgili adımlar atılmasını sağlamak amacıyla iyileştirmeye yönelik öneriler sunulması amaçlanmaktadır. Bu bölümde bahsi geçen öneriler üzerinde durulacaktır.

4.1. Sahada Toplum Çevirmenliği Yapan Kişilere Çevirmenlik Eğitimi

Uygulama ağırlıklı olarak toplum çevirmenliği eğitiminin verilmesi oldukça önemlidir. Fakat bir de eğitim almadıkları halde uygulamada toplum çevirmenliği hizmeti sağlayan kişiler vardır. Bu kişiler çoğunlukla her iki dile hakim olan göçmen arka planlı, alaylı olarak nitelendirebileceğimiz insanlardır. Yapılan anket çalışmaları sonucunda da Sakarya özelinde toplum çevirmenliğinin dil bilen kişiler tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Çeviri eyleminin eğitim almış kişiler tarafından gerçekleştirilmemesinin sonucunda bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda bu kişilere günümüz şartları ve uygulamaları göz önünde tutularak, uygulama ağırlıklı bir toplum çevirmenliği eğitimi verilmelidir.

Hale, toplum çevirmeni olmak için profesyonel bir eğitim almanın gerekli olmadığına dair yanlış bilgilerin olduğunu vurgular (2007, s. 193 Akt. Arslan ve Durdağı, 2018, s. 371). Slapp (2004, s. 12) toplum çevirmenliğine ihtiyaç duyulan birimlerde çeviriden kaynaklanan yanlış anlaşılmanın ortadan kalkması ve etkili iletişimin sağlanması için bu tür çevirilerin eğitim görmemiş herhangi biri tarafından değil, alanda yetiştirilmiş çevirmenler tarafından yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Profesyonel toplum çevirmenliği ve kamu kurumları tarafından finanse edilen toplum çevirmenliği eğitimi 1960'lı yıllara dayanmaktadır (Niska, 2002, s. 136). Bu aşamada bazı çalışmalar eğitimin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Örneğin 1990 - 1996 yılları arasında Massachusetts General Hospital'ın yürüttüğü bir çalışmada, hiçbir şekilde eğitim almamış çevirmenlerin yüksek düzeyde yanlış anlama, atlama ve ekleme yaptıkları

sonucuna ulaşılmıştır (Okahara, 1998, s. 2 Akt. Slapp, 2004, s. 33) Bu alışma sonuçları eğitimin özellikle sağlık alanında ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Belirtilen kurum günümüzde hala sağlık çevirmenliği eğitimi uygulamaktadır. Eğitim ise 60 saatlik bir eğitim olarak planlanmıřtır⁸¹.

Türkiye’de uygulamaya bakılacak olursa alaylı olarak toplum çevirmenliği yapan iki dilli ve genellikle göçmen arka planlı kişiler için ülkemizde birçok eğitim programı düzenlenmektedir. rnek olarak AR eğitimi bunlardan birisidir. Bu eğitim 2000 yılında D ve Sivil Savunma Müdürlüğü ile birlikte İstanbul niversitesi girişimleri ile gerçekleştirilmiştir. Eğitimin amacı afet anından sonra ülkeye giriş yapan yabancı arama kurtarma ekiplerine hava limanından, afet alanına ve tekrar hava limanına kadar refakat etmek ve eviri gerçekleştirmektir. Eğitim ise yaklaşık olarak 100 saatten oluşmaktadır (Doğan, 2012, s. 47).

Yine toplum çevirmenliği alanında örnek teşkil edecek bir diğer çalışma ise Sağlık Bakanlığı ve Dünya Sağlık rgt işbirliği ile gerçekleşen ‘Tıbbi Tercüman ve Hasta Rehberi Eğitimi’ eğitimidir. Eğitim tercümanlara yönelik olarak toplam 5 kez düzenlenmiştir ve amacı Suriyeli yabancıların bulunduğu bazı illerde tercümanlara yönelik içeriğini sağlık hizmet süreçleri, sağlık hizmetlerine başvuru süreci, mevzuat, oryantasyon, koordinasyon, kültürlerarası iletişim, hasta haklarının tarihsel süreci, hasta hakları ve mahremiyet konularının oluşturduğu bir eğitim vermektir⁸².

Bir diğer eğitim ise MEB tarafından sunulan ‘İşaret Dili ğretici ve Tercüman Eğitimi’dir. Eğitim programı bakanlık kurulu tarafından hazırlanmış ve toplamda (7 hafta x 30 saat) 210 saatten oluşmaktadır. Eğitim içeriğinin amacı hem işaret dili eğitmeni hem de işaret dili tercümanı yetiştirmektir. Ders içeriğinin ana başlıkları ise İşaret Dili Genel zellikleri, İşaret ve Beden Dili İlişkisi, İletişim ve Günlük Konuşma Dili, TİD’in zelliklerine Göre Cümleler, TİD Cümlelerinde Ekler ve Zaman, TİD Cümlelerinde geler, TİD’e Göre Hazırlıklı ve Hazırlıksız Konuşma, TİD Kurallarına Göre evirmenlik’tir⁸³.

⁸¹ Eğitim ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.massmedicalinterpreting.org/>

⁸² Eğitim ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://khgmacilveyurtdisisaglikdb.saglik.gov.tr/TR,48292/tercuman-ve-hasta-yonlendirme-personeline-yonelik-5-egitim.html> ve <https://khgmacilveyurtdisisaglikdb.saglik.gov.tr/TR,48374/tercuman-ve-hasta-yonlendirme-personeline-yonelik-3egitim.html>

⁸³ Eğitim ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_11/05051141_isaret_dili_tercuman.pdf

Arapça-Türkçe toplum çevirmenliği eğitimi örneğinin bir diğeri ise Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Mehmet Hakkı Suçın ve Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Aymil Doğan tarafından Dünya Doktorlar Derneği'nde çalışan çevirmenlere verilmiştir. Eğitim odağında ruh sağlığı alanında görev almakta olan çevirmenler vardır. Eğitime 8 çevirmen katılmıştır ve toplam 32 saat sürmüştür. Eğitim programı içeriğine toplum çevirmenliği süreçleri, etik kurallar, ruh sağlığı çevirmenliği ile ilgili temel bilgiler, ardıl çeviri uygulamaları, metinden sözlü çeviri, terminoloji ve kültür gibi konular eklenmiştir (Ross, 2018, s. 290).

Diğer bir çalışma ise ÇD tarafından Kızılay Toplum Merkezlerinde görev yapan çevirmenlere yönelik gerçekleştirilmiştir. Eğitim Arapça-Türkçe dil çifti çevresinde Gaziantep-Ankara-İstanbul olmak üzere üç ilde ve 2 gün (16 saat) olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Yoğun olarak nitelendirilecek programda toplum çevirmenliğinde kullanılan biçim ve beceri, mesleki ahlak ve çalışma koşulları gibi dil dışı etkenler odak alınmış ve tartışmaya açılmıştır (Ross, 2018, s. 289).

Örnekler göstermektedir ki toplum çevirmenliği yapan kişilere dil boyutu haricinde dış etken olarak sayılabilecek eğitimler vermek iletişimin sağlıklı kurulmasına olumlu etki yaratacaktır. Aksi halde dil bilen kişilerin çeviri yapması bazı sorunlar oluşturabilmektedir. Çevirmenlerin alanı zaten uygulamada tanıyor olmaları büyük bir artı oluştururken, kimi zamanlarda ise karşılaştıkları zorlukları nasıl aşacaklarını bilmemeleri, mesleki ahlaka hakim olmamaları vb. eksiklikler, iletişimi görülür veya görülemez boyutta etkilemektedir.

Amatör çevirmenler veya alaylı olarak çeviri gerçekleştiren kişilerin yaşadıkları sorunlarla ilgili fikirlerine başvurulacak yapılacak bir eğitim programının daha sağlıklı olacağı söylenebilir.

Çeviri Derneği - Kızılay Toplum Merkezi eğitim programını⁸⁴ baz alarak, günümüz şartlarını değerlendirerek ve Sakarya ili özelinde gerçekleştirilen anket önünde bulundurarak Sakarya özelinde uygulanabilecek bir eğitim programı önerisi sunulacaktır.

CD'nin Kızılay Toplum Merkezlerinde uyguladığı eğitim programı incelendiğinde eğitimin genel anlamda toplum çevirmenliği üzerinde durduğu ve ihtiyaç alanlarını belirlediği görülmektedir. Bu eğitimin Sakarya özeline uygulanabilirliğine bakılacak

⁸⁴ Eğitim programı Ek 2'de verilmiştir.

olursa, Sakarya’da en fazla hizmet beklenen alanın sağlık alanı olduğu yabancılar tarafından doldurulan anket sonuçlarında görülmektedir. Yine aynı şekilde çevirmenlerin de en çok sağlık alanında çevirilerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle Sakarya’da bulunan ve toplum çevirmenliği yapan göç arka planlı kişilere, başta sağlık alanı özeli olmak üzere toplum çevirmenliğinin alt alanlarının incelikleri eğitimi eklenmelidir. Bu bağlamda terminolojik araştırmalar yapılmalı ve eğitimler bu doğrultuda tek bir alt alanı odak alarak yapılmalıdır. Bunun yanı sıra günümüz şartları, gelişen teknoloji, anket sonuçlarında çevirmenlerin yoğun olarak çalıştıkları ve çoğu zaman yabancıların hastane randevularına gitmemeleri göz önünde bulundurulduğunda, telefon-video çevirisi eğitiminin bu çevirmenlere verilmesi mantıklı olacaktır. Çeviriyi bu şekilde gerçekleştirmek hem zaman kazanılması ve daha fazla kişiye yardımcı olmak adına oldukça yararlı olacaktır hem de yabancıların belirledikleri randevulara gelmemeleri durumunda çevirmene efor ve zaman kaybettirmeyecektir. Bir diğer önemli sayılabilecek öneri ise çevirmenlerin yabancıların yaşadıkları zor durumlarını dinlediklerinde yaşadıkları psikolojik problemleri aşamamaları üzerine verilecek bir eğitimidir. Çevirmenlere uygulanan anket sonuçlarında, zor şartlarda yaşayan yabancıların çevirilerini gerçekleştirdikten sonra bu durumun etkisinde kaldıkları ve atlatmakta zorluk yaşadıkları görülmüştür. Bu sebepten dolayı çevirmenlere psikolojik destek sayılabilecek bir eğitimin de verilmesi önem teşkil etmektedir. Bu öneriler Sakarya özelinde uygulanabileceği gibi, eksiklikler belirlendiği sürece her alanda her şehir özelinde uygulanabilecektir.

Telefon-Video çevirisi şeklinde gerçekleşecek uygulamaların ideal olabileceği fakat kurumlarının bu tür uygulamalar için ihale yöntemini gerektiği, ihalenin ise devlet kurumları tarafından uygulanabilirliği ekonomik duruma bağlı şekilde değişkenlik göstermektedir.

Niska (2002 s. 139) toplum çevirmenliği eğitiminde kimi zamanlarda dil eğitimi desteği de sağlanabileceğini vurgularken aynı zamanda derslerin uzunluğunun öğrencilerin eğitim geçmişine bağlı olarak değişkenlik göstereceğini belirtmektedir. Bu durum da yine verilecek eğitimlerde göz önünde bulundurulabilir bir etkidir.

Niska’ya (2002, s. 139) göre bu eğitimin %50’si uygulama, %50’si ise teori ağırlıklı olmalıdır. Niska harici olarak kişilerin eğitiminin ötesinde doktorlar, polisler vb. ile hukuki, ekonomi ve psikoloji gibi alanlarla iş birliği içerisinde olmanın önemini

vurgulamaktadır.

4.2. Üniversiteler İçin Ders Önerisi

Turan'a göre (2016, s. 53) toplum çevirmenliği eğitimi 1980li yıllarda çok az sayıda ülkede verilmektedir. Bunun sebebi olarak ise toplum çevirmenliğinin bir alan olarak benimsenemeyişi gösterilmiştir. Bu alanın çeviribilimin bir dalı olarak görülmesi 1990lı yıllar itibari ile gerçeklemiştir. Anca tüm bu gelişmelere rağmen toplum çevirmenliği ülkemizde hala profesyonel bir meslek olarak yer bulmamaktadır. Bunların başlıca sebebi toplum çevirmenliğinin eğitimini görmemiş kişiler tarafından yapılmasıdır. Hali hazırda dil bilen kişiler tarafından bu uygulamanın gerçekleştirilmesi doğal bir durumdur. Zira ülkemize yoğun bir şekilde gerçekleşen göç hareketleri bu duruma sebebiyet vermiştir. Türkiye'de hali hazırda Arapça bilen toplum çevirmenlerinin olmaması, ki olması gerektiği söylenemez, bir iletişim gereksinimini yine göç yolu ile ülkemize gelmiş ve az da olsa Türkçeye de hakim olan kişilerin yapmasına olanak sağlamıştır.

Yoğun ve akın halinde gerçekleşen bu göç hareketinden dolayı yaşanan iletişim sorununu gidermeye yönelik yapılması gerekenlere bakılacak olursa uzun vadede ve kısa vadede gerçekleştirilebilecek uygulamalar söz konusudur. Uzun vadede gerçekleşecek uygulama hali hazırda toplum çevirmenliği eğitimi veren üniversitelerden bu eğitimi alan öğrencilerin mezun olmasının beklenmesi ve sahada aktif olarak toplum çevirmenliği yapmalarıdır. Kısa vadede gerçekleşecek çözüm ise bir önceki kısımda da belirtildiği gibi hali hazırda dil bilen ve toplum çevirmenliği yapan kişilere çevirmenlik eğitimi verilmesidir.

Hali hazırda toplum çevirmenliği yapan kişilere eğitim verilmesinin haricinde üniversitelerin çeviribilim ve mütercim-tercümanlık bölümlerinde de (hem yurt dışında hem Türkiye'de) toplum çevirmenliği ve alt alanları ile ilgili eğitimler verilmektedir. Alanla ilgili eğitimin verilmesinin sebebinin sadece piyasa toplum çevirmeni yetiştirmek olmadığı aynı zamanda alanın farkındalığını ortaya koyması ve meslekleşme yolunda önem teşkil ettiği vurgulanması gerekenlerin başındadır.

Pöllabauer da, yaptığı çalışma doğrultusunda toplum çevirmenliğinin profesyonelleşmesi için yetkin ve yeterli bir eğitimin sağlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır (2000, s. 97 Akt. Arslan ve Durdağı, 2018, s. 372).

Örnek teşkil etmesi açısından toplum çevirmenliği ile ilgili yurt dışında üniversite düzeyindeki eğitimlere bakılacak olursa ilk karşılaşılan üniversite Graz Üniversitesi olacaktır. Bu eğitimde dil veya dil çifti ile ilgili eğitim değil, çok iyi Almanca ve dil çifti olan Arapça, Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, Rusça ve Türkçe bilenlere 2 yıl sonunda (4 yarıyıl) ‘sosyal ve sağlık alanlarında akademik toplum çevirmeni’ olma şansı sağlanmaktadır. Eğitim profesyonel olmayan çevirmenlere, profesyonel çevirmenlere, çevirmenlik eğitimi alanlara ve sosyal, terapi, sağlık ve iletişim alanlarında çalışanlara yöneliktir. Bu eğitimin son döneminde yani 4. döneminde ise staj zorunluluğu vardır. Bu eğitim iletişim psikolojisi ve kültür bilgisi haricinde toplum çevirmenliği alanları, alan terminolojisi, çeviri ve not alma teknikleri alıştırmaları, mesleki etik şartları, profesyonel davranmak için stratejileri, beklenmedik durumlarla başa çıkma, kalite modeli ve değerlendirmesi, çeviriye hazırlık ve talebi karşılamayı içermektedir (Petrova, 2015, s. 53).

Benzer bir eğitim Innsbruck Üniversitesinde verilmektedir. 2014’ün Nisan ayından beri sunulan eğitim dönemlik eğitimdir ve 50 saat sürmektedir. Mahkeme ve toplum çevirmenliği alanlarında iş deneyimi olmayan üniversite mezunlarına ve profesyonel olmayan kişilere yönelik bir eğitimdir. Eğitimi tamamlayan kişiler içerisinde eğitimin ayrıntılarının yer aldığı 2,5 ECTS’lik sertifika almaktadırlar. Bu eğitim Avusturya özelinde toplum çevirmenliğinin profesyonelleşmesi ile ilgili önemli bir adımdır (Petrova, 2015, s. 53).

Diğer bir eğitim ise yüksek lisans düzeyinde görüşme gerçekleştirecek toplum çevirmeni yetiştirmeye yönelik Viyana Üniversitesi tarafından 4 yarıyıl boyunca Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Romence, Macarca, Rusça, Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, Lehçe, Çekçe ve Japonca dillerinde sunulmaktadır. Eğitimin amacı mahkemelerde, kamu kurumlarında, sağlık ve sosyal kurumlarda çevirmenlik adına mesleki yeterlilik sunmaktır (Petrova, 2015, s. 53-54).

Hrehovčik (2009, s. 162), Minnesota Üniversitesinde kursu 10 derse topladığı, toplam 45 saatlik kısa bir kurs modeli önermiştir. İçeriği ise şu şekildedir (Akt. Mikkelson, 2014, s. 15);

- Terimlerin yorumlanması ve tanımlarına genel bakış
- Tercümanın rolü

- Tercümenin dilsel, kültürel, durumsal ve profesyonel görevleri
- Tercüme için gerekli süreçler ve beceriler
- Hazırlık ve protokol
- Etik ve etik karar verme
- Süreç yönetimi
- Tıbbi ortamlarda tercümeye genel bakış
- Yasal ortamlarda tercümeye genel bakış
- Tercümanlık mesleği

Hrehovčik'in bu önerisinde uygulamaya dair hiçbir unsuru ele almadığı görülmektedir. Yine aynı şekilde günümüz şartları çerçevesinde teknolojik gelişmelerin durumu da kendisi tarafından göz önünde bulundurulmamıştır. Fakat yine de Hrehovčik'in bu öneriyi kendi koşulları içerisinde gerçekleştirdiği düşünülebilir.

Rudvin ve Tomassini'de (2011, s. 90-93) benzeri bir eğitim önermiştir. Eğitim 60 saatten oluşmaktadır ve içeriği şu şekildedir (Akt. Mikkelson, 2014, s. 15);

- Ders tanıtımı
- Söz konusu ülkede özel ve kamu kurumları için çeviriye giriş
- Becerileri, yetkinlikleri ve teknikleri çevirme
- Belirli sektörler için çevirme
- Her sektör için özel terminoloji, rol oyunu gibi pratik alıştırmalar
- Etik kurallar ve tercümanın rolü
- Kültürlerarası ve kültürlerarası iletişim sorunları
- İngilizce (veya diğer lingua francas) çeşitleri
- Derslerin özeti ve işe başlangıç

İki öneride de ders saatlerinin ortalama aynı olduğu görülmektedir. Üniversitelerde okutulan derslerin ortalama olarak 14 hafta sürdüğü ve haftada 4 saat olduğundan hareketle dönemlik eğitimin 64 saate tekabül ettiği görülmektedir. Bu iki öneride yer alan derslerin ise, eğer çevirmenin iki dile de çok iyi şekilde hakim olmadığı biliniyorsa, tam

anlamıyla toplum çevirmeni yetiştirmek için yetersiz olduğu düşünülebilir. Rilof ve Buysse çalışmalarında benzer bir sonuca ulaşmışlardır. Çalışma toplum çevirmeni yetiştirmeye dönük eğitimlerin yetersiz olduğuna değinmektedir (2015, s. 186 Akt. Arslan ve Durdağı, 2018, s. 371).

Hale (2007, s. 163) toplum çevirmenliği eğitiminin oldukça karmaşık olduğu fikrindedir. Bu durumun şu sebeplerden olduğunu belirtmektedir; 1. eğitim verilmesi gerekliliğinin farkında olunmayışı, 2. çevirmenlik yapmak için hizmet öncesi eğitimin gerekliliğinin olmaması, 3. eğitim programlarının yetersizliği ve son olarak 4. eğitimin kalitesi ve etkisi (Akt. Mikkelson, 2014, s. 13).

Doğan (2015, s. 143-144) mahkeme çevirmenliğinin deneyim ve bilgi ile tasarlanmış bir eğitim gerektirdiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda eğitimin suç türleri nelerdir, bir davranış ne zaman hangi tür kapsamına girer, suç işledikten sonraki aşamada polisin suç zanlısını yakalaması, tutuklaması, karakoldaki usuller, sorgulama, davanın açılması, mahkemeye sevk edilmesi, mahkeme türleri, mahkemede karşılaşılabilecek her türlü evrak, kişilerle etkileşimde gerçekleştirilecek davranışlar biçimleri, insan sosyopsikolojisi, etik kurallar, çevirmende bulunması gereken bilgi, beceri ve donanımları gibi konuları içermesi gerektiği üzerinde durmuştur. Doğan'ın bu eğitim gerekliliklerinden hareketle dil bilen kişilere ve üniversitelerde toplum çevirmenliği eğitimleri verilirken belli bir alana (sağlık, mahkeme, kamu vb.) yönelik olmasının ve mikro düzeyde çalışılmasının önemli olduğu söylenebilir.

Harici olarak bazı toplum çevirmenliği türlerinden çevirmenlerin psikolojik olarak fazla etkilendikleri söylenebilir. Bu durumun sadece sağlık çevirmenliğinde değil aynı zamanda mahkeme çevirmenliğinde ve mültecilere yönelik çevirisi gerçekleştiren kişiler içinde bu şekilde olabilmektedir. Kendileri için zor sayılabilecek, psikolojik olarak hazır olmadıkları veya hazırlanmadıkları stresli ortamlar ve durumlarda çeviri yapabilmektedirler (Vargas- Urpi, 2011, s. 56). Bu bilgi çevirmenlerin toplum çevirmenliğinin birçok türü için çalıştıkları zor şartlardan etkilenmemeleri veya en az şekilde etkilenmeleri adına psikolojik destek almaları gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bunun ise öncesinde verilecek eğitimler ile desteklenebileceği vurgulanmalıdır.

Toplum çevirmenliği eğitiminin verilmesi ile ilgili önerilerden birisi de Bahadır tarafından gerçekleştirilmiştir. Bahadır (2015) toplum çevirmenliğinin aynı zamanda uygulamalı, yani drama veya oyun yolu ile öğretilebileceğinin üzerinde durmaktadır.

Öncesinde ise bu yöntemin geliştirilmesi için 1999 – 2000 yıllarında üniversitelerin dışında bazı uygulamaların denendiğini belirtmektedir. 2009 yılında bu eğitim yöntemi ‘Dolmetschpraxis’ isimli kurs olarak, üniversiteler bünyesinde sağlık alanında çevirmenlik dersine dahil edilmiştir. ‘MedInt- gelişimi ve sağlık çevirmenliği için program’ isimli bu eğitim üzerinde birçok üniversite yetkilileri ve Slovenya, Avusturya, Finlandiya ve Almanya’nın sağlık-sosyal kurumları çalışmıştır. 2012 yılı itibari ile ise bu eğitim yöntemi Almanya’da bulunan 8 şehirde uygulanmıştır.

Dizdar Dilek (2012) drama yolu ile toplum çevirmenliği eğitimiyle ilgili şunları belirtmektedir; drama oyunu (senaryosu) bazen bir tam gün bazen ise iki tam gün şeklinde 4 aşama üzerinde gerçekleşmektedir. Oyunda öğretmen, doktor, psikolog ve sosyal kurumda çalışanı vb. kişiler 4 aşamada da yer almaktadırlar. Bu aşamada eğitici rolü üstlenen kişi moderatör konumundadır. Bu eğitimle ilgili kitap vb. ürünler yoktur. Var olan tek şey bu oyunlardır öğrenciler ise bu oyunlar çerçevesinde nasıl düşünceleri ve davranmaları gerektiğini öğrenirler. Oyunun gerçekliğini tüm katılımcılar birlikte oluşturmaktadır (Akt. Bahadır, 2015, s. 51).

Drama yolu ile toplum çevirmenliği eğitiminin verilmesinin uygulamayı görmek açısından önemli olduğu söylenecekse şayet, bu tür bir eğitimin üniversitelerde verilmesinin daha uygun olduğu da ifade edilebilir. Bunun sebebi olarak ise çevirmenlik eğitimi almamış dil bilen toplum çevirmenlerinin zaten uygulamayla bunu deneyimleyebiliyor olduğu gösterilebilir.

Alimen Nilüfer (2018, s. 270) ise toplum çevirmenliği özelinde bu tür senaryolu eğitimler hazırlanırken izlenecek adımları şu şekilde sıralamıştır;

- Bağlam ve konunun belirlenmesi
- Senaryoda yer alacak kişi sayısının ve rollerinin belirlenmesi
- Öğrencilerin terminolojik ön çalışma gerçekleştirilmesi
- Rollerin öğrencilere dağıtılması
- Senaryonun oynanması
- Oyunun sınıf içi tartışılması

Toplum çevirmenliğinin alanlarının farklılık göstermesinden dolayı senaryo oynanacak

derslerde konunun farklı alanlardan ve farklı senaryolarla işlenmesinin öğrencilere olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir (Alimen, 2018, s. 270)⁸⁵. Bu örneğin yukarıda da belirtilen toplum çevirmenliği eğitiminin alanlar özelinde verilmesi önerisi ile örtüşmektedir.

Kahraman (2010, s. 30) toplum çevirmenlerini ‘doğal çevirmenler’ olarak tanımlamaktadır. Bunun sebebi olarak ise çevirmen olmak için herhangi bir eğitim almış olmadıklarını belirtir. Tamda bu noktada bu çalışmanın amacı toplum çevirmenliğinin üniversitelerde seçmeli ders olarak uygulama ağırlıklı olması gerektiğini vurgulamaktır. Bu uygulamanın toplum çevirmenlerine daha profesyonel bir eğitim verilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Arslan ve Durdağı (2018, s. 377) ise toplum çevirmeni ihtiyacının bu denli artmasına akademik eğitimin sessiz kalmaması gerektiği vurgusunda bulunmaktadır. Bu doğrultuda çeviri eğitimi veren kurumlar yeniden yapılandırmaya, ders programlarını güncellemeye gitmesi gerektiği önerisinde bulunmaktadır.

Türkiye’de toplum çevirmenliği dersi veren üniversitelere bakılacak olursa, hem devlet hem de özel üniversitelerde toplum çevirmenliğine dair derslerin verildiği görülmektedir. Bunu belirlemek için öncelikle Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yayımlanan tercih kılavuzundan⁸⁶ çeviribilim ve mütercim-tercümanlık bölümleri tespit edilmiştir. Belirlenen üniversiteler ve dersler ile ilgili bilgiler bölümlerin Eğitim Bilgi Sistem’lerinden (EBS) alınmıştır⁸⁷. EBS’ine ulaşılamayan dersler ile ilgili, ilgili bölümden öğretim görevlilerine e-mail atılmıştır. Kimi EBS bilgilerine bu yolla ulaşılmıştır, kimilerine ise ulaşılamamıştır. Bu sebepten dolayı gerçekleştirilecek değerlendirme mevcut verilerden hareketle yapılacaktır.

⁸⁵ Senaryolarla ilgili ayrıntılı örnekleri için bkz. Alimen, 2018

⁸⁶ ÖSYM tercih kılavuzu için erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,15240/2018-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>

⁸⁷ Pek çok üniversitenin resmi sitesine göre oluşturulduğu için tek bir kaynak yoktur, bundan dolayı ders içerikleri ile ilgili kaynaklara sadece künye kısmında yer verilmiştir.

Tablo 8: Üniversitelerdeki Toplum Çevirmenliği İçerikli Dersler

| <u>Üniversite</u> | <u>Bölüm</u> | <u>Ders Adı</u> | <u>Seçmeli-Zorunlu</u> | <u>Dersin Yarıyılı</u> | <u>Dersin Dili</u> | <u>Dersteki Kendi Uygulama Yüzdesi</u> |
|-----------------------------------|---|--------------------------------------|------------------------|------------------------|--------------------|--|
| Başkent Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Community Interpreting | S | | İngilizce | %26 |
| Başkent Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Emergency and Disaster Interpreter | Z | | İngilizce | %40 |
| Başkent Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Toplum Çevirmenliği | Z | 6 | İngilizce | %21 |
| Beykent Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Rusça) | Toplum Çevirmenliği | Z | 6 | Rusça | %21 |
| İstanbul Arel Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Community Interpreting | S | 7 | İngilizce | %14 |
| İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Community Interpreting | S | 8 | İngilizce | %46 |
| İzmir Ekonomi Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Toplum Çevirmenliği | S | 7 | İngilizce | %37 |
| Yeditepe Üniversitesi | Çeviribilim (İngilizce) | Toplum Çevirmenliği | Z | 7 | Türkçe/İngilizce | %50 |
| Sakarya Üniversitesi | Çeviribilim (Almanca) | Toplum Çevirmenliği I | S | 7 | Türkçe | %57 |
| Sakarya Üniversitesi | Çeviribilim (Almanca) | Toplum Çevirmenliği II | S | 8 | Türkçe | %57 |
| Boğaziçi Üniversitesi | Çeviribilim (İngilizce) | Community Interpreting | S | 6 | Türkçe-İngilizce | - |
| Dokuz Eylül Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Türkçe – Almanca – İngilizce) | Almanca Türkçe Toplum Çevirmenliği | S | 8 | İngilizce | %14 |
| Dokuz Eylül Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | İngilizce Türkçe Toplum Çevirmenliği | S | 8 | Almanca | %35 |
| Ege Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Community Interpreting | S | 7 | İngilizce | %37 |
| Hacettepe Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Almanca) | Sağlık Çevirmenliği | S | 5 | Almanca | %18 |
| Hacettepe Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Fransızca) | Sağlık Çevirmenliği | S | 5 | Fransızca | %18 |

| | | | | | | |
|------------------------|------------------------------------|---------------------------------|---|---|-----------|-----|
| Hacettepe Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Fransızca) | Mahkeme Çevirmenliği | S | 6 | Fransızca | %37 |
| Hacettepe Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Fransızca) | Acil Durum ve Afet Çevirmenliği | S | 8 | Türkçe | %21 |
| Kırıkkale Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (İngilizce) | Toplum Çevirmenliği | S | 7 | İngilizce | %7 |
| Trakya Üniversitesi | Mütercim – Tercümanlık (Bulgarca) | Acil Durum ve Afet Çevirmenliği | S | 7 | Bulgarca | %28 |

Yukarıda yer alan tablo de toplum çevirmenliği ana başlığı altında Türkiye’de çeviribilim ve mütercim-tercümanlık eğitimi veren devlet ve vakıf üniversiteleri isimleri doğrultusunda alfabetik sıraya göre sıralanmıştır. Toplum çevirmenliği altına giren dersler şu isimler altında belirlenmiştir; - Toplum Çevirmenliği - Acil Durum ve Afet Çevirmenliği - Mahkeme Çevirmenliği - Sağlık Çevirmenliği - İngilizce Türkçe Toplum Çevirmenliği - Almanca Türkçe Toplum Çevirmenliği - Community Interpreting ve Emergency and Disaster Interpreter. Spor çevirmenliği derslerinin dâhil edilmeme sebebi, spor çevirmenliği refakatinde bulunan kişilerin zaten mahkeme, sağlık kurumları ve polis merkezleri vb. yerlerde çeviriye ihtiyaç duyan kişiye refakat etmelerinden dolayıdır. Derslerin genel olarak 5-6-7-8 yarıyılların da işlendiği görülmekle birlikte çoğunun ders dilinin Türkçe olmadığı saptanmıştır. Toplum çevirmenliğinin alt alanları ile ilgili eğitimlerin Başkent Üniversitesi, 29 Mayıs Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi tarafından verildiği görülmektedir. Eğitimlerin kendi müfredatları içerisinde uygulama ağırlıklarına bakıldığında, en yüksek oranda uygulama ağırlıklı ders işleme oranını %57 ile Sakarya Üniversitesi tarafından gerçekleştirdiği dikkat çekmektedir. Diğer üniversitelerin ise ortalama %7 - %50 arasında seyrettiği görülmektedir⁸⁸.

Uygulama ağırlıklı eğitimlerin hem çevirmenlik eğitiminde hem de toplum çevirmenliği eğitiminde ne denli önemli olduğu yukarıda da vurgulanmıştır. Bu bağlamda üniversitelerde uygulama derslerine önem verilmesi gerektiği yinelenmelidir.

⁸⁸ Bu bilgilere EBS sistemi tarafından sağlanan verilerden hareketle ulaşılmıştır. Kimi üniversiteye ait sistemde bilgi eksiklikleri vb. durumlarla karşılaşmıştır. Var olan eksiklikleri gidermek adına üniversitelerin ilgili bölümlerine yazılarak ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde tüm üniversitelere ulaşılmada da bazılarında ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu doküman analizi sadece elde edilen bilgiler doğrultusunda yapılmıştır. Bu sebepten dolayı değerlendirme kısıtlı olmakla birlikte geneli temsil etmiyor olabilmektedir.

Unutulmaması gereken unsurların başında psikolojik eğitimler gelmelidir. Yine aynı şekilde incelenen ders içeriklerinde görülmemekle birlikte günümüz teknolojinin

derslere entegre edilmesi ve telefon-video çevirisi yolu ile bu tür çevirilerin gerçekleştirilmesi adına öğrencilere bu tür aletlerin kullanılması eğitimi verilmelidir. Bu eğitimler aynı zamanda olası aksaklıklar karşısında tutum vb. unsurları da içermelidir.

Bu doğrultuda Türkiye’de bulunan çeviribilim ve mütercüm-tercümanlık bölümlerinde okutulan toplum çevirmenliği ve alt alanlarına dair dersleri inceledikten sonra, Niska’nın toplum çevirmenliği eğitim içeriğinin oluşturulmadan önce dikkat edilmesi gerekenler maddelerine bakılmalıdır.

Niska (2002, s. 139-140) toplum çevirmenliği eğitimi yapmak isteyenlerin eğitime başlamadan önce şu hususları dikkate alması gerektiğini vurgulamaktadır;

- Eğitimin amacı: İş piyasasının durumu, çevirmenlere ihtiyaç duyan kurumlar, hizmet sunanlar ve hizmet bekleyenlerin beklentileri, uzun vadeli ihtiyacın durumu vb.
- Öğrenci ihtiyaçları (eğitim ihtiyacı ve dil yeterliliğine göre): finansal durumlar (ör. hibe), öğrenci kredileri (burs), eğitime katılmak amacı ile işten ayrılma durumu vb.
- Mevcut kaynaklar: öğretmenler, eğitim için gerekli ortam, ders materyali, değerlendirme yöntemleri vb.

Bu bağlamda öncelikli olarak ihtiyacın belirlenmesinin önem teşkil ettiği vurgulanmalıdır. Sakarya özelinde yapılan anket sonuçları bu ihtiyacın yoğun bir şekilde Arapça dilinde ve özellikle sağlık alanında olduğu görülmektedir. Şuan Sakarya Üniversitesi Çeviribilim bölümünde aktif olarak Arapça dilinde herhangi bir eğitimin verilmemesi belirtilen kriterler çerçevesinde Sakarya özelinde ihtiyacın giderilmesi için bu eğitimin ‘şimdilik’ sağlanamayacağı söylenebilir. Bu sebepten dolayı kısa vadede gerçekleşecek olan dil bilen kişilere toplum çevirmenliği eğitimi vermek Sakarya özelinde yaşanan iletişim sorununa hızlı bir şekilde çözüm bulmada yardımcı olacaktır.

4.3. Meslekleşme Adına Öneriler

Meslekleşme çalışmaları, bir mesleğin şuan ki şartları ve gelecek şartları göz önünde bulundurulduğunda önem taşımaktadır. Bir mesleğin toplumlar ve kurumlar tarafından meslek olarak sayılması, ücretlendirilmesinin belli çerçeveler doğrultusunda sabitlenmiş

olması, bu mesleğin eğitimini almış kişiler tarafından yapılmasına, çalışma ortamları ve koşullarının şeffaflık içerisinde belirlenmiş olması ile mümkündür.

Toplum Çevirmenliği ile ilgili meslekleşmenin tamamlanabilmesi adına ise yapılması gereken bir takım çalışmalar söz konusudur. Mevcut duruma bakıldığında toplum çevirmenliğinin, dil bilen (profesyonel olmayan) insanlar tarafından yapıldığı ve bu kişilerin herhangi bir çevirmenlik eğitimi almadıkları görülmektedir. Bu durumun ise meslekleşme yolunda ilerleyen toplum çevirmenliğinin gerçek anlamda meslek olarak görülmesine engel teşkil ettiği söylenebilir.

Toplum Çevirmenliğinin profesyonel olabilmesi, yani meslekleşebilmesi için bazı önemli adımlar vardır. Bunlar (Pöchhacher, 2003; Slapp, 2004; Barkowsky, 2007 Akt. Pertova, 2015, s. 55) şu şekilde sıralanabilir;

- Profesyonelliği sağlayacak tüm tarafların farklılığını arttırmak
- Yabancılara yönelik dil politikasının ve mali destek ile ilgili değişiklikler
- Toplum çevirmenliği rollerinin ve görevlerinin açıklığa kavuşturulması
- Toplum çevirmenliğinde kalite kriterlerinin detaylandırılması
- Eğitimlerin geliştirilmesi ve standartlaştırılması
- İşveren ve müşterinin eğitim konusundaki hassaslığını attırmak
- Toplum çevirmenlerinin daha iyi bir şekilde ücretlendirilmeleri
- Toplum çevirmenleri için kesin çizgilerle oluşturulmuş çalışma alanları belirlemek
- Toplum çevirmenlerinin çıkarlarının meslek kuruluşları tarafından temsil edilmesi
- Dil arabulucuları (toplum çevirmenleri) için yüksek düzeyde duygusal stresi için danışma merkezi

Sayılan bu maddelere önem verilmesinin hem toplum çevirmenliği eğitiminde olumlu katkı sağlayacağı hem de meslekleşme yolunda ilerleyen toplum çevirmenliğine ivme katacağı söylenebilir.

United States Department of Labor'da yapılan bir çalışma sonucunda çevirmenlik mesleğinin 2010-2020 arasında %42'lik bir oranda büyüme yapacağı öngörülmektedir. Bu denli büyüme yapacağı düşünülen bir alanla ilgili meslekleşme çalışmaları yapılması

gerekmektedir⁸⁹. Çevirmenlik mesleğine duyulan ihtiyacın bu denli büyüyor olmasının sonucu olarak meslekleşmeye gidilmesi, sadece üzerinde konuşulan bir durum değil aynı zamanda uygulamada da görülmesi gereken bir durumdur.

Çevirmenliğin kamu kurumlarından yaygın hale gelmesi ile birlikte, yetkililer kaliteyi yükselmeleri için standart uygulamaları gerektiği ihtiyacını kabul etmişlerdir. Bunu ilk olarak yapacak olan ise, 1978 yılında Mahkeme Çevirmenleri Yasası ile belgelendirme sağlayacak olan yargı idi. Buradan hareketle ABD'nin alanda gerçekleşen çevirilerin kaliteli olabilmesi adına bir standart uygulanması gerektiği ve belgelendirmeye gidilmesi gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Yani yapılan belgelendirmeler bu alanda yapılacak olan kaliteli çevirileri de beraberinde getirmektedir (Mikkelson, 2014, s. 10). Belli bir standardın uygulanmasının ise yine meslekleşme yolunda önem taşıyacağı söylenebilir.

Alimen (2018, s. 264-265) çalışmasında International Medical Interpreter Association (IMIA) tarafından toplum çevirmenlerinin çevirmenlik haricinde üstlendikleri görevleri incelemiş ve bunun sonucunda çevirmenlerin, kimi hastaların evraklarını doldurma vb. görevleri istemeyerek yapmalarından dolayı bu alanda meslekleşme sorunu olduğunu belirtmiştir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek, devlet ve toplumun çevirmenliği meslek sayabilmesi için acil olarak eğitim programlarının ve akreditasyon programlarına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir⁹⁰

Pöllabauer (2006, s. 59) Alimen ile benzer bir sorun üzerinde durmuştur. Pöchhacker, iltica birimlerinde çok yönlü çalışan toplum çevirmenlerinin ne tür rollerinin olduğunu belirsiz olduğunu vurgularken, bu çevirmenlerin haklarının ve görevlerinin belirsizliğine dikkat çekmektedir. Bu tür belirsizlikler tüm toplum çevirmenliği alanlarında ve uygulamalarında görülmektedir.

Hem eğitim verme alanında hem de meslekleşmesi adına toplum çevirmenliği özelinde yapılan çalışmaların Diriker ve Gürçağlar tarafından yetersiz olduğu belirtilmiştir. Diriker ve Gürçağlar (2004) her ne kadar toplum çevirmenliği ile düzenleme yapılmaya çalışılsa da mesleki yeterlilik ve eğitim altyapısının henüz geliştirilmediğini vurgulamaktadır.

Bundan dolayı ise hem eğitim hem de sertifikasyon için kurumsal anlamda ciddi adımlar

⁸⁹ Çalışma ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.dol.gov/wb/stats/idoccupations.htm>

⁹⁰ International Medical Interpreter Association için erişim adresi: <https://imiaweb.org/corporate/intresume.asp>

gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Millekson (1996 Akt. Alimen, 2018, s. 265) sosyal hizmet kurumlar ve okullar gibi yerlerde yapılan çevirilerin doğal çevirmenler tarafından yapılmasının çevirmenliğin meslek olarak görülmemesine sebep olduğunu belirtmektedir. Fakat hali hazırda dil bilen kişilere toplum çevirmenliği eğitiminin verilmesi, dil bilmeyen kişilere dil öğretmek ve eş zamanlı olarak çevirmenlik eğitimi vermekten daha az zaman alacağını söylemek mümkündür. Bu aşamada toplum çevirmenliği tanımı, çalışma koşulları, çalışma ortamları vb. bilgilerin belirlenmesi önem teşkil etmektedir. Nitekim MYK geçtiğimiz günlerde Toplum Çevirmenliği ile ilgili bir ulusal yeterlilik taslağı hazırlamış ve internet ortamından uygunluğu ile ilgili yorumlar almak üzere bir platforma yüklemiştir. Kişiler taslak olarak hazırlanmış bu yeterlilikle ilgili incelemede bulunabilmekte ve bu doğrultuda kurul tüm yorumları değerlendirerek son halini oluşturmaktadır.

MYK tarafından oluşturulan ‘Toplum Çevirmeni Ulusal Yeterlilik’ incelenecek olursa; öncelikli olarak toplum çevirmenliği alanında gerçekleştirilen yeterliliğin amacı açıklanmıştır. Bu amaç çerçevesinde kimler için ve hangi ortamlarda gerçekleştirildiği üzerinde durulmuştur. Sonrasında ise bir belgelendirme olması gerekliliği vurgulanmış ve bu belgelendirme sınavının giriş şartları belirlenmiştir. Kişilerin A diline (Türkçe) ve B diline (X Yabancı Dili) hâkimiyetlerinin tam olması beklenmektedir. Bu dillere hâkimiyet ise MYK Yabancı Dil Eşdeğerlilik Kılavuzundan bir sınava girilmiş olması veya Türkiye Cumhuriyetinin eşdeğer saydığı bir sınava girmiş olması ve ibraz etmiş olması beklenmektedir. Bu belgelendirmeden bir süre sonra ise yenilenmeleri gerekmektedir. Bu süre 5 yıldır, yani 5 yıl sonra belge yenilenmelidir.

MYK toplum çevirmenlerine yönelik olarak uygulanacak eğitim programlarının her birinin kendi içerisinde bilgi, beceri ve yetenek gerektirdiği hazırlanan yeterlilik taslağında görülmektedir. Uygulamada verilen eğitimlerde aslında kişilerin bu beceri ve yeteneklerini geliştirecek eğitimlerin sağlanması bu aşamada önem taşımaktadır. Bu beceri ve yeteneklerin eğitim ile birleşmesi, çeviri kalitesini ve müşteri memnuniyetini oluşturacaktır⁹¹.

MYK tarafından hazırlanan taslakta toplum çevirmenliği ücretlendirmesi ile ilgili

⁹¹ Çeviride kalite ve müşteri beklentisi için bkz. Hüseyin Ersoy, “Göçmen ve Mültecilerin İletişim İhtiyaçlarının Karşılansında Çeviri, Kalite ve Empatinin Rolü (2018)” başlıklı makale.

herhangi bir bilgiye rastlanmadığı görülmektedir. Ücretlendirme konusu çevirmenliğin her zaman sorunları arasında yer almıştır. Belli bir ücret skalası olmayan çevirmenlik mesleğinin çoğu kurum ve toplum tarafından meslek olarak görülmemesini başlıca sebeplerinden olabilmektedir. Niska (2002, s. 136) eski dönemlerde gerçekleşen çevirmenliklerde (toplum çevirmenliklerinde) ücretlendirmenin genellikle çok az miktarda olduğunu belirtmektedir. Bu durumun ise yine meslekleşememe sorunundan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Meslekleşme adına bu belirsizliğe de bir açıklık getirmek iyi sonuçlar doğuracaktır.

Harici olarak toplum çevirmenliğinin tam anlamıyla meslek olarak sayılabilmesi adına yukarıda belirtilen tüm unsurların hepsinin uygulamada da karşılığının bulunması gerekmektedir. Aksi halde belirtilenlerin hepsi yazıda kalmış ve işlev görmemiş olacaktır.

Genel olarak meslekleşme konusu toparlanacak olursa; meslekleşmek için toplum çevirmenliğinin belli standartlara oturtulması, ücretlendirmesinin belirlenmesi, toplum çevirmenleri yetiştirmek üzere profesyonel olarak eğitimler verilmesi, akreditasyon ve belgelendirme sürecinin sağlanması, kurumsal alanda ciddi derecede adımlar atıp bu alanda farkındalık yaratılması gerekmektedir.

4.4. Çevirmen Havuzu (Dolmetscherpool) Önerisi

Dolmetscherpool, yani çevirmen havuzu genellikle hastanelerde bulunan, doktor ve hasta arasında iletişimi sağlamada yardımcı olan çevirmenlerin isimlerinin bir havuzda birleştirilmiş halidir. Hasta veya doktor çevirmene ihtiyaç duyduğunda havuzda yer alan isimler arasından birini tespit etmekte ve o kişi çeviriyi gerçekleştirmektedir. Havuz çevirmenleri sürekli olarak hastanede beklemek durumunda değillerdir. Randevu alan hastalar beraberinde çevirmenle de randevulaşmaktadır.

Hastaneler bir çevirmen havuzuna sahip olmak zorunda değillerdir. Bu hastalar için yapılan gönüllü yapılan uygulamalardandır, bir nevi çevirmene kolay ve hızlı ulaşma yoludur. Çevirmenlerin ücretleri ise genellikle hastalar veya diğer finansmanlar tarafından karşılanmaktadır.

Çevirmen havuzu sadece hastaneler için geçerli olmamakla birlikte genel olarak hastanelerde uygulanmaktadır. Harici olarak okullar, polis merkezleri, resmi kurumlar vb. iletişime ihtiyaç duyulacak tüm ortamlar için geçerli olabilir.

Almanya’da bu uygulama için birçok örnek mevcuttur. Örnek olarak Almanya’nın Frankfurt şehrinde yer alan Frankfurt Üniversite Kliniğinde 2002 yılında bir çevirmen havuzu kurulmuştur ve 70 çevirmen ile toplam 40 farklı dilde çeviri hizmeti sunmuştur⁹². Günümüzde aynı hastane çevirmen havuzu hizmeti sağlamamaktadır. Fakat buna karşın istendiği durumlarda çevirmeni bürosu ile irtibat sağlamada ücret karşılığında yardımcı olmaktadır⁹³.

Almanya’nın Baden-Württemberg eyaletine bağlı Kehl kasabasında da 2013 yılından beri faaliyet gösteren bir çevirmen havuzu (Dolmetscherpool) mevcuttur. Kurum dil bilmeyen kişilere kreşlerde, okullarda, danışma merkezlerinde ve resmi kurumlarda dil hizmeti sağlamaktadır. Şuan ise bu kurumun çevirmen havuzunda toplam 73 çevirmen vardır. Çevirmenler her bir görev için 15 Euro almaktadır. Bu çevirmenlerin finansı ise *Netzwerke für Bildungspartner e.V* ve *Bildungspartner Kehl* tarafından sağlanmaktadır⁹⁴.

Bu tür havuzların, dil hizmeti ihtiyaç duyan kişilere olumlu katkı sağladığı ve çevirmen bulmada kolaylık oluşturduğu söylenebilir.

Bir diğeri ise Reihne’de bulunan çevirmen havuzudur. Çeviriler genel olarak göçmen arka planlı kişilere hastanelerde, resmi kurumlarda, veli görüşmelerinde dil bariyerini aşmak amacı ile gerçekleştirilmektedir. Bu havuzda tüm yaşta çevirmen çalışabilmektedir. Çevirmende olması gereken özellikler arasında ise belli bir yabancı dili bilmenin yanı sıra aynı zamanda çok iyi derecede Almanca bilmek gerekmektedir⁹⁵.

Aachen’de bulunan çevirmen havuzunda da çeviriler göçmen arka plana sahip kişilerin yaşadıkları iletişim sorununu aşmak adına gerçekleştirilmektedir. Çevirilerin özellikle resmi kurum, sosyal kurum, danışma merkezlerinde gerçekleştirilmektedir. Fakat bu çevirmen havuzunda dikkat çeken özellik, çeviriye ihtiyaç duyan kişilerin (göçmenler) çevirmen ücretini karşılamamalarıdır. Ücret diğer finansmanlar tarafından

⁹² Çevirmen havuzu ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <http://www.uebersetzerportal.de/nachrichten/n-archiv/2002/2002-02/2002-02-24.htm> ⁹³
Çevirmen havuzu ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.kgu.de/aufenthalt/international-office/was-wir-fuer-sie-tun-koennen/>

⁹⁴ Çevirmen havuzu ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.kgu.de/aufenthalt/international-office/was-wir-fuer-sie-tun-koennen/> ve <https://www.kehl.de/stadt/verwaltung/stadtnachrichten/20190313.php> ve <https://www.kehl.de/stadt/verwaltung/dolmetscherpool.php>

⁹⁵ Çevirmen havuzu ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adresi: <https://www.caritas-rheine.de/spendeundengagement/ehrenamtsboerse/dolmetscher-pool-3e5ab6ba-66b8-4bfd-b407-10d2b80eae4>

karşılanmaktadır. Yine aynı şekilde bu havuzda çalışmak isteyen çevirmenlerin de kendi dillerinin yanı sıra Almanca'yı çok iyi bilmesi beklenmektedir⁹⁶.

Lahr'da bulunan çevirmen havuzunda durum yine aynı şekildedir. Farklı olarak nitelendirilebilecek olan ise sadece göçmenlerin çevirmeni havuzundan birine ihtiyaç duymaları ve talep etmeleri değil, aynı zamanda okulların, resmi kurumların, doktorların veya hastanelerin de çevirmen havuzundan çevirmen talep ediyor olabilmeleridir. Çevirmenlerin ise her bir görüşme için en az 12€ aldığı bilgisine ulaşılmıştır⁹⁷.

Bir diğer havuz ise Johannes Gutenberg Üniversitesi (Mainz) bünyesinde dir. Bu hizmet 2011 yılından itibaren Çeviri- Dil- Kültür Bilimi bölümü (Fachbereich Translations-, Sprach- und Kulturwissenschaft) tarafından sağlanmaktadır. Uygulama lisans ve yüksek lisans öğrencileri tarafından gerçekleştirilmektedir ve ilk olarak 14 öğrenci ile başlamıştır. Hizmet Arnavutça, Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Felemenkçe, Kürtçe, Lehçe, Rusça, İspanyolca ve Türkçe dillerinde sağlanmaktadır. Uygulama 2017 yılına kadar devam etmiştir. Görev 2017 yılı itibari ile üniversite dışında başka bir kuruma devredilmiştir⁹⁸.

Uygulamanın Türkiye'ye veya Sakarya özelinde uygulanması uygunluğuna bakılacak olursa diğer ülkelere kıyasla (Almanya, Kanada, Avustralya, Avusturya vb.) bu uygulamanın burada gerçekleşmesi daha kolaydır. Bunun sebebi ise bu belirtilen ülkelerde çok fazla farklı etnik gruptan insan yaşıyor olmasıdır. Bu yüzden çok fazla farklı dillerden çevirmene ihtiyaç duyulduğu söylenebilmektedir. Türkiye'de ise günümüzde yoğunlukla Arap asıllı göçmenler vardır ve ağırlıklı olarak Arapça diline yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Tüm illere uygulanabilirliğinin yanı sıra Sakarya özeline bakıldığında yapılan görüşmeler ve saha araştırması doğrultusunda Sakarya'da yabancılara (özellikle Arapça dilini konuşanlar) yönelik çevirmenlerin bulunduğu bir merkezin veya havuzun olmadığı görülmüştür. Çoğunluklu olarak yabancılara çeviri gerçekleştiren çevirmenlerin birbirleri

⁹⁶ Çevirmen havuzu ile ilgili ayrıntılı bilgi için erişim adres:

<https://www.achern.de/de/Leben+Lernen+Soziales/Integration+Migration/Dolmetscher-Pool-Achern>

⁹⁷ Diğer çevirmen havuzları için erişim adresi:

<https://www.oberkirch.de/de/buerger/leben-und-wohnen/integration/dolmetscher-pool.html> ve <http://www.caritas-offenburg-kehl.de/de/dienste/einrichtungen/Fluechtlingshilfe/index.php>

⁹⁸ Johannes Gutenberg Üniversitesi çevirmen havuzu için erişim adresi: <http://www.uni-mainz.de/presse/49889.php> ve <https://ikk.fb06.uni-mainz.de/projekte/dolmetscherpool/>

ile iletişim halinde oldukları ve çevirmenlerin bulunmadığı veya sayılarının yetersiz olduğu kurumlarda, özellikle hastanelere refakat ettikleri ve çeviri gerçekleştirdikleri bilgisine ulaşılmıştır. Yine aynı şekilde yapılan görüşmeler doğrultusunda çevirmenlere ulaşmanın zor olmasından dolayı çevirmene ihtiyaç duyan kişilerin her ne kadar fiyat teklifi yapılsa da, kabul etmek zorunda bırakılıyor olması tespit edilmiştir.

Buna benzer bir havuz uygulamasının Türkiye’de mahkeme alanında uygulandığı bilinmektedir. Her ile bağlı Adalet Saraylarının sitelerinde yayımlanan çevirmen listesi mevcuttur. Bu listelerde ‘bilirkişi’ olarak görev alabilecek çevirmenlere ait bilgiler yer almaktadır. Kişiler ise Adalet Sarayı vasıtasıyla bu kişilere ulaşabilmektedir.

Hem Arapça diline ihtiyacın oldukça fazla olması, hem çevirmene ulaşmanın zor olması hem de çevirmenler için merkez sayılabilecek bir kurumun bulunmaması Sakarya’ya bu havuzun proje olarak gerçekleştirilmesini mantıklı kılmaktadır. Çevirmen havuzlarının sadece çeviri hizmeti değil aynı zamanda yabancıların ortak danışmanlık merkezi haline gelmesi bu önerinin diğer bir adımıdır.

SONUÇ

Toplum çevirmenliği uygulamasına duyulan ihtiyaç gün geçtikçe kendini göstermektedir. Yaşanan ani ve yoğun göç hareketi ise bu durumun başlıca sebeplerinden birisidir. Bazı kişiler ve kurumlar, kamu alanlarında veya günlük yaşantıda gerçekleşen çevirilerin, dil bilen herhangi biri tarafından yapılmasında bir sakınca görmemektedir. Çeviriyi yapan bu kişilerin genellikle çeviriye ihtiyaç duyan kişinin akrabası, çocuğu, eşi veya tanıdığıdır. Bahsi geçen kişilerin çeviri eğitimi almış olmamaları ise gerçekleşen çevirilerde hataların olmasına ve çoğu zaman geri dönülemeyen durumların belirmesine (özellikle sağlık alanında) yol açmaktadır. Bu durum ise kaliteli çevirinin ortaya çıkmasına engel olmakta, çevirinin işlevini yerine getirmesini olanaksız kılmaktadır. Diğer bir yandan ise meslekleşme yolunda olan toplum çevirmenliğinin meslekleşme sürecinin tamamlanmasına zede vermektedir.

Bu bağlamda bu çalışmada öncelikli olarak alana üst bakış kazanmak amacıyla toplum çevirmenliğinin kavramsal çerçevesi, alanları ve türleri üzerinde durulmuştur. Sonrasında ise bu ihtiyacın en belirgin nedenlerinden birisi olan göç olgusu geçmişten günümüze hem dünya genelinde hem de Türkiye özelinde istatistiksel verilerden de yardım alınarak ortaya koyulmuştur. Bu aşamada farklı dil kullanımından dolayı göç olgusunun beraberinde getirdiği sorunlar üzerinde durulmuştur. Sorunların en belirginlerinden birisi olan iletişim sorunu irdelenmiş ve örnek çalışmalar incelenmiştir.

Örneklem şehri olan Sakarya'daki toplum çevirmenliği ihtiyacını, ihtiyaç duyan kitleyi ve ihtiyacın boyutunu görebilmek adına anket çalışması uygulanmıştır. Öncesinde ise Sakarya şehrinin göç tarihine değinilmiştir. Kurumların sağladıkları hizmetlerde dil bariyerini aşmak amacıyla ne tür bir politika izledikleri, çevirilerin kimlere yönelik gerçekleştiği ve kimler tarafından gerçekleştirildiğinin saptanması amacıyla böyle bir çalışma yapılmıştır. Yapılan anket çalışmaları üç aşamadan oluşmuştur. Birincisi geçici koruma altındaki yabancıların toplum çevirmenliğine duydukları ihtiyacı belirlemektir fakat çalışma kendi sınırlılıklarını oluşturmuş ve yoğunlukla geçici koruma altındaki Suriyeli yabancılar tarafından doldurulmuştur. Bu anketin amacı anketin uygulandığı yabancıların kurum ve kuruluşlarla iletişime geçerken yaşadıkları sorunları saptamak üzerinedir. İkincisi ise kurumların hizmet sağlarken yabancılar ile iletişimi nasıl sağladıkları ve sağarken yaşadıkları sorunları belirlemek ve çevirmenin bu aşamadaki konumunu (önemini) ortaya çıkarmaktır. Üçüncüsü ise çevirmenin dil bildiği halde bu iki

taraf arasında köprü görevi görürken yaşadığı sorunları belirlemeye yöneliktir.

Bu aşamada Sakarya özelinde Arapça dilinde çevirilere özellikle sağlık alanında oldukça fazla ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Kişilerin yardımlara ulaşmada kendi tanıdıkları vasıtasıyla bilgi aldıkları saptanmıştır.

Görüşülen kurumların birçoğunun bünyesinde çevirmen bulundurmadığı, dışarıdan gelecek kişilerin kendi çözümlerini bulmalarını beklediği görülmüştür. Buna karşın kurumların çevirmenle çalışmanın kendilerine ve gelecek kişilere yarar sağlayacağı fikrinde olduğu bilgisine ulaşıldı.

Kurumlar bağlı veya bağımsız şekilde alaylı olarak toplum çevirmenliği yapan kişilerin, eğitim almadıklarından dolayı birçok duruma nasıl yaklaşmaları gerektiğini bilmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca savaş sebebi ile göç etmek zorunda kalan insanların yaşamışlıklarından kötü etkilendikleri, psikolojik olarak sarsıldıkları ve çözüm üretmede zorlandıkları görülmüştür.

Yapılan anket çalışmaları sonucundan hareketle;

- sahada toplum çevirmeni olarak çalışan kişilerin çevirmenlik eğitimi görmesi, temel eğitimler hariç aynı zamanda kişilerin eksiklikleri yönünde eğitimler hazırlanması ve bunu yaparken günümüz teknolojilerinin göz önünde bulundurulması,
- üniversitelerde okutulan toplum çevirmenliğine dair derslerin uygulama ağırlıklı olması ve yine bu aşamada günümüz teknolojilerinin göz önünde bulundurulması,
- merkezi bir toplanma birliği benzeri 'çevirmen havuzu' oluşturulması önerilmiştir.

Toplum çevirmenliğinin sahada profesyonel kişilerce yapılması için atılması gereken en temel adımlarından birisi ise meslekleşmedir. Yukarıda sayılan önerilerin geliştirilmesi ve sahada uygulanması, toplum çevirmenliğinin hem seyrinin değişeceği hem de yeterliliklerinin yazılarak ilk adımlarının atıldığı meslekleşme yolunda önemli katkılar sağlamasına olanak vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ağanoğlu, H. Y. (2001). *Osmalı'da Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makus Talihi Göç*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.

Aksoy, B. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Alacacıoğlu, H. (2009). Almanya'nın Göçmenlere yönelik Yabancı ve Uyum Politikaları: Türk Vatandaşlarının Uyum ve Uyum Sorunları. M. M. Erdoğan içinde, *Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum* (s. 297-301). Orion Kitabevi.

Albl-Mikasa, M., & Eingrieber, M. (2018). Training Video Interpreters For Refugee Languages In The German-Speaking 'Dach' Counties: The SAVD Initiative. *FITISPos International Journal*, 1(5), 33-44.

Alimen, N. (2018). Toplum Çevirmenliğine Genel Bir Bakış ve Eğitime Yönelik Yöntem Arayışları. S. Taş içinde, *Çeviribilimde Güncel Tartışmalardan Kavramsal Sorgulamalara* (s. 249-281). İstanbul: Hiper Yayın.

Aral, M., Yılmaz, T. Ö., & Yaman, B. (2017, Aralık). Suriyeli Kadınların Dilsel İletişim İhtiyacına Çeviri Eylemi Penceresinden Bir Bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4(5), 634-649.

Arslan, R. K., & Durdağı, A. N. (2018). Türkiye'deki Çeviri Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Toplum Çevirmenliği Alanındaki Derslere Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*(23), 368-379.

Bahadır, Ş. (2015). Dolmetschen als Inszenierung“: Eine körper- und handlungszentrierte Ausbildung von Dolmetschern und Dolmetscherinnen im Grenzbereich anderer Berufe. M. T. Moritz içinde, *Employability als Ziel universitärer Lehre: innovative Lehrprojekte an der JGU* (s. 47-57). Bielefeld: UniversitätsVerlagWebler.

Balkul, H. İ. (2017). Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Yazılı ve Sözlü Çeviri Hizmetleri: Türkiye Örnekleme ve Küresel Bakış. *International Journal of Language Academy*, 102-112.

- Başaran, E. (2013). Sözlü Çevirinin Üvey Evladı: Toplum Çevirmenliği. F. Ö. Şermet içinde, *Prof. Dr. Nedret Kuran Burçoğlu'na Armağan: Disiplinlerarası Çalışmalar* (s. 435-447). Korpus.
- Berk, Ö. (2005). *Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Bowen, M. (1999). Community Interpreting. M. Snell-Hornby, H. G. Hönih, P. Kussmaul, & P. A. Schmitt içinde, *Handbuch Translation* (s. 319-321). Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- Bölükbaşı, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 21-31.
- Brissett, C., Leanze, Y., & Leforest, K. (2013). Working with Interpreters In Health Care: A Systematic Review and Meta-Ethnography of Qualitative Studies. *Patient Education and Counseling*, 131-140.
- Corsellis, A. (2009). *Public Service Interpreting: The First Steps*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Çağlayan, S. (2006, Güz). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) (17), 67-91.
- Çetinkaya, E. (2004). 17 Ağustos Depreminden Sonra Adapazarı'ndan Göç Edip Geri Dönenlerin Dönüş Sebepleri. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı / İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Damian, O. G. (2014). *Liaison Interpreting As Intercultural Mediation*. University of Pretoria, Faculty of Humanities, Applied Language Studies. Master Thesis
- Demez, N. (2014). Türkiye'de Çeviribilimin Gelişimi Açısından Paradigma Kavramı ve Değişiminin Yansımaları. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Doğan, A. (2004). Mahkeme Çevirmenliği - Hacettepe Üniversitesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*(14), 1-24.
- Doğan, A. (2007). A Study on the Volunteers of Emergency and Disaster Interpreting

Initiative (ARC) in Turkey. *Journal of Faculty of Letters*, 9(2), 45-58.

Doğan, A. (2015). Mahkeme Çevirmenliği Alanı ve Eğitimi. *Genç Tercümanlar Çalıştayı Kitabı*. içinde Ankara.

Doğan, A. (2015). *Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Düren, Z. (2007). Kültürlerarası Yönetimde Koalisyon Gereği Ve Sinerjik Arayışlar. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (36), 85-107.

Düzen, Y. (2015). Türkiye ve İngiltere’de Mahkeme Çevirmeni Olmak. *Genç Çevirmenler Çalıştayı Kitabı*. içinde Ankara.

Efe, H. (2018). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Yaşanan Göçler ve Etkileri. *Sosyal Bilimler Metinleri*(1), 15-27.

El-Nasharty, G. (2015). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Yabancılara Yönelik Hizmetleri. *Genç Tercümanlar Çalıştayı Kitabı*. içinde Ankara.

Ersoy, H. (2018). Göçmen ve Mültecilerin İletişim İhtiyaçlarının Karşılmasında Çeviri, Kalite ve Empatinin Rolü. *International Journal of Language Academy, Migration, Language and Translation Sepecial Issue*, 4(6), 62-70.

Garber, N. (1998). Community Interpretation: A Personal View. Roberts, Caar, Abraham, & Dufour içinde, *The Critical Link 2, Interpreters in the Community* (s. 9-20). John Benjamins Publishing Company.

Gökçe, İ. (2018). (In)Accessibility of the Deaf to the television contents through sign language interpreting and SDH in Turkey. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 109-122.

Grbic, N. (1999). Gebärdensprachdolmetschen. M. Snell-Hornby, H. G. Hönih, P. Kussmaul, & P. A. Schmitt içinde, *Handbuch Translation* (s. 321-324). Tübingen: Stauffenburg Verlag.

Gün, Z. (2011). Mülteci ve Göçmenlerle Yapılacak Alan Çalışmaları İçin Perspektifler: Bir Ön Çalışma. S. Özçürümez, & Ö. Ç. Türkay içinde, *İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika* (Cilt 1, s. 271-300). Anıl Matbaacılık.

Gürçağlar, Ş. T., & Diriker, E. (2004). Community Interpreting In Turkey. *Hacettepe*

Üniversitesi Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi(14), 73-92.

Holmes, J. S. (2004). Çeviribilimin Adı ve Doğası. M. Rıfat içinde, *Çeviri Seçkisi II Çeviri(bilim) Nedir?*, (A. Koş, Çev.). Sel Yayıncılık.

Jacobsen, B. (2009). The Community Interpreter: A Question of Role. *Hermes–Journal of Language and Communication Studies*(42), 155-166.

Kahraman, R. (2003). Afette Rehber Çevirmenlik. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Kahraman, R. (2010). Göç ve Çeviri: İltica Başvurularında Sözlü Çeviri Uygulamaları ve Toplum Çevirmeninin Rolü. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi

Kaindl, K. (2013). Toplumsal Bir Olgu olarak Çeviri: Çeviribilimde Sosyolojik Yaklaşımlar. F. Yücel içinde, *Çeviribilimin Paradigmaları Çeviri Seçkisi* (F. Şan, Çev., s. 165-176). Çanakkale Kitaplığı.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 3(3), 163-184.

Kurultay, T., & Bulut, A. (2012). Toplum Çevirmenliği Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ). *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 2(6), 75-102.

Mikkelsen, H. (2014). Evolution of Public Service Interpreting Training in the U.S. *FITISPos International Journal*(1), 9-22.

Miller, Martell, P. C., & Lopez. (2005). The Role of Interpreters in Psychotherapy With Refugees: An Exploratory Study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 1(75), 27-39.

Mora, N. (2008). Kendi - Öteki İletişimi Ve Etnomerkezcilik. *Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi*, 206-218.

Niska, H. (2002). Community Interpreter Training: Past, Present, Future. G. Garzone, &

M. Viezzi içinde, *Interpreting in the 21st Century, Challenges and opportunities* (s. 133-144). John Benjamins Publishing Company.

Orhan, O., & Senyücel-Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ankara: ORSAM-TESEV İşbirliği.

Öztürk, T. (2015). Küresel Hareketlilik Etkisinde Türkiye'de Sağlık Çevirmenliği Uygulamaları: Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Perez, I. A., & Wilson, C. W. (2004). Wilson Interpreter-mediated police interviews-Working as a professional team. C. Wadensjö, B. E. Dimitrova, & A.-L. Nilsson içinde, *The Critical Link 4* (s. 79-93). John Benjamins Publishing Company.

Petrova, A. (2015). Was ist neu an der neuen Dolmetschart Community Interpreting? State of the Art in deutschsprachigen Ländern. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*(3), 40-59.

Pöchhacker, F. (1999). Getting Organized: The Evolution of Community Interpreting. *Interpreting* (Cilt 1, s. 125-140). içinde John Benjamins Publishing Company.

Pöllabauer, S. (2004). Interpreting in asylum hearings: Issues of saving face. C. Wadensjö, B. E. Dimitrova, & A.-L. Nilsson içinde, *The Critical Link 4* (s. 39- 52). John Benjamins Publishing Company.

Prunc, E. (2010). Konferenz- und Kommunal Dolmetschen. Lee-Jahnke, & Erich Prunc içinde, *Am Schnittpunkt von Philologie und Translationswissenschaft* (s. 259- 280). Frankfurt am Main: Peter Lang .

Rillof, P., & Buysse, L. (2015). Getting organized to beat Babel in multilingual service encounters: The European Network for Public Service Interpreting and Translation (ENPSIT). *The International Journal for Translation & Interpreting Research*, 3(7), 186-197.

Ross, J. (2015). Sağlık Alanında Amatör Sözlü Çevirmenlik. *Genç Tercümanlar Çalıştayı Kitabı*. içinde Ankara.

Ross, J. (2018). Toplum Çevirmenliği Eğitimi. E. Diriker içinde, *Türkiye'de Sözlü Çeviri Eğitimi, Uygulamaları ve Araştırmaları* (s. 283-312).

- Seeber, K. G. (2015). Simultaneous Interpreting. H. Mikkelsen, & R. Jourdenias içinde, *Routledge Handbook of Interpreting* (s. 79-85). London; New York: Routledge.
- Slapp, A. M. (2004). *Community Interpreting in Deutschland: Gegemwaertige Situation und Perspektivem für die Zukunft*. München: Martin Meidenbauer Verlagsbuchhandlung.
- Snell-Hornby, M. (2006). *The Turns of Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company.
- Şan, F. (2014). Disiplinlerarasılık Açısından Bir Bilim Dalı Olarak Çeviribilim. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Şan, F., & Koçlu, S. (2018). Sakarya'daki Mültecilerin İletişim Sorunlarının Belirlenmesi ve Toplum Çevirmenliğine Olan İhtiyaç. *International Journal of Language Academy*, 4(6), 1-16.
- Tanrıögen, A. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tanrıverdi, E. (2015). İşaret Dili Tercümanlığının Osmanlı'dan Günümüze Tarihsel Akışı. *Genç Tercümanlar Çalıştayı Kitabı*. içinde Ankara.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışları ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 29-63.
- Turan, D. (2016). *Sağlık Hizmetlerinde Sözlü Çeviri*. Ankara: Grafiker Yayınları .
- Uçar, E. (2010). Çokkültürlülük, Ulus-Ötesilik ve Kültürlerarası İletişim Yeterliliği. *Çankaya University Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(7), 163-180.
- Uyanık, G. B. (2015). Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Ünlü, S., Kızılhan, T., & Elciyar, K. (2018). Göçmenlerin Uyum Sağlama Sürecinde Yaşadıkları Çatışmalar ve Sayısal Topluluklar. *Selçuk İletişim*, 1(11), 5-18.
- Vargas-Urpi, M. (2011). The Interdisciplinary Approach in Community Interpreting Research. *New Voices in Translation Studies*, 47-64.

Yazgan, P. (2010). Danimarka'daki Türkiye Kökenli Göçmenlerin Aidiyet ve Kimlikleri. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü. Yayınlanmamış Doktora Tezi

Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorular, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 141-169.

Yücel, F. (2016). *Çevirinin Tarihi*. İstanbul: Çeviribilim Yayınları.

İnternet Kaynakları

2015 Yılına Ait Göç Raporu,

http://www.goc.gov.tr/files/files/2015_yillik_goc_raporu.pdf Erişim Tarihi: 04.05.2018

2018 Dünya Göç Raporunun Tamamı,

https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf Erişim Tarihi: 12.03.2019

29 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Arapça Mütercim-Tercümanlık Ders İçerikleri,

<https://tra.29mayis.edu.tr/tr/mutercim-tercumanlik-arapca-ders-icerikleri> Erişim Tarihi: 09.02.2019

29 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, İngilizce Mütercim-Tercümanlık Ders İçerikleri,

<https://tre.29mayis.edu.tr/tr/ingilizce-mutercim-tercumanlik-ders-icerikleri> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Aachen Çevirmen Havuzu,

<https://www.achern.de/de/Leben+Lernen/Soziales/Integration+Migration/Dolmetscher-Pool-Achern> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Afette Rehber Çevirmenlik,

<http://www.ceviridernegi.org/arc.html> Erişim Tarihi: 18.04.2019

Arap Baharı,

<http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/arap-bahari-1304> Erişim Tarihi:
21.11.2018

Arel Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<https://eobs.arel.edu.tr/program/mutercim-tercumanlik-bolumu/117/ders/6499/ders-akisi/74152-1777-7-4-0-4-6491> Erişim Tarihi:
12.02.2019

Arel Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<https://eobs.arel.edu.tr/program/mutercim-tercumanlik-bolumu/117/ders/6499/dersin-ogrenme-ogretme-yontemleri/74152-1777-7-4-0-4-6491> Erişim Tarihi: 12.02.2019

Arel Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<https://eobs.arel.edu.tr/program/mutercim-tercumanlik-bolumu/117/ders/6499/amac-ve-icerik/74152-1777-7-4-0-4-6491> Erişim Tarihi:
12.02.2019

Arel Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<https://eobs.arel.edu.tr/program/mutercim-tercumanlik-bolumu/117/ders/6499/genel-bilgi/74152-1777-7-4-0-4-6491> Erişim Tarihi:
12.02.2019

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesinin Tamamı,

<https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> Erişim
Tarihi: 23.03.2018

Avusturya'daki Yabancı Sayıları,

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/293019/umfrage/auslaender-in-oesterreich-nach-staatsangehoerigkeit/> Erişim Tarihi: 03.03.2019

Başkent Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<http://angora.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=406&ders=183498> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Başkent Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Emergency and Disaster Interpreting,

<http://angora.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=406&ders=183471> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Beykent Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği,
<http://ebs.beykent.edu.tr/2015/TR/Akademik-Programlar/Lisans/875/878/879/Ders-Plani-ve-Yapisi/222000000001307> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Beykent Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği,
<http://ebs.beykent.edu.tr/2015/TR/Akademik-Programlar/Lisans/875/880/881/Ders-Plani-ve-Yapisi/222000000001307> Erişim Tarihi: 09.02.2019

BMMYK Suriyelilerin Türkiye'ye Giriş Rakamları,
<https://data2.unhcr.org/en/situations> Erişim Tarihi: 09.03.2018

BMMYK 2003-2017 Yılları Arasında Yerlerinden Edilmişlerin Rakamları,
<https://www.unhcr.org/globaltrends2017/> Erişim Tarihi: 21.02.2019

BMMYK 2017 Yılına Ait Zorla Yerlerinden Edilmiş İnsanlara Dair Bilgi,
<https://www.unhcr.org/5b27be547.pdf> Erişim Tarihi: 21.02.2019

BMMYK En Fazla Mülteciye Ev Sahipliği Yapan Ünelere Dair Rakamlar,
<https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> Erişim Tarihi: 12.02.2019

BMMYK Türkiye İstatistikleri,
<https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> Erişim Tarihi: 18.02.2019

Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Çeviribilim Bölümü Lisans Dersleri,
http://www.boun.edu.tr/tr_TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/FenEdebiyat_Fakultesi/Ceviribilim_Bolumu Erişim Tarihi: 09.02.2019

Cezai Yargılamalarda Çeviri ve Tercüme ile ilgili Yönerge,
<http://eclan.eu/en/eu-legislatory/directive-2010-64-eu-of-the-european-parliament-and-of-the-council-of-20-october-2010-on-the-right-to-interpretation-and-translation-in-criminal-proceedings> Erişim Tarihi: 03.12.2018

Ceza Muhakemesi Kanunu,
<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5271.htm> Erişim Tarihi: 11.04.2018

CNNTürk'ün Haberi(Göçmen Kavramı),
<https://www.cnnturk.com/turkiye/suriyeli-gocmenlerin-gizli-dunyasi-polis->

[baskiniyla-ortaya-cikti](#) Erişim Tarihi: 15.02.2019

CNNTürk'ün Haberi (Sığınmacı Kavramı),

<https://www.cnnturk.com/turkiye/sicak-hava-suriyeli-siginmacilari-konteyner-kente-hapsetti> Erişim Tarihi: 15.02.2019

Çeviribilim Sitesi,

http://ceviribilim.com/?page_id=1496 Erişim Tarihi: 02.05.2019

Çevrimiçi: Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi,

http://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf Erişim Tarihi: 09.04.2018

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Alm.-Türk Toplum Çevirmenliği,

http://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2017-2018/tr/tr_9090_9090_372.html Erişim Tarihi: 09.02.2019

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği,

http://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2018-2019/tr/tr_9814_9814_125.html Erişim Tarihi: 09.02.2019

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, İng.-Türk Toplum Çevirmenliği,

http://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2017-2018/tr/tr_9090_9090_371.html Erişim Tarihi: 09.02.2019

Ege Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,

<https://ebys.ege.edu.tr/ogrenci/ebp/course.aspx?zs=2&mod=1&kultur=tr-TR&program=2711&did=242259&mid=651909&pmid=15846> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Etno Tıp Merkezi,

http://www.ethnomedizinischeszentrum.de/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=16 Erişim Tarihi: 04.03.2019

Frankfurt Üniversite Kliniği, Çevirmen Havuzu,

<http://www.uebersetzerportal.de/nachrichten/n-archiv/2002/2002-02/2002-02-24.htm> Erişim Tarihi: 04.03.2019

Frankfurt Üniversitesi Kliniği Çeviri Hizmetleri,

<https://www.kgu.de/aufenthalt/international-office/was-wir-fuer-sie-tun-koennen/>

Erişim Tarihi: 04.03.2019

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı,

http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim Tarihi:

04.05.2019

Geçici Koruma Yönetmeliği,

http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf Erişim Tarihi: 16.02.2019

Göç, Sürgün Ve İltica Başlıklı Yazının Tamamı,

<http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7>

[S%C3%BCrg%C3%BCn-ve-%C4%B0ltica.pdf](http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7) Erişim Tarihi: 10.09.2018

Göç Terimler Sözlüğü,

http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf Erişim Tarihi:

04.05.2019

HaberTürk'ün Haberi (Mülteci Kavramı),

<https://www.haberturk.com/kibris-ta-yakalanan-suriyeli-multeciler-turkiyeye-geri-gonderildi-2276893> Erişim Tarihi: 15.02.2019

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi,

http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_detay.php?ders_ref=410c62645dbb918f015dc091cdf9021c&ders_kod=AMT347&zs_link=2&prg_kod=514&submenuheader=2

Erişim Tarihi: 09.02.2019

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi,

http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_detay.php?ders_ref=410c62645dbb918f015dc1222a220385&ders_kod=FMT347&zs_link=2&prg_kod=512&submenuheader=2

Erişim Tarihi: 09.02.2019

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi,

http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_detay.php?ders_ref=410c62645dbb918f015dc101ca210332&ders_kod=FMT354&zs_link=2&prg_kod=512&submenuheader=2

Erişim Tarihi: 09.02.2019

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi,

http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_detay.php?ders_ref=DRSTNM_00000000000000000000003599&ders_kod=FMT442&zs_link=2&prg_kod=512&submenuheader=2

Erişim Tarihi: 09.02.2019

İç İşleri Bakanlığı İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Rakamları,
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim Tarihi: 17.02.2019

İnsan Hakları Beyannamesinin İngilizcesi,
<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/> Erişim Tarihi: 28.03.2018

İnsan Hakları Beyannamesinin Türkçesi,
https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html#art20 Erişim Tarihi: 28.03.2018

İnsan Hakleri ve Mülteciler,
<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet20en.pdf> Erişim Tarihi: 09.04.2018

International Medical Interpreter Association,
<https://imiaweb.org/corporate/intresume.asp> Erişim Tarihi: 05.03.2019

International Organization for Standardization, 13611:2014 kodlu ISO,
<https://www.iso.org/standard/54082.html> Erişim Tarihi: 04.03.2019

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, İngilizce Mütercim-Tercümanlık Lisans Ders Programı,
<http://www.yeni-yuzyil.edu.tr/Bolumler/IngilizceMuterjimTercumanlik/Yeni%20ETI%20Ders%20C4%B0%C3%A7erikleri.pdf> Erişim Tarihi: 09.02.2019

İşaret Dili Öğretici Ve Tercüman Eğitimi Kurs Programı,
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_11/05051141_isaret_dili_tercum_an.pdf Erişim Tarihi: 19.03.2019

İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi İle Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmeliğin Tamamı,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/08/20060819-1.htm> Erişim Tarihi: 10.12.2018

İzmir Ekonomi Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Community Interpreting,
http://ects.ieu.edu.tr/syllabus.php?section=eti.sfl.ieu.edu.tr&course_code=ETI%20421&cer Erişim Tarihi: 09.02.2019

İzmir Ekonomi Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği,

<http://dti.i.eu.edu.tr/tr/syllabus/type/read/id/ETI+421> Erişim Tarihi: 12.02.2019

Johannes Gutenberg Üniversitesi Çevirmen Havuzu,

<http://www.uni-mainz.de/presse/49889.php> Erişim Tarihi: 29.04.2019

Johannes Gutenberg Üniversitesi Çevirmen Havuzu,

<https://ikk.fb06.uni-mainz.de/projekte/dolmetscherpool/> Erişim Tarihi: 29.04.2019

KADEM'de Mülteciler için Dil Kursu,

<http://kadem.org.tr/kadem-sakarya-temsilciligidinden-multecilere-dil-kursu/> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar ile İlgili Raporu,

[http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%C5%9EINDA%20YA%C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%C4%9EINMACILAR%20RAPORU\(9\).pdf](http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%C5%9EINDA%20YA%C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%C4%9EINMACILAR%20RAPORU(9).pdf) Erişim Tarihi: 04.05.2018

Kassel Kliniği Çeviri Hizmeti Uygulaması,

<https://www.gesundheit-nordhessen.de/index.php?parent=1152> Erişim Tarihi: 04.03.2019

Kehl Çevirmen Havuzu Duyuru Metni,

<https://www.kehl.de/stadt/verwaltung/stadtnachrichten/20190313.php> Erişim Tarihi: 17.03.2019

Kehl Çevirmen Havuzu Tanıtım Metni,

<https://www.kehl.de/stadt/verwaltung/dolmetscherpool.php> Erişim Tarihi: 17.03.2019

Mahkemeler ve Resmi Daireler için Çeviri ve Tercüme, Kurs,

<https://www.hs-magdeburg.de/weiterbildung/weiterbildende-studienprogramme/dolmetschen-und-uebersetzen-fuer-gerichte-und-behoerden.html> Erişim Tarihi: 04.03.2019

Massachusetts Medikal Çeviri Eğitimi,

<https://www.massmedicalinterpreting.org/> Erişim Tarihi: 03.03.2019

Mersin Üniversitesi, Suriyeli Göçmenler Çalıştayı Sonuç Raporu,

<http://www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf> Erişim Tarihi: 04.04.2018

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme,

http://www.goc.gov.tr/icerik3/multecilerin-hukuki-durumuna-iliskin-sozlesme_340_341_641 Erişim Tarihi: 28.03.2018

Oberkirch Çevirmen Havuzu Tanıtım Metni,

<https://www.oberkirch.de/de/buerger/leben-und-wohnen/integration/dolmetscher-pool.html> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Offenburg Çevirmen Havuzu Yardım Birimi,

<http://www.caritas-offenburg-kehl.de/de/dienste/einrichtungen/Fluechtlingshilfe/index.php> Erişim Tarihi: 18.03.2019

ÖSYM Tercih Kılavuzu,

<https://www.osym.gov.tr/TR,15240/2018-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> Erişim Tarihi: 20.03.2019

Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050707-2.htm> Erişim Tarihi: 10.12.2018

Sağlık Bakanlığı Uluslararası Hasta Birimi Hattı,

<https://docplayer.biz.tr/694995-Uluslararası-hasta-destek-birimi.html> Erişim Tarihi: 17.06.2019

Sağlık Çevirmenliği Eğitimi,

<https://learn.altalang.com/online-medical-interpreter-training/> Erişim Tarihi: 03.03.2019

Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı ile İlgili Yönergenin Tamamı,

<https://www.saglik.gov.tr/TR,11286/saglik-turizmi-ve-turist-sagligi-kapsaminda-sunulacak-saglik-hizmetleri-hakkinda-yonerge.html> Erişim Tarihi: 10.12.2018

Sakarya Geçici Eğitim Merkezi,

<http://sakarya.meb.gov.tr/www/karaman-gecici-egitim-merkezinde-285-suriyeli-cocuk-egitim-goruyor/icerik/1417> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği I,

<https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/DersDetay/DersinDetayliBilgileri/104/82660?Disaridan>, Erişim Tarihi: 08.02.2019

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği II,
<https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/DersDetay/DersinDetayliBilgileri/104/82661?Disaridan> Erişim Tarihi: 08.02.2019

Sakarya'nın Yıllara Göre Türkiye ve Sakarya Nüfusunun Artışı,
<http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> Erişim Tarihi: 14.03.2019

Sakarya'nın Yıllara Göre İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç ve Net Göç Rakamı
http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1067 Erişim Tarihi: 14.03.2019

SAMEK'de Mülteciler için Dil Kursu,
<https://www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/kardesligin-dilini-samekte-ogreniyorlar/7568>
Erişim Tarihi: 18.03.2019

Sonja Pöllabauer, 2006, Dolmetschen im Asylverfahren,
https://www.bmi.gv.at/magazinfiles/2006/09_10/files/dolmetsch.pdf Erişim Tarihi: 01.03.2019

Suriyeli Mülteciler için İhtiyaç Analiz Anketinin Tamamı,
<https://dagmedya.net/2014/01/25/kamer-vakfi-ve-hasna-inc-suriyeli-multeciler-icin-ihhtiyac-analiz-anketi-yayinladi/> Erişim Tarihi: 02.05.2018

Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu,
<http://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf> Erişim Tarihi: 04.05.2018

Tercüman ve Hasta Yönlendirme Personeline Yönelik Eğitim,
<https://khgmacilveyurtdisiasaglikdb.saglik.gov.tr/TR,48292/tercuman-ve-hasta-yonlendirme-personeline-yonelik-5-egitim.html> Erişim Tarihi: 18.03.2019

Tıbbi Tercüman ve Hasta Rehberi Eğitimi
<https://khgmacilveyurtdisiasaglikdb.saglik.gov.tr/TR,48374/tercuman-ve-hasta-yonlendirme-personeline-yonelik-3egitim.html> Erişim Tarihi: 19.03.2019

Toplum Çevirmenliği Servisi, <https://uihc.org/interpretation-and-translation-servces> Erişim Tarihi: 02.03.2019

Trakya Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Acil Durum ve Afet Çevirmenliği,
<http://eos.trakya.edu.tr/Pages/CourseDetail.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2018&facultyId=12&programId=8&menuType=course&catalogId=38597> Erişim Tarihi: 09.02.2019

Türk Dil Kurumu İşaret Dili Tanımı,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0e520fa4d849.51399819 Erişim Tarihi: 10.12.2018

Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar ile İlgili Raporun Tamamı,

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014_2_.pdf Erişim Tarihi: 04.05.2018

United States Department of Labor Çalışması,

<https://www.dol.gov/wb/stats/idoccupations.htm> Erişim Tarihi: 08.12.2018

Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporunda,

https://www.tbmm.gov.tr/komision/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf Erişim Tarihi: 04.05.2018

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,

http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf Erişim Tarihi:10.12.2018

Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi, Toplum Çevirmenliği,

<http://fenedebiyat.yeditepe.edu.tr/tr/dersler/toplum-cevirmenligi> Erişim Tarihi: 09.02.2019

YİMER Hattı,

<http://ankara.goc.gov.tr/tr/page/iletisim-alo-157> Erişim Tarihi: 22.12.2018

Yıldırımalp, Sinem (2015). ‘Sakarya İli Demografik Göstergeleri’, Sakarya Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Sakarya İli Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Demografik Göstergeleri, Editör: Köseoğlu, Y ve Dursun, İ., 1-18,

<https://docplayer.biz.tr/20259479-Sakarya-ili-sosyo-ekonomik-ve-sosyo-demografik-gostergeleri.html> Erişim Tarihi: 14.03.2019

Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye’den Gelen Sığınmacılar İstanbul Örneği,

<http://www.ihd.org.tr/yok-sayilanlar-kamp-disinda-yasayan-suriyeden-gelen-siginmacilar-istanbul-ornegi/> Erişim Tarihi: 04.05.2018

EKLER

EK 1:



T.C.
Sakarya Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Çevre Bilim Bölümü

الموضوع : هذه الأسئلة هي أسئلة بحث خاصة برسالة الدراسات العليا التي ستكتب فيما يتعلق " بتريجة المجتمع " في قسم الترجمة بجامعة صقاريا . هدف الرسالة هو توضيح مشاكل التواصل التي يعيها اللاجئين الموجودين بمحافظة صقاريا في المؤسسات التي تقدم لهم الخدمات أيضا البحث عن توصيات وحلول .

توق لى 51 36-50 20-35 15-19 كم عمرك ؟
 ما هو جنسك ؟
 رجل امرأة
 ما هو تخصصك الدراسي ؟
 لغات أجنبية الفنون التربية الآداب الهندسة الأحياء العلوم الاجتماعية
 ما هو اللغات التي تتحدثها ؟
 ما هي وطنك ؟
 لا
 هل يتكلم مدرسة
 وتعلمكم في تركيا ؟
 لا

فوق ال 10 سنوات سنوات 5-7 سنوات 3-5 سنوات 1-3
 تسمى مسلم حريم تجارى اقتصادى صقاريا
 ما هو سبب قدومك الى صقاريا ؟
 ما هو سبب تفكركم لاجل صقاريا ؟
 لا يوجد سبب معين
 لا اعرف اياها
 قتل وسط جوع
 انا كنت تيوبون حتى ولدت في العمل في الحياة الاجتماعية في المدرسة
 لا اعرف اللغة التركية ذهبت الى مركز التعليم تعلمتها
 هل تعلم علم عن الخدمات
 لا
 انا كان قسم 1 من اين
 انا توبنها لكم المؤسسات ؟
 عرفتوها ؟

| | |
|---|--|
| ما هي أكثر مشكلة تعرضتم لها في بداية عندما جئتم الى تركيا ؟ (الرجاء عمل إشارة على ثلاثة مشاكل) <input type="radio"/> اللغة <input type="radio"/> المال <input type="radio"/> الأمن <input type="radio"/> التعليم <input type="radio"/> الشئون الصحية <input type="radio"/> العثور على وظيفة <input type="radio"/> الحياة الاجتماعية <input type="radio"/> الإجراءات القانونية <input type="radio"/> خلاف ذلك | هلما ما هو أكثر من تواجهون به صعوبة ؟ (الرجاء عمل إشارة على ثلاثة أشياء) <input type="radio"/> اللغة <input type="radio"/> المال <input type="radio"/> الأمن <input type="radio"/> التعليم <input type="radio"/> العثور على وظيفة <input type="radio"/> الشئون الصحية <input type="radio"/> الحياة الاجتماعية <input type="radio"/> الإجراءات القانونية <input type="radio"/> خلاف ذلك |
| في رأيكم ما مدى تأثير عدم معرفتكم للغة التركية بدرجة كافية فيما يتعلق بالمسؤوليات التي عليكم ؟ <input type="radio"/> في رأيكم ما هي الصعوبات التي تواجهونها بسبب عدم معرفتكم للغة التركية بدرجة كافية ؟ (الرجاء عمل إشارة على ثلاثة صعوبات) <input type="radio"/> اللغة <input type="radio"/> المال <input type="radio"/> الأمن <input type="radio"/> التعليم <input type="radio"/> العثور على وظيفة <input type="radio"/> الشئون الصحية <input type="radio"/> الحياة الاجتماعية <input type="radio"/> الإجراءات القانونية <input type="radio"/> خلاف ذلك | ما هي الحلول البديلة التي تجربونها عندما تجدون مشكلة في اللغة في المؤسسة التي لا يوجد بها مترجم وأيضا في حياتكم الاجتماعية وذلك عند القيام بمتكلم والى ؟ <input type="radio"/> لا يوجد حل <input type="radio"/> تجد مترجم بالاجرة <input type="radio"/> اتصل بصديق غير موثوق <input type="radio"/> اتصل بالمترجم غير موثوق <input type="radio"/> استكم لغة البيان <input type="radio"/> اطلب المساعدة منهم <input type="radio"/> اطلب المساعدة من الأصدقاء <input type="radio"/> خلاف ذلك |
| هل تتكلمون من مشكلة التواصل هذه التي تعرضتم لها عندما تقدم لكم فيها المؤسسة مترجم من قبلها <input type="radio"/> لا يوجد فرق <input type="radio"/> نعم <input type="radio"/> لا | هل تتكلمون من مشكلة التواصل هذه التي تعرضتم لها عندما تقدم لكم فيها المؤسسة مترجم من قبلها <input type="radio"/> لا يوجد فرق <input type="radio"/> نعم <input type="radio"/> لا |

| | |
|---|--|
| عز طريق الشخص الذي تكونه مشكلة بقضية لهم ؟ | <input type="radio"/> انك في صحة الترجمة <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع |
| وجود مزيج المؤسسة يشكل مشكلة لأن ؟ | <input type="radio"/> انك في صحة الترجمة <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع |
| وجود شخص اخر له القوة يشكل مشكلة لأن ؟ | <input type="radio"/> انك في صحة الترجمة <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع |
| هل جنسية المترجم مهمة بالنسبة لكم ؟ إذا كان نعم ؟ لماذا ؟ | <input type="radio"/> انك في صحة الترجمة <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع <input type="radio"/> انهم بالمثل عند المشاركة بما يتعلق بالمواضع الأكثر حساسية والمواضع |

EK 2:

**Kızılay Toplum Çevirmenliği Eğitim Projesi Programı
(Gaziantep, 3 – 4 Kasım 2018)**

1. Gün

1. Oturum:

- 09:00 Tanışma ve Program Tanıtımı (20 dk)- **Osman Kaya**
09:20 Toplum Çevirmenliği nedir? (20 dk)- **Alev Bulut**
09:40 Hangi sözlü çeviri türleri kullanılabilir? (10 dk)- **Aymil Doğan**
09:50 Ardıl çeviri yöntem ve uygulama süreci (40 dk)- **Aymil Doğan**

10:30-10:45 ARA

2. Oturum:

- 10:45 Not alma ve hafıza (15 dk)- **Alev Bulut**
11:00 Not Alma Teknikleri ve Uygulaması (45 dk)- **Aymil Doğan - Mehmet Hakkı Suçin**
11:45 Sight Translation (30 dk)- **Alev Bulut - Mehmet Hakkı Suçin**
12:15 Çeviri Süreci ve Çevirmenin Kendisini Konumlandırması (45 dk)- **Aymil Doğan**

13:00-14:00 Öğle Arası

3. Oturum:

- 14:00 Çeviri sürecinde dilsel ve kültürel farklılıklar (30 dk)- **Alev Bulut - Mehmet Hakkı Suçin**
14:30 Psikososyal dinamikler (30 dk)- **Aymil Doğan**

15:30-15:45 ARA

4. Oturum:

- 15:45 Çeviri Örnekleri ve Değerlendirmesi (45 dk)- **Alev Bulut - Aymil Doğan**
16:30 Gün Değerlendirmesi (30 dk)- **Osman Kaya - Rana K. Duru***
17:00 itibari ile çalışma günü sonlanır.

2. Gün

1. Oturum:

- 09:00 Toplum Çevirmenliği özelinde Mülteci Çevirmenliği (20 dk)- **Aymil Doğan**
09:20 Mülteci Çevirmenliği ihtiyaç alanları? (20 dk)- **Alev Bulut**
09:40 Terminoloji kullanımı? (10 dk)- **Alev Bulut - Mehmet Hakkı Suçin**
09:50 Ardıl çeviri yöntem ve uygulama süreci (40 dk)- **Aymil Doğan - Mehmet Hakkı Suçin**

10:30-10:45 ARA

2. Oturum:

- 10:45 Not alma ve yeniden metin oluşturma uygulaması (60 dk)- **Aymil Doğan - Mehmet Hakkı Suçin**
11:45 Sight Translation Uygulaması (30 dk)- **Alev Bulut - Mehmet Hakkı Suçin**
12:15 Çalışma Koşulları ve Çalışma Etiği (45 dk)- **Aymil Doğan**

13:00-14:00 Öğle Arası

3. Oturum:

- 14:00 Çevirmenlerle Çalışma Prensipleri (30 dk)- **Alev Bulut**
14:30 Çeviri Ortamının Oluşturulması ve Görev Alanların Konumlandırılma Esasları (30 dk)- **Aymil Doğan**

15:30-15:45 ARA

4. Oturum:

- 15:45 Çeviri Senaryo Uygulaması ve Değerlendirmesi (45 dk)- **Alev Bulut – Mehmet Hakkı Suçin**
16:30 Gün Değerlendirmesi (30 dk)- **Osman Kaya - Rana K. Duru**
17:00 itibari ile çalışma günü sonlanır.

- Rana K. Duru, Alev Bulut ve Aymil Doğan'ın oturumlarına destek verecek ve katılım sağlayamadıkları durumlarda yerlerine ikame edecektir.

EK 3:

ÖZGEÇMİŞ

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/01/2019-E.266



T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61923333/050.99/
Konu : 08/17 Arş. Gör. Seda KOÇLU

Sayın Arş. Gör. Seda KOÇLU

İlgi : Seda KOÇLU 28/12/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 02.01.2019 tarihli ve 08 sayılı toplantısında alınan "17" nolu karar örneği ekte sunulmuştur. Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

17. Arş. Gör. Seda KOÇLU'nun "Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: İhtiyaçlar – Uygulamalar – Sorunlar - Öneriler" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.
Yapılan görüşmeler sonunda; Arş. Gör. Seda KOÇLU'nun "Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: İhtiyaçlar – Uygulamalar – Sorunlar - Öneriler" başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEKV42TLP>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauiversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr



Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Seda KOÇLU, 5 Ağustos 1993 yılında Almanya'nın Baden- Württemberg eyaletine bağlı bir kasabada dünyaya gelmiştir. Lise eğitime kadar Almanya'da yaşamış, lise eğitimini ise Kocaeli Cahit Elginkan Anadolu lisesinde tamamlamıştır. 2012'de Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümünde lisans eğitimine hak kazanmış ve 2016 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümünde yüksek lisans eğitime başlamıştır ve 2018 yılından beri aynı bölümde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

